Gesetz-Sammlung
für die
Königlichen Preußischen Staaten.

ZBIOR PRAW
dla
Kraiów Królestwa Pruskiego.

Jahrgang 1816.

Roku 1816.

Nro. 117.

(Nro. 313. d. O.) Allerhöchste Deklaration vom 31sten August 1815., betreffend die Ermäßigung der in dem Edikt vom 19ten Januar 1764. auf das feuergefährliche Tobackrauchen gesetzten Strafe.

Ich finde es auf Ihren Bericht vom 26sten v. M. angemessen, statt der in dem Edikt vom 19ten Januar 1764. wegen des feuergefährlichen Tabackrauchens geordneten willkührlichen Strafe, und der unverhältnißmäßigen Denunciations-Prämie von 25 Rthlr., die Strafe auf Zwei Rthlr. festzusetzen, und von dieser die Hälfte als Denuncianten-Antheil zu bestimmen.

Paris, den 31sten August 1815.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats-Minister Fürsten zu Wittgenstein.

Nro. 117.

(Nro. 313. oryg.) Naywyższa deklaracya z dnia 13. Sierpnia 1815. tycząca się zniżenia kary ustanowioney w Edykcie dnia 19. Stycznia 1764. za grożące niebezpieczeństwem ognia palenie tutuniu.

Na raport WPana z dnia 26. z. m. uznaię za przyzwoitą, zamiast przepisaney w Edykcie d. 19. Stycznia 1764., za grożące niebezpieczeństwem ognia palenie tutuniu, dowolney kary, i bezproporcyonalney dla donosiciela nagrody 25 Tal., ustanowić karę na dwa Talary i połowę oneyże przeznaczyć dla donosiciela.

Paryż dnia 32. Sierpnia 1815.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra Stanu Xięcia Wittgenstein.

Nro. 118.

(Nro. 314. d. O.) Allerhöchste Deklaration vom 15ten Dezember 1815., die Anwendung der Indultgesetze auf die neuen Provinzen betreffend.

Ich bin auf Ihren Bericht vom 13ten d. M. mit Ihnen darin einverstanden, daß die Verordnung vom 1sten März d. J., so wie alle frühere, zur Erhaltung

Nro. 118.

(Nro. 314. oryg.) Naywyższa deklaracya z d. 15. Grudnia 1815. względem zastosowania praw o moratoryach do nowych Prowincyi.

Na raport WPana z dnia 13 m. b. dzielę zdanie Jego, iż ustawa z dnia 1. Marca r. b., równie iak wszelkie dawnieysze, w zamiarze oca-

der Grund-Eigenthümer gegebene Indult-Gesetze, mit Ausnahme der diesfälligen Bestimmungen der Gerichts-Ordnung, auf diejenige Provinzen, welche durch den Pariser Frieden vom 30sten Mai v. J. mit der Monarchie vereinigt worden sind, nicht ausgedehnt werden können.

Berlin den 15. Dezember 1815.

Friedrich Wilhelm.

An
die Staats-Minister v. Kircheisen, Frhr. v. Bülow und v. Schuckmann.

lenia właścicieli ziemskich wydane prawa moratoryine, wyiąwszy zawarte w tey mierze postanowienia w Ordynacyi Sądowey, nie mogą być rozciągnione do tych Prowincyi, które z mocy traktatu pokoiu Paryzkiego z dnia 30. Maja r. z. z Monarchią połączone zostały.

Berlin dnia 15. Grudnia 1815.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministrów Stanu Kircheisen, Bar. Bülow i Schuckmann.

Nro. 119.

(Nro. 316. d. O.) Verordnung wegen Behandlung der Provinzial- und Kommunal-Kriegs-Schulden aus den Kriegs-Jahren $180\frac{6}{7}$ und $18\frac{12}{13}$. Vom 3ten Januar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

haben in der Instruktion für die General-Kommission zur Liquidirung, Ausgleichung und Regulirung des Provinzial- und Kommunal-Kriegs-Schulden-Wesens in Unsern Staaten vom 9ten Juli 1812. §. 7. angeordnet, daß wegen der streitigen Ansprüche an eine Provinz, einen Kreis oder eine Kommune kein förmlicher Rechtsgang zulässig, vielmehr die niedergesetzte Kommission über den Gegenstand mittelst einer Resolution, wider welche nur der Recurs an Unsern Staats-Kanzler statt findet, zu entscheiden befugt seyn soll.

Wir setzen hierdurch fest: daß dasjenige, was Wir in solcher Art wegen der Provinzial- und Kommunal-Kriegs-Schulden, deren Regulirung der gedachten General-Kommission übertragen worden, verordnet haben, auch auf diejenigen Provinzial- und Kommunal-Kriegs-Schulden, welche seitdem durch die Kriegs-Verhältnisse der Jahre 1812. bis 1815. verursacht sind, angewendet werden soll.

Nro. 119.

(Nro. 316. oryg.) Ustawa względem postępowania w przedmiocie długów woiennych prowincyalnych i gminnych z lat woiennych $180\frac{6}{7}$ i $18\frac{12}{13}$. Z dnia 3. Stycznia 1816.

My FRYDERYK WILHELM,

z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

w §. 7. Instrukcyi dla Generalney Kommissyi względem oblikwidowania, zrównania i uregulowania prowincyalnych i gminnych długów woiennych w państwach Naszych z dnia 9. Lipca 1812. postanowiliśmy, iż w przedmiocie spornych pretensyi do któreykolwiek prowincyi, powiatu lub gminy nie iest dozwoloną formalna rozprawa sądowa, ale owszem ustanowiona Kommissya mocną iest rozstrzygać takowy przedmiot przez rezolucyą, od którey tylko rekurs do Naszego Kanclerza Państwa ma mieysce.

Postanawiamy ninieyszém: iż przepisy wydane przez Nas w takowym sposobie względem prowincyalnych i gminnych długów woiennych, których uregulowanie rzeczoney Kommissyi Generalney zostało poruczoném, maią być stósowane także i do tych prowincyalnych i gminnych długów woiennych, których odtąd stósunki woienne w r. 1812. do 1815. stały się przyczyną.

Da inzwischen die noch nicht vollendeten Geschäfte der General-Kommission an Unser Ministerium des Innern, zu dessen Behör das Provinzial- und Kommunal-Schulden-Wesen, gemäß der Kabinetsorder vom 3ten Juni 1814., verwiesen worden, übergegangen sind; so bestimmen Wir zugleich, daß die Entscheidung über sämmtliche Kriegs-Schulden der Provinzen, Kreise und Kommunen, sie mögen aus den Kriegs-Jahren von $180\frac{6}{7}$. oder von $18\frac{12}{13}$. herrühren, nunmehr von Unserm Ministerium des Innern ausgehen soll.

Endlich setzen Wir fest, daß diese Verordnung das Kriegs-Schulden-Wesen aller Unserer Provinzen, mit Einschluß der mit der Monarchie wieder vereinigten und neuerworbenen Länder und Ortschaften umfassen soll.

Urkundlich haben Wir gegenwärtige Verordnung höchsteigenhändig vollzogen und mit Unserm Königl. Insiegel bedrucken lassen.

So geschehen und gegeben Berlin, den 3ten Januar 1816.

(L. S.) **Friedrich Wilhelm.**

C. Fürst v. Hardenberg.

Gdy tymczasem nieukończone ieszcze czynności Generalney Kommissyi przeszły do Naszego Ministerstwa spraw wewnętrznych, którému przedmioty długów prowincyalnych i gminnych przez rozkaz gabinetowy z dnia 3. Czerwca 1814. poruczone zostały; postanawiamy więc zarazem, iż odtąd Nasze Ministerstwo spraw wewnętrznych decydować będzie w materyi wszelkich długów woiennych prowincyalnych, powiatowych i gminnych, bądź z lat woiennych $180\frac{6}{7}$ lub $18\frac{12}{13}$ pochodzących.

Stanowiemy nakoniec, iż ustawa ta rozciągać się ma do długów woiennych wszystkich Naszych Prowincyi, łącznie ziem i mieysc z Monarchią znowu połączonych i nowo nabytych.

Na dowód podpisaliśmy własnoręcznie ninieyszą ustawę i Naszą Król. pieczęcią opatrzyć kazali.

Dan w Berlinie dnia 3. Stycznia 1816.

(L.S.) **FRYDERYK WILHELM.**

C. X. Hardenberg.

Nro. 120.

(Nro. 317. d. S.) Verordnung wegen der angeblichen geheimen Gesellschaften. Vom 6ten Januar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

haben den Partheigeist mit gerechtem Mißfallen bemerkt, welcher sich bei dem Streit der Meinungen über die Existenz geheimer Verbindungen in Unsern Staaten äußert. Als das Vaterland durch Unglücksfälle hart betroffen, in großer Gefahr war, haben Wir Selbst den sittlich wissenschaftlichen Verein genehmigt, welcher unter dem Namen des Tugendbundes bekannt ist, weil wir ihn als ein Beförderungsmittel des Patriotismus und derjenigen Eigenschaften ansahen, welche die Gemüther im Unglück

Nro. 120.

(Nro. 317. oryg.) Postanowienie względem domniemanych taynych towarzystw. Z dnia 6. Stycznia 1816.

My FRYDERYK WILHELM,

z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

z sprawiedliwą dostrzegliśmy niechęcią duch stronnictwa, który się wśród utarczki zdań o istnieniu taynych towarzystw w Państwach Naszych objawia. Kiedy oyczyzna srogiemi dotknięta klęski, w wielkiém była niebezpieczeństwie, zatwierdziliśmy Sami moralno-naukowy związek, znany pod nazwiskiem związku cnoty, uważaiąc go iako środek do popierania patryotyzmu i przymiotów, zdolnych wznosić umysły w nieszczęściu i krzepić ich

erheben und ihnen Muth geben konnten, es zu überwinden. Wir fanden aber bald in den Uns zur Bestätigung vorgelegten Entwürfen einer Verfassungs-Urkunde jenes Vereins, so wie in der damaligen politischen Lage des Staats, Gründe, ihn aufzuheben und den Druck aller Diskussionen über denselben zu untersagen. Seitdem haben dieselbigen Grundsätze und Gesinnungen, welche die erste Stiftung desselben veranlaßten, nicht blos eine Anzahl der vorigen Mitglieder desselben, sondern die Mehrheit Unsers Volks beseelt, woraus unter der Hülfe des Höchsten, die Rettung des Vaterlandes und die großen und schönen Thaten hervorgegangen sind, durch welche sie bewirkt wurde, und jetzt, — wo der Frieden allenthalben hergestellt ist, und jeden Staatsbürger nur ein Geist beleben, jeder nur einen Zweck haben muß: durch einträchtiges pflichtmäßiges Bestreben den sich so herrlich bewährten Nationalsinn zu bewahren und den Gesetzen gemäß zu leben, damit die Wohlthat des Friedens allen gesichert bleibe, und der Wohlstand aller, welcher Unser unverrückter Zweck ist, bis zur möglichsten Vollkommenheit gebracht werde, — jetzt können geheime Verbindungen nur schädlich und diesem Ziele entgegen wirken.

Wir bringen demnach

1) die Bestimmungen Unsers allgemeinen Landrechts, Th. II. Tit. XX. IV. Abschnitt
   §. 184. Die Mitglieder aller Gesellschaften im Staat sind verpflichtet, sich über den Gegenstand und die Absicht ihrer Zusammenkünfte gegen die Obrigkeit auf Erfordern auszuweisen;
   §. 185. Heimliche Verbindungen mehrerer Mitglieder des Staats müssen, wenn sie auf den Staat selbst und dessen Sicherheit Einfluß haben könnten, von den Verbundenen, bei Vermeidung nachdrücklicher Geld- oder Leibesstrafe, der Obrigkeit zur Prüfung und Genehmigung angezeigt werden;
2) Unser hier beigefügtes Edikt vom 20sten Oktober 1798., wegen Verhütung und Bestra-

siły ku przezwyciężeniu onegoż. Wszakże niezadługo, w przełożonych Nam do zatwierdzenia proiektach organizacyi pomienionego związku, równie iak w ówczasowém polityczném położeniu Państwa, znaleźliśmy powody zniesienia go i zakazania druku wszelkich o nim rozprawiań. Odrąd te same zasady i uczucia, które pierwszy związku tego utwor skoiarzyły, nietylko nieiaką liczbę przeszłych onego członków, lecz większość Ludu Naszego ożywiały, co przy pomocy Naywyższego, przyniosło ocalenie oyczyzny i wielkie i piękne czyny, przez które zostało osiągnioném, a dziś, — kiedy pokóy wszędzie iest przywrócony, i każdy obywatel kraiu iednym tylko tchnąć powinien duchem, ieden tylko mieć cel, to iest: przez zgodne i odpowiadaiące powinnościom usiłowanie zachowywać udowodnioną tak świetnie narodowość i żyć zgodnie z prawami, ażeby dobrodzieystwo pokoiu zostało wszystkim zabezpieczone i pomyślność wszystkich, która iest stałym Naszym celem, do naywyższego doskonałości stopnia doprowadzoną — dziś tayne związki tylko szkodliwie i wbrew temu celowi działać mogą.

Ponawiamy więc ninieyszém

1) przepisy Naszego Powszechnego Prawa Krajowego, Cz. II. Tyt. XX. Rozdział IV.
   §. 184. Członkowie wszelkich towarzystw w kraiu obowiązani są, wywieśdź się zwierzchności na żądanie, iaki iest zgromadzenia się ich przedmiot i zamiar;
   §. 185. Tayne związki więcey członków kraiu, gdyby mogły mieć wpływ na sam kray i na bezpieczeństwo iego, powinny od związkowych, pod uniknieniem dotkliwey kary pieniężney lub cielesney, zwierzchności w celu rozpoznania i potwierdzenia być doniesione;
2) Nasz przyłączony tu Edykt z dnia 20. Października 1798., względem zapobieże-

fung geheimer Verbindungen, welche der allgemeinen Sicherheit nachtheilig werden könnten, hierdurch in Erinnerung, und wollen, daß darüber in allen Unsern Provinzen unverbrüchlich gehalten, auch von unsern Gerichten danach erkannt werde.

Bei diesen gesetzlichen Verfügungen, wird der in öffentlichen Druckschriften geführte Streit über die Existenz geheimer Gesellschaften und über ihre Zwecke, unnütz, beunruhigt Unsere getreuen Unterthanen und nährt einen schädlichen Partheigeist. Wir wollen und verordnen also:

3) daß von nun an, bei nahmhafter Geld- oder Leibesstrafe von Niemand in Unsern Staaten Etwas darüber gedruckt oder verlegt werde.

Gegeben Berlin, den 6ten Januar 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Edikt

wegen Verhütung und Bestrafung geheimer Verbindungen, welche der allgemeinen Sicherheit nachtheilig werden könnten. Vom 20sten Oktober 1798.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

Die zahlreichen Beweise der Treue und Anhänglichkeit, welche Wir von Unsern geliebten Unterthanen täglich erhalten, gereichen Unserm landesväterlichen Herzen zur lebhaften Freude, und stärken Uns in Unserm unablässigen Bestreben, zum Wohl des Staats und Unserer Unterthanen zu wirken.

Die sorgfältige Erhaltung dieses so glücklichen wohlthätigen gesegneten Zustandes ist Unser stetes Ziel.

nia i karania taynych związków, któreby powszechnemu bezpieczeństwu szkodliwemi być mogły,

i mieć chcemy, ażeby się ich we wszystkich Naszych Prowincyach ściśle trzymano, i żeby Sądy Nasze podług nich wyrokowały.

Przez ninieysze prawne postanowienia, toczący się w publicznych pismach drukowych spór względem istnienia taynych towarzystw i względem ich celów, staie się nadaremnym, niepokoi Naszych wiernych Poddanych i żywi szkodliwy duch stronnictwa. Mieć przeto chcemy i postanawiamy:

3) ażeby odtąd pod stosowną karą pieniężną lub cielesną nikt w Naszych Państwach nic w tey mierze nie drukował lub nakładał.

Dan w Berlinie dnia 6. Stycznia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg.

Edykt

względem zapobieżenia i karania taynych związków, któreby powszechnemu bezpieczeństwu stać się mogły szkodliwemi. Z dnia 20. Października 1798.

My FRYDERYK WILHELM,

z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Czyniemy wiadomo i podaiemy ninieyszém do wiadomości:

Liczne dowody wierności i przywiązania, które codziennie od Naszych ukochanych odbieramy Poddanych, żywą Naszemu ojcowskiemu sercu przynoszą rozkosz, i krzepią Nas w Naszém nieustanném zaymowaniu się dobrem Państwa i Naszych Poddanych.

Troskliwe utrzymanie tego tak szczęśliwego, dobroczynnego i błogosławionego stanu, mamy nieprzerwanie na celu.

Da nun in den gegenwärtigen Zeiten, außerhalb Unserer Staaten zahlreich, und in denselben bisher nur einzeln, zerstreut, und ohnmächtig, Verführer vorhanden sind, welche, entweder selbst verleitet, oder aus frevelhafter Absicht, jenes glückselige Verhältniß zu stören, zu untergraben, falsche, verderbliche Grundsätze auszustreuen, fortzupflanzen und zu verbreiten, und auf diese Weise die öffentliche Glückseligkeit ihren eigennützigen verbrecherischen Endzwecken aufzuopfern sich bemühen, und welche zu diesen Endzwecken, jedes ihnen bequem scheinende Mittel, besonders aber das Mittel der sogenannten geheimen Gesellschaften und Verbindungen leicht versuchen könnten; so wollen Wir hiermit aus landesväterlicher Gesinnung, und ehe noch das Uebel entstanden ist, dasselbe im ersten Keime angreifen und vertilgen, und hiermit Unsere geliebten Unterthanen landesväterlich vor jenen Verführern warnen, welche mit der Sprache der Tugend im Munde, das Laster im Herzen führen, Glückseligkeit versprechen, und, so bald sie können, unabsehliches Elend über die Getäuschten verbreiten.

Mit dieser Warnung, welche gewiß bei jedem Rechtschaffenen und Wohlgesinnten Eingang findet, verbinden Wir, aus landesväterlicher Fürsorge für Unsere geliebten Unterthanen, eine Ergänzung der Gesetze über diesen Gegenstand, und bestimmen hiermit die strengen aber gerechten Strafen derjenigen, welche auf dem Wege geheimer Verbindungen, Verführer zum Verderben Unserer Unterthanen zu werden trachten.

§. 1.

In Unserm allgemeinen Landrechte haben Wir bereits verordnet, daß die Mitglieder aller in Unsern Staaten bestehenden Gesellschaften verpflichtet sind, sich über den Gegenstand und die Absicht ihrer Zusammenkünfte gegen die Obrigkeit auf Erfordern auszuweisen, und daß solche Gesellschaften und Verbindungen nicht geduldet werden sollen, deren Zweck und Geschäfte mit dem gemeinen Wohl nicht bestehen, oder der Ruhe, Sicherheit und Ordnung nachtheilig werden können. Jetzt finden Wir nöthig, genauer zu bestimmen, welche Arten von Gesell-

Kiedy więc w czasach obecnych, po za Państwami Naszemi znayduią się liczni, a w nich dotąd tylko poiedyńczy, rozproszeni tu i owdzie, i bezsilni zwodziciele, którzy, albo sami złudzeni, lub z zbrodniczego zamiaru, ażeby owe szczęśliwe stósunki przerwać i podkopać, staraią się fałszywe i zgubne zasady rozsiewać, rozmnażać i rozszerzać, i tym sposobem publiczną szczęśliwość swoim samolubnym zbrodniczym poświęcać celom, a którzy, aby dopiąć tych zamiarów, łatwoby mogli chwytać się każdego niby im dogodnego środku, mianowicie zaś środku tak nazwanych taynych towarzystw i związków; zaczém oycowskiém powoduiąc się uczuciem, i nim się ieszcze złe wykłuie, postanowiliśmy ie zniweczyć w pierwszym zawiązku, i Naszych ukochanych Poddanych napomnieć ninieyszém po oycowsku względem owych zwodzicieli, którzy niosąc w uściech głos cnoty, piastuią w sercu zbrodnię, przyobiecuią szczęśliwość, a gdy tylko mogą, nieobrachowaną na uwiedzionych sprowadzaią nędzę.

Z tém napomnieniem, które zapewne trafi w myśl każdego poczciwego i dobrze myślącego człowieka, łączemy, z oycowskiey o Naszych ukochanych Poddanych pieczołowitości, uzupełnienie ustaw w tym przedmiocie, i stanowiemy ninieyszém ostre lecz sprawiedliwe kary na tych, którzy na drodze taynych związków, staraią się być uwodzicielami na zgubę Naszych Poddanych.

§. 1.

Postanowiliśmy iuż w Naszém Powszechném prawie kraiowém, iż członkowie wszystkich w Państwie Naszém istnących towarzystw obowiązani są, wylegitymować się zwierzchności na żądanie względem przedmiotu i zamiaru swych schadzek, i że nie maią być cierpiane takowe towarzystwa i związki, których cel i czynności nie są zgodne z dobrem pospolitém, lub stać się mogą szkodliwemi dla spokoyności, bezpieczeństwa i porządku. Teraz znayduiemy potrzebę, oznaczyć wyra-

schaften oder Verbindungen für unerlaubt geachtet werden sollen.

§. 2.

Wir erklären daher für unzulässig, und verbieten hierdurch Gesellschaften und Verbindungen

1) deren Zweck, Haupt- oder Nebengeschäft darin besteht, über gewünschte oder zu bewirkende Veränderungen in der Verfassung oder in der Verwaltung des Staates, oder über die Mittel, wie solche Veränderungen bewirkt werden könnten, oder über die zu diesem Zweck zu ergreifenden Maaßregeln, Berathschlagungen, in welcher Absicht es sei, anzustellen;

2) worin unbekannten Obern, es sei eidlich, an Eides statt, durch Handschlag, mündlich, schriftlich, oder wie es sei, Gehorsam versprochen wird;

3) worin bekannten Obern auf irgend eine dieser Arten ein so unbedingter Gehorsam angelobt wird, daß man dabei nicht ausdrücklich alles dasjenige ausnimmt, was sich auf den Staat, auf dessen Verfassung und Verwaltung, oder auf den vom Staat bestimmten Religionszustand bezieht, oder was für die guten Sitten nachtheilige Folgen haben könnte;

4) welche Verschwiegenheit in Ansehung der den Mitgliedern zu offenbarenden Geheimnisse fordern, oder sich angeloben lassen;

5) welche eine geheim gehaltene Absicht haben, oder vorgeben, oder zur Erreichung einer namhaft gemachten Absicht sich geheim gehaltener Mittel oder verborgener mystischer, hieroglyphischer Formen bedienen.

Wenn eines der No. 1. 2. 3. angegebenen Kennzeichen unerlaubter Gesellschaften und Verbindungen statt findet, können solche in Unsern gesammten Staaten nicht geduldet werden. Ein gleiches soll auch in Ansehung der No. 4. und 5. bezeichneten Gesellschaften und Verbindungen, jedoch mit der im nächstfolgenden §. gemachten Ausnahme statt finden.

żniey, iakiego rodzaiu towarzystwa i związki uważanemi być maią za niedozwolone.

§ 2.

Oświadczamy więc za niedozwolone, i zakazuiemy ninieyszém towarzystwa i związki:

1) których cel, główne lub uboczne zatrudnienie na tém się zasadza, ażeby względem pożądanych lub zdziałać się maiących odmian w składzie rządu lub administracyi kraiu, albo względem sposobów przez któreby takowe odmiany do skutku przywiedzionemi być mogły, lub względem użycia ku temu celowi środków, przedsiębrać obrady, w iakimkolwiek bądź zamiarze;
2) w których nieznanym zwierzchnikom przyrzeczoném zostaie posłuszeństwo, bądź to przysięgą, bądź w mieysce przysięgi, przez danie ręki, ustnie, na piśmie, lub w iakimkolwiek sposobie;
3) w którym znanym zwierzchnikom, w którymkolwiek z tych sposobów przyrzeczoném zostaie tak bezwarunkowe posłuszeństwo, iż przytém niewyłączaią wyraźnie wszystkiego tego, co się ściąga do kraiu, iego formy rządu i administracyi, lub do oznaczonego przez rząd stanu religiynego, lub coby dla dobrych obyczaiów szkodliwe skutki mieć mogło;
4) które wymagaią lub każą sobie ślubować zamilczenie objawić się maiących członkom taiemnic;
5) które w skrytości trzymany zamiar maią, lub udawaią, lub celem dopięcia wymienionego zamiaru używaią skrytych środków lub ukrytych form mistycznych i hieroglificznych.

Skoro iedno ze wskazanych pod Nro. 1. 2. 3. znamion niedozwolonych towarzystw i związków ma mieysce, nie mogą takoweż nigdzie w Naszém Państwie być cierpiane. To samo się rozumie o oznaczonych pod Nro. 4. i 5. towarzystwach i związkach, atoli z uczynionym w następnym §. wyiątkiem.

§. 3.

Von dem Freimaurer-Orden sind folgende drei Mutter-Logen,

die Mutter-Loge zu den drei Weltkugeln,
die große Landes-Loge,
die Loge Royal York de l'Amitié

und die von ihnen gestifteten Tochter-Logen tolerirt, und sollen die im vorstehenden §. No. 4. und 5. enthaltenen Verbote auf gedachte Logen nicht angewendet werden, diese jedoch verpflichtet seyn, die in den nachstehenden §§. 9. bis 13. enthaltenen Vorschriften auf das genaueste zu befolgen.

§. 4.

Dahingegen soll außer den im §. 3. benannten Logen jede andere Mutter- oder Tochter-Loge des Freimaurer-Ordens für verboten geachtet, und unter keinerlei Vorwande geduldet werden.

§. 5.

Ein jeder Versuch, verbotene Verbindungen und Gesellschaften zu stiften, soll so wie die Theilnehmung an einer solchen bereits gestifteten Verbindung oder Gesellschaft, wie nicht minder deren Fortsetzung nach der Zeit des gegenwärtigen Verbots für diejenigen, welche in einer öffentlichen Bedienung als Militair- oder Civilbeamte oder sonst in Unserm Dienste stehen, unausbleibliche Kassation bewirken. Außerdem sollen diejenigen, welche eine verbotene Gesellschaft stiften, oder deren Fortdauer nach dem jetzigen Verbote veranlassen, Zehen Jahre Festungsarrest oder Zuchthausstrafe, die wirklichen Mitglieder und Theilnehmer aber Sechs Jahre Festungsarrest oder Zuchthausstrafe verwirkt haben.

Sollte der Fall eintreten, daß die verbotene Gesellschaft einen landesverderblichen Zweck gehabt, oder Hochverrath und Majestätsverbrechen beabsichtet, so muß gegen die Stifter, Fortsetzer, Mitglieder und Theilnehmer auf die im Landrecht auf Verbrechen dieser Art geordnete Strafe des Todes, oder der lebenswierigen Einsperrung erkannt werden.

§. 6.

Wer verbotene Gesellschaften in seinem Hause oder in seiner Wohnung wissentlich duldet, oder

§. 3.

Z zakonu wolnych mularzy następuiące trzy loże matki

loża matka pod znakiem trzech globów,
wielka loża kraiowa,
loża Royal-York de l'amitté

i założone od nich loże córki są tolerowane, i zawarte w poprzednim §. Nro. 4. i 5. zakazy nie maią być stósowane do lóż rzeczonych, które atoli są obowiązane, dopełnić nayściśley przepisów następuiącemi §§. 9 do 13 obiętych.

§. 4.

Prócz lóż w §. 3. wymienionych, każda inna loża matka lub córka zakonu wolno-mularskiego ma być uważana za zakazaną, i pod żadnym pozorem cierpianą nie będzie.

§. 5.

Wszelki krok do skoiarzenia zakazanych związków i towarzystw, równie iak należenie do takowego skoiarzonego iuż związku lub towarzystwa, toż samo dalsze onych istnienie po czasie ninieyszego zakazu, pociągną za sobą nieodzowną kassacyą dla tych, którzy zostaią w publiczney posadzie iako woyskowi, lub cywilni urzędnicy lub w innych Naszych usługach. Nadto założyciele iakowego zakazanego towarzystwa, lub sprawcy dalszego ich istnienia po ninieyszym zakazie, zawinią karę dziesięcioletniego więzienia w twierdzy lub w domu poprawy; rzeczywiści zaś członkowie i uczestnicy karę sześcioletniego więzienia w twierdzy lub w domu poprawy.

Gdyby się okazało, iż zakazane towarzystwo miało cel szkodliwy kraiowi, lub zamierzało występek zdrady kraiu i obrażonego majestatu, naówczas przeciw założycielom towarzystw, sprawcom dalszego ich istnienia, członkom i uczestnikom onychże wyrokowaną być winna ustanowiona w Prawie kraiowém na zbrodnię tego rodzaiu kara śmierci, lub dożywotniego więzienia.

§. 6.

Kto zakazane towarzystwa w swym domu lub w swém pomieszkaniu wiadomie cierpi,

Aufträge von solchen Gesellschaften übernimmt, von welchen ihm bekannt ist, daß sie zu den unerlaubten gehören, wird mit Vier Jahre Festungsarrest oder Zuchthausstrafe belegt, und wenn derselbe obgedachtermaßen in einem öffentlichen Amte stehet, seines Amtes entsetzt.

Selbst diejenigen, welche in den oben erwähnten Fällen Veranlassung zu gegründetem Verdacht gehabt, und dennoch der Obrigkeit davon nicht schuldige Anzeige gethan, haben verhältnißmäßige Strafe zu gewärtigen.

§. 7.

Mit den solchergestalt bestimmten Strafen sollen jedoch diejenigen verschont werden, welche der obersten Polizei-Behörde des Orts die verbotene Verbindung zu einer Zeit anzeigen, da diese Behörde von der Existenz derselben noch keine Kenntniß erlangt hatte, oder derselben zur Entdeckung der Mitschuldigen behülflich sind.

§. 8.

Wenn jemand die Theilnehmung an einer verbotenen Verbindung oder Gesellschaft angetragen wird, oder wenn jemand von der Existenz einer solchen Verbindung oder Gesellschaft zuverlässige Kenntniß erhält, so soll derselbe bei Ein- bis Zweijähriger, auch dem Befinden nach bei noch härterer Festungs- oder Zuchthaus-Strafe verbunden seyn, der obersten Polizei-Behörde des Orts, sonder Verzug, mündlich oder schriftlich davon Anzeige zu thun.

§. 9.

Den sämmtlichen Mitgliedern der nach §. 3. tolerirten Mutter- und Tochter-Logen wird insbesondere die schon allgemein feststehende unauflösliche Unterthanen-Pflicht von neuem eingeschärft, jeden Versuch, welchen ein Ordens-Mitglied, Ordens-Oberer, oder jeder Andere etwa machen möchte, diesem Edikte zuwider zu handeln, sofort der obersten Polizei-Behörde des Orts anzuzeigen.

§. 10.

Ferner müssen die Vorgesetzten der drei §. 3. genannten Mutter-Logen, Unserer Allerhöchsten Person jährlich das Verzeichniß der sämmtlichen von

lub przyimuie zlecenia od takowych towarzystw, o których mu wiadomo, iż należą do niedozwolonych, dotknięty będzie karą czteroletniego aresztu w twierdzy lub w domu poprawy, a ieżeli, iak się wzwyż rzekło, publiczny sprawuie urząd, zostanie onegoż pozbawionym.

Ci nawet, którzy w pomienionych wyżey przypadkach mieli powód do ugruntowanego podeyrzenia, a przecież winnego nieuczynili zwierzchności o tém doniesienia, dostósowney pewnymi być maią kary.

§. 7.

Wszakże od ustanowionych tym sposobem kar ochronieni być maią ci, którzy naywyższey władzy policyiney mieyscowey donoszą o zakazanym związku w czasie, gdzie władza ta o istnieniu onegoż żadney ieszcze nie miała wiadomości, lub do wykrycia spółwinnych są iey pomocnymi.

§. 8.

Gdy kto ma sobie ofiarowane uczestnictwo w zakazanym związku lub towarzystwie, lub gdy kto o istnieniu takowego związku lub towarzystwa niezawodną powźmie wiadomość, obowiązanym iest pod karą iedno — dwuletniego, a w miarę okoliczności ieszcze cięższego więzienia w twierdzy lub w domu poprawy, donieść o tém ustnie lub na piśmie, bez odwłoki, naywyższey władzy policyiney mieyscowey.

§. 9.

Wszystkim członkom tolerowanych według §. 3. lóż matek i córek obostrza się mianowiciéy na nowo przepisany iuż w powszechności nierozwiązany obowiązek poddanych, ażeby każdy krok, którenby członek lub zwierzchnik zakonu, lub ktokolwiek inny chciał uczynić do działania wbrew temu edyktowi, bezzwłocznie naywyższey władzy policyiney mieyscowéy donosili.

§. 10.

Przełożeni trzech wymienionych w §. 3. lóż matek, winni podawać corocznie Naszey Naywyższey Osobie poczet wszystkich zawi-

ihnen abhängigen sowohl in den hiesigen Residenzien, als sonst in Unsern gesammten Staaten gestifteten Tochter-Logen, nebst der Liste sämmtlicher Mitglieder, nach ihren Namen, Stand und Alter einreichen. Im Unterlassungsfalle wird eine Geldbuße von Zweihundert Reichsthalern verwirkt, und die Weigerung mit Verlust des Protectorii und der Duldung bestraft.

§. 11.

Es soll auch gedachten tolerirten Freimaurer-Logen nicht gestattet werden, jemand vor erfülltem 25sten Jahre seines Alters zum Mitgliede aufzunehmen, und jede Loge, welche diesem zuwider handelt, hat im ersten Uebertretungsfalle, außer der Verbindlichkeit zur Ausschließung des gedachten Mitgliedes, eine Geldbuße von Einhundert Reichsthalern, im fernern Uebertretungs- oder Weigerungsfalle aber Verlust des Protectorii und der Duldung zu gewärtigen.

§. 12.

Eine jede Loge ist verbunden, der Polizei-Behörde den Ort ihrer Zusammenkunft anzuzeigen, und darf, bei Verlust der Duldung, ihren Mitgliedern nicht gestatten, außer dem angezeigten Orte Zusammenkünfte zu halten, welche auf die Freimaurerei Beziehung haben.

Es können daher die Mitglieder des Ordens bei Zusammenkünften außer dem obgedachtermaßen angezeigten Versammlungs-Orte, sich auf die Befreiung von den §. 2. Nro. 4. 5. enthaltenen Verboten nicht berufen, sondern haben vielmehr im Kontraventionsfalle zu gewärtigen, daß wider sie nach der Strenge des Gesetzes verfahren werden soll.

§. 13.

Jede Mutter-Loge muß die Mitglieder, welche den vorstehenden Verordnungen zuwider handeln, sogleich ausstoßen, und deren Namen der obersten Polizei-Behörde anzeigen, auch gleichmäßig auf ihre Tochter-Logen die schärfste Aufsicht haben, und sobald bei einer Tochter-Loge dergleichen entdeckt würde, die derselben ertheilte Konstitution zurück nehmen, auch wie solches geschehen sei, der obersten Polizei-Behörde anzeigen. Wenn eine der drei Mutter-Logen überführt werden kann, daß ihre Vorgesetzten diese An-

słych od nich tak w tuteyszey stolicy, iako też gdziebądź we wszystkich Państwach Naszych założonych lóż córek, wraz ze spisem wszystkich członków, z wymienieniem ich nazwiska, stanu i wieku. Zaniedbanie tego pociąga za sobą karę pieniężną dwóchset Talarów, a wzbranianie się ukarane będzie utratą protektorii i tolerancyi.

§. 11.

Nie ma być pomienionym tolerowanym lożom wolno-mularskim dozwolono, przyimować kogokolwiek przed ukończeniem lat 25. na członka, i każda loża, która wbrew temu postępuie, za pierwszem wykroczeniem, prócz obowiązku wyłączenia rzeczonego członka, podlega karze pieniężney sta Talarów, a za dalszém wykroczeniem lub wzbranianiem się, utraci protectorium i tolerancyą.

§. 12.

Każda loża iest obowiązaną, donieść władzy policyiney mieysce swego zgromadzania się, i pod utratą tolerancyi, niemoże członkom swoim dozwalać zbierania się w celu wolnomularskim mimo doniesionego mieysca.

A zatém członkowie zakonu odbywaiąc schadzki mimo doniesionego w powyższym sposobie mieysca zgromadzania się, niemogą się odwoływać na uwolnienie od zawartych w §. 2. No. 4. 5. zakazów, ale owszem działaiąc przeciwnie spodziewać się maią postępowania przeciwko sobie według rygoru prawa.

§. 13.

Każda loża matka winna wyłączyć bezzwłocznie członków, wbrew powyższym przepisom postępuiących i donieść ich nazwiska naywyższey władzy policyiney, mieć oraz nayostrzeyszy dozór na swe lože córeczne, i dostrzegłszy coś podobnego w któreykolwiek loży córki, odebrać iéy nadaną konstytucyą, i że się to stało, donieść naywyższey władzy policyiney. Gdyby która z trzech lóż matek została przekonaną, że iéy przełożeni przepisu te-

weisung nicht befolgt haben, soll sie mit Verlust des Protectorii und der Duldung bestraft werden. Auch wird es den drei Mutter-Logen zur Pflicht gemacht, wechselseitig dahin zu vigiliren, daß dieser Vorschrift auf das pünktlichste nachgelebt werde.

Durch genaue Befolgung dieser Vorschriften wird allen der Sicherheit des Staats und Unsern Unterthanen nachtheiligen Folgen vorgebeugt, und überall, wie bishero, Ruhe und Ordnung erhalten werden können.

Wir befehlen daher, daß diese Unsere Verordnung durch den Druck öffentlich bekannt gemacht, und derselben von jedem Unserer Unterthanen, so wie auch von den in Unsern Landen sich aufhaltenden Fremden unverbrüchlich nachgelebt, auch darauf, daß solches geschehe, von Unseren sämmtlichen hohen und niedern Collegiis, Gerichten, Fiskalen und andern Officianten auf das strengste gehalten werde.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel.

Gegeben Berlin, den 20sten Oktober 1798.

(L. S.) **Friedrich Wilhelm.**

Schulenburg. Goldbeck. Haugwiz.

go niedopełnili, utraci za karę protectorium i tolerancyą. Wkłada się oraz obowiązek na trzy loże matki, ażeby nad nayściśleyszém przepisu tego dopełnieniem nawzaiem czuwały.

Przez skrupulatne przepisów tych wypełnianie będzie można zapobiedz wszelkim bezpieczeństwu państwa i Naszym poddanym szkodliwym skutkom, i wszędzie, iak dotąd, utrzymać spokoyność i porządek.

Rozkazuiemy przeto, ażeby ta nasza ustawa publicznie przez druk ogłoszoną była, ażeby iéy wszyscy poddani Nasi i bawiący w kraiach Naszych cudzoziemcy wiernie dopełniali, i żeby na to, wszystkie Nasze wyższe i niższe Collegia, Sądy, Fiskałowie i inni urzędnicy nayścisley czuwali.

W dowód ustawa ta Naszą własną ręką podpisana i królewską pieczęcią opatrzona.

Dan w Berlinie d. 20. Października 1798.

(L. S.) **FRYDERYK WILHELM.**

Schulenburg. Goldbeck. Haugwitz.

Nro. 121.

(Nro. 318. d'orig.) Traité entre la Prusse et ses Alliés d'une part, et la France de l'autre, signé à Paris, le 20. Novembre 1815.

Au nom de la très-sainte et indivisible Trinité!

Les Puissances alliées ayant, par leurs efforts réunis et par le succès de leurs armes, préservé la France et l'Europe des bouleversemens dont elles étoient menacées par le dernier attentat de Napoléon

Nro. 121.

(Nro. 318. d. O.) Traktat zwischen Preußen und seinen Alliirten eines, und Frankreich andern Theils. Unterzeichnet zu Paris, den 20sten November 1815.

Im Namen der hochheiligen und untheilbaren Dreieinigkeit!

Nachdem die verbündeten Mächte durch ihre vereinten Anstrengungen und den Erfolg ihrer Waffen, Frankreich und Europa vor den Zerrüttungen, womit sie durch das letzte frevelhafte Unternehmen Napoleon Bonaparte's und die zur Un-

Nro. 121.

(Nro. 318. oryg.) Traktat między Prussami i ich Sprzymierzeńcami z iedney, a Francyą z drugiey strony. Podpisany w Paryżu dnia 20. Listopada 1815.

W Imie Przenayświętszey i Nierozdzielney Tróycy!

Sprzymierzone mocarstwa, skutkiem swych połączonych usiłowań i swego oręża, oswobodziły Francyą i Europę od zniszczeń, któremi obydwie przez ostatni zamach Napoleona Bonapartego, oraz przez

Bonaparte, et par le système révolutionnaire reproduit en France pour faire réussir cet attentat;

Partageant aujourd'hui avec S. M. très-chretienne le désir de consolider par le maintien inviolable de l'autorité royale et la remise en vigueur de la charte constitutionnelle, l'ordre des choses heureusement rétabli en France; ainsi que celui de ramener entre la France et ses voisins ces rapports de confiance et de bienveillance réciproque que les funestes effets de la révolution et du système de conquête avoient troublés pendant si long-temps;

Persuadées que ce dernier but ne sauroit être atteint que par un arrangement propre á leur assurer de justes indemnités pour le passé et des garanties solides pour l'avenir:

Ont pris en considération, de concert avec S. M. le Roi de France, les moyens de réaliser cet arrangement; et ayant reconnu que l'indemnité due aux Puissances ne pouvoit être ni toute territoriale, ni toute pécuniaire, sans porter atteinte á l'un on á l'autre des intérêts essentiels de la France; et qu'il seroit plus convenable de combiner les deux modes, de manière à prévenir ces deux inconvéniens, Leurs Majestés Impériales et Royales ont adopté cette base pour leurs

terstützung desselben in Gang gebrachten revolutionairen Maaßregeln bedroht waren, gerettet, und demnächst mit Seiner Allerchristlichsten Majestät sowohl den Wunsch, die glücklich wieder hergestellte Ordnung der Dinge in Frankreich, durch unverbrüchliche Aufrechthaltung der königlichen Macht, und erneuerte Wirksamkeit der Verfassungs-Urkunde zu befestigen, als auch die Absicht, zwischen Frankreich und den benachbarten Staaten, die ehemaligen, durch den verderblichen Einfluß der Revolution und des Eroberungs-Systems lange Zeit gestörten Verhältnisse wechselseitigen Vertrauens und Wohlwollens wieder anzuknüpfen, getheilt, zugleich aber die Ueberzeugung erlangt haben, daß dieser letzte Zweck nur durch eine Uebereinkunft, welche den verbündeten Mächten gerechte Schadloshaltung für das Vergangene, und befriedigende Gewährleistung für die Zukunft sicherte, zu erreichen stand:

So haben dieselben gemeinschaftlich mit Sr. Majestät dem Könige von Frankreich, die Mittel, um eine solche Uebereinkunft zu stiften, in Erwägung gezogen. Und da die den Mächten gebührende Schadloshaltung weder ausschließend durch Länder-Abtretung, noch ausschließend durch Geld geleistet werden konnte, ohne Frankreich in einem oder dem andern Zweige seiner wesentlichen Wohlfarth zu verletzen, daher rathsamer gefunden worden, beide Wege zu vereinigen, und beiden Nachtheilen auszuweichen; so ist von Ihren

zjawione znowu we Francyi rewolucyine systema dla nadania temuż zamachowi wsparcia, zagrożone były. Dzielą teraz mocarstwa z N. Królem Chrześciiańskim życzenie, ażeby przez nienadwerężone utrzymanie powagi Królewskiey i nadanie nowey dzielności Ustawie Konstytucyiney, ustalić przywrócony szczęśliwie we Francyi porządek rzeczy, i wskrzesić między Francyą i iey sąsiadami stósunki zobopólnego zaufania i przychylności, którym nieszczęsne skutki rewolucyi i systematu zdobywczego przez tak długi czas na przeszkodzie stały. Przekonani, iż ten cel ostatni inaczey osiągnionym być nie może, iak przez układ, mogący im zapewnić sprawiedliwą indemnizacyą za czasy przeszłe i gruntowną rękoymią przyszłości, wzięli, porozumnie z N. Królem Francuzkim, pod rozwagę środki, przez które ów układ przywiedzionym być może do skutku, a przekonawszy się, iż mocarstwa ani ziemią, ani gotowizną dostatecznie wynagrodzonemi być nie mogą bez nadwerężenia iednego lub drugiego głównego interessu Francyi, i że przyzwoiciey iest, oba te środki iednym pogodzić sposobem, któryby tym dwom zapobiegł uszczerbkom, postanowili N. N. Monarchowie w ninieyszych układach trzymać się teyże zasady. Porozumiawszy się oraz względem ko-

transactions actuelles; et se trouvant également d'accord sur celle de la nécessité de conserver pendant un temps déterminé dans les provinces frontières de la France un certain nombre de troupes alliées, elles sont convenues de réunir les différentes dispositions fondées sur ces bases, dans un traité définitif.

Dans ce but, et à cet effet, S. M. le Roi de Prusse, pour elles et ses Alliés d'une part, et S. M. le Roi de France et de Navarre, d'autre part, ont nommé leurs plénipotentiaires, pour discuter, arrêter et signer le dit traité définitif, savoir:

Sa Majesté le Roi de Prusse le Prince de Hardenberg, son chancelier d'état, chevalier des grands ordres de l'Aigle noir, de l'Aigle rouge, de celui de Saint-Jean de Jérusalem et de la Croix de fer de Prusse; de ceux de Saint-André, de Saint-Alexandre-Newsky et de Sainte Anne de la première classe de Russie; grand-croix de l'ordre royal de Saint-Etienne de Hongrie, grand-cordon de la Légion d'honneur, grand-croix de l'ordre de Charles III. d'Espagne, de l'ordre suprême de l'Annonciade de Sardaigne, de celui de Saint Hubert de Bavière; chevalier

Kaiserlich-Königlichen ꝛc. Majestäten dieses zur ersten Grundlage Ihrer gegenwärtigen Verhandlungen, die von beiden Theilen gleichmäßig anerkannte Nothwendigkeit aber, während eines bestimmten Zeitraums in den französischen Grenz-Provinzen eine bestimmte Anzahl verbündeter Truppen stehen zu lassen, zur andern Grundlage angenommen und beschlossen worden, die auf diesen Grundlagen beruhenden Maaßnehmungen in einen Haupttraktat zusammen zu fassen.

In solcher Absicht und zur Unterhandlung, Festsetzung und Unterzeichnung des besagten Traktats, haben Seine Majestät der König von Preußen und Höchstdero Alliirten einer Seits, und Se. Majestät der König von Frankreich und Navarra anderer Seits, zu Bevollmächtigten ernannt, nämlich:

Se. Majestät der König von Preußen, den Fürsten von Hardenberg, Ihren Staatskanzler, Ritter des schwarzen und rothen Adler-Ordens, des Preußischen St. Johanniter-Ordens und des Preußischen eisernen Kreuzes, Ritter des Russischen St. Andreas-, St. Alexander-Newski-Ordens und St. Annen-Ordens erster Klasse; Großkreuz des Hungarischen St. Stephan-Ordens, Groß-Adler der Ehren-Legion, Großkreuz des Spanischen St. Carls-Ordens, Ritter des Sardinischen Annunciaten-, des Baierschen St. Hubert-, des Schwedischen Seraphinen-, des Dänischen Elephanten-, des Würtembergischen goldenen Adler-Ordens, und mehrerer anderer Or-

niecznego utrzymania przez czas nieiaki, w przygranicznych prowincyach Francuzkich, pewney liczby woysk sprzymierzonych, ułożyli się, rozmaite rozporządzenia, na powyższych opieraiące się podstawach, w ieden ostateczny zebrać traktat.

W takowym zamiarze i końcem ułożenia, warowania i podpisania rzeczonego traktatu, N. Król Pruski i Jego Sprzymierzeńcy z iedney strony, a N. Król Francyi i Nawarry z drugiey strony, mianowali Pełnomocników, iako to:

N. Król Pruski, Xiążęcia Hardenberg, Swego Kanclerza Stanu, Kawalera orderów Orła czarnego i czerwonego, Pruskich orderów S. Jana i Żelaznego krzyża, Kawalera Rossyiskich orderów S. Jędrzeia, S. Alexandra Newskiego i S. Anny pierwszey klassy; ozdobionego w. krzyżem Węgierskiego orderu S. Stefana, ozdobionego w. orłem legii honorowey, w. krzyżem Hiszpańskiego orderu S. Karola, Kawalera orderu Sardyńskiego Annunciatae, Bawarskiego S. Huberta, Szwedzkiego Serafinów, Duńskiego Słonia, Wirtembergskiego złotego orła i wielu innych; i Ba-

de l'ordre des Séraphins de Suède, de celui de l'Eléphant de Danemarck, de l'Aigle d'or de Wurtemberg et de plusieurs autres; et le sieur Charles Guillaume, Baron de Humboldt, Ministre d'état de Sa dite Majesté, son chambellan, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique, chevalier du grand ordre de l'Aigle rouge, et de celui de la Croix de fer de Prusse; grand-croix de l'ordre de Léopold d'Autriche, de l'ordre de Sainte-Anne de Russie, de Danebrog de Danemarck, chevalier grand-croix de celui de la Couronne de Bavière, et de celui de la fidélité de Bade.

Et Sa Majesté le Roi de France et de Navarre le Sieur Armand Emmanuel du Plessis Richelieu, Duc de Richelieu, chevalier de l'ordre royal et militaire de Saint-Alexandre-Newsky, Saint-Wolodimir, de Saint-George de Russie; pair de France, premier gentilhomme de la chambre de S. M. T. C., Son ministre et secrétaire d'état des affaires étrangères, et président du conseil de son ministère;

Lesquels, après avoir échangé leurs pleinpouvoirs trouvés en bonne et due forme, ont signé les articles suivans:

Article I.

Les frontières de la France seront telles qu'elles étoient en 1790, sauf les modifica-

den; und den Freiherrn Carl Wilhelm von Humboldt, Ihren Staatsminister, Kammerherrn, ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei Ihro Kaiserlichen Königlichen Apostolischen Majestät, Ritter des Preußischen eisernen Kreuzes, des Oestreichischen Leopold-, des Russischen St. Annen-Ordens erster Klasse, des Dänischen Dannebrogs-Ordens, Großkreuz des Baierschen Kronen-Ordens und des Badenschen Ordens der Treue; und

Se. Majestät der König von Frankreich und Navarra den Herrn Armand Emanuel *du Plessis Richelieu*, Herzog von Richelieu, Ritter des Königlichen militairischen St. Ludwigs-Ordens, der Russischen St. Alexander-Newsky-, St. Wladimir- und St. Georgen-Orden; Pair von Frankreich, ersten Kammerherrn Sr. Allerchristlichsten Majestät, Ihren Minister, Staatssekretair der auswärtigen Angelegenheiten und Präsident des Ministerialraths;

Welche, nachdem ihre Vollmachten ausgewechselt, und in gehöriger Form befunden worden, die nachstehenden Artikel unterzeichnet haben:

Erster Artikel.

Die Grenzen von Frankreich werden dieselben seyn, die im Jahre 1790. bestanden, mit Vorbehalt

rona Karola Wilhelma Humboldt, Swoiego Ministra Stanu Szambelana, nadzwyczaynego Posła i pełnomocnego Ministra przy Jego Cesarskiey Apostolskiey Mości, Kawalera Pruskiego żelaznego krzyża, orderów Austryackiego Leopolda, Rossyiskiego S. Anny pierwszey klassy, Duńskiego Dannebrog, ozdobionego wielkim krzyżem orderu Bawarskiey korony i orderu Badeńskiego wierności; a

N. Król Francyi i Nawarry Pana Armanda Emanuela du Plessis Richelieu, Xiążęcia Richelieu, Kawalera Król. woyskowego orderu S. Ludwika, Rossyiskiego S. Alexandra Newskiego, S. Włodzimierza i S. Jerzego; Para Francyi, pierwszego Szambelana Jego Król. Chrześciiańskiey Mości, Ministra swego, Sekretarza Stanu spraw zagranicznych i Prezesa Rady Ministrów;

którzy, po wymianie swoich, w należytey formie znalezionych pełnomocnictw, następuiące podpisali artykuły:

Artykuł pierwszy.

Granice Francyi będą te same, iakie były w r. 1790. z zastrzeżeniem odmian na ie-

tions de part et d'autre qui se trouvent indiquées dans l'article présent.

1. Sur les frontiéres du nord, la ligne de démarcation restera telle que le traité de Paris l'avoit fixée jusque vis-à-vis de Quiévrain; de là elle suivra les anciennes limites des provinces belgiques, du cidevant évêché de Liége et du duché de Bouillon, telles qu'elles étoient en 1790, en laissant les territoires enclavés de Philippeville et Marienbourg, avec les places de ce nom, ainsi que tout le duché de Bouillon, hors des frontières de la France; depuis Villers prés d'Orval (sur les confins du département des Ardennes et du grand duché de Luxembourg) jusqu'à Perle, sur la chaussé qui conduit de Thionville à Trèves, la ligne restera telle qu'elle avoit été désignée par le traité de Paris. De Perle elle passera par Launsdorf, Wallwich, Schardorf, Niederveiling, Pellweiler, tous ces endroits restant avec leurs banlieues à la France, jusqu'à Houvre, et suivra de là les anciennes limites du pays de Sarrebruck, en laissant Sarrelouis et le cours de la Sarre, avec les endroits situés à la droite de la ligne ci-dessus désignée et leurs banlieues hors des limites françoises. Des limites du pays de Sarrebruck, la ligne de démarcation sera la même qui sépare actuellement de

der Abänderungen auf einer oder der andern Seite, welche der gegenwärtige Artikel bestimmt:

1. Auf der nördlichen Grenze bleibt die Demarkationslinie, wie der Traktat von Paris sie festgesetzt hatte, bis gegenüber von Quievrain, von da an folgt sie den alten Grenzen der niederländischen Provinzen, des ehemaligen Erzstiftes Lüttich und des Herzogthums Bouillon, wie sie im Jahre 1790. bestanden, dergestalt daß die eingeschlossenen Bezirke von Philippeville und Marienburg mit den Festungen dieses Namens, nebst dem ganzen Herzogthum Bouillon außerhalb der französischen Grenze bleiben. Von Villiers bei Orval (auf der Grenz-Scheidung zwischen dem Departement der Ardennen und dem Großherzogthum Luxemburg) bis nach Perle, auf der großen Straße von Thionville nach Trier, bleibt die Linie, wie sie im Traktat von Paris bezeichnet war. Von Perle läuft sie durch Launsdorf, Wallwick, Schardorf, Niederweiling, Pellweiler, so daß alle diese Ortschaften mit ihren Kirchspielen bei Frankreich verbleiben, bis nach Houvre, und folgt sodann den ehemaligen Grenzen des Fürstenthums Saarbrücken, dergestalt, daß Saarlouis und der Lauf der Saar mit den zur rechten der oben bezeichneten Linie liegenden Ortschaften und ihren Kirchspielen außerhalb der französischen Grenze bleiben. Von den Grenzen des ehemaligen Fürstenthums Saarbrücken bleibt die Demarkationslinie die nemliche, die gegenwärtig Deutschland von den Departe-

dney lub drugiey stronie, ninieyszym oznaczonych artykułem:

1. Na granicy północney pozostaie linia demarkacyina, traktatem Paryskim zakreślona, aż do punktu przeciwległego Quievrain; ztamtąd ciągnie się dawnemi granicami prowincyi Niderlandzkich, byłego arcy-biskupstwa Leodyiskiego i Xięstwa Bouillon, iak też w roku 1790. istnęły, w ten sposób, iż okręgi Philippeville i Marienburg, z twierdzami tegoż nazwiska, wraz z całém Xięstwem Bouillon, za obwodem granicy francuzkiey pozostaią. Od Villers przy Orval (gdzie się granica rozdziela między Departamentem Ardennow i W. Xięstwem Luxemburg) aż do Perle, na wielkim gościńcu od Thionville do Trewiru, pozostaie linia w traktacie Paryzkim opisana. Od Perle snuie się przez Launsdorf, Wallwick, Schardorf, Niederweiling, Pellweiler, tak iż wszystkie te mieysca z swemi parafiami przy Francyi pozostaią, aż do Houvre, a potem ciągnie się granicami byłego Xięstwa Saarbrücken, w tym sposobie iż Saarlouis i rzeka Saar z położonemi na prawey stronie oznaczoney powyżey linii wsiami i ich parafiami za obwodem granicy francuzkiey pozostaią. Od granic byłego Xięstwa Saarbrücken pozostaie ta sama linia demarkacyina, która teraz Niemcy od Depar-

l'Allemagne les départements de la Moselle et du Bas-Rhin, jusqu'à la Lauter, qui servira ensuite de frontière jusqu'à son embouchure dans le Rhin. Tout le territoire sur la rive gauche de la Lauter, y compris la place de Landau, fera partie de l'Allemagne; cependant, la ville de Weissenbourg, traversée par cette rivière, restera toute entière à la France, avec un rayon sur la rive gauche, n'excédant pas mille toises, et qui sera plus particulièrement déterminé par les commissaires que l'on chargera de la délimitation prochaine.

2. A partir de l'embouchure de la Lauter, le long des départemens du Bas-Rhin, du Haut-Rhin, du Doubs et du Jura jusqu'au canton de Vaud, les frontières resteront comme elles ont été fixées par le traité de Paris. Le Thalweg du Rhin formera la démarcation entre la France et les états de l'Allemagne; mais la propriété des îles, telle qu'elle sera fixée à la suite d'une nouvelle reconnoissance du cours de ce fleuve, restera immuable, quelques changemens que subisse ce cours par la suite du temps. Des commissaires seront nommés de part et d'autre par les hautes parties contractantes, dans le délai de trois mois, pour procéder à la dite reconnoissance. La moitié du pont entre Strasbourg et Kehl appartiendra à la France, et l'autre moité au Grand-Duché de Bade.

ments der Mosel und des Niederrheins scheidet, bis an die Lauter, welche ferner bis an ihren Ausfluß in den Rhein die Grenze bildet. Das gesammte Gebiet am linken Ufer der Lauter, mit Inbegriff der Festung Landau, wird mit Deutschland vereinigt. Jedoch bleibt die Stadt Weissenburg, welche von diesem Flusse durchschnitten wird, ganz bei Frankreich mit einem Umkreise von nicht mehr als tausend französischen Klaftern auf dem linken Ufer der Lauter, welche die zur bevorstehenden Abgrenzung zu ernennende Commission näher bestimmen wird.

2. Vom Ausfluß der Lauter an, und längs der Departements des Niederrheins, des Oberrheins, des Doubs und des Jura, verbleiben die Gränzen, wie sie durch den Traktat von Paris festgesetzt waren. Der Thalweg des Rheins bildet die Grenzscheidung zwischen Frankreich und den deutschen Staaten; das Eigenthum der Inseln aber, so wie es im Verfolg einer neuen Ausmittelung des Laufes dieses Stromes festgesetzt werden wird, bleibt unverändert, welche Veränderungen sich auch fernerhin in gedachtem Laufe zutragen mögen. Die hohen kontrahirenden Mächte werden binnen drei Monaten Commissarien von beiden Seiten ernennen, um zu obbemeldeter Ausmittelung zu schreiten. Die Hälfte der Brücke zwischen Straßburg und Kehl soll zu Frankreich, die andere Hälfte zum Großherzogthum Baden gehören.

tamentów Mozelli i dolnego Renu oddziela, aż do rzeki Lauter, która odtąd aż do swego uścia w Ren, granicę kształci. Cała przestrzeń na lewym brzegu rzeki Lauter, wraz z twierdzą Landau, wciela się do Niemiec. Jednakże miasto Weissenburg, przez które taż rzeka płynie, pozostaie całkiem przy Francyi, z obwodem nie więcey, iak tysiąc sążni francuzkich na lewym brzegu rzeki Lauter wynoszącym, który przez mianować się maiącą Kommissyą graniczną bliżey oznaczonym zostanie.

2. Od uścia rzeki Lauter i podłużnie Departamentów dolnego Renu, górnego Renu, Doubs i Jura, pozostaią granice według obmowy traktatu Paryzkiego; nizina Renu stanowi ścianę graniczną między Francyą i Państwami Niemieckiemi; własność zaś wysp, tak iak podług nowego znalezienia koryta tey rzeki ustanowioną będzie, pozostanie niezmienną, wbrew zmianom, iakieby z czasem w korycie zayść mogły. Wysokie układaiące się mocarstwa wyznaczą w przeciągu trzech miesięcy Kommissarzów z obydwóch stron, w celu zaięcia się tym przedmiotem. Połowa mostu między Strasburgiem i Kehl należeć ma do Francyi, a druga połowa do Wielkiego Xięstwa Badeńskiego.

3. Pour établir une communication directe entre le canton de Genève et la Suisse, la partie du pays de Gex, bornée à l'est par le lac Léman, au midi par le territoire du canton de Genève, au nord par celui du canton de Vaud, à l'ouest pa le cours de la Versoix et par une ligne qui renferme les communes de Collex-Bussy et Meyrin, en laissant la commune de Ferney à la France, sera cédée à la Confédération helvétique, pour être réunie au canton de Genève. La ligne des douanes françoises sera placée à l'ouest du Jura, de manière que tout le pays de Gex se trouve hors de cette ligne.

4. Des frontières du canton de Genève jusqu'à la Méditerranée, la ligne de démarcation sera celle qui, en 1790, séparoit la France de la Savoie et du comté Nice. Les rapports que le traité de Paris de 1814. avoit rétablis entre la France et la principauté de Monaco, cesseront à perpétuité, et les mêmes rapports existeront entre cette principauté et S. M. le Roi de Sardaigne.

5. Tous les territoires et districts enclavés dans les limites du territoire françois, telles qu'elles ont été déterminées par le présent article, resteront réunis à la France.

6. Les hautes parties contractantes nommeront, dans le délai de trois mois après la

3. Um zwischen dem Canton Genf und der Schweiz eine unmittelbare Verbindung zu bewirken, soll der Theil des Landes Gex, der an der Ostseite vom Genfer See, an der Mittagsseite vom Gebiet des Cantons Genf, an der Nordseite vom Gebiet des Cantons Waadt, und an der Westseite von einer Linie, welche die Ortschaften Collex-Bussy und Meyrin einschließt, begränzt wird, dergestalt, daß der Ort Ferney bei Frankreich bleibt, an die helvetische Conföderation abgetreten und mit dem Canton Genf vereinigt werden. Die französische Zollinie soll westlich vom Jura zu stehen kommen, so daß das ganze Land Gex außerhalb dieser Linie bleibe.

4. Von den Grenzen des Cantons Bern bis ans mittelländische Meer bleibt die Demarkationslinie dieselbe, die im Jahr 1790. Frankreich von Savoyen und der Grafschaft Nizza schied. Die durch den Traktat von 1814 wiederhergestellten Verhältnisse zwischen Frankreich und dem Fürstenthum Monaco hören für immer auf, und es sollen die nehmlichen Verhältnisse zwischen gedachtem Fürstenthum und Sr. Majestät dem Könige von Sardinien eintreten.

5. Alle Gebiete und Bezirke, die sich innerhalb der französischen Grenzen, so wie solche durch gegenwärtigen Artikel bestimmt sind, eingeschlossen finden, bleiben mit Frankreich vereinigt.

6. Die hohen kontrahirenden Mächte werden binnen 3 Monaten nach Unterzeichnung des gegen-

3. Końcem zrobienia bezpośredniego związku między kantonem Genewskim a Szwaycaryą, część krainy Gex, graniczącą na wschód z Genewskiém ieziorem, na południe z kantonem Genewskim, na północ z kantonem Waadt, a na zachód z linią mieysca Collex-Bussy i Meyrin obeymuiącą, ma być w tym sposobie konfederacyi Helweckiey odstąpioną i z kantonem Genewskim złączoną, iż mieysce Ferney przy Francyi pozostanie. Francuzka linia celna ma wychodzić zachodnio od Jura, tak iż cała kraina Gex zewnątrz tey linii pozostanie.

4. Od granic kantonu Berneńskiego aż do morza śródziemnego pozostanie linia demarkacyina, która w roku 1790. Francyą od Sabaudyi i hrabstwa Nizza oddzielała. Przywrócone traktatem 1814. r. stósunki między Francyą a Xięstwem Monaco ustaią na zawsze, a też same stósunki nastaną między rzeczoném Xięstwem a Królem Sardyńskim.

5. Wszelkie territoria i okręgi, zaięte w obrębie granic Francuzkich, iak takowe ninieyszym traktatem są oznaczone, pozostaią z Francyą złączone.

6. Wysokie układaiące się mocarstwa, w przeciągu trzech miesięcy po podpisaniu tego

signature du présent traité, des commissaires pour régler tout ce qui a rapport à la délimitation des pays de part et d'autre; et aussitôt que le travail de ces commissaires sera terminé, il sera dressé des cartes et placé des poteaux qui constateront des limites respectives.

Article II.

Les places et les districts qui, selon l'article précédent, ne doment plus faire partie du territoire françois, seront remis à la disposition des puissance alliées, dans les termes fixés par l'article IX. de la convention militaire annexée au présent traité, et S. M. le Roi de France renonce à perpétuité pour elle et ses héritiers et successeurs, aux droits de souveraineté et de propriété qu'elle a exercés jusqu'ici sur les dites places et districts.

Article III.

Les fortifications d'Huninque ayant été constamment un objet d'inquiétude pour la ville de Bâle, les hautes parties contractantes, pour donner à la Confédérations helvétiques une nouvelle preuve de leur bienveillance et de leur sollicitude, sont convenues entre elles de faire démolir les fortifications d'Huningue; et le gouvernement françois s'engage, par le même motif, à ne les rétablir dans aucun temps, et à ne point les remplacer par d'autres fortifica-

wärtigen Traktats Kommissarien ernennen, um alles, was auf Abgrenzung der beiderseitigen Gebiete Bezug hat, festzusetzen, und nach Beendigung dieses Geschäfts werden Karten aufgenommen und Grenzpfähle gesteckt werden, um die Grenzen auf allen Punkten zu bezeichnen.

Zweiter Artikel.

Die Plätze und Distrikte, welche nach dem vorstehenden Artikel nicht ferner zum französischen Gebiet gehören, sollen in den durch den 9ten Artikel der dem gegenwärtigen Traktat angehängten Militair-Convention bestimmten Terminen, den verbündeten Mächten zur weitern Verfügung übergeben werden; und Seine Majestät der König von Frankreich entsagt für immer, für Sich, Seine Erben und Nachfolger allen über die gedachten Plätze und Distrikte bisher ausgeübten Souverainitäts- und Eigenthums-Rechten.

Dritter Artikel.

In Betracht, daß die Festungswerke von Hüningen zu allen Zeiten ein Gegenstand der Besorgnisse für die Stadt Basel gewesen sind, haben die hohen kontrahirenden Mächte, um der helvetischen Conföderation einen neuen Beweis Ihres Wohlwollens und Ihrer Sorgfalt zu geben, sich dahin vereinigt, daß die Festungswerke von Hüningen geschleift werden, und die französische Regierung verpflichtet sich aus dem nehmlichen Grunde, sie zu keiner Zeit wieder herzustellen, auch auf eine Entfernung von weniger als drei französischen Mei-

traktatu, mianować będą Kommissarzy końcem uregulowania granic między zobopólnemi kraiami, a po ukończoney tey czynności sporządzone będą mappy i wystawione słupy graniczne, końcem oznaczenia granic na wszystkich punktach.

Artykuł drugi.

Twierdze i okręgi, które według obmowy poprzedzaiącego artykułu nie należą odtąd do Francyi, wydane być maią mocarstwom sprzymierzonym do dalszego rozporządzenia, a to w terminach artykułem 9tym przyłączoney do ninieyszego traktatu konwencyi militarney oznaczonych, a N. Król Francyi zrzeka się na zawsze, za siebie, swych sukcessorów i następców, wszelkich praw władztwa i własności do tychże twierdz i okręgów.

Artykuł trzeci.

Zważaiąc, iż warownie Huningi były każdego czasu przedmiotem obawy dla miasta Bazylei, zaczém wysokie umawiaiące się mocarstwa, chcąc dać konfederacyi Helweckiey nowy dowód swey przychylności i troskliwości, zgodziły się na to, ażeby warownie Huningi zostały zburzone, a rząd francuzki obowięzuie się z takieyże pobudki, iż ich nigdy nieprzywróci, i że w odległości mniey niż trzech mil francuzkich od miasta Bazylei, nie każe za-

tions à une distance moindre que trois lieues de la ville de Bâle.

La neutralité de la Suisse sera étendue au territoire qui se trouve au nord d'un ligne à tirer depuis Ugine, y compris cette ville, au midi du lac d'Annecy, par Faverge jusqu'à Lecheraine, et de là au lac du Bourget jusq'au Rhône, de la même manière qu'elle a été étendue aux provinces de Chablais et de Faucigny, par l'article 92. de l'acte final du congrès de Vienne.

Article IV.

La partie pécuniaire de l'indemnité à fournir par la France aux puissances alliées, est fixée à la somme de sept cent millions de francs. Le mode, les termes et les garanties du paiement de cette somme seront réglés par une convention particulière, qui aura la même force et valeur que si elle étoit textuellement insérée au présent traité.

Article V.

L'état d'inquiétude et de fermentation dont, après tant de secousses violentes, et surtout après la dernière catastrophe, la France, malgré les intentions paternelles de son roi, et les avantages assurés par la charte constitutionnelle á toutes les classes de ses sujets, doit nécessaire-

len von der Stadt Basel, keine neue Befestigungen anlegen zu lassen.

Die Neutralität der Schweiz wird auf den Landstrich nordwärts einer Linie, die von Ugine mit Inbegriff dieser Stadt, nach der Mittags-Seite des Sees von Annecy, durch Faverge bis Lecheraine, und von da nach dem See von Bourget bis an die Rhone läuft, auf eben die Weise ausgedehnt, wie solche durch den 92sten Artikel des Schluß-Aktes des Wiener Congresses auf die Provinzen von Chablais und Faucigny ausgedehnt worden war.

Vierter Artikel.

Der in Geld zu entrichtende Theil der den verbündeten Mächten von Seiten Frankreichs verheißenen Entschädigung, wird auf die Summe von Siebenhundert Millionen Franken festgesetzt. Die Zahlungsweise, die Zahlungs-Termine, und die Bürgschaften dieser Summe, werden durch eine abgesonderte Konvention bestimmt, welche die nehmliche Kraft und Gültigkeit haben soll, als wenn sie dem gegenwärtigen Traktat von Wort zu Wort einverleibt wäre.

Fünfter Artikel.

Da der Zustand von Unruhe und Gährung, dessen Wirkungen für Frankreich nach so heftigen Erschütterungen, und besonders nach der letzten Katastrophe, ungeachtet der väterlichen Gesinnungen Seines Monarchen, und der durch die Verfassungsurkunde allen Klassen Seiner Unterthanen zugesicherten Vortheile, nothwen-

kładać żadnych nowych warowni.

Neutralność Szwaycaryi rozciąga się na przestrzeń kraiu z północney strony linii, idącey od Ugine, w co się toż miasto liczy, na południe ieziora Annecy, przez Faverge aż do Lecheraine, a ztamtąd ku iezioru Bourget aż do Rodanu, i wprawdzie w takim sposobie, iak takowa 92gim artykułem ostatecznego aktu kongressu Wiedeńskiego na prowincye Chablais i Faucigny rozciągnioną została.

Artykuł czwarty.

Część przyrzeczonego mocarstwom sprzymierzonym ze strony Francyi wynagrodzenia gotowizną, ustanawia się na siedmset millionów Franków. Sposób i termina wypłaty, tudzież rękoymie tey summy, oznaczone będą odrębną konwencyą, która mieć będzie taką moc i ważność, iak gdyby do ninieyszego traktatu dosłownie zamieszczoną była.

Artykuł piąty.

Gdy stan niespokoyności i zaburzenia, którego skutki Francya po tak gwałtownych wstrząśnieniach, a mianowicie po ostatniey klęsce, pomimo oycowskie Monarchy iey zamiary i zapewnione konstytucyą wszystkim klassom Jego poddanych korzyści, nieodzownie czuć ieszcze mu-

ment se ressentir encore, exigeant pour la sûreté des états voisins, des mesures de précaution et de garantie temporaires, il a été jugé indispensable de faire occuper pendant un certain temps, par un corps de troupes alliées, de positions militaires le long des frontières de la France, sous la réserve expresse que cette occupation ne portera aucun préjudice à la souveraineté de S. M. T. C., ni à l'état de possession tel qu'il est reconnu et confirmé par le présent traité.

Le nombre de ces troupes ne dépassera pas cent cinquante mille hommes. Le commandant en chef de cette armée sera nommé par les puissances alliées.

Ce corps d'armée occupera les places de Condé, Valenciennes, Bouchain, Cambrai, le Quesnoy, Maubeuge, Landrecy, Avesnes, Rocroy, Givet avec Charlemont, Mézières, Sédan, Montmédy, Thionville, Longwy, Bitsch, et la tête de pont du Fort-Louis.

L'entretien de l'armée destinée à ce service devant être fourni par la France, une convention spéciale réglera tout ce qui peut avoir rapport á cet objet. Cette convention, qui aura la même force et valeur que si elle étoit textuellement insérée dans le présent traité, réglera de même les relations de l'armée d'occupation avec

dig noch fühlbar bleiben müssen, einstweilige Vorsichts- und Schutz-Maaßregeln für die benachbarten Staaten zur Pflicht macht; so ist in dieser Rücksicht als unumgänglich erachtet worden, während eines gewissen Zeitraums durch ein Corps verbündeter Truppen, militairische Stellungen innerhalb der französischen Grenzen besetzen zu lassen, unter dem ausdrücklichen Vorbehalt, daß diese Besetzung der Souverainität Seiner Allerchristlichsten Majestät, und dem durch gegenwärtigen Traktat anerkannten und bekräftigten Besitzstande keinen Eintrag thun soll.

Die Stärke des gedachten Truppen-Corps wird nicht über Einhundert funfzigtausend Mann betragen. Der Oberbefehlshaber desselben wird von den verbündeten Mächten ernannt.

Dieses Corps wird die festen Plätze Condé, Valenciennes, Bouchain, Cambrai, Lequesnoy, Maubeuge, Landrecy, Avesnes, Rocroy, Givet nebst Charlemont, Mezieres, Sedan, Montmedy, Thionville, Longwy, Bitsch, und den Brückenkopf von Fort-Louis besetzen.

Da der Unterhalt der zu diesem Dienst bestimmten Armee von Frankreich bestritten werden muß; so wird alles, was auf diesen Gegenstand Bezug hat, durch eine Separat-Convention regulirt werden. Diese Separat-Convention, die eben die Kraft und Gültigkeit hat, als wenn sie dem gegenwärtigen Traktat von Wort zu Wort einverleibt wäre, wird zugleich die

si, wymaga doczasowey ostrożności i środków obronczych dla państw ościennych, osądzono w tym względzie za rzecz niezbędną, ażeby przez pewny czasu przeciąg, korpus woysk sprzymierzonych zaymował woyskowe posady w obwodzie granic francuzkich, z wyraźném zastrzeżeniem, iż okkupacya ta nie ma bynaymniey nadwerężać władztwa Jego Chrześciiańskiey Mości i stanu posiadłości ninieyszym traktatem uznanego i zatwierdzonego.

Liczba rzeczonego woyska nie będzie wynosiła nad sto pięćdziesiąt tysięcy ludzi. Mocarstwa sprzymierzone mianować będą naczelnego dowódzcę tegoż woyska.

Woysko to osadzi warowne miasta Condé, Valenciennes, Bouchain, Cambrai, le Quesnoy; Maubeuge, Landrecy, Avesnes, Rocroy, Givet i Charlemont, Mézières, Sédan, Montmédy, Thionville, Longwy, Bitsch, i szaniec przedmostowy Fort-Louis.

Gdy przeznaczone do tey służby woysko kosztem Francyi utrzymywane być musi, wszystko więc, co się pomienionego przedmiotu dotyczy, odrębną warowane będzie konwencyą. Konwencya ta, maiąca tę samę moc i ważność, iak gdyby ninieyszym traktatem od słowa do słowa obiętą była, ustanowi oraz

les autorités civiles et militaires du pays.

Le maximum de la durée de cette occupation militaire est fixé á cinq ans. Elle peut finir avant ce terme, si au bout de trois ans les souverains alliées, après avoir, de concert avec S. M. le Roi de France, mûrement examiné la situation et les intérêts réciproques et les progrès que le rétablissement de l'ordre et de la tranquillité aura faits en France, s'accordent à reconnoître que les motifs qui les portoient à cette mesure, ont cessé d'exister. Mais quel que soit le résultat de cette délibération, toutes les places et positions occupées par les troupes alliées seront au terme de cinq ans révolus, evacuées sans autre délai, et remises à Sa Majesté très-chrétienne, ou à ses héritiers et successeurs.

Article VI.

Les troupes étrangères, autres que celles qui feront partie de l'armée d'occupation, évacueront le territoire françois dans les termes fixés par l'article IX. de la convention militaire, annexée au présent traité.

Article VII.

Dans tous les pays qui changeront de maître, tant en vertu du présent traité que

Verhältnisse zwischen der Occupations-Armee und den Civil- und Militair-Behörden des Landes festsetzen.

Die Dauer dieser militairischen Besetzungen soll sich nicht über 5 Jahre hinaus erstrecken. Sie kann früher aufhören, wenn nach Verlauf von 3 Jahren die verbündeten Souverains, nach einer mit Sr. Majestät dem Könige von Frankreich gemeinschaftlich angestellten Prüfung des Zustandes der Dinge, und des wechselseitigen Interesses der Mächte, besonders aber der Fortschritte, welche die Wiederherstellung der Ordnung und Ruhe in Frankreich bis dahin gemacht haben wird, zu der einstimmigen Ueberzeugung gelangen, daß die Beweggründe, welche sie zu dieser Maaßregel veranlaßten, nicht ferner obwalten. Jedoch sollen, wie auch das Resultat dieser Prüfung ausfallen möge, die sämtlichen von den verbündeten Truppen besetzten Plätze und Stellungen, nach Verlauf von fünf Jahren ohne weitern Verzug geräumt, und Seiner Allerchristlichsten Majestät, oder deren Erben und Nachfolgern überliefert werden.

Sechster Artikel.

Die fremden Truppen, welche nicht zur Occupations-Armee gehören, räumen das französische Gebiet in den durch den 9ten Artikel der diesem Traktat angehängten Militair-Convention bestimmten Terminen.

Siebenter Artikel.

In allen Ländern, welche Kraft des gegenwärtigen Traktats, oder der in Gefolge desselben abzuschlie-

stósunki między woyskiem zaymuiącém a cywilnemi i woyskowemi władzami kraiowemi.

Termin tego zaięcia woyskowego nie ma się rozciągać nad lat pięć. Może on prędzey ustać, ieżeli, po upłynieniu lat trzech, sprzymierzeni Monarchowie, wziąwszy wspólnie z N. Królem Francyi pod rozwagę stan rzeczy, i zobopólny interes mocarstw, mianowicie zaś postępy, iakie się do owego czasu pokażą z przywróconego porządku i spokoyności we Francyi, przekonaią się iednomyślnie, iż pobudki, które ich do tego kroku nakłoniły, iuż ustały. Wszakże iakikolwiek będzie wypadek tey obrady, wszystkie woyskiem sprzymierzoném osadzone warowne miasta i stanowiska, po wyiściu lat pięciu bez dalszey przewłoki ewakuowane i Jego Chrześciańskiey Mci, lub Jego sukcessorom i następcom wydane zostaną.

Artykuł szósty.

Woyska obce, nie należące do korpusu zaymuiącego, ustąpią z kraiu francuzkiego w terminach, artykułem 9tym przyłączoney do ninieyszego traktatu konwencyi militar ney, umówionych.

Artykuł siodmy.

We wszystkich kraiach, które mocą ninieyszego traktatu lub układów, w skutek onego

des arrangemens qui doivent être faits en conséquence, il sera accordé aux habitans naturels et étrangers, de quelque condition et nation qu'ils soient, un expace de six ans à compter de l'échange des ratifications, pour disposer, s'ils le jugent convenable, de leurs propriétés, et se retirer dans tel pays qu'il leur plaira de choisir.

Article VIII.

Toutes les dispositions du traité de Paris du 30. mai 1814, relatives aux pays cédés par ce traité, s'appliqueront également aux différens territoires et districts cédés par le présent traité.

Article IX.

Les hautes parties contractantes s'étant fait représenter les différentes réclamations provenant du fait de la non-exécution des articles XIX. et suivans, du traité du 30 mai 1814, ainsi que des articles additionnels de ce traité, signés entre la Grande-Bretagne et la France, désirant de rendre plus efficaces les dispositions énoncées dans ces articles, et ayant, à cet effet, déterminé par deux conventions séparées, la marche à suivre de part et d'autre pour l'exécution complette des articles sus-mentionnés, ces deux dites conventions, telles qu'elles se trouvent jointes au présent traité, auront la même

ßenden Verhandlungen, an andere Herren übergehen, soll den Einwohnern, sowohl Eingebohrnen, als Fremden, wes Standes oder Nation sie seyn mögen, eine Frist von fünf Jahren, von Auswechselung der Ratifikationen an gerechnet, gestattet seyn, um, wenn sie es nöthig finden, ihr Eigenthum zu veräußern, und sich in dem Lande, welches sie wählen werden, niederzulassen.

Achter Artikel.

Alle Verfügungen des Pariser Traktats vom 30sten Mai 1814., in Bezug auf die durch diesen Traktat abgetretenen Länder, sollen auf die durch gegenwärtigen Traktat abgetretenen Distrikte gleichmäßig anwendbar seyn.

Neunter Artikel.

Da die hohen kontrahirenden Mächte, nach gehöriger Erwägung der auf die Nichterfüllung des 19ten und der folgenden Artikel des Pariser Friedens von 1814., so wie der zwischen England und Frankreich unterzeichneten additionellen Artikel des gedachten Friedens, gegründeten Reklamationen den Wunsch hegen, den in den besagten Artikeln enthaltenen Verfügungen mehr Wirksamkeit zu geben, so ist zu diesem Ende der zur vollständigen Erfüllung mehrgedachter Artikel von beiden Theilen zu beobachtende Gang durch zwei Separat-Conventionen bestimmt worden. Diese Conventionen, so wie solche dem gegenwärtigen Traktat beigefügt sind, sollen die nemliche Kraft und Gültigkeit haben,

zawrzeć się maiących, pod berło innych Monarchów przechodzą, dozwolony być ma mieszkańcom, tak rodakom iako też cudzoziemcom, iakiegokolwiek stanu lub narodu będącym, termin pięcioletni od wymiany zatwierdzeń rachowany, ażeby, znayduiąc tego potrzebę, własność swą wyprzedać, i w obranym sobie kraiu osieść mogli.

Artykuł ósmy.

Wszelkie rozporządzenia traktatu Paryzkiego z dnia 30. Maja 1814., tyczące się odstąpionych przez tenże traktat kraiów, maią równą ważność względem okręgów, ninieyszym traktatem odstąpionych.

Artykuł dziewiąty.

Gdy wszystkie kontraktuiące mocarstwa, po należném rozważeniu reklamacyi ugruntowanych na niedopełnieniu 19go i następnych artykułów pokoiu Paryzkiego z r. 1814., oraz podpisanych między Anglią a Francyą dodatkowych artykułów rzeczonego pokoiu, pragną większą nadać dzielność rozporządzeniom wzmiankowanemi artykułami obiętym, zaczém tryb, w celu dostatecznego wspomnionych artykułów dopełnienia, przez obydwie strony zachować się maiący, dwiema oddzielnemi konwencyami przepisany został. Konwencye te do ninieyszego przyłączone traktatu, maią takąż moc i

force et valeur que si elles y étoient textuellement insérées.

Article X.

Tous les prisonniers faits pendant les hostilités, de même que tous les ôtages qui peuvent avoir été enlevés ou donnés, seront rendus dans le plus court délai possible. Il en sera de même des prisonniers faits antérieurement au traité du 30 mai 1814, et qui n'auront point encore été restitués.

Article XI.

Le traité de Paris, du 30 mai 1814, ainsi que l'acte final du congrès de Vienne, du 9 juin 1815, sont confirmés et maintenus dans toutes celles de leurs dispositions qui n'auroient pas été modifiées par les clauses du présent traité.

Article XII.

Le présent traité, avec les conventions qui y sont jointes, sera ratifié en un seul acte, et les ratifications en seront échangées dans le terme de deux mois, ou plus tôt si faire se peut.

En foi de quoi, les plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Fait à Paris, le 20. novembre, l'an de grâce mil huit cent quinze.

Signés:

Hardenberg. *Humboldt.*
Richelieu.

als wenn sie von Wort zu Wort demselben einverleibt wären.

Zehnter Artikel.

Sämmtliche während der Feindseligkeiten gemachte Gefangene, wie auch die Geißeln, die von einem oder dem andern Theile genommen oder gegeben worden seyn könnten, sollen in der kürzest möglichen Frist zurückgegeben werden.

Dasselbe gilt von den vor dem Traktat vom 30sten Mai 1814. gemachten Gefangenen, in sofern deren Zurückgabe noch unterblieben seyn möchte.

Eilfter Artikel.

Der Traktat von Paris vom 30sten Mai 1814 und der Schluß-Akt des Congresses zu Wien vom 9ten Juni 1815. werden in Rücksicht aller darin enthaltenen Verfügungen, die durch die Beschlüsse des gegenwärtigen Traktats keine Abänderung erlitten haben, bestätigt und in Kraft erhalten.

Zwölfter Artikel.

Der gegenwärtige Traktat soll, nebst den demselben angehängten Conventionen unter Einem ratifizirt werden, und die Auswechselung der Ratifikationen binnen zwei Monaten, oder wenn es möglich ist, früher Statt haben.

Des zu Urkund haben die beiderseitigen Bevollmächtigten diesen Traktat unterschrieben, und mit ihren Wappen bedruckt.

So geschehen Paris, den 20. November des Jahres Christi Ein Tausend Achthundert und Funfzehn.

Unterzeichnet:

Hardenberg. Humboldt.
Richelieu.

ważność, iak gdyby dosłownie w nim zamieszczone były.

Artykuł dziesiąty.

Wszyscy, w czasie działań nieprzyiacielskich, zabrani ieńcy, którzy od iedney lub drugiey strony wziętymi lub danymi być mogli, w naykrótszym, ile być może, terminie, zwróconemi być maią.

To samo rozumie się o ieńcach, przed traktatem d. 30. Maja zabranych, iak dalece wydanie ich dotąd ieszcze nienastąpiło.

Artykuł iedenasty.

Traktat Paryzki z d. 30. Maja 1814. i ostateczny akt kongressu Wiedeńskiego z d. 9go Czerwca 1815. względnie wszystkich zawartych w nich rozporządzeń, które przez postanowienia ninieyszego traktatu żadney nie doznały zmiany, zatwierdzaią się i w dzielności utrzymuią.

Artykuł dwunasty.

Traktat ninieyszy, wraz z przyłączonemi doń konwencyami, ma być wspólnie zatwierdzony, a zatwierdzenia w przeciągu dwóch miesięcy, lub, ieśli można, prędzey wymieniane.

W dowód tego obustronni Pełnomocnicy traktat ninieyszy podpisali i pieczęciami herbowemi stwierdzili.

Działo się w Paryżu d. 20. Listopada roku pańskiego tysiącznego ośmsetnego piętnastego.

Podpisano:

Hardenberg. *Humboldt.*
Richelieu.

Article additionnel.

Les hautes puissances contractantes, désirant sincèrement de donner suite aux mesures dont elles se sont occupées au congrès de Vienne, relativement à l'abolition complette et universelle de la traite des nègres d'Afrique, et ayant déjà, chacune dans ses états, défendu sans restriction à leurs colonies et sujets, toute part quelconque à ce trafic, s'engagent à réunir de nouveau leurs efforts pour assurer le succès final des principes qu'elles ont proclamés dans la déclaration du 4 février 1815, et à concerter sans perte de temps, par leurs ministres aux cours de Londres et de Paris, les mesures les plus efficaces pour obtenir l'abolition entière et définitive d'un commerce aussi odieux et aussi hautement reprouvé par les lois de la religion et de la nature.

Le présent article additionnel aura la même force et valeur que s'il étoit inséré mot à mot au traité de ce jour.

En foi de quoi les plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Hardenberg. *Humboldt.*

Richelieu.

Additional-Artikel.

Da die hohen kontrahirenden Mächte aufrichtig wünschen, die Maaßregeln zu verfolgen, womit sie sich bereits auf dem Congreß zu Wien in Rücksicht der vollständigen und allgemeinen Abschaffung des Sclavenhandels beschäftigt hatten, und auch schon, in ihren Staaten, ihren Colonien und Unterthanen, jede und alle Art von Theilnahme an diesem Handel, ohne Ausnahme untersagt haben; so verpflichten sie sich, von neuem ihre Bemühungen zu vereinigen, um den endlichen Erfolg der in der Deklaration vom 4ten Februar 1815. aufgestellten Grundsätze zu sichern, und ohne Zeitverlust durch ihre Gesandten an den Höfen zu London und Paris die wirksamsten Maaßnehmungen zu verabreden, damit dieser an sich so verabscheuungswürdige, und den Gesetzen der Natur und der Religion so offenbar zuwider laufende Handel, gänzlich und auf immer abgeschafft werden möge.

Dieser Additional-Artikel soll dieselbe Kraft und Wirkung haben, als ob er in dem Haupttraktat vom heutigen Dato wörtlich eingerückt wäre.

Des zu Urkund haben die Bevollmächtigten ihn unterzeichnet und mit ihren Wappen bedruckt.

Hardenberg. Humboldt.

Richelieu.

Artykuł dodatkowy.

Gdy wysokie układaiące się mocarstwa szczérze pragną, trzymać się środków, któremi iuż na kongresie Wiedeńskim względem zupełnego i powszechnego zniesienia handlu niewolnikami zaięte były, i oraz każde z nich, w swoich państwach, swym osadom i poddanym, iuż wszelkie należenie do tegoż handlu, bez wyiątku zakazały, zaczém zobowięzuią się na nowo, połączyć swe zabiegi w celu zapewnienia ostatecznego skutku ogłoszonych w deklaracyi dnia 4. Lutego 1815. zasad, oraz umówienia, bez straty czasu, przez swych Posłów przy dworach Londyńskim i Paryzkim, nayskutecznieyszych środków, ażeby ten tak obrzydzony, ustawom przyrodzenia i religii tak jawnie sprzeciwiaiący się handel, doszczętnie i na zawsze mógł być zniesionym.

Ninieyszy dodatkowy artykuł ma tę samę moc i dzielność, iak gdyby w głównym traktacie daty dzisieyszey co do słowa był umieszczony.

W dowód tego podpisali go Pełnomocnicy i pieczęcie swe herbowe pod nim wycisnęli.

Hardenberg. *Humboldt.*

Richelieu.

Nro. 122.

(Nro. 326. d. S.) Landwehr-Ordnung. Vom 21sten November 1815.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Als der nun zum zweitenmale ehrenvoll beendete Krieg ein zahlreiches Heer zur Erkämpfung der Selbstständigkeit des Vaterlandes forderte, da bildete sich die Landwehr. Der Eifer mit dem sie in den Provinzen Unsers Reichs errichtet ward, die Ausdauer mit der sie in den Reihen der übrigen Krieger kämpfte, geben ihr gerechte Ansprüche auf Unsern Dank. Die Geschichte wird der Nachwelt diese Treue, diesen Muth als ein glänzendes Vorbild aufzeichnen. Doch nicht blos das Bewußtseyn treuer Pflichterfüllung sollte der Lohn einer so edlen Hingebung seyn; durch die Errichtung der Landwehr zeigte es sich bald, daß sie auch fähig sei, fortdauernd zur Vertheidigung des Vaterlandes beizutragen, da es durch ihre Beibehaltung möglich wird, die Kosten, welche sonst die Erhaltung der bewaffneten Macht forderte, zu vermindern und den einzelnen Krieger früher, als es sonst möglich war, seiner Heimath und seinem Gewerbe zurückzugeben. Diese großen Vortheile bestimmen die Erhaltung der Landwehr im Frieden. An den mäßigen Umfang des stehenden Heeres schließt sich künftig die Landwehr, zwar immer zur Vertheidigung des Vaterlandes bereit, doch nur dann versammelt, wenn ein feindlicher Anfall oder die eigene Bildung es nothwendig macht. Zu diesem Zweck und zur vollständigen Ausführung der im Gesetz vom 3ten September 1814. für die Landwehr gegebenen Vorschriften, bestimmen Wir über ihre künftige Erhaltung Folgendes:

§. 1.

Die Landwehr bildet einen Theil der bewaffneten Macht, sie tritt indeß nur bei ausbrechendem Kriege und bei den jährlichen Uebungen zusammen. Mit

Nro. 122.

(No. 326. oryg.) Regulamen tyczący się woyska obrony kraiowey, Z dnia 21. Listopada 1815.

My FRYDERYK WILHELM z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Kiedy ukończona dziś po raz drugi z chwałą woyna licznych wymagała zastępów do osiągnienia orężem samodzielności oyczyzny, utworzoném zostało w tym celu woysko obrony kraiowey. Gorliwość, z iaką się zawiązała w Prowincyach Państwa Naszego, wytrwałość, z iaką walczyła w szeregach innych woiowników, nadaią iey sprawiedliwie do Naszey wdzięczności prawo. Historya, wierność tę, to męstwo, iako wzór świetny dla potomności skreśli. Wszakże nie samo tylko przekonanie o wierném obowiązków dopełnieniu miało być tak szlachetnego poświęcenia się nagrodą; z urządzenia obrony| kraiowey pokazało się wkrótce, że oraz zdolną iest, przykładać się ciągle do obrony oyczyzny, kiedy utrzymanie iey podaie sposobność zmnieyszenia wydatków, iakich dawniey utrzymanie siły zbroyney wymagało, i zwracania rodzinie i procederowi poiedyńczego woiownika wcześniey, aniżeli to dawniéy być mogło. Te wielkie korzyści mówią za utrzymaniem obrony kraiowey wśród pokoiu. Do mierney liczby woyska stoiącego przyłącza się odtąd obrona kraiowa, wprawdzie zawsze do obrony oyczyzny gotowa, wtenczas atoli tylko zebrana, gdy naiazd nieprzyiacielski lub własne kształcenie tego wymagać będzie. W tym celu, i końcem zupełnego wykonania zawartych w prawie dnia 3. Września 1814. dla obrony kraiowey przepisów, stanowiemy względem przyszłego iey utrzymania, co następuie:

§. 1.

Obrona kraiowa (Landwehr) składa część siły zbroyney, zbiera się iednakże tylko w przypadku woyny i na roczne popisy. Wy-

Ausnahme des Staabes bei jedem Bataillon, sind sämmtliche Mitglieder im Frieden in ihre Heimath und zu ihren Gewerben entlassen.

§. 2.

Um die Uebungen sowohl, als die innern Einrichtungen der Landwehr möglichst zu erleichtern, bekommt ein jedes Regiment in dem ihm angewiesenen Regierungs-Departement nach Maaßgabe der Bevölkerung einen zusammenhängenden Bezirk angewiesen, aus dem dasselbe fortdauernd ergänzt wird. Die kommandirenden Generale in den Provinzen haben dem gemäß in Vereinigung mit den Ober-Präsidenten und Regierungen für die unter ihrem Befehle tretenden Landwehr-Regimenter die nöthigen Bezirke auszumitteln.

§. 3.

Der Ergänzungsbezirk eines Regiments wird demnächst eben so in Unterbezirke für die Bataillone und Kompagnien getheilt.

§. 4.

Zu diesen Abtheilungen werden so viel als möglich ganze Kreise genommen, damit nicht einzelne Kompagnien mit mehr als einer Kreisbehörde zu thun haben.

§. 5.

Die Kavallerie-Schwadronen bekommen keine abgesonderte Ergänzungsbezirke, sondern in dem Ergänzungsbezirk eines Bataillons wird auch zugleich eine Kavallerie-Schwadron mit eingetheilt.

§. 6.

Die Bezirke für das 2te Aufgebot sind mit denen für das 1ste ganz gleich, so daß z. B. immer eine Kompagnie des 1sten und 2ten Aufgebots einen und denselben Ergänzungsbezirk hat.

§. 7.

Die Vorschläge zu diesen Ergänzungsbezirken und ihrer Eintheilung werden von den kommandirenden Generalen an das Kriegsministerium eingesandt, und wenn die sämmtlichen Vorschläge geordnet sind, von dem gesammten Staatsministerio zu Unserer Bestätigung vorgelegt.

§. 8.

Möglichst in der Mitte des Ergänzungsbezirks eines jeden Bataillons wird der Staab, das Zeughaus und die Montirungskammer für dasselbe angelegt.

iąwszy sztab przy każdym batalionie, wszyscy iey członkowie pusczeni są czasu pokoiu do swych domów i procederów.

§. 2.

Dla ułatwienia ile możności tak popisów, iako też wewnętrznych urządzeń obrony kraiowey, każdy półk mieć sobie będzie w przeznaczonym Departamencie Regencyinym w miarę ludności dogodnie zaokrąglony obwód, z którego ciągle uzupełnianym będzie. Stósownie do tego dowodzący w Prowincyach Generałowie znośnie z Naczelnymi Prezesami i Regencyami wykażą potrzebne obwody dla zbieraiących się pod ich rozkazami pułków obrony kraiowey.

§. 3.

Obwody uzupełniania pułków dzielić się będą następnie podobnymże sposobem na podobwody dla batalionów i kompanii.

§. 4.

Dla tych oddziałów przeznaczane będą ile można całe powiaty, ażeby poiedyńcze kompanie nie miały do czynienia więcey iak z iedną władzą powiatową.

§. 5.

Szwadrony iazdy nie będą miały oddzielnych do uzupełniania się obwodów, lecz obwód batalionowy obeymuie zarazem w sobie szwadron iazdy.

§. 6.

Obwody dla 2go wezwania równe są zupełnie obwodom dla 1go, tak iż n. p. kompania 1go i 2go wezwania ma zawsze ieden i ten sam obwód do uzupełniania się.

§. 7.

Propozycye do tych obwodów i ich podziału przesełaią dowodzący Generałowie Ministerstwu woyny, a po uporządkowaniu wszystkich, przekłada ie, całe Ministerium Stanu do Naszego zatwierdzenia.

§. 8.

Ile można w środku obwodu każdego batalionu, urządzony będzie iego sztab, zbroiownia i gmach ubiorzy.

§. 9.

Wenn nicht besondere Verhältnisse eine augenblickliche Ausnahme nothwendig machen, so werden die Bataillone bei ihrem jetzt eintretenden Rückmarsch gleich nach den obigen Bataillonsquartieren verlegt.

§. 10.

Ein Landwehr-Regiment soll künftig bestehen aus:
2 Bataillonen des 1sten Aufgebots,
2 Bataillonen des 2ten Aufgebots,
2 Kavallerie-Schwadronen des 1sten Aufgebots, und
2 Kavallerie-Schwadronen des 2ten Aufgebots.

§. 11.

Da gegenwärtig aber die Landwehr-Regimenter aus 3 Feldbataillonen bestehen, so sollen, um die obige Formation auszuführen, bei jedem Regimente nur künftig 2 Bataillone für das 1ste Aufgebot bleiben und die dadurch überzählig werdenden Leute, nebst den bei der Reserve befindlichen, zur Bildung des 2ten Aufgebots mit benutzt werden.

§. 12.

Dem gemäß bestimmen die Regimentskommandeure die beiden Bataillone, welche künftig das 1ste Aufgebot bilden sollen; das 3te zum Eingehen bestimmte Bataillon, so wie das Reservebataillon wird unter die beiden Bataillone des 1sten Aufgebots so vertheilt, daß jedes derselben vorläufig aus 8 Kompagnien oder dem halben Regimente besteht.

§. 13.

Aus jeder Hälfte des Regiments wird sodann durch Austausch der nach dem Gesetz vom 3ten September 1814. dazu gehörigen Leute ein Bataillon des 1sten Aufgebots von 4 Kompagnien formirt. Die übrig bleibenden bilden den Stamm des 2ten Aufgebots.

§. 14.

Die §. 12. vorgeschriebene Theilung des Regiments und Reservebataillons wird sogleich nach Ankunft in der Provinz ausgeführt. Wann aber der Austausch der Leute zum 1sten und 2ten Aufgebot statt finden soll; dies wird in jeder Provinz noch besonders bestimmt werden. Die Regimenter haben indeß so-

§. 9.

Jeżeli szczególne okoliczności nie będą chwilowego wymagać wyiątku, to bataliony rozpoczynaiące właśnie swóy odwrotny pochod, translokowane zaraz będą na powyższe leże batalionowe.

§. 10.

Pułk obrony kraiowey ma się odtąd składać:
z 2 batalionów 1go wezwania,
2 dito 2go dito
2 szwadronów iazdy 1go wezwania i
2 dito 2go dito.

§. 11.

A że w porę półki obrony kraiowey składaią się z 3 batalionów polowych, zaczém w celu przywiedzenia do skutku powyższey formacyi, w przyszłości przy każdym pułku tylko 2 bataliony 1go wezwania pozostać, a ludzie ztąd nadliczbowi, wraz z znayduiącymi się przy rezerwie, do formowania 2go wezwania wespół użyci być maią.

§. 12.

Stósownie do tego przeznaczaią dowódzcy pułkowi oba bataliony, które odtąd 1sze wezwanie składać maią; 3ci do zwinięcia przeznaczony batalion, tudzież batalion odwodowy, podzielonym zostanie między oba bataliony 1go wezwania, tak, iż każdy z nich tymczasowo składa się z 8 kompanii czyli z połowy półku.

§. 13.

Z każdey połowy półku formować się potém będzie, przez zamianę należących doń według prawa z dnia 3. Września 1814. ludzi, batalion 1go wezwania z 4. kompanii. Zbywaiący ludzie stanowią zaród 2go wezwania

§. 14.

Przepisany w §. 12. podział pułku i batalionu odwodowego nastąpi zaraz za przybyciem do prowincyi. Kiedy zaś przedsięwziętą ma być zamiana ludzi 1go i 2go wezwania, szczególne w każdey prowincy wyidzie względem tego rozporządzenie. Wszakże pułki nie-

Gleich die vorgeschriebene Formation auf dem Papiere noch vor Entlassung der Leute anzuordnen und die summarischen Berichte darüber aufs schleunigste an ihre kommandirenden Generale einzusenden.

§. 15.

Eine Landwehrkompagnie des 1sten Aufgebots soll künftig bestehen aus:

1 Kapitain,
1 Premier-Lieutenant,
3 Sekonde-Lieutenants,
22 Unteroffizieren, worunter 2 Artillerie-Unteroffiziere,
4 Spielleuten,
300 Landwehrmännern,
25 Artilleristen,

in Summa 351 Köpfen excl. Offiziere.

§. 16

Eine Landwehrkompagnie des 2ten Aufgebots:

1 Kapitain,
1 Premier-Lieutenant,
3 Sekonde-Lieutenants,
22 Unteroffizieren, worunter 2 Artillerie-Unteroffiziere,
4 Spielleuten,
300 Landwehrmännern,
25 Artilleristen,

in Summa 351 Köpfen excl. Offiziere.

§. 17.

Die Kompagnien und Schwadrons sind aus der gegenwärtig vorhandenen Mannschaft so stark als möglich zu formiren, demnächst aber jedes Jahr außer dem Ersatz des etwanigen Abganges durch die nach ihrem Alter zur Landwehr gehörigen Leute bis zur vorgeschriebenen Zahl zu verstärken.

§. 18.

Bei Gelegenheit der neuen Formation müssen auch die Leute, die aus fremden Kreisen und außer den neuen, den Regimentern zugehörigen Ergänzungsbezirken ihren Aufenthalt haben, nach und nach ausgetauscht und den Regimentern überwiesen werden, zu denen sie künftig gehören sollen.

bawnie przepisaną formacyą na papierze ieszcze przed rozpuszczeniem ludzi uporządkować i summaryczne raporta w tey mierze iaknayśpieszniey swym dowodzącym Generałom przesełać maią.

§. 15.

Kompania obrony kraiowey 1go wezwania składać się będzie odtąd z

1 Kapitana,
1 Porucznika,
3 Podporuczników,
22 Podoficerów, między którymi 2 podoficerów artylleryi,
4 muzyków,
300 landwerzystów,
25 artylerzystów,

ogółem 351 głów prócz Oficerów.

§. 16.

Kompania obrony kraiowey 2go wezwania, z

1 Kapitana,
1 Porucznika,
3 Podporuczników,
22 Podoficerów, między którymi 2 Podoficerów artylleryi,
4 muzyków,
300 landwerzystów,
25 artylerzystów,

ogółem 351 głów prócz Oficerów.

§. 17.

Kompanie i szwadrony maią być ze znayduiących się teraz ludzi tak licznie ile można uformowane, następnie zaś każdego roku prócz zastąpienia wydarzaiącego się ubytku należącymi według wieku do obrony kraiowey ludźmi aż do przepisaney liczby wzmacniane.

§. 18.

Także ludzie, którzy z obcych są powiatów, i zewnątrz nowych okręgów, przeznaczonych dla uzupełnienia pułków przebywaią, powinni przy nowey formacyi potrosze być zamieniani i oddawani do pułków, do których w przyszłości należeć maią.

§. 19.

Der Staab eines Bataillons des 1sten Aufgebots soll in Friedenszeiten bestehen aus:

1 Kommandeur,
1 Adjudanten, der auch Rechnungsführer ist,
1 Bataillons-Chirurgus,
1 Bataillons-Tambour,
1 Bataillons-Schreiber,
1 Büchsenschmidt.

§. 20.

Der Staab eines Bataillons des 2ten Aufgebots soll in Friedenszeiten bestehen aus:

1 Kommandeur,
1 Adjudanten.

§. 21.

Der Regiments-Kommandeur führt im Frieden auch das 1ste Bataillon des Regiments, bei den Uebungen kann er dazu einen Kapitain bestimmen.

§. 22.

Eine Kavallerie-Schwadron des 1sten und 2ten Aufgebots soll bestehen aus:

1 Rittmeister,
1 Premier-Lieutenant,
2 Seconde-Lieutenants,
12 Unteroffizieren,
2 Trompetern,
120 Landwehr-Reitern,
1 Fahnenschmidt,

in Summa 134 Köpfen excl. Offiziere und Fahnenschmidt.

§. 23.

Bei einem Landwehr-Regimente werden demnach künftig seyn:

2 Bataillons-Kommandeure des 1sten Aufgebots, worunter der Regiments-Kommandeur,
2 Bataillons-Kommandeure des 2ten Aufgebots,

Summa 4 Staabsoffiziere.

2 Adjudanten des 1sten Aufgebots,
2 " des 2ten "

Summa 4 Adjudanten.

§. 19.

Sztab batalionu 1go wezwania składać się ma w czasie pokoiu z

1 Dowódzcy,
1 Adjutanta, który iest oraz rachmistrzem,
1 Chirurga batalionowego,
1 dobosza batalionowego,
1 pisarza batalionowego,
1 puszkarza.

§. 20.

Sztab batalionu 2go wezwania składać się ma w czasie pokoiu z

1 Dowódzcy,
1 Adjutanta.

§. 21.

Dowódzca pułkowy dowodzi podczas pokoiu także 1szym batalionem pułku, podczas popisów może dowództwo powierzyć Kapitanowi.

§. 22.

Szwadron iazdy 1go i 2go wezwania składać się ma z

1 Rotmistrza,
1 Porucznika,
1 Podporucznika,
12 Podoficerów,
2 trębaczów,
120 iezdzców,
1 konowała,

ogółem 134 głów wyłącznie Oficerów i konowała.

§. 23.

Przy każdym półku obrony kraiowey będzie na przyszłość:

2 dowódzców batalionowych 1go wezwania, między którymi dowódzca pułkowy,
2 dowodzców batalionowych 2go wezwania,

ogół 4 Oficerów sztabowych.

2 Adjutantów 1go wezwania,
2 ditto 2go ditto.

ogół 4 Adjutantów.

2 Bataillons-Chirurgen,
2 Bataillons-Tambour,
2 Bataillons-Schreiber,
2 Büchsenschmiede.

§. 24.

Von diesen werden im Frieden in der Regel nur besoldet:

a) der §. 19. angegebene Staab eines Bataillons des 1sten Aufgebots und von jeder Kompagnie desselben,
   1 Feldwebel,
   1 Kapitain d'Armes,
   2 Gefreite,
b) von jeder Kavallerie-Schwadron des 1sten Aufgebots,
   1 Offizier,
   1 Wachtmeister,
   3 Gefreite,
   1 Trompeter.

§. 25.

Vom 2ten Aufgebot wird im Frieden außer den Uebungen niemand besoldet; die besoldeten Offiziere und Landwehrmänner des 1sten Aufgebots besorgen auch zugleich die Geschäfte des in ihrem Bezirk liegenden 2ten Aufgebots.

§. 26.

Alle Offiziere, welche im Frieden bei der Landwehr fortdauernd besoldet werden, gehören nicht zum Korps Offiziere des Regiments, sondern sind bei demselben nur zur Dienstleistung angestellt.

§. 27.

Da das Korps Offiziere der Landwehr seinem Zweck gemäß im Frieden außer den Uebungen auch beurlaubt ist, so sollen in Hinsicht der gegenwärtig bei den Regimentern befindlichen Offiziers folgende Rücksichten statt finden:

a) denjenigen Offizieren, die bereits außer den Jahren der Landwehrverpflichtung sind, bleibt es überlassen, ob sie ganz ausscheiden oder in sofern sie noch dazu fähig sind, ferner fortdienen wollen. Sind sie im Dienst invalide geworden, so werden sie nach den darüber statt findenden Vorschriften behandelt;

2 chirurgów batalionowych,
2 doboszów ditto.
2 pisarzów ditto.
2 puszkarzów ditto.

§. 24.

Z tych podczas pokoiu pobieraią zwykle żołd tylko

a) wymieniony w §. 19. sztab batalionu 1go wezwania i z każdey kompanii tegoż,
   1 feldwebel,
   1 feldwebel gospodarz,
   2 gefreytów;
b) z każdego szwadronu iazdy 1go wezwania,
   1 Oficer,
   1 Wachmistrz,
   3 gefreytów,
   1 trębacz.

§. 25.

Z 2go wezwania w czasie pokoiu, prócz dni ćwiczeń, nikt nie pobiera żołdu; płatni oficerowie i landwerzyści 1go wezwania załatwiaią oraz interessa znayduiącego się w ich obwodzie 2go wezwania.

§. 26.

Wszyscy Oficerowie, płatni ciągle podczas pokoiu przy obronie kraiowey, nie należą do korpusu Oficerów półku, lecz są przy nim tylko do odbywania służby umieszczeni.

§. 27.

Ponieważ korpus Oficerów obrony kraiowey stósownie do celu swego także iest urlopowany czasu pokoiu, prócz dni ćwiczeń, zaczém znayduiącym się w porę przy półkach Oficerom następuiące służyć maią względy:

a) tym oficerom, którzy iuż wyszli z lat obowiązku służenia w obronie kraiowey zostaie do woli, czyli chcą zupełnie wyiść ze służby, lub będąc iescze do niey zdolnymi, nadal służyć. Jeżeli się w służbie stali inwalidami, traktowani będą według istnieiących w tey mierze przepisów;

b) diejenigen Offiziere, welche noch in den Jahren der Landwehrpflichtigkeit sind, aber nach ihrer Heimath zu gehen wünschen, können sogleich beurlaubt werden und sie sollen, wenn ihr Wohnort in einen andern Regiments-Bezirk fällt, so weit es angeht auf ihr Verlangen zu jenem Regimente versetzt werden;

c) diejenigen Offiziere des stehenden Heeres, die nur im Laufe des Krieges zur Landwehr versetzt wurden, werden in der Regel wiederum bei dem stehenden Heere angestellt und erhalten, nach Maaßgabe ihrer künftigen Bestimmung, entweder Traktement oder Wartegeld;

d) für die Offiziere, welche erst seit der Errichtung der Landwehr in das Militair getreten sind, finden folgende Bestimmungen statt:

aa) alle die, welche das eiserne Kreuz erhalten haben oder im Laufe des Krieges verwundet wurden, werden, wenn sie weiter dienen wollen, und dazu noch geeignet sind, so wie die Offiziere des stehenden Heeres unter c) behandelt;

bb) diejenigen, welche nicht das eiserne Kreuz erhalten haben und nicht verwundet wurden, müssen sich, wenn sie weiter dienen wollen und zum stehenden Heere, so fern sich Gelegenheit dazu findet, überzugehen wünschen, den in der Armee üblichen Prüfungen unterwerfen.

e) Alle übrige nur erst im Kriege eingetretene Offiziere treten, in sofern sie noch in den Jahren der Landwehrpflichtigkeit sind, mit unbestimmtem Urlaub in ihre frühere Verhältnisse zurück. Sie sollen indessen in solchen Fällen, wo es ihnen erweislich nicht möglich wird, sogleich in ihre frühere Beschäftigungen einzutreten, noch auf einige Zeit den halben Sold erhalten, und zwar diejenigen, die bereits in dem vorigen Feldzuge eingetreten sind, bis auf Zwei Jahre und die erst in diesem Feldzuge in Dienst gekommenen bis auf Ein Jahr. — Nach Maaßgabe ihrer Fähigkeit

b) ci oficerowie, którzy będąc ieszcze w latach obowiązku służenia w obronie kraiowey, życzą sobie póyść do domów, mogą zaraz być urlopowani, i ieżeli mieysce ich zamieszkania znayduie się w obwodzie innego półku, maią, ile to być może na ich żądanie, do tegoż półku być przeniesieni;

c) ci oficerowie stoiącego woyska, którzy tylko w ciągu woyny przeniesieni byli do obrony kraiowey, będą zwykle znowu w stoiącém woysku umieszczani i pobierać będą w miarę przyszłego ich przeznaczenia, albo traktament lub tymczasową płacę;

d) względem Oficerów, którzy dopiero od czasu utworzenia obrony kraiowey weszli do woyska, maią mieysce następuiące przepisy:

aa) wszyscy ci, którzy krzyż żelazny otrzymali lub w ciągu woyny rany odnieśli, ieżeli chcą nadal służyć i są ieszcze do tego zdolnymi, uważani będą iak oficerowie stoiącego woyska pod c;

bb) ci, którzy nie uzyskali żelaznego krzyża i nie są ranieni, chcąc daley służyć i pragnąc przeyść do stoiącego woyska, ieżeli do tego sposobność będzie, winni zdać zwyczayne w armii examina.

e) Wszyscy inni Oficerowie, którzy dopiero podczas woyny weszli w służbę, iezeli ieszcze są w latach obowiązku służenia w obronie kraiowey, powrócą do dawnieyszych stósunków z nieograniczonym urlopem. Udowodniwszy atoli niepodobieństwo niezwłocznego do dawnieyszych zatrudnień powrotu, maią ieszcze przez czas nieiaki połowiczny żołd pobierać, i wprawdzie ci, którzy iuż w przeszłey kampanii zaczęli służyć, do dwóch lat, a ci, którzy w tey kampanii weszli w służbę aż do

soll es ihnen auch erlaubt seyn, bei den Civil-Behörden mit ihrem halben Solde bis zu einer künftigen Anstellung zu arbeiten oder auch ihre Studien fortzusetzen.

§. 28.

Außer den bereits erwähnten Offizieren, welche fortdauernd besoldet werden, wird es noch durch die jedesmaligen politischen und Lokalverhältnisse besonders bestimmt werden, ob noch mehrere Offiziere bei einem Landwehr-Regiment besoldet werden sollen; diese gehören aber jedesmal, wie schon §. 26. bestimmt ist, zum stehenden Heere, und sind im Frieden nur zur Dienstleistung bei der Landwehr angestellt.

§. 29.

In der Regel wird daher das Korps-Offiziere eines Landwehrregiments mit Ausschluß der im Frieden zur Dienstleistung angestellten bestehen aus:

a) für die Infanterie,
2 Staabs-Offizieren,
16 Kapitains,
2 Adjudanten,
16 Premier-Lieutenants,
48 Sekonde-Lieutenants.

Zur Führung der Artilleristen bei den Uebungen wird hiervon per Bataillon ein Offizier kommandirt:

b) für die Kavallerie,
4 Rittmeister,
4 Premier-Lieutenants, } wovon indeß 2, die zur Dienstleistung angestellt sind, abgehen.
8 Sekonde-Lieutenants, }

§. 30.

Wie diese Offiziere in die Kompagnien und Schwadronen vertheilt und bei dem 1sten oder 2ten Aufgebot angestellt werden, wird dem jedesmaligen Ermessen der Regimentskommandeure, nach genommener Rücksprache mit den Kreisbehörden und Ausschüssen, anheim gestellt.

§. 31.

Das Offizier-Korps eines Landwehrregiments wird gegenwärtig aus allen den Offizieren formirt, die nach den oben unter b und c §. 27. angegebenen Bestimmungen bei der Landwehr bleiben. Wo diese nicht

roku. — W miarę ich zdolności ma im być także dozwolono, pracować przy władzach cywilnych z połowicznym żołdem aż do przyszłego ich pomieszczenia, lub brać dalsze nauki.

§. 28.

Krom wymienionych już Oficerów, żołd ciągle pobieraiących, zależeć będzie od każdoczasowych politycznych i mieyscowych okoliczności, czyli ieszcze więcey Oficerów w półku obrony kraiowey ma żołd pobierać; ci iednak należą zawsze, iak iuż w §. 26. powiedziano, do stoiącego woyska, i są podczas pokoiu tylko dla pełnienia służby przy obronie kraiowey pomieszczeni.

§. 29.

Zwykle więc korpus Oficerów półku obrony kraiowey, wyłącznie ustanowionych w pokoiu dla pełnienia służby, składać się będzie:

a) co do piechoty,
z 2 Oficerów sztabowych,
16 Kapitanów,
2 Adjutantów,
16 Poruczników,
48 Podporuczników.

Do prowadzenia artyllerzystów podczas ćwiczeń kommenderuie z tych każdy batalion iednego Oficera:

b) co do iazdy,
4 Rotmistrzów,
4 Poruczników, } z których iednak 2 do odbywania służby ustanowionych, odchodzi.
8 Podporuczników, }

§. 30.

Podzielenie tych Oficerów na kompanie i szwadrony i pomieszczenie ich przy 1szém lub 2giém wezwaniu, zostawia się każdoczasowemu uznaniu dowódzców półkowych, porozumnie z powiatowemi władzami i komitetami.

§. 31.

Korpus Oficerów półku obrony kraiowey ukształci się obecnie ze wszystkich Oficerów, pozostaiących przy obronie kraiowey według przepisów zawartych powyżey pod *b*. i *c*. §. 27.

zureichen, machen die Kreisbehörden und Ausschüsse nach den folgenden Vorschriften die nöthigen Vorschläge zur Ergänzung.

§. 32.

Es soll nämlich jeder Abgang bei dem Korps Offiziere eines Landwehrregiments künftig in der Art ersetzt werden, daß die Behörde und der Ausschuß eines Kreises, in dessen Bezirk der Offizier abgegangen ist, 3 Kandidaten vorschlagen, aus welchen das Korps Offiziere des Regiments sich denjenigen auswählt, durch den es den Abgang ersetzen will.

§. 33.

Zu einem Offizier der Landwehr können aus den Jahren der Landwehrpflichtigen, die sich im Kreise aufhalten, vorgeschlagen werden:

a) diejenigen Offiziere, die ihrer häuslichen Verhältnisse wegen ihre Entlassung aus dem stehenden Heere nachsuchen. Diese treten mit dem Rang ein, den sie in der Armee bekleideten. Ferner können, jedoch mit Berücksichtigung, ob die vorgeschlagenen Individuen auch durch ihre Führung und Fähigkeit, so wie durch ihre sonstige Lebensverhältnisse sich zur Würde eines Offiziers eignen, aus folgenden Klassen von den Kreisbehörden und Ausschüssen, Subjekte zu Offizieren vorgeschlagen werden;

b) Freiwillige Jäger, die bei ihrer Entlassung vom Regimente das Zeugniß der Fähigkeit zum Offizier erhielten, und nun im Kreise angestellt oder angesessen sind;

c) Unteroffiziere, in so fern sie freie Grundeigenthümer sind;

d) Eingesessene des Kreises, die ein Vermögen von 10,000 Thlr. Kapitalwerth besitzen oder die Einkünfte eines solchen Kapitals beziehen. Die unter b, c und d angeführten Individuen treten bei ihrer Aufnahme in das Offizier-Korps jederzeit als die jüngsten ein.

§. 34.

Die Offiziere der beiden Bataillone Landwehr des 1sten und 2ten Aufgebots, die in einem Bezirk liegen, avanciren nach der Anciennität untereinander.

Gdzie liczba tych nie będzie dostateczną, Powiatowe władze i komitety uczynią potrzebne do uzupełnienia propozycye według następnych przepisów.

§. 32.

Każdy mianowicie ubytek w korpusie Oficerów półku obrony kraiowey ma być w przyszłości w ten sposób zastąpiony, iż władza i komitet Powiatu, w którego okręgu ubył Oficer, proponuią trzech kandydatów, z których korpus Oficerów półku wybiera iednego na zastąpienie ubytku.

§. 33.

Na Oficera obrony kraiowey przedstawieni być mogą z lat osób obowiązanych do służby w obronie kraiowey, bawiących w powiecie:

a) Oficerowie, poszukuiący uwolnienia swego ze stoiącego woyska dla stósunków domowych. Ci wchodzą do obrony kraiowey z rangą, którą w armii mieli. Mogą daley władze i komitety powiatowe przedstawiać osoby z następuiących klass na Oficerów, zważaiąc iednakże na to, czyli też przedstawione osoby przez swe sprawowanie i zdolności, niemniey inne stósunki życia zdatnemi są na Oficerów;

b) Strzelcy ochotnicy, którzy wychodząc z pułku uzyskali świadectwo zdolności na Oficera, a teraz są w powiecie pomieszczeni lub osiadli;

c) Podoficerowie, ieżeli są wolnymi właścicielami ziemskimi;

d) Osiadli w powiecie, posiadaiący maiątek 10,000 Tal. wartości kapitałowey lub maiący dochody od takiego kapitału. Wymienione pod *b. c.* i *d.* osoby wchodzą iako naymłodsi do korpusu Oficerów.

§. 34.

Oficerowie obu batalionów obrony kraiowey 1go i 2go wezwania, w iednym stoiący okręgu, postępuią według dawności służby.

§. 35.

Bei diesem Avancement nach der Anciennität ist es indessen erforderlich, daß bei einer Beförderung sämmtliche Staabs-Offiziere und Kapitains denjenigen, der nach seiner Anciennität avanciren soll, zu dieser Beförderung für geeignet erklären.

§. 36.

Die Unteroffiziere und Landwehrmänner werden ebenfalls bis auf die, welche besoldet bleiben, beurlaubt. Diejenigen, welche ihren künftigen Aufenthaltsort in einem andern Bezirk nehmen, gehen wie schon früher erwähnt zu den dortigen Bataillons und Kompagnien nach und nach über, und haben die Regimenter deshalb sich die nöthigen Listen untereinander mitzutheilen.

§. 37.

Von den Besoldeten bleiben der Chirurgus, Bataillons-Schreiber und Bataillons-Tambour bei dem Staabe, ebenfalls per Kompagnie der Capitain d'Armes und 1 Gefreiter, letztere zur Aufsicht über die Waffen und Montirungsstücke. Unter den Capitain d'Armes und den Gefreiten müssen sich per Bataillon auch ein Schneider und Schuster befinden.

§. 38.

Die Landwehrmänner werden in ihrer gegenwärtig anhabenden Uniform beurlaubt, ihnen jedoch die Verpflichtung auferlegt, diese sorgfältig zu schonen, damit sie bei einer nöthig werdenden Einforderung vollständig bekleidet erscheinen können. Diejenigen, die muthwillig ihre Montirungsstücke während ihres Aufenthalts in der Heimath vernichtet haben, würden diese auf ihre Kosten anschaffen müssen.

§. 39.

Gewehre, Patrontaschen, Tornister, Mäntel ꝛc. bleiben in dem Bataillons-Zeughause.

§. 40.

Der Feldwebel und der zweite zum Dienst bleibende Gefreite erhalten ihren Aufenthalt in dem Ergänzungsbezirk der Kompagnie.

§. 41.

Die Kavallerie wird zuerst in Schwadronen gemäß der den Bataillons zugewiesenen Ergänzungs-Bezirke formirt und sodann nach folgenden Grundsätzen entlassen.

§. 35.

Przy tém według dawności służby postępowaniu powinni wszyscy sztabowi Oficerowie i Kapitanowie tego, co podług swego starszeństwa ma wyżey postąpić, uznać za zdatnego.

§. 36.

Podoficerowie i landwerzyści puszczaią się podobnież na urlop, wyiąwszy płatnych, którzy pozostaią. Ci, którzy obiorą mieysce przyszłego pobytu w innym okręgu, przechodzić będą potrosze, iak wyżey iuż nadmieniono, do tamecznych batalionów i kompanii, a pułki kommunikować sobie będą potrzebne tym końcem wykazy.

§. 37.

Z płatnych pozostaią przy sztabie chirurg, pisarz batalionowy i dobosz batalionowy, podobnież z każdey kompanii feldwebel gospodarz i gefreyter, ostatni dla dozorowania broni i odzieży. Między feldwebłami gospodarzami i gefreytami powinien się także na każdy batalion znaydować krawiec i szewc.

§. 38.

Żołnierze obrony kraiowey będą urlopowani w teraźnieyszym swym uniformie z obowiązkiem ochraniania go starannie, ażeby na zawołanie w zupełném stawić się mogli przyodzianiu. Ci, co bawiąc w domu umyślnie zniweczą swe mundury, będą ie musieli swoim kosztem sprawić.

§. 39.

Broń, ładownice, tłómoczki, pałasze it. d. zostaią w zbroiowni batalionowey.

§. 40.

Feldwebel i drugi do służby pozostaiący gefreyter, przebywać będą w obwodzie uzupełniania kompanii.

§. 41.

Jazda formować się nayprzód będzie szwadronami stósownie do obwodów wskazanych batalionom do uzupełniania, a potém rozpuszczać się będzie według następnych prawideł.

§. 42.

Die effektiven Pferde erhalten die Kommunen oder Eigenthümer, die solche zum Dienst des Staats hergegeben haben, zurück. Wo die Ausmittelung der ersten Eigenthümer Schwierigkeiten haben könnte, bleibt es den Kreisen überlassen, die Art der Vertheilung oder Versilberung mit Bezug auf die folgenden Bestimmungen anzuordnen.

§. 43.

Zuerst sind, zur künftigen Einstellung in die Kavallerie-Landwehr, alle diejenigen Landwehrpflichtigen bestimmt, die selbst oder deren Väter drei oder mehr Pferde halten. Diese sind verpflichtet, so lange sie sich in den Jahren der Landwehrpflichtigkeit befinden, sich mit einem Pferde zur Kavallerie-Landwehr ihres Bezirks zu stellen.

§. 44.

Landwehrmänner, die sich als Freiwillige mit einem diensttauglichen Pferde stellen, werden ebenfalls zur Landwehr-Kavallerie angenommen.

§. 45.

Was an der Vollzähligmachung der aus einem Bezirk zu stellenden Schwadron nach diesen beiden Klassen annoch fehlt, wird auf folgende Art nach dem Gutachten der Kreisbehörde gestellt:

a) entweder sämmtliche Grundeigenthümer übernehmen nach einer deshalb anzuordnenden Vertheilung die künftige Gestellung der Pferde, oder
b) die jedesmaligen jüngsten Grundeigenthümer erhalten die Verpflichtung die Pferde zu stellen, bis ein jüngerer Grundeigenthümer in ihre Stelle tritt.

§. 46.

Da es in einzelnen Städten Schwierigkeiten haben könnte, nach dem Maaßstabe des Grundeigenthums Pferde zu stellen, so werden die Lokalbehörden hierauf bei Vertheilung der Reiterei in den Bezirken die nöthige Rücksicht nehmen.

§. 47.

Außer denen, unter §. 43. und 44. angegebenen Landwehrreitern gehören vorzüglich alle diejenigen Kavalleristen dazu, die nach dem Gesetz vom 3ten September 1814. nach zurückgelegter Dienstzeit aus dem

§. 42.

Konie zwracaią się gminom lub właścicielom, od których do służby kraiowey były dostawione. Gdzieby zachodziły trudności w wyśledzeniu pierwszych właścicieli, zostawia się Powiatom, sposób podziału lub spieniężenia z zachowaniem przepisów poniżey wyrażonych.

§. 43.

Nasamprzód wszyscy obowiązani do służby w obronie kraiowey, utrzymuiący lub ich oycowie troie lub więcey koni, przeznaczeni są w przyszłości do iazdy obrony kraiowey swego obwodu, w którym stawiać się powinien z iednym koniem, dopóki niewyidą lata obowiązku do służby w obronie kraiowey.

§. 44.

Landwerzyści, stawiaiący się iako ochotnicy z zdatnym do służby koniem, przyimowani podobnież będą do iazdy obrony kraiowey.

§. 45.

Co po tych dwóch klassach brakować będzie do uzupełnienia dostawić się maiącego z obwodu szwadronu, dostawioném będzie w następnym sposobie według opinii władzy powiatowey:

a) albo wszyscy właściciele ziemscy przyimą na siebie przyszłą dostawę koni według uczynić się maiącego rozkładu, lub
b) naymłodsi zawsze właściciele ziemscy zobowiązani będą do dostawy koni, dopóki młodsi na ich nie nastaną mieysce.

§. 46.

Ponieważ mogłyby zachodzić trudności w szczególnych miastach co do dostawy koni w stósunku własności ziemskiey, zaczém mieć na to będą wzgląd władze mieyscowe przy rozkładzie iazdy w obwodach.

§. 47.

Prócz wymienionych w §. 43. i 44. kawalerzystów należą szczególniey do tego wszyscy ci kawalerzyści, który wysłużywszy czas prawem z d. 3. Września 1814. przepisany z sto-

stehenden Heere entlassen sind. Diese werden durch die nach den Bestimmungen des §. 45. gestellten Pferde, beritten gemacht.

§. 48.

Die Landwehrreiter werden ebenfalls in Uniform und nach den unter §. 38. und 39. für das Fußvolk gegebenen Bestimmungen beurlaubt. Mäntel, Armatur und Reitzeuge bleiben in dem Zeughause zurück.

Mit Entlassung, Formation und Ergänzung der Offiziere für die Landwehrreiterei wird es eben so gehalten, wie es für die Infanterie vorgeschrieben ist.

§. 49.

Von jeder Schwadron bleibt, wie schon §. 24. bestimmt worden ist, 1 Offizier, 1 Wachtmeister, 1 Trompeter und 3 Gefreite beritten und besoldet, die sich beim Staabe aufhalten. Unter den Gefreiten müssen sich wo möglich bei jeder Schwadron 1 Sattler und 1 Fahnenschmidt befinden.

§. 50.

Eben so wie die Kavalleriepferde werden auch die gegenwärtig bei den Landwehren befindlichen Mobilmachungspferde den Kreisen zurück gegeben. Die Fahrzeuge, Geschirre ꝛc. bleiben aber in den Bataillons-Zeughäusern.

§. 51.

Dagegen werden die den Landwehrbataillonen zur Mobilmachung nöthigen Pferde künftig in den Kreisen nach denselben Grundsätzen wie die Reiterpferde aufgebracht.

§. 52.

Nachdem die neuen Landwehr-Formationen beendet sind, wobei jedoch alle mögliche Berücksichtigung der gegenwärtigen Verhältnisse beobachtet werden und die ganze Angelegenheit mit sorgfältiger Schonung des Landes ausgeführt werden muß, treten für die Landwehr folgende weitere Bestimmungen ein.

§. 53.

In jedem Regierungs-Departement wird ein General oder Staabs-Offizier als Inspekteur der beiden Aufgebote angestellt, der die Uebungen derselben nach den darüber noch zu gebenden Vorschriften, so wie alle Militair-Ergänzungs- und Mobilmachungs-Angelegenheiten in dem Regierungs-Departement, in Vereinigung mit den Civilbehörden und unter dem Ober-

iącego woyska zostaią puszczani. Tym daią się konie według przepisów §. 45. dostawiane.

§. 48.

Kawalerzyści urlopuią się podobnież w uniformie i według zawartych w §. 38. i 39. dla piechoty postanowień. Płaszcze, uzbroienia i rzędy końskie pozostaią w zbroiowni.

Rozpuszczanie, formacya i uzupełnianie Oficerów dla iazdy obrony kraiowey dzieie się według przepisów dla piechoty.

§. 49.

Z każdego szwadronu pozostaną przy sztabie, iak iuż w §. 24. przepisano, 1 Oficer, 1 wachmistrz, 1 trębacz i 3 gefreytów z końmi i z płacą. Między gefreytami powinnni, gdy można, znaydować się przy każdym szwadronie 1 siodlarz i 1 konował.

§. 50.

Równie iak konie pod iazdę tak i znayduiące się obecnie przy chufcach obrony kraiowey konie taborowe zwrócone będą Powiatom. Potrzeby zaprzęgowe, narzędzia i t. d. pozostaią w zbroiowniach batalionowych.

§. 51.

Natomiast potrzebne batalionom obrony kraiowey konie taborowe dostawiane będą na przyszłość w Powiatach według tych samych prawideł, iak konie pod kawaleryą.

§. 52.

Po ukończeniu nowey formacyi woyska obrony kraiowey, z zachowaniem przyzwoitego względu na obecne stósunki i troskliwém w toku całey tey czynności ochronieniem kraiu, mieć będą mieysce następuiące dalsze oznaczenia.

§. 53.

W każdym Departamencie Regencyinym będzie Generał lub Oficer sztabowy Inspektorem obu wezwań, który kierować będzie ćwiczeniami ich według udzielić się maiących przepisów, niemniey wszystkiemi sprawami kompletowania i przygotowania pochodów woyska w Departamencie Regencyinym, zno-

Befehl des kommandirenden Generals der Provinz leitet.

§. 54.

Das 1ste Aufgebot wird jährlich Zwei, das 2te Aufgebot jährlich Eine große Friedens-Uebung haben. Die erste Uebung des 1sten Aufgebots soll 3 Wochen dauern.

§. 55.

Die zweite Uebung soll acht Tage dauern und ein Bataillon des 1sten Aufgebots mit seinem Bataillon des 2ten Aufgebots in der Mitte seines Ergänzungs-Bezirks an einem schicklichen Ort zusammenrücken.

§. 56.

Wie und zu welcher Zeit diese Uebungen statt finden, soll noch durch besondere Vorschriften mit Rücksicht auf die Lokal-Verhältnisse bestimmt werden.

§. 57.

Auf welche Art ohne Beeinträchtigung der Gewerbe nach den Lokal-Verhältnissen es möglich seyn dürfte, einen Theil der Sonntags-Nachmittage zu kleinern Uebungen in den Ergänzungsbezirken zu gebrauchen; dies bleibt dem Ermessen der Lokal-Behörden überlassen.

§. 58.

Wie die Landwehr bei einem entstehenden Kriege ins Feld rücken und mit den Linien-Regimentern in Brigaden formirt werden soll; darüber werden noch besondere Anweisungen erfolgen.

§. 59.

Das 2te Aufgebot der Landwehr ist in Kriegszeiten nach dem Gesetz vom 3ten September 1814. hauptsächlich zu Besatzungen und zur besondern Sicherheit der Provinzen bestimmt.

§. 60.

Die bei einer jeden Landwehr-Compagnie befindliche Artillerie formirt bei dem Zusammenrücken, sowohl beim ersten als zweiten Aufgebot per Bataillon eine Artillerie-Compagnie von

1 Offizier,
8 Unteroffizieren,
100 Gemeinen.

Die Landwehr-Artillerie des 1sten Aufgebots wird bei eintretender Mobilmachung, nach einer dazu noch

śnie z władzami cywilnemi i pod naczelnemi rozkazami dowodzącego Generała Prowincyi.

§. 54.

Pierwsze wezwanie mieć będzie co rok dwa, 2gie wezwanie iedno wielkie ćwiczenie w czasie pokoiu. Pierwsze ćwiczenie 1go wezwania trwać ma 3 tygodnie.

§. 55.

Drugie ćwiczenie ma trwać dni ośm i batalion 1go wezwania z swoim batalionem 2go wezwania zbierze się w środku obwodu swego w dogodném mieyscu.

§. 56.

Jak i w którym czasie ćwiczenia te maią mieć mieysce, oznaczono będzie przez oddzielne przepisy względne na stósunki mieyscowe.

§. 57.

W iakim sposobie bez szkodzenia procederom można będzie według okoliczności mieyscowych użyć części czasu popołudniowego w dni niedzielne na mnieysze ćwiczenia w obwodach uzupełniaia woyska, zostawia się uznaniu władz mieyscowych.

§. 58.

Oddzielne instrukcye wskażą porządek występowania obrony kraiowey na przypadek woyny w pole boiu i formowanie iey w brygady z półkami liniowemi.

§. 59.

Drugie wezwanie przeznaczone iest podczas woyny według prawa z d. 3. Września 1814. szczególniey na osady i do straży bezpieczeństwa Prowincyi.

§. 60.

Znayduiąca się przy każdey kompanii obrony kraiowey artyllerya składa podczas zebrania się, tak przy pierwszém iak i drugiém wezwaniu na batalion kompanią artylleryi z

1 Oficera,
8 Podoficerów,
100 prostych.

Artyllerya 1go wezwania, gdy woysko przechodzi na etat polowy, łączyć się będzie

näher zu gebenden Bestimmung, mit der Artillerie des stehenden Heeres vereinigt; die Artillerie des 2ten Aufgebots rückt beim Ausbruch des Krieges in die nächsten Festungen.

§. 61.

Außer vorgedachten Uebungen kann die Landwehr nur auf Unsern Befehl und bei einem unerwarteten feindlichen Anfall durch den kommandirenden General der Provinz nach Unsern, ihm deshalb ertheilten Instruktionen, zusammengerufen werden. In wie fern einzelne Theile der Landwehr des 2ten Aufgebots zur Erhaltung der innern Sicherheit und zur Unterstützung des Landsturms auch im Frieden in einzelnen Fällen mitwirken sollen; darüber werden noch besondere Vorschriften erfolgen.

§. 62.

Sobald die Landwehr auf Unsern Befehl zusammen gerufen wird, tritt sie nach den deshalb ausgefertigten Etats, in den vollen Sold.

§. 63.

Im Frieden werden außer den Uebungen nur die vorhin angeführten bei der Landwehr zur Dienstleistung angestellten Personen besoldet, und werden die Regimenter hierüber so wie über die Gewehr-Reparaturgelder und Kompagnie-Unkosten ꝛc. noch die besondern Etats erhalten.

§. 64.

Für die beurlaubten Offiziere der Landwehr finden folgende Bestimmungen statt:

Der Staabsoffizier erhält als Vergütigung für die Ausgaben bei den Uebungen jährlich Einhundert Funfzig Thaler und 2 Rationen. Die Capitains und Rittmeister jährlich Zwei und siebenzig Thaler und 1 Ration.

§. 65.

Die Subalternen-Offiziere erhalten für jeden Tag, den sie bei den Uebungen oder sonst im Dienst seyn müssen, ihrem Gehalte angemessene Diäten.

§. 66.

Die Offiziere erhalten Servis. Dies gilt auch von den besoldeten Unter-Offizieren und Landwehrmännern.

z artylleryą stoiącego woyska podług wydać się maiącego bliższego oznaczenia; artyllerya 2go wezwania zaymuie naybliższe twierdze za wybuchnieniem woyny.

§. 61.

Prócz wzmiankowanych wyżey ćwiczeń woysko obrony kraiowey może tylko za Naszym rozkazem być zwołane, w razie zaś niespodzianego naiazdu uieprzyiacielskiego, przez dowodzącego Generała Prowincyi, stósownie do udzielonych mu od Nas w tey mierze instrukcyi. Na ile poiedyńcze części obrony kraiowey 2go wezwania przykładać się maią do utrzymania wewnętrznego bezpieczeństwa i do posiłkowania pospolitego ruszenia podczas pokoiu w szczególnych przypadkach, wyidą na to osobne przepisy.

§. 62.

Zwołana za Naszym rozkazem obrona kraiowa pobiera żołd całkowity według stósownych etatów.

§. 63.

Podczas pokoiu krom czasu ćwiczeń tylko wspomnione poprzednio przy obronie kraiowey do posługi umieszczone osoby żołd pobieraią, a pułki tak w tey mierze, iako też względem funduszów na naprawę broni i na wydatki kompaniczne i t. d. oddzielne odbiorą etaty.

§. 64.

Dla urlopowanych Oficerów obrony kraiowey służą następuiące oznaczenia:

Oficer sztabowy dostaie na wynagrodzenie wydatków przy ćwiczeniach rocznie sto pięćdziesiąt Talarów i 2 racye. Kapitanowie i Rotmistrze siedmdziesiąt i dwa Talary i 1 racyą.

§. 65.

Oficerowie podrzędni dostaią za każdy dzień, który przy ćwiczeniach lub kiedy bądź w służbie przepędzić muszą, dostósowne ich płacy dyety.

§. 66.

Oficerowie pobieraią serwis. To samo żołdowani Podoficerowie i landwerzyści.

§. 67.

Die Ausmittelung und Erhaltung des Bataillons-Zeughauses geschieht von allen zum Ergänzungsbezirk gehörigen Kreisen.

§. 68.

Die besoldeten Unteroffiziere und Gefreiten erhalten ihre Uniform so wie bei den Truppen des stehenden Heeres. Wie die Bekleidung der übrigen Landwehrmänner erhalten werden soll; darüber wird noch eine ausführliche Vorschrift erfolgen.

§. 69.

Wie die Ergänzung des Offizier-Korps und das Avancement Statt finden soll, ist bereits oben bestimmt worden. Es muß so viel wie möglich darauf gesehen werden, daß die erwählten Offiziere immer in den Bezirken wohnen, in welchen die Kompagnien, zu denen sie gehören, liegen; um dies zu erleichtern, können außer den Uebungen auch Lieutenants die Kompagnien kommandiren.

§. 70.

Die Landwehrmänner werden nach dem Gesetz vom 3ten September 1814. aus den aus der Kriegs-Reserve austretenden Soldaten jährlich ergänzt, wo diese nicht zureichen, werden die fehlenden aus den noch nicht gedienten Landwehrpflichtigen gewählt. Eben so wird es mit der Ergänzung des 2ten Aufgebots nach der Vorschrift des §. 9. des angeführten Gesetzes gehalten.

§. 71.

Wie diejenigen, die in die Landwehr eingestellt werden, ohne im stehenden Heere gedient zu haben, ausexerzirt werden sollen, darüber werden noch besondere Vorschriften erfolgen.

§. 72.

Die Unteroffiziere werden aus den dazu geeigneten Landwehrmännern durch den Kapitain gewählt und durch den Bataillons-Kommandeur bestätigt.

§. 73.

Zu Artilleristen werden alle diejenigen genommen, die in der Artillerie des stehenden Heeres ausgebildet wurden. Wird die Zahl nicht vollzählig, so werden hauptsächlich solche Handwerker ausgewählt, die sich für den Dienst der Artillerie eignen.

§. 67.

Obmyślenie i utrzymanie zbroiowni batalionowey należy do wszystkich obwód uzupełniania woyska składaiących Powiatów.

§. 68.

Żołdowani Podoficerowie i gefreyci mieć będą uniform iak przy stoiącém woysku. Względem odzieży innych landwerzystów wyidzie szczegółowy przepis.

§. 69.

Sposób uzupełniania grona Oficerów i posuwania na wyższe stopnie, powyżey iest iuż przepisany. Baczyć na to ile można należy, iżby wybrani Oficerowie zawsze w tych zamieszkiwali obwodach, w których stoią kompanie, do których oni należą; dla ułatwienia tego, mogą mimo czasu ćwiczeń także Porucznicy dowodzić kompaniami.

§. 70.

Żołnierze obrony kraiowey uzupełniaią się rocznie, według prawa z d. 3. Września 1814., z wychodzących z rezerwy woienney żołnierzy, których ieśli niewystarcza liczba, dopełnia się takowa naborem osób obowiązanych do woyska obrony kraiowey, które ieszcze nie służyły. Podobnież uzupełniać się będzie 2gie wezwanie według przepisu §. 9. przytoczonego prawa.

§. 71.

Oddzielne przepisy wskażą sposób wyuczenia tych, co nie służąc w woysku stoiącém, weydą do szeregów obrony kraiowey.

§. 72.

Podoficerów wybiera Kapitan ze zdatnych do tego landwerzystów, a Dowódzca batalionowy potwierdza.

§. 73.

Na artylerzystów bierze się tych, którzy w artylleryi stoiącego woyska wydoskonaleni zostali. Na dopełnienie brakuiącey liczby, wybierać się będzie szczególniey rzemieślników, zdatnych do służby artylleryi.

§. 74.

Die Landwehr steht, wenn sie versammelt ist, unter den Kriegsgesetzen. In ihrer Heimath steht sie unter den Ortsgerichten, welche in etwanigen Straferkenntnissen die Landwehrmänner indeß nur mit solchen Strafen belegen können, die in den Kriegsgesetzen vorgeschrieben sind. Werden härtere Strafen nothwendig, so zieht dies zugleich die Ausstoßung aus der Landwehr nach sich.

§. 75.

Die Landwehroffiziere haben, wenn sie in ihrer Heimath sind, als Offiziere den Gerichtsstand der Eximirten.

§. 76.

Bei bedeutenden oder wiederholten Dienstvergehen, die sich einzelne Offiziere wider Erwarten zu Schulden kommen lassen, muß kriegsrechtlich erkannt werden und können die Kriegesrechte auch auf Entlassung aus dem Dienst, welches allemal den Verlust der Offizier-Prärogativen nach sich zieht, erkennen.

§. 77.

Bei den jährlichen Uebungen, die das 1ste und 2te Aufgebot nach §. 55. zusammen hat, wird bei jedem der 2 Bataillone ein Ehrengericht von dem gesammten Offizier-Korps erwählt, welches aus einem Kapitain und zwei Lieutenants besteht. Der Zweck desselben ist, alle die im Laufe des Jahres vorgefallenen noch nicht ausgeglichenen Angelegenheiten des Offizier-Korps beizulegen, und die etwa vorfallenden Verstoße in der Führung einzelner Individuen zu rügen. Da wo ein ganzes Offizier-Korps auf die Entfernung einzelner Mitglieder antragen müßte, oder wo dies die Staabs-Offiziere und das Ehrengericht für nöthig halten sollten, wird nach §. 76. über ein solches Individuum kriegsrechtlich erkannt.

§. 78.

Offiziere, sowohl als Landwehrmänner, die im Dienst invalide wurden, werden eben so wie die Invaliden des stehenden Heeres behandelt.

§. 74.

Woysko obrony kraiowey, będąc zebrane, zostaie pod prawami woiennemi. Będąc w domu landwerzyści zostaią pod sądami mieyscowemi, które iednak w przypadku ferowania wyroków karzących wskazać ich mogą tylko na kary w prawach woiennych przepisane. Występek ostrzeyszych kar wymagaiący, pociąga oraz za sobą wypędzenie z obrony kraiowey.

§. 75.

Oficerowie obrony kraiowey, bawiąc w domu, należą iako Oficerowie do sądu *fori exempti*.

§. 76.

Znaczne lub powtórzone wykroczenia służbowe, których nadspodziewanie dopuszczaią się szczególni Oficerowie, powinny być według praw woiennych sądzone i mogą sądy woienne także wyrokować oddalenie ze służby, które zawsze utratę prerogatyw Oficerskich za sobą pociąga.

§. 77.

Podczas rocznych ćwiczeń 1go wspólnie z 2giém wezwaniem według §. 55., obiera przy każdym batalionie cały korpus Oficerów sąd honorowy, z Kapitana i dwóch Poruczników złożony. Celem iego iest uprzątanie wszelkich w ciągu roku zaszłych a nie załatwionych ieszcze interessów korpusu Oficerów, i karcenie uchybień, iakieby zaszły w sprawowaniu się poiedyńczych indiwiduów. W przypadkach, gdzieby cały korpus Oficerów wnosić musiał o oddalenie poiedyńczych członków, lub gdzieby to Oficerowie sztabowi i Sąd honorowy za potrzebę uznali, wydany będzie według §. 76. na takiego członka wyrok Sądu woiennego.

§. 78.

Oficerowie, równie iak landwerzyści, którzy w służbie stali się inwalidami, uważani będą iako inwalidzi stoiącego woyska.

§. 79.

Diejenigen Offiziere, die nach erfüllter Dienstpflicht ihren Abschied nachsuchen, können die Uniform forttragen.

§. 80.

Offiziere, die 20 Jahre bei der Landwehr gedient haben, treten in Hinsicht der Versorgung in die Rechte der Offiziere des stehenden Heeres.

§. 81.

Diejenigen Landwehrmänner, die in beiden Aufgeboten ihre Zeit ausdienten, erhalten das Vorrecht, bei feierlichen Gelegenheiten die Uniform tragen zu können.

§. 82.

Bei einem jeden Landwehrregiment, wird eine Anzahl Gnadenthaler für diejenigen Landwehrmänner bestimmt, die in beiden Aufgeboten vorwurfsfrei gedient, und in ihrem Alter der Unterstützung bedürfen. Sie gelangen übrigens zur Erhebung eines Gnadenthalers, wenn einer erledigt wird, nach ihrer Dienstzeit.

Wir befehlen Allen Unsern Behörden und Unterthanen, sich nach diesen Vorschriften zu achten.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel.

Gegeben Berlin, den 21. November 1815.

(L. S.) **Friedrich Wilhelm.**

C. Fürst v. Hardenberg. v. Schuckmann. v. Boyen.

§. 79.

Oficerowie, którzy po wysłużonych latach dymissyi żądaią, mogą nadal nosić mundur.

§. 80.

Oficerowie, którzy 20 lat służyli w obronie kraiowey, nabywaią praw Oficerów woyska stoiącego we względzie opatrzenia.

§. 81.

Landwerzyści, którzy w obu wezwaniach czas swóy wysłużyli, nabywaią prerogatywy noszenia munduru przy uroczystych obchodach.

§. 82.

Przy każdym pułku obrony kraiowey, przeznaczoną będzie pewna liczba talarów łaski dla tych landwerzystów, którzy w obu wezwaniach służyli beznagannie, i w starości swey wsparcia potrzebuią. Zresztą nabywaią prawa pobierania talara łaskawego, gdy który zawakuie, po wysłużonym czasie.

Rozkazuiemy wszystkim Naszym Władzom i Poddanym, ażeby się do tych przepisów stósowali.

W dowód podpisaliśmy ie własnoręcznie przy wyciśnieniu Królewskiey pieczęci.

Dan w Berlinie d. 21. Listopada 1815.

(L.S.) **FRYDERYK WILHELM.**

C. Xiążę Hardenberg. Schuckmann. Boyen.

Nro. 123.

(Nro. 328. d. S.) Bekanntmachung vom 16ten Januar 1816., die Censur der städtischen Bücher und Landkarten betreffend.

Es ist bemerkt worden, daß die jetzigen Zeitverhältnisse häufig Veranlassung zu der Herausgabe von statistischen Büchern über den preußischen Staat und Landkarten geben, welche in Ermangelung ähnlich bekannt gemachter sicherer Bestimmungen die Gränzen der Staaten und Provinzen nach schwankenden und

Nro. 123.

(Nro. 328. oryg.) Obwieszczenie z d. 16. Stycznia 1816. tyczące się cenzury książek statystycznych i kart geograficznych.

Dostrzeżonem zostało, iż teraznieysze stósunki czasowe częstokroć daią powod do wydawania książek statystycznych dotyczących Państwa Pruskiego i kart geograficznych, które w niedostatku podobnych ogłoszonych pewnych oznaczeń granice Państw i Prowincyi według

mißverstandenen Zeitungsnachrichten, grundlosen Gerüchten und Muthmaaßungen angeben. Da nun hierdurch Irrthümer verbreitet werden, die nachtheilig wirken; so setze ich mit Beziehung auf ältere Verordnungen hiermit fest: daß alle in den Königl. Preußischen Staaten herauskommende statistische Werke und Landkarten, diese betreffend, vor ihrer Erscheinung dem statistischen Büreau in Berlin unter der Leitung des Herrn Geheimen Legations-Raths Hoffmann unausbleiblich zur Censur vorgelegt, und ohne dessen Genehmigung nicht ins Publikum gebracht werden sollen.

Berlin, den 16ten Januar 1816.

Der Staats-Kanzler
C. Fürst v. Hardenberg.

niepewnych i mylnie zrozumianych wiadomości gazetowych, płonnych wieści i domysłów wystawiaią. Gdy tym sposobem rozszerzaią się błędy, szkodliwie działaiące; zaczém odnośnie do dawnieyszych przepisów postanawiam niniejszém: iż wszelkie w Królewsko-Pruskich Państwach wychodzące statystyczne dzieła i karty geograficzne, tychże Państw dotyczące, przed wydaniem ich na widok publiczny biòru statystycznemu w Berlinie pod styrem Pana Taynego Radzcy Legacyinego Hoffmann niezawodnie do cenzury przekładane być maią, i bez iego approbacyi wydawane być niepowinny.

Berlin d. 16. Stycznia 1816.

Kanclerz Państwa,
C. Xiążę Hardenberg.

Nro. 124.

(Nro. 329. d. C.) Verordnung wegen der freigegebenen Ausfuhr des geprägten Goldes und Courants. Vom 17ten Januar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Da die Gesetze, welche das geprägte Gold und das Courant auszuführen verbieten, namentlich das Patent vom 1sten Juni 1779. und das Publikandum vom 5ten April 1798. den gegenwärtigen Handelsverhältnissen Unserer Staaten nicht mehr angemessen sind; so haben Wir beschlossen, selbige, wie hiemit geschieht, aufzuheben und die Ausfuhr des geprägten Goldes und des Courants jedermänniglich frei zu geben, wodurch denn auch der §. 10. des Edikts vom 13ten Dezember 1811. in Absicht dieses Punktes hiernach deklarirt wird. Wegen der Ausfuhr der Scheidemünze verbleibt es für jetzt noch bei dem bestehenden Verbote. Berlin, den 17ten Januar 1816.

Friedrich Wilhelm.
C. Fürst v. Hardenberg. v. Bülow.

Nro. 124.

(Nro. 329. oryg.) Postanowienie względem dozwolonego wywozu bitego złota i kurantu. Z d. 17. Stycznia 1816.

My FRYDERYK WILHELM z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Ponieważ ustawy, zakazuiące wywozu bitego złota i kurantu, mianowicie patent z d. 1. Czerwca 1779. i Publicandum z d. 5. Kwietnia 1798. obecnym stósunkom handlowym Państw Naszych nie odpowiadaią; przeto postanowiliśmy, takowe ninieyszém uchylić i dozwolić każdemukolwiek wywozu bitego złota i grubey monety, przezco też objaśnia się w tym względzie §. 10. edyktu z d. 13. Grudnia 1811. Co do wywozu monety zdawkowey pozostaie się ieszcze na teraz przy dotychczasowym zakazie.

Berlin d. 17. Stycznia 1816.

FRYDERYK WILHELM.
C. X. Hardenberg. Bülow.

Nro. 125.

(Nro. 330. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 3ten Januar 1816., die von Subaltern-Offizieren, Behufs ihrer Assoziation bei der Offizier-Wittwenkasse, auszustellenden Wechsel betreffend.

Auf Ihren Bericht vom 11ten v. M. setze Ich hierdurch fest: daß es, bei den von den Subaltern-Offizieren, Behufs ihrer Assoziation bei der Offizier-Wittwenkasse auszustellenden Wechseln, der sonst gesetzlichen Beibringung der Konsense der Kommandeurs zu Schuldverpflichtungen, nicht weiter bedarf.

Berlin, den 3ten Januar 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
die Staatsminister v. Kircheisen und v. Boyen.

Nro. 125.

(Nro. 330. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 3 Stycznia 1816. względem wystawiania weksli przez Oficerów niższego stopnia w celu przystępowania do kassy wdów oficerskich.

Na raport WPanów z d. 11. z. m. postanawiam ninieyszém: iż odtąd nie ma potrzeby, ażeby oficerowie niższego stopnia wystawiaiąc weksle w celu przystąpienia do kassy wdów oficerskich, składali przepisane dawniey zezwolenia dowódzców na zaciąganie długów.

Berlin d. 3. Stycznia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministrów Stanu Kircheisen i Boyen.

Nro. 126.

(Nro 331. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 5ten Januar 1816., daß die Ausfuhr des alten Bruchkupfers und Messings frei gegeben seyn soll.

Ich habe auf Ihren Bericht vom 30sten Dezember v. J. beschlossen, die Ausfuhr des alten Bruchkupfers und Messings, gegen eine Kontrollabgabe von 8 Groschen pro Centner brutto, mit Aufgebung der früher bestandenen Ausfuhr-Verbote, frei zu geben und autorisire Sie, dem gemäß das weiter Nöthige zu verfügen.

Berlin, den 5ten Januar 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister Freiherrn v. Bülow.

Nro. 126.

(Nro. 331. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 5. Stycznia 1816. tyczący się dozwolonego wywozu starey połamaney miedzi i mosiądzu.

Na raport WPana z d. 30. Grudnia r. z. postanowiłem, zezwolić na wywóz starey połamaney miedzi i mosiądzu za opłatą kontroliyną po 8 dobr. groszy od cetnara brutto, a znosząc dawnieysze zakazy wywozu, upoważniam WPana do wydania dalszych w tey mierze rozporządzeń. Berlin dnia 5. Stycznia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i finansów Barona Bülow.

Nro. 127.

(Nro 335. d. O.) Verordnung, die von Sachsen übernommenen Kassenbillets betreffend. Vom 15ten Februar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

In Folge des zwischen Uns und Seiner Königlichen Majestät von Sachsen am 18ten Mai 1815. zu Wien abgeschlossenen Friedens-Traktats und dessen 11ten Artikels, ist von der in Dresden versammelten Friedens-Vollziehungs-Kommission diejenige von Uns genehmigte Uebereinkunft wegen der für das Königreich Sachsen kreirten Fünf Millionen Kassenbillets getroffen worden, welche bereits durch die Bekanntmachung jener Kommission, d. d. Dresden den 25sten November 1815., zur öffentlichen Kenntniß gekommen ist. Durch jene Konvention sind von der Totalsumme der zirkulirenden Fünf Millionen Kassenbillets die mit dem Buchstaben A. bezeichneten Kassenbillets zu 1 Thaler und überhaupt also:

Eine Million Siebenmalhundert und funfzig Tausend Thaler

zur Vertretung an die diesseitigen Staatskassen übergegangen, als Preußisches Staatspapier erklärt, und unter dem Schutz des Preußischen Staatskredits gestellt worden.

Wir finden nunmehr auch die Verbreitung der Tresorscheine auf den Umfang des Herzogthums Sachsen für nöthig und zuträglich, und setzen daher Folgendes wegen gedachter Kassenbillets und der Tresorscheine fest:

1.

Es sollen alle Sächsische an den diesseitigen Staat übergegangene Kassenbillets zu einem Thaler, mit dem Buchstaben A. bezeichnet, mit dem hiesigen Wechselstempel noch besonders versehen werden.

2.

Die also abgestempelten Kassenbillets erhalten, als nunmehr Preußische Staatspapiere gleiche Rechte mit

Nro. 127.

(Nro. 335. oryg.) Ustawa tycząca się przeiętych od Saxonii biletów kassowych. Z dnia 15. Lutego 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Czyniemy wiadomo i podaiemy ninieyszém do wiadomości:

W następstwie zawartego między Nami a Królem Jmć Saskim pod d. 18. Maja 1815. w Wiedniu traktatu pokoiu i onegoż 11go artykułu, zebrana w Dreznie do spełnienia traktatu pokoiu Kommissya zawarła potwierdzoną przez Nas ugodę względem utworzonych dla Królestwa Saskiego piąciu millionów biletów kassowych, która iuż przez obwieszczenie owey Kommissyi d. d. Drezno d. 25. Listopada 1815. do powszechney podaną była wiadomości. Przez pomienioną ugodę, z ogółowey summy będących w obiegu piąciu millionów biletów kassowych, oznaczone głoską *A.* bilety kassowe ceny 1 tal., w ilości

iednego milliona siedmkroć sto pięć dziesiąt tysięcy talarów,

przeszły w rękoymią do tuteyszostronnych kass rządowych, zostały uznane za Pruskie papiery i oddane pod opiekę Pruskiego kredytu rządowego.

Znayduiemy teraz także rozciągnienie biletów skarbowych na obwód Xięstwa Saskiego za potrzebne i pożyteczne, i we względzie rzeczonych biletów kassowych i biletów skarbowych postanawiamy co następuie:

1.

Wszystkie bilety kassowe Saskie ceny iednego talara, oznaczone głoską *A.*, które na Rząd tuteyszostronny przeszły, maią być nadto iescze tuteyszym stęplem wekslowym opatrzone.

2.

Stęplowane w tym sposobie bilety kassowe nabywaią, iako odtąd Pruskie papiery rządowe,

den Treſorſcheinen und ſollen daher in allen Königlichen Kaſſen der ganzen Monarchie, ſtatt und gleich jenen, als Zahlung überall, auch außer dem Herzogthum Sachſen gegeben und angenommen, und alle wegen der Treſorſcheine geſetzlich beſtehende Verfügungen, namentlich aber die Vorſchriften Unſerer Edikte vom 7ten September 1814 und 1ſten März 1815. auf die Kaſſenbillets sub Litt. A. in ſoweit angewendet werden, als ſie die wechſelſeitige Befugniß der Steuerpflichtigen und Unſerer Kaſſen, in dieſen Papieren Zahlungen zu leiſten und anzunehmen, betreffen; wogegen die Verpflichtung für Erſtere, einen gewiſſen Theil der Steuern in Kaſſenbillets zu bezahlen, nur in Unſerm Herzogthum Sachſen, in Gemäßheit der ältern Sächſiſchen Edikte, fortdauern ſoll, und, wie ſich von ſelbſt verſteht, auf Unſere übrige Unterthanen keine Anwendung findet.

Es ſtehet jedoch einem Jeden frei, den in Kaſſenbillets verfaſſungsmäßig zu entrichtenden Steuerantheil auch in Treſorſcheinen zu bezahlen.

3.

Die zur Staatsſchulden-Tilgungs-Kaſſe bereits abgegebenen Kaſſenbillets-Fabrikations-Geräthſchaften, Stempel, Platten und Papiere, ſollen öffentlich vernichtet und mehrere Kaſſenbillets, als die übernommenen, ſollen nicht kreirt werden.

4.

Dieſe Kaſſenbillets ſollen vielmehr, gleich den Treſorſcheinen, und mit dieſen in Verhältniß nach den geſetzlichen Beſtimmungen der Edikte vom 7ten September 1814. und 1ſten März 1815. nach und nach vernichtet, und mit dieſer Vernichtung regelmäßig, ſo lange noch geſtempelte Kaſſenbillets vorhanden ſind, fortgefahren werden.

Urkundlich unter Unſerer Höchſteigenhändigen Unterſchrift und Beidrückung Unſeres größeren Königlichen Inſiegels.

Berlin, den 15. Februar 1816.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürſt v. Hardenberg. v. Bülow.

równych biletom skarbowym praw i maią przeto we wszystkich Królewskich kassach całey Monarchii, zamiast tychże, i zarówno im, w wypłatach wszędzie, i po za Xięstwem Saskiém być wydawane i przyimowane, i wszystkie względem biletów skarbowych prawnie istnieiące rozporządzenia, mianowicie zaś przepisy Naszych Edyktów z d. 7. Września 1814. i 1. Marca 1815. do biletów kassowych pod lit. *A.* o tyle stósowane, o ile też dotyczą wzaiemnego prawa podatkuiących i kass Naszych, względem płacenia temi papierami i przyimowania onychże; zobowiązanie zaś pierwszych względem wnoszenia pewney części podatków w biletach kassowych, tylko w Naszém Xięstwie Saskiém, stósownie do dawnieyszych edyktów Saskich, trwać ma nadal, i iak samo z siebie rozumi się, żadnego do Naszych innych poddanych nieznayduie przystósowania.

Wolno iednakże każdemu, uiszczać się maiącą według przepisów część podatku w biletach kassowych, opłacać także w biletach skarbowych.

3.

Oddane iuż do kassy umorzenia długów rządowych narzędzia fabrykacyi biletów kassowych, stęple, tablice i papiery, maią być publicznie zniweczone, a więcey biletów kassowych, nad liczbę przeiętą nie ma być utworzonych.

4.

Te owszem bilety kassowe równie iak bilety skarbowe, i w stósunku z temiż według przepisów edyktów z dnia 7. Września 1814. i 1. Marca 1815., maią powoli być niszczone, i toż niszczenie ma się wciąż odbywać regularnie, dopóki znaydować się będą stęplowane bilety kasowe.

W dowód podpisaliśmy tę ustawę własnoręcznie i Naszą większą Królewską pieczęć wycisnąć kazali.

Berlin dnia 15. Lutego 1816.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg. Bülow.

Nro. 128.

(Nro. 336. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 16ten Februar 1816., die obere Verwaltung der Landgestüte betreffend.

Um die Verhältnisse des Oberstallmeisters in Rücksicht auf die Verwaltung der Landgestüte näher zu bestimmen, setze Ich fest:

1) Dem Oberstallmeister liegt die Verwaltung und Leitung des gesammten Landgestütwesens ob.

2) In soweit es auf das Interesse des Landes dabei ankommt, tritt die Einwirkung des Ministers des Innern hinzu, der die allgemeinen Maaßregeln, die Einrichtungen der Landgestüte, darin zu treffende Veränderungen und dergleichen, zur Berathung des gesammten Staats-Ministerii bringt, wobei die Minister der Finanzen und des Krieges die auf ihre Wirksamkeit Bezug habenden Gegenstände wahrnehmen.

3) Die Etats werden vom Oberstallmeister aufgestellt und dem Finanzminister mitgetheilt, welcher sie, unter seiner Mitunterschrift, zu Meiner Vollziehung an Sie gelangen läßt.

4) Alle unmittelbaren Berichte, welche der Oberstallmeister über das Gestütwesen entweder allein oder unter Mitunterschrift des Ministers des Innern an Mich erstattet, werden eben so, wie die Berichte der Minister und Departements-Chefs, an Sie eingesendet und Mir von Ihnen vorgelegt.

5) Die Verwaltung der Gestütgrundstücke gebührt dem Landstallmeister unter der oberen Leitung des Oberstallmeisters, dessen Beurtheilung die etwanige Berathung mit der betreffenden Regierung, vorbehalten bleibt.

6) Die Landstallmeister und sämmtliche Gestütbeamte stehen unter dem Oberstallmeister und ressortiren nur von ihm.

Hiernach überlasse Ich Ihnen, die Ministerien und den Oberstallmeister mit weiterer Anweisung zu versehen. Berlin, den 15. Februar 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Fürsten v. Hardenberg.

Nro. 128.

(Nro. 336. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 15. Lutego 1816. względem zwierzchniego zawiadowania stadninami kraiowemi.

W zamiarze bliższego oznaczenia stósunków W. Koniuszego we względzie zawiadowania stadninami kraiowemi, postanawiam:

1) Do W. Koniuszego należy zawiadowanie i kierunek wszystkich stadnin kraiowych.

2) Ile w tém zachodzi interes kraiu, przystępuie do tego wpływ Ministra spraw wewnętrznych, który ogólne środki urządzenia stadnin kraiowych, potrzebne w nich odmiany i t. p. wnosi pod obradę całego składu Ministerii stanu, przyczém Ministrowie finansów i woyny popieraią ściągaiące się do ich zakresu działania przedmioty.

3) W. Koniuszy układa etaty i podaie Ministrowi finansów, który ie, podpisawszy wespół, do Moiego zatwierdzenia na ręce WPana przesyła.

4) Wszelkie bezpośrednie raporta, które W. Koniuszy o stadninach albo sam lub z wspólnym Ministra spraw wewnętrznych podpisem Mnie zdaie, maią być równie iak raporta Ministrów i Szefów wydziałowych, WPanu przesyłane i Mnie od Niego przekładane.

5) Zarząd nieruchomości stadnin należy do kraiowego Koniuszego pod zwierzchnim styrem W. Koniuszego, którego zostawia się uznaniu naradzić się, gdzie potrzeba, z właściwą Regencyą.

6) Kraiowi Koniuszowie i wszyscy oficyaliści stadnin zostaią pod W. Koniuszem i od niego tylko zależą.

Poruczam WPanu udzielenie Ministrom i W. Koniuszemu dalszey instrukcyi.

Berlin dnia 15. Lutego 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kanclerza Stanu Xiężęcia Hardenberga.

Nro. 129.

(Nro. 337. d. G.) Verordnung wegen Bestrafung derjenigen, welche Orden, Ehrenzeichen und die Kriegs-Denkmünze unbefugterweise tragen. Vom 19ten Februar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Da schon mehrmals Fälle vorgekommen sind, in welchen Militair- und Civilpersonen Orden, Ehrenzeichen und die aus erobertem Geschütz geprägte Denkmünze angelegt und getragen haben, ohne dazu berechtigt zu seyn, eine solche Anmaaßung aber nachdrücklich geahndet zu werden verdient; so verordnen Wir hierdurch Folgendes:

§. 1.

Wer sich des unbefugten Tragens von Orden und Ehrenzeichen schuldig macht, soll mit Dreimonatlichem Festungsarreste bestraft werden.

§. 2.

Das unbefugte Tragen der für die Kriegsjahre 1813., 1814. und 1815. aus erobertem Geschütz geprägten Denkmünze zieht Sechswöchentliches Gefängniß nach sich.

§. 3.

Bei wiederholtem Vergehen nach vorgängiger Bestrafung wird die Strafe verdoppelt.

§. 4.

Liegt dem Vergehen eine betrügliche Absicht zum Grunde, so treten die gesetzlichen Strafen des qualifizirten Betruges ein.

Wir befehlen Unsern Militair- und Civilgerichten, sich nach dieser Verordnung auf das Genaueste zu achten.

Urkundlich unter Unserer Allerhöchsteigenhändigen Unterschrift und Beidrückung Unsers größern Königlichen Insiegels.

Gegeben Berlin, den 19. Februar 1816.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. F. v. Hardenberg. v. Kircheisen.

Nro. 129.

(Nro. 337. oryg.) Ustawa względedem karania noszących nieprawnie ordery, oznaki zaszczytne i medal woienny pamiątkowy. Z dnia 19. Lutego 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Gdy się iuż częstokroć wydarzyło, że osoby woyskowe i cywilne przypinały sobie i nosiły ordery, oznaki zaszczytne i wybity ze zdobytych dział medal pamiątkowy, nie będąc do tego upoważnionemi, które to przywłaszczenie na ostre zasługuie ukaranie; zaczém stanowimy ninieyszém co następuie:

§. 1.

Kto się dopuści nieprawnego noszenia orderów i oznak honorowych, ukarany zostanie trzymiesięcznem w twierdzy więzieniem.

§. 2.

Nieprawne noszenie wybitego za lata woienne 1813., 1814. i 1815. ze zdobytych dział medalu pamiątkowego, pociąga za sobą sześciotygodniowe więzienie.

§. 3.

W razie powtórzonego wykroczenia po poprzedniém ukaraniu podwaia się kara.

§. 4.

Zamierzone wykroczeniem oszukaństwo pociąga za sobą ustanowione prawem kary na oszustwo kwalifikowaném nazwane.

Rozkazuiemy Naszym Sądom woyskowym i cywilnym, ażeby się naściśley do tey ustawy stósowały.

W dowód podpisaliśmy ią własnoręcznie i większą pieczęcią opatrzyć kazali.

Dan w Berlinie dnia 19. Lutego 1816.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Kircheisen.

Nro. 130.

(Nro. 338. d. O.) Edikt wegen der den Königlichen Bergämtern wiederum beizulegenden Gerichtsbarkeit. Vom 21sten Februar 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hierdurch Jedermann zu wissen:

Durch Unsere Verordnung vom 26sten Dezember 1808., wegen verbesserter Einrichtung der Provinzial-, Polizei- und Finanzbehörden, ist zwar die diesen Behörden früherhin übertragen gewesene Rechtspflege (§. 14.) ohne Ausnahme aufgehoben und den kompetenten Gerichten übertragen worden.

Indessen hat der Erfolg davon Unseren Erwartungen, in Bezug auf die Jurisdiktion über die, den Bergbau und die Hüttenverwaltung betreffenden Gegenstände nicht entsprochen. Wir haben Uns vielmehr durch die Erfahrung überzeugt, daß die Instruktion und Entscheidung der dahin gehörigen Rechtsstreitigkeiten schneller und sicherer bewirkt wird, wenn sie sich in den Händen von Männern befindet, welche mit allgemeinen technischen Begriffen zugleich wissenschaftliche Kenntnisse in diesem Fache verbinden und mit der eigentlichen Terminologie desselben vertraut sind.

Wir finden Uns demnach bewogen, die vormals bestandene Verfassung unter bestimmten Modifikationen wieder herzustellen und Folgendes hierdurch zu verordnen:

§. 1.

Wiederherstellung der Berggerichte.

Vom 1sten April des Jahres 1816. an gerechnet, sollen den Bergämtern in Unsern gesammten Königlichen Staaten besondere Berggerichte beigelegt und solche mit den Bergämtern in Verbindung gesetzt werden.

§. 2.

Umfang ihrer Gerichtsbarkeit.

Diese Berggerichte werden jedoch nur als fora specialia causae im Sinne der Allgemeinen Gerichts-Ordnung (Theil I. Tit. II. §. 6. und 126.) betrachtet; ihre Jurisdiktion erstreckt sich mithin nur auf

Nro. 130.

(Nro. 338. oryg.) Edykt względem nadać się znowu maiącey jurysdykcyi Król. Sądom Górniczym. Z dnia 21. Lutego 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Czynimy wiadomo i podaiemy do wiadomości powszechney:

Ustawą Naszą z dnia 26. Grudnia 1808. względem doskonalszego urządzenia Prowincyalnych Władz policyinych i finansowych, poruczona dawniey tym władzom jurysdykcya sądowa (§. 14.) została wprawdzie bez wyiątku zniesioną i właściwym Sądom powierzona.

Stemwszystkiém nieodpowiedział skutek oczekiwaniom Naszym co do jurysdykcyi względem ściągaiących się do górnictwa i chuciarstwa przedmiotów. Owszem przekonaliśmy się z doświadczenia, iż instrukcya i decyzya zzachodzących w tey mierze sporów prawnych uskutecznia się z większą szybkością i pewnością, znayduiąc się w ręku mężów, którzy z ogólnemi technicznemi obięciami łączą oraz naukowe wiadomości w tym wydziale, i z właściwą iego terminologią są obeznani.

Tém powodowani umyśliliśmy przywrócić dawnieyszą organizacyą pod oznaczonemi modyfikacyami i postanowić, co następuie:

§. 1.

Przywrócenie Sądów górniczych.

Począwszy od 1. Kwietnia roku 1816. przydane być maią urzędom górniczym we wszystkich Naszych Państwach osobne Sądy górnicze i też łączyć się z pomienionemi urzędami.

§. 2.

Zakres ich jurysdykcyi.

Te atoli Sądy górnicze uważane będą tylko iako *fora specialia causae* w myśl Powszechney Ordynacyi Sądowey (Część I. Tyt. II. §. 6. i 126.); a zatém jurysdykcya ich rozciąga się

reine Bergwerksstreitigkeiten, d. h. auf solche Gegenstände, welche:

den Betrieb des Berg- und Hüttenwesens,
die streitigen Bergverleihungen, deren Umfang und Grenzen, so wie die Dauer des Betriebes,
die Ausführung der, durch die Verwaltungsbehörden oder durch die Bergämter vorgeschriebenen Arbeiten,
die ökonomischen, den Berg- und Hüttenbau unmittelbar angehenden Verhältnisse der Gewerkschaften,
die Amts- und Dienstverhältnisse der Offizianten, so weit es dabei auf rechtliches Erkenntniß ankommt,

betreffen.

§. 3.

Ausnahme davon und Ressort der ordentlichen Civil-Gerichte.

In allen andern, sowohl dinglichen als persönlichen Sachen, welche die Privatangelegenheiten der Gewerkschaftsglieder, Berg- und Hüttenoffizianten und Leute angehen, müssen sich die Berggerichte aller und jeder Kognition enthalten, und solche lediglich den kompetenten Civilgerichten überlassen.

Eben dies tritt in Absicht der Handlungen der freiwilligen Gerichtsbarkeit ein, in sofern sie nicht die Veränderungen in dem Eigenthum der Kuxe oder Kuxenantheile, der Hüttenpochwerke, Wasserläufe und anderer Berggebäude durch Kauf, Theilung, Schenkung, Uebertragung, Retardat und Caduzirung betreffen. In so weit es hierüber, so wie über die Bergverleihungen, imgleichen über die Erz-, Metall-Gruben und Hüttenmaterialien-Verkäufe, oder Arbeitsgedinge einer gerichtlichen Aufnahme und Bestätigung bedarf, verbleibt solche, nach näherer Vorschrift der Allgemeinen Gerichtsordnung Th. II. Tit. I. §. 3., den Berggerichten.

§. 4.

Vorschriften bei Vorladung der Berg-Bedienten vor die Civil-Gerichte

Die Civilgerichte, so wie alle und jede Gerichtsobrigkeiten, sind verbunden, in allen Fällen, wo sie einen Bergbedienten oder Bergmann zur persönlichen

tylko do ściśle górniczych sporów, to iest do przedmiotów tyczących się:

przemysłu górniczego i hutarskiego podpadaiących pod spór nadań górniczych, ich obwodu i granic, oraz czasu użytkowania z nich;
wykonywania robót, przez władze administracyine lub urzędy górnicze przepisanych,
stósunków ekonomicznych towarzystw lub cechów, ile się bezpośrednio ściągaią do robót górniczych i hutarskich;
urzędowych i służbowych stósunków oficyalistów, ile takowe sądowemu podlegaią wyrokowaniu.

§. 3.

Wyiątek z tego prawidła i jurysdykcya zwyczaynych sądów cywilnych.

We wszelkich innych, tak rzeczowych iako też osobistych sprawach zachodzących w prywatnych interesach członków towarzystw, urzędników górniczych i hutarskich i górników lub hutarzy, sądy górnicze wstrzymuiąc się od wszelkiego ich dochodzenia, zostawić ie powinny właściwym Sądom cywilnym.

To samo na mieysce względem czynności sądownictwa dobrowolnego, ile takowe nie tyczą się iakich odmian własności części lub działów, kuksami zwanych, tłuczek, koryt wodnych, lub inney budowli górniczey, w skutek kupna, podziału, darowania, przekazania, retardatu i kaduku. Ile w tych przedmiotach, iako i względem nadań górniczych, toż samo względem kopalni rud i kruszców, względem przedaży materyałów hutarskich lub zgodzenia robotników, potrzeba aktu lub potwierdzenia sądowego, czynność takowa podług osobnych przepisów Pow. Ord. Sąd. Cz. II. Tyt. I. §. 3. do Sądów górniczych należy.

§. 4.

Przepisy przy zapozywaniu urzędników górniczych przed Sądy cywilne.

Sądy cywilne, równie iak wszelkie władze sądowe, we wszelkich przypadkach, gdzie znayduią potrzebę zapozwania urzędnika gór-

Erscheinung vorzuladen, oder Exekution wider ihn zu verhängen nöthig finden, der vorgesetzten Bergbehörde zeitig Nachricht davon zu geben, damit durch Unterbrechung seiner Arbeit der Bergbau nicht Schaden leide, sondern zur Fortsetzung desselben durch einen anderen die nöthige Vorkehrung getroffen werden könne.

§. 5.

Verfahren bei Todesfällen.

Bei eintretenden Todesfällen sind die Berggerichte die Versiegelung und Inventur zu verrichten, auch alles, was bei der Verlassenschaft des verstorbenen Bergbedienten oder Bergmannes ins Bergwesen einschlägt, und darauf Bezug hat, zu reguliren und zu entscheiden befugt, die Erbsonderungen und Bevormundungen aber bleiben der ordentlichen Obrigkeit überlassen.

§. 6.

Kognition über gemeine Verbrechen.

Wenn ein Bergbedienter oder Bergmann sich gemeiner Verbrechen schuldig macht, welche sein Amt oder das Bergwesen nicht betreffen, so stehet zwar den Berggerichten die gefängliche Einziehung und erste summarische Kognition zu; die weitere Untersuchung, Abfassung des Erkenntnisses und Exekution hingegen liegt, wie in andern Kriminalfällen, den ordentlichen Gerichten und Justizkollegien ob, an welche, zu dem Behuf, der Verbrecher ausgeliefert werden muß.

§. 7.

Von fiskalischen Bergprozessen.

Zu denjenigen Rechtsstreitigkeiten, wo ein Bergamt wegen der, nach §. 2., zum berggerichtlichen Ressort gehörigen Gegenstände in Anspruch genommen wird, oder selbst als Parthei auftritt, soll die Sache vor die Berggerichte des zunächst gelegenen Bergamtes gebracht werden.

§. 8.

Instanzen-Zug.

Die Berggerichte erkennen in erster Instanz. Der weitere Instanzen-Zug in den Fällen, wo solcher nach Beschaffenheit des Objekts überhaupt statt hat, richtet sich, gleich wie in allen übrigen Civilsachen, nach den in der Allgemeinen Gerichtsordnung Tit.

niczego lub górnika do osobistego stawienia się, lub exekucyi przeciw niemu wydania, zawiadomić o tém wcześnie przełożoną władzę górniczą, ażeby przerwanie roboty iego szkody górnictwu nie przyniosło, lecz żeby do ciągłego odbywania teyże przez kogo innego potrzebne rozporządzenie uczynioném być mogło.

§. 5.

Postępowanie w przypadkach śmierci.

W przypadkach śmierci mocne są sądy górnicze przedsiębrać opieczętowanie i spisanie inwentarza, oraz uregulować i rozstrzygać wszystko, co przy pozostałości zmarłego oficyalisty górniczego lub górnika ściąga się do górnictwa, działy zaś spuścizny i stanowienie opiekunów należą do zwyczayney zwierzchności.

§. 6.

Rozpoznawanie pospolitych zbrodni.

Gdy urzędnik górniczy lub górnik dopuści się pospolitey zbrodni, nie maiącey nic wspólnego z iego urzędem lub górnictwem, należy wprawdzie do sądów górniczych uwięzienie go i pierwsze summaryczne rozpoznanie, dalsze natomiast badanie, wydanie wyroku i exekucya są, podobnie iak w innych sprawach kryminalnych, udziałem zwyczaynych Sądów i Kollegiów sprawiedliwości, którym, w tym celu, zbrodniarz powinien być wydanym.

§. 7.

O fiskalnych sprawach górniczych.

W tych sporach prawnych, gdzie urząd górniczy zapozwany iest o przedmioty według §. 2. do jurysdykcyi sądu górniczego należące, lub wcale iako strona stawa, sprawa przed sądy górnicze naybliższego urzędu górniczego ma być wprowadzoną.

§. 8.

Stopniowanie instancyi.

Sądy górnicze wyrokuią w pierwszey instancyi. Dalsze instancyi stopniowanie w przypadkach, gdzie takowe, w miarę przedmiotu w ogólności ma mieysce, reguluie się, równie iak we wszelkich innych sprawach cywilnych,

XIV. und XV. enthaltenen Vorschriften, mit Rücksicht auf die für die einzelnen Provinzen diesfalls erlassenen und zu erlassenden besondern Verordnungen.

§. 9.

Prozessualisches Verfahren.

Bei der Instruktion und Entscheidung der Prozesse, Eröffnung der Erkenntnisse und Einleitung der Appellationen und Revisionen treten die allgemeinen Anweisungen der Gerichtsordnung Tit. I. bis XV. und Tit. XXV. ein.

§. 10.

Konkurrenz der Bergwerksbehörden bei den fiskalischen und Privat-Prozessen, so wie hinsichtlich der Bergpolizei- und Disciplin

Hinsichtlich der Konkurrenz der Bergwerksbehörden bei den fiskalischen Civil-, so wie bei den in den Bergbau einschlagenden Privat-Prozessen, nicht weniger in Betreff der Bergpolizei und Disziplin verbleibt es bei demjenigen, was hierüber in der Verordnung vom 26sten Dezember 1808. (§. 43. 44. und 46.) im Allgemeinen festgesetzt ist, und stehet es den Partheien frei, auf die Zuziehung eines Bergbaukundigen aus der Mitte der Bergwerksbehörden, bei der Instruktion des Prozesses und der Abfassung des Urtels eben so anzutragen, wie solches im §. 43. der Verordnung vom 26sten Dezember 1808. bei fiskalischen Civilprozessen freigestellt ist.

§. 11.

Personale der Berggerichte.

Die Berggerichte bestehen aus einem Bergrichter, einem vereideten Protokollführer und einem Gerichtsboten.

Die Funktionen dieser letzteren beiden können in der Regel, und wo der größere Jurisdiktionsumfang nicht etwa eine Ausnahme erheischt, von den Subalternen der technischen Parthie bei den Bergämtern mit versehen werden.

§. 12.

Qualifikation des Bergrichters.

Zu dem Amte eines Bergrichters ist Niemand zuzulassen, welcher nicht die in der Allgemeinen Gerichtsordnung Theil III. Tit. VIII. §. 4. vorgeschriebenen Eigenschaften besitzt und außerdem eine Zeitlang bei

według zawartych w Powszechney Ordynacyi Sądowey Tyt. XIV. i XV. przepisów, ze względem na szczególne postanowienia, które dla poiedyńczych Prowincyi w tey mierze są i będą wydane.

§. 9.

Postępowanie processowe.

Przy instrukcyi i rozstrzyganiu processów, ogłaszaniu wyroków, formowaniu appellacyi i rewizyi, maią mieysce powszechne przepisy Ordynacyi Sądowey Tyt. I. do XV. i Tyt. XXV.

§. 10.

Wpływanie władz górniczych przy fiskalnych i prywatnych sprawach, niemniey we względzie policyi i karności górniczey.

We względzie wpływania władz górniczych do spraw fiskalnych cywilnych, tudzież prywatnych, górnictwa dotyczących, niemniey we względzie policyi i karności górniczey, pozostaie się przy ogólnych w tey mierze przepisach w ustawie z dnia 26. Grudnia 1808. (§. 43. 44. i 46.) i wolno stronom o przyzwanie znawcy górniczego z pośród władz górniczych, przy instrukcyi processu i wydawaniu wyroku równie tak wnosić, iak to w §. 43. ustawy z d 26. Grudnia 1808. w fiiskalno-cywilnych sprawach iest do woli zostawioném.

§. 11.

Skład sądów górniczych.

Sądy górnicze składaią się z Sędziego, z przysięgłego protokulisty i woźnego.

Funkcye tych dwóch ostatnich mogą być w powszechności, i gdzie większy obwód jurysdykcyiny wyiątku nie wymaga, przez Subalternów wydziału technicznego przy urzędach górniczych razem sprawowane.

§. 12.

Kwalifikacya sędziego górniczego.

Do urzędu Sędziego górniczego nie powinien być nikt przypuszczonym, kto nie posiada przepisanych w Powszechney Ordynacyi Sądowey Cz. III. Tyt. VIII. §. 4. przedmiotów, a prócz tego nie zostawał przez czas nieiaki przy

einem Bergamte gestanden und die erforderlichen wissenschaftlichen Kenntnisse erlangt hat.

§. 13.

Zuziehung des Bergrichters bei den Sitzungen des Bergamts und der Führung der fiskalischen Prozesse.

Der Bergrichter wohnt den Sitzungen des Bergamts bei, um da, wo es auf Rechtskenntniß ankommt, sein Gutachten abgeben zu können. Ganz besonders liegt ihm die Bearbeitung der Berg- und Gruben-Polizeisachen ob.

Außerdem wacht er über die gründliche Führung der nach §. 7. etwa vorkommenden fiskalischen Prozesse, so wie solches in Hinsicht der Justitiarien bei den Regierungen durch Unsere Geschäftsinstruktion vom 26sten Dezember 1808. §. 10. und 96. vorgeschrieben ist.

§. 14.

Präsentation der Berg-, Justiz- und Polizeisachen.

Der Dirigent des Bergamts erbricht und präsentirt alle an das Bergamt in Justiz- und Polizeisachen gerichtete Eingaben, schreibt solche dem Bergrichter zum Vortrag zu und vollziehet in der gewöhnlichen Art die darauf zu erlassenden Verfügungen.

Die im Laufe eines Prozesses zu erlassenden, den gesetzlichen Gang der Instruktion betreffenden Verfügungen hingegen, so wie die Ausfertigungen der demnächstigen Erkenntnisse werden von dem Bergrichter allein vollzogen.

§. 15.

Von Führung der Bergbücher, imgleichen von Verkümmerung der Bergtheile.

In Betreff der Führung der sogenannten Berg-, Berg-Gegen-, und Rezeß-Bücher, Gruben-Extrakte, Bergzettel, Ausbeute und Zubußbogen, so wie wegen Verkümmerung der Bergtheile, Zechen, Ausbeute und Vorräthe und des dieserhalb einzuleitenden Prioritätsverfahrens, hat es bei den diesfallsigen Bestimmungen der Provinzial-Bergverordnungen, nach näherer Vorschrift des Allgemeinen Preußischen Landrechts Theil II. Tit. XVI. §. 335. seq. und der Allgemeinen Gerichtsordnung Tit. I. §. 672. seq. sein Bewenden.

urzędzie górniczym i nie nabył potrzebnych naukowych wiadomości.

§. 13.

Przytomność sędziego górniczego na posiedzeniach urzędu górniczego i przyprowadzeniu spraw fiskalnych.

Sędzia górniczy bywa na posiedzeniach urzędu górniczego, ażeby mógł udzielać opinii w przedmiotach znaiomości prawa wymagaiących. Szczególniey należy do niego obrabianie spraw policyinych górnictwa i kopalń dotyczących.

Prócz tego czuwa nad gruntownem prowadzeniem wydarzyć się mogących według §. 7. processów fiskalnych, iak to we względzie Justycyaryuszów przy Regencyach instrukcyą Naszą z dnia 26. Grudnia 1808. §. 10. i 96. iest przepisaném.

§. 14.

Prezentowanie podań w rzeczach górniczych, sądowych i policyinych.

Dyrektor urzędu górniczego otwiera i prezentuie wszelkie w rzeczach sądowych i policyinych przychodzące do urzędu górniczego podania, przypisuie takowe Sędziemu górniczemu do przedstawienia i podpisuie w zwyczaynym sposobie wydawane na to rezolucye.

Wydawane zaś w ciągu processu, prawnego toku instrukcyi dotyczące rozporządzenia, niemniey expedycye następnych wyroków sam sędzia górniczy podpisuie.

§. 15.

O prowadzeniu książek górniczych, tudzież o przedaży.

Co do utrzymywania tak nazwanych ksiąg górniczych, kontrolowych i recessowych, wypisów i kwitów górniczych wykazu plonu i ubytku i względem uszczerbku lub uszczuplenia działów, towarzystw, plonu zapasów, i względem wytoczyć się w tey mierze mogącey rozprawy o pierwszeństwo, zostaie przy właściwych przepisach prowincyalnych regulaminów górniczych, według bliższego przepisu Powszech. Prus. Prawa Kraiowego Cz. II. Tyt. XVI. §. 335. nast. i Pow. Ord. Sądowey Tyt. I. §. 672 i nast.

§. 16.

Inkompatibilität der Nebenämter.

Den Bergrichtern ist es in der Regel nicht erlaubt, außer ihrem Richteramte noch andere Nebenämter zu übernehmen, es geschehe denn in besonderen Fällen, mit Bewilligung des Justiz- und Finanzministers; dahingegen soll für ihre angemessene auskömmliche Besoldung Sorge getragen werden.

§. 17.

Von Besetzung der Stellen bei den Berggerichten.

Die Besetzung der Stellen bei den Berggerichten geschiehet durch Unsern Justizminister, nach genommener Rücksprache mit Unserem Finanzminister.

Die ausgefertigten Patente oder Anstellungsreskripte werden von beiden Ministern vollzogen, auch da, wo es Unserer Allerhöchsten Vollziehung bedarf, die Berichte an Uns gemeinschaftlich erstattet.

§. 18.

Aufsicht über die Berggerichte und deren Visitation.

Die Aufsicht über die Berggerichte gebühret Unseren Oberlandesgerichten und wird, gleich wie über die übrigen Gerichtsstellen, in der durch die Allgemeine Gerichtsordnung Th. III. Tit. II. §. 35., Tit. III. §. 47. und 59. und Tit. VIII. seqq. vorgeschriebenen Art ausgeübt.

Die Oberbergämter sind indeß schuldig und befugt, die Berggerichte hinsichtlich des Berghypothekenwesens und der dahin einschlagenden, §. 3. und 15. näher bezeichneten Geschäfte ganz besonders zu kontrolliren; jedoch müssen sie ihre etwanigen materiellen Erinnerungen gegen die Legalität eines Rechtsakts in Hypothekensachen, dem kompetenten Oberlandesgericht zur Beurtheilung und Entscheidung mittheilen.

§. 19.

Besoldung der zu den Berggerichten gehörigen Personen.

Die Besoldung des zu den Berggerichten gehörigen Personals erfolgt aus dem Unserem Finanzminister dazu angewiesenen Fonds.

Unsere sämmtlichen Staatsbehörden, besonders aber die Ober- und Untergerichte in Unsern Provinzen, haben sich hiernach auf das genaueste zu achten, und

§. 16.

Sprawowanie ubocznych urzędów nie może mieć mieysca.

Sędziom górniczym niewolno w powszechności przyimować uboczne urzędy prócz swego urzędu sędziego, chybaby w szczególnych przypadkach z dozwoleniem Ministra sprawiedliwości i przychodów; przeciwnie obmyśloną im być ma przyzwoita wystarczaiąca płaca.

§. 17.

O obsadzaniu urzędów przy sądach górniczych.

Urzędy przy sądach górniczych obsadza Nasz Minister Sprawiedliwości, zniosłszy się z Naszym Ministrem przychodów.

Patenta lub reskrypta nominacyine obydway podpisuią Ministrowie, podobnież w przedmiotach, Naszego naywyższego wymagaiących podpisu, wspólnie Nam sprawę zdawaią.

§. 18.

Dozór nad Sądami górniczemi i ich rewizya.

Dozór nad sądami górniczemi należy do Naszych zwierzchnich Sądów Ziemiańskich i wykonywanym będzie równie iak nad innemi urzędami sądowemi, w sposobie przepisanym Powszechną Ordynacyą Sądową Cz. III. Tit. II. §. 35., Tyt. III. §. 47. i 59. i Tyt. VIII. §. seqq.

Wszakże zwierzchnie urzędy górnicze są obowiązane i umocowane kontrollować szczególniey sądy górnicze we względzie spraw hipotecznych i należących do nich, w §. 3. i 15. bliżey oznaczonych interesów; atoli maiąc iakowe *monita in materialibus*, przeciw regulności aktu prawnego w sprawach hipotecznych, takowe przekładać powinny właściwemu zwierzchniemu Sądowi Ziemiańskiemu do rozpoznania i decyzyi.

§. 19.

Opłacanie oficyalistów należących do sądów górniczych.

Oficyaliści sądów górniczych opłacani są ze wskazanych tym końcem Naszemu Ministrowi finansowemu funduszów.

Wszystkie Nasze władze rządowe, osobliwie zaś wyższe i niższe sądy w Naszych prowincyach, maią się do tego nayściśley stóso-

ist gegenwärtiges Gesetz urkundlich von Uns Höchsteigenhändig vollzogen und mit Unserm Königlichen Insiegel bedruckt worden.

Gegeben Berlin, den 21. Februar 1816.

(L.S.) Friedrich Wilhelm.

C. F. v. Hardenberg. v. Kircheisen. v. Bülow. v. Schuckmann. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

wać; ninieysze prawo dla większey wiary własnoręcznie podpisaliśmy i Naszą Królewską pieczęcią opatrzyć kazali.

Dan w Berlinie dnia 21. Lutego 1816.

(L.S.) FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Kircheisen. Bülow. Schuckmann. Wittgenstein. Boyen.

Nro. 131.

(Nro. 339. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 24sten Februar 1816., die Verhütung der Verunreinigung der schiff- und floßbaren Flüsse und Kanäle betreffend.

Auf Ihren Bericht vom 18ten d. M. setze Ich, zur Verhütung der Verunreinigung der schiff- und floßbaren Flüsse und Kanäle, hierdurch fest: daß kein Besitzer von Schneidemühlen Sägespäne oder Borke, und überhaupt Niemand, der eines Flusses sich zu seinem Gewerbe bedient, Abgänge in solchen Massen in den Fluß werfen darf, daß derselbe dadurch, nach dem Urtheil der Provinzial-Polizeibehörde, erheblich verunreinigt werden kann; und daß jeder, der dawider handelt, nicht nur die Wegräumung der den Wasserlauf hemmenden Gegenstände auf seine Kosten vornehmen lassen muß, sondern auch außerdem eine Polizeistrafe von Zehn bis Funfzig Thaler verwirkt hat.

Berlin, den 24. Februar 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister
Grafen von Bülow.

Nro. 131.

(Nro. 339. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 24. Lutego 1816. względem zapobieżenia zabarłożeniu rzek i kanałów spławnych.

Na raport WPana z dnia 18. m. b. postanawiam, w celu zapobieżenia zabarłożeniu rzek i kanałów spławnych, iż żadnemu posiadaczowi tartaka, nie wolno trocin lub kory, i zgoła nikomu kto rzeki używa do swego rzemiosła, wrzucać w nię odchodów w takich ilościach, iżby ta przezto, według uznania Prowincyalney Władzy Policyiney, znacznie zabarłożoną być mogła; i że każdy wbrew temu postępuiąc, nietylko musi kazać swym kosztem wyczyścić rzekę z tamuiących bieg iey przedmiotów, ale nadto ulegnie karze policyiney dziesiąciu do pięciudziesiąt Talarów.

Berlin dnia 24. Lutego 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Minista stanu i finansów
Hrabiego Bülow.

Nro. 132.

(Nro. 340. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 2ten März 1816., den Zeitungsstempel betreffend.

Bei den in Ihrem Berichte vom 27sten v. M. angeführten Umständen autorisire Ich Sie, in Fällen, wo Zeitungs-Verleger, zur Umgehung des Stempels,

Nro. 132.

(Nro. 340. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 2. Marca 1816. tyczący się stępla gazetowego.

Z powodu przywiedzionych w raporcie WPana z dnia 27. z. m. okoliczności upoważniam Go, ażebyś w przypadkach, gdzie nakładni-

von dem im Vierteljahr zuerst erscheinenden Zeitungsblatte eine viel geringere Auflage machen, als sie sonst durchschnittlich zu thun pflegen, von der Bestimmung des Stempelgesetzes vom 20sten November 1810. Art. 9., in Rücksicht ihrer abzugehen, und, statt des ersten Blattes im Vierteljahr, sämmtliche das Jahr hindurch herausgegebene Blätter mit einem Stempel belegen zu lassen, deren Sätze zusammen genommen mit der verlangten jährlichen Stempelabgabe übereinstimmen.

Berlin, den 2ten März 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister
Grafen von Bülow.

cy gazet, dla ominienia stępla, na początku ćwierćrocza daleko mnieyszą od zwyczayney w średnicę liczbę exemplarzy drukuią, nietrzymał się we względzie ich postanowienia art. 9. prawa stęplowego z dnia 20. Listopada 1810., i zamiast pierwszego numeru w ćwierćroczu na wszystkie w ciągu roku wychodzące rozłożyć kazał stępel w ilości przepisanemu na rok podatkowi stęplowemu odpowiadaiącey.

Berlin dnia 2. Marca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i finansów
Hrabiego Bülow.

Nro. 133.

(Nro. 341. d. O.) Verordnung wegen Ertheilung des freien Bürgerrechts an diejenigen Soldaten, die aus den Kriegen von $18\frac{13}{15}$ zu ihren Gewerben zurückkehren. Vom 20sten März 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Da die Soldaten, welche aus den nun beendigten Kriegen für die Selbstständigkeit des Vaterlandes nach ehrenvoll erfülltem Beruf zu ihren Gewerben zurückkehren, auf die Dankbarkeit ihrer Mitbürger gerechten Anspruch haben; so verordnen Wir hierdurch: daß jedem Soldaten, der in den Kriegen der Jahre 1813. bis 1815. gedient und Zeugnisse seines Wohlverhaltens aufzuweisen hat, das Bürgerrecht der Stadt, in der er wohnen und sein Gewerbe treiben will, unentgeldlich ertheilt werden soll, wenn er durch ein Zeugniß zweier unbescholtener Bürger des Orts bescheinigt, daß er die Kosten des Bürgerrechts zu bezahlen nicht im Stande sey.

So geschehen und gegeben Berlin, den 20sten März 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

Nro. 133.

(No. 341. oryg.) Ustawa tycząca się udzielania bezpłatnie prawa obywatelstwa tym żołnierzom, którzy z woien $18\frac{13}{15}$ do swych procederów wracaią. Z d. 20. Marca 1816.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey Łaski, Król Pruski etc. etc.

Ponieważ żołnierze, wracaiący z ukończonych teraz woien za niepodległość Oyczyzny po odbytym z chwałą zawodzie, do swych procederów, sprawiedliwe maią prawo do wdzięczności swych spółobywateli, zaczém postanawiam: aby każdemu żołnierzowi, który pod czas woyny od roku 1813 do 1815 służył w woysku i świadectwa dobrego sprawowania się złoży, udzielone było bezpłatnie prawo obywatelstwa w mieście, w którém zamieszkać i proceder iaki prowadzić ma zamiar, skoro zeznaniem dwóch wiary-godnych obywateli miescowych udowodni, że wydatków końcem uzyskania tegoż prawa ponieść nie iest w stanie.

Dan w Berlinie dnia 20. Marka 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg.

Nro. 134.

(Nro. 342. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 20sten März 1816., betreffend die Aufhebung der Suspension der Militairprozesse.

Auf Ihren Antrag vom 18ten März d. J. will Ich die Aufhebung der durch die Verordnungen vom 30sten Juli 1812. und 4ten Mai 1813. verfügten Suspension der Prozesse gegen die ins Feld gerückten Militairpersonen, bei jetzt wieder hergestelltem Frieden genehmigen, und sende Ihnen die an die Gerichtsbehörden diesfalls zu erlassende Instruktion von Mir vollzogen, zur Bekanntmachung zurück.

Berlin, den 20. März 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Justizminister
von Kircheisen.

Nro. 134.

(Nro. 342. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 20. Marca 1816. uchylaiący zawieszenie processów woyskowych.

Na wniosek WPana z dnia 18. Marca r. b., rozporządzone ustawami z d. 30. Lipca 1812. i z d. 4. Maja 1813. zawieszenie processów przeciw woyskowym, którzy do boiu wyszli, chcę po przywróconym teraz pokoiu, mieć uchyloném, i zwracam WPanu podpisaną przezemnie wydać się maiącą w tey mierze do władz sądowych instrukcyą, celem ogłoszenia takowey.

Berlin dnia 20. Marca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i sprawiedliwości
Urodz. Kircheisen.

Nro. 135.

(Nro. 343. d. O.) Anweisung für die Gerichtsbehörden, über die nach erfolgter Aufhebung der Suspension der Militairprozesse, bei dem gerichtlichen Verfahren zu beobachtenden Modalitäten. Vom 20. März 1816.

Nachdem durch die an den Justizminister heute erlassene Kabinetsorder die unterm 30. Juli 1812. und 4ten Mai 1813. verfügte Suspension der Militairprozesse bei jetzt völlig wiederhergestelltem Frieden aufgehoben worden; so werden die Gerichtsbehörden über das hierbei sowohl im allgemeinen, als in besonderer Beziehung auf das in Frankreich zur Zeit noch verbleibende Armeekorps zu beobachtende Verfahren mit nachstehender Instruktion versehen.

§. 1.

Bei sämmtlichen Gerichten ist gleich nach dem Empfang der gegenwärtigen Verordnung eine genaue Liste von den sistirt gewesenen Civil-, imgleichen den Konkurs- und Liquidationsprozessen anzufertigen und wegen deren Reasumtion und weitern Einleitung das Erforderliche zu verfügen.

Nro. 135.

(Nro. 343. oryg.) Instrukcya dla władz sądowych, przepisusuiąca postępowanie sądowe po nastąpioném uchyleniu zawieszenia processów woyskowych. Z dnia 20. Marca 1816.

Gdy przez wydany dziś rozkaz gabinetowy do Ministra woyny postanowione pod dniem 30. Lipca 1812. i 4. Maja 1813. zawieszenie processów przeciw woyskowym, po przywróconym teraz zupełnie pokoiu, uchyloném zostało; Władze sądowe odbieraią następną instrukcyą względem postępowania w tey mierze, tak w ogólności, iako też w szczególności co się tyczy korpusu, który ieszcze we Francyi pozostaie.

§. 1.

Wszystkie Sądy zaraz po odebraniu ustawy ninieyszey dokładny ułożą spis zawieszonych processów cywilnych, niemniey konkursowych i likwidacyinych i względem ich odnowienia i dalszego wprowadzenia potrzebne wydadzą rozporządzenia.

§. 2.

In Ansehung der einzelnen bereits vor der Suspension angestellten oder noch anzustellenden Civilprozesse hat es, hinsichtlich der Anberaumung und Verlegung der Termine, so wie der dem Kläger nöthigenfalls zu verstattenden Sicherheitsmaaßregeln, bei den Vorschriften der allgemeinen Gerichtsordnung Tit. XX. §. 12. sein Bewenden.

§. 3.

Um jedoch den Schuld- und Alimentenklagen, welche gegen eine bei dem in Frankreich bleibenden Armeekorps stehende Militairperson künftig angebracht werden könnten, die erforderliche Beschleunigung zu gewähren, so sollen die Gerichte zwar zu deren An- und Aufnahme befugt, jedoch hiernächst verbunden seyn, solche sofort zur weitern Instruktion und Abfassung des Erkenntnisses an das Ober-Auditoriat gedachten Armeekorps zu schicken.

Dem Kläger bleibt sodann überlassen, aus der Zahl der dabei angestellten Brigade-Auditeurs sich entweder selbst einen Bevollmächtigten zu wählen, oder auf dessen Zuordnung bei dem Ober-Auditoriat anzutragen.

§. 4.

In Betreff der vor Eintritt der Suspension erlassenen Ediktal-Citationen, sind die in dem Cirkularrescript vom 29sten Juni 1795. (Ediktensammlung Pag. 2558.) enthaltenen und unterm 30sten Mai 1809. wiederholentlich bestätigten Vorschriften zur Anwendung zu bringen.

§. 5.

Damit indeß das Interesse der für jetzt in Frankreich zurückbleibenden Militairpersonen dabei möglichst gesichert werde; so müssen sowohl, was jene bereits erlassenen als auch die ferner zu erlassenden Ediktal-Citationen anbetrifft, von allen Oberlandesgerichten genaue, über den ganzen Departementsbezirk sich erstreckende Listen gehalten, sodann mit Bemerkung des Extrahenten, so wie des Gegenstandes, kurze Extrakte daraus gefertiget, und von diesen Extrakten alle zwei Monate Einmal, Einhundert und Funfzig Abdrücke an den das (§. 3.) gedachte Armeekorps kommandiren-

§. 2.

Co się tyczy szczególnych iuż przed zawieszeniem wytoczonych lub ieszcze wytoczyć się maiących processów cywilnych, tedy we względzie wyznaczania i odkładania terminów, iako też dozwalać się maiących skarzycielowi w razie potrzeby środków bezpieczeństwa, pozostaie się przy przepisach Powszechney Ordynacyi Sądowey Tyt. XX. §. 12.

§. 3.

Chcąc iednak potrzebny zapewnić pośpiech skargom o długi i alimenta, mogącym być w przyszłości zanoszonym przeciw osobom woyskowym przy pozostaiącym we Frannyi korpusie będącym, maią być wprawdzie Sądy umocowane do ich przyimowania, z obowiązkiem atoli bezzwłocznego odsełania ich do dalszey instrukcyi i wydawania wyroków do zwierzchniego audytoryatu rzeczonego korpusu.

Powodowi zostawia się potem albo dozwolone z liczby ustanowionych przy nim Audytorów brygadowych pełnomocnika wybranie, lub wniesienie do zwierzchniego Audytoryatu o wyznaczenie onego.

§. 4.

Co do wydanych przed zawieszeniem zapozwów edyktalnych, stósować się należy do przepisów w okólnym reskrypcie z dnia 29go Czerwca 1795. (Zbiór Edyktów stron. 2558) zawartych, a pod dniem 30tym Maja 1809. powtórnie potwierdzonych.

§. 5.

Ażeby zaś interes pozostaiących na teraz we Francyi osób woyskowych iak naybardziey w tym względzie był zabezpieczony; zaczém tak co się tyczy iuż wydanych iako też nadal wydanemi być maiących zapozwów edyktalnych, powinny wszystkie zwierzchnie Sądy Ziemiańskie utrzymywać dokładne, na cały obwód departamentowy rozciągaiące się wykazy, potém z tychże z wyrażeniem extrahenta (powoda), niemniey przedmiotu, krótkie sporządzać wyciągi, i tych ostatnich co dwa

den General-Lieutenant von Ziethen, übersendet werden, mit der Requisition:

die Exemplarien zur Bekanntmachung an alle unter seinem Befehle stehende Regimenter und Bataillons, auch an die davon detaschirten Kommando's, zu vertheilen, und wie solches geschehen, Nachricht zu geben.

§. 6.

Den Ober-Landesgerichten stehet es frei, in Ansehung der von ihnen ressortirenden Untergerichte die erforderlichen Nachrichten aus den Intelligenzblättern selbst zu entnehmen, oder die Untergerichte anzuweisen, daß sie ihnen von den zu erlassenden Ediktal-Citationen jedesmal eine Abschrift einreichen.

§. 7.

Wenn auf die ergangene Requisition Nachricht von deren Bekanntmachung einkommt, und sich bis dahin keine, zu dem obbenannten Korps gehörige Militairperson meldet; so behält das Aufgebot oder der Prozeß seinen ungestörten Fortgang.

§. 8.

Wofern aber dem Gerichte, entweder aus der Anzeige des requirirten Generals, oder durch das eigene Anmelden einer solchen Militairperson, oder sonst auf irgend eine Art bekannt wird, daß ein dergleichen Interessent vorhanden sei, so kann zwar die Sache fortgesetzt, auch die Präklusionssentenz abgefaßt und publizirt werden, es sind jedoch darin diesem Militair-Interessenten seine Rechte ausdrücklich vorzubehalten und dem weiteren Verfahren muß, so weit als ein Präjudiz für denselben daraus erwachsen könnte, Anstand gegeben werden, bis er entweder zum ferneren Betriebe seines Anspruches sich von selbst meldet, oder dazu nach erfolgter Rückkehr seines Regiments oder Korps in die Friedensgarnison, aufgefordert und angehalten werden kann.

§. 9.

Alle auf dergleichen Angelegenheiten Bezug habende Korrespondenzen und Verfügungen, sollen Komiesiące raz przesełać sto pięćdziesiąt drukowanych exmplarzy dowodzącemu wymienionym w §. 3. korpusem Generałowi Porucznikowi Ziethen, z rekwizycyą:

o rozdanie tychże exemplarzy pomiędzy wszystkie pod rozkazami iego zostaiące półki i bataliony, równie iak i detaszowane (oddzielone) z nich kommendy, i doniesienie, iż rekwizycya uskutecznioną została.

§. 6.

Zwierzchnim Sądom Ziemiańskim zostawia się do woli, ażeby co się tyczy zawisłych od nich sądów niższych, potrzebne wiadomości same z dzienników intelligencyinych czerpały, lub też sądom niższym przesełanie sobie kopii każdego wydać się maiącego zapozwu edyktalnego zaleciły.

§. 7.

Skoro naydzie wiadomość o ogłoszeniu wydaney rekwizycyi, a żadna aż do owey pory nie zgłosi się należąca do pomienionego korpusu osoba woyskowa, naówczas postępowanie lub proces w nieprzerwanym pozostaie biegu.

§. 8.

Gdy zaś Sąd, bądź z doniesienia zarekwirowanego Generała, bądź w iakimkolwiek innym sposobie poweźmie wiadomość o znaydowaniu się podobnego interessenta, sprawa wprawdzie może być daley popieraną, oraz wyrok prekluzyiny wydanym i ogłoszonym, wszelakoż powinny mu w nim prawa iego wyraźnie być zastrzeżone, a dalsze postępowanie, o ileby dlań uszczerbek z niego mógł wyniknąć, powinno być wstrzymaném, dopóki albo do dalszego popierania prawa swoiego sam się nie zgłosi, lub po powrocie iego półku lub korpusu na leże pokoiu, nie będzie mógł być do tego wezwanym i przyniewolonym.

§. 9.

Wszelkie podobnych interessów dotyczące korrespondencye i rozporządzenia, wycho-

sten- und Stempelfrei ergehen, insbesondere aber die §pho 5, vorgeschriebenen Requisitionen mit der Rubrik: Herrschaftliche Militairsachen, zur Post gegeben und die Kosten der Abdrücke von den Extrahenten getragen, oder aus der Masse genommen, vorläufig aber, um jeden Aufenthalt zu vermeiden, aus der Salarien-Kasse vorgeschossen werden. Sämmtliche Gerichtsbehörden haben sich nach obiger Instruktion auf das Genaueste zu achten.

Berlin den 20sten März 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen.

dzić maią bez opłaty kosztów i stępla, mianowicie zaś przepisane §. 5. rekwizycye maią być oddawane na pocztę pod rubryką: Interes służby woyskowey, a koszta druku exemplarzy rekwizycyi przez extrahentów ponoszone, lub z massy brane, tymczasowo zaś, aby wszelkiey uniknąć przewłoki, z kassy salaryiney awansowane. Wszystkie władze sądowe powinny iaknayściśley do powyższey stósować się instrukcyi.

Berlin dnia 20. Marca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg. Kircheisen.

Nro. 136.

(Nro 344. d. O.) Regulativ wegen Vergütigung der Diäten und Reisekosten für kommissarische Geschäfte in Königlichen Dienstangelegenheiten. Vom 28. Februar 1816.

Wegen Vergütigung der Diäten und Reisekosten für kommissarische Geschäfte in Königlichen Dienstangelegenheiten, haben bisher theils nur sehr unvollständige, theils gar keine Grundsätze bestanden, und es ist daher beschlossen worden, jetzt, bei der definitiven Organisation der Verwaltungs-Behörden des Staats, diesem wesentlichen Mangel abzuhelfen.

Zu dem Ende wird hiermit Folgendes festgesetzt:

§. 1. Von den Diäten.

1) Die Diäten sind lediglich als eine Vergütigung der Mehrkosten zu betrachten, welche der Aufenthalt außerhalb des Wohnorts verursacht, und gelten daher nur so lange, als das aufgetragene Geschäft auswärts dauert, es sey denn, daß die für ein besonderes Geschäft ernannte Person weiter kein Gehalt bezieht, oder sonst nach ihrem Verhältnisse zu keinen Dienstleistungen verpflichtet ist, als in welchem Falle die reglementsmäßigen Diäten auch für die fernere Beendigung der kommissarischen Arbeiten am Orte des gewöhnlichen Aufenthalts statt finden müssen.

Nro. 136.

Nro. 344. oryg.) Regulamin względem wynagradzania dyet i kosztów podróży za odbyte w interessach rządowych iazdy. Z dnia 28. Lutego 1816.

Zważywszy, że względem dyet i kosztów podróży w interessach rządowych odbywanych, dotychczas częścią bardzo niedokładne prawidła exystowały, częścią takowych wcale niedostawało; chcąc zatém przy finalnéy organizacyi władz administracyinych w państwie naszém głównemu temu niedostatkowi zaradzić, stanowi się co następuie.

§. 1. O dyetach.

1) Gdy dyety uważane bydź powinny iako wynagrodzenie większych kosztów, które pobyt za obwodem mieysca zamieszkania sprawia, służyć przeto tak długo tylko mogą, iak polecony interes w obcém mieyscu trwa, wyiąwszy, gdy osoba do ułatwienia go wybrana, nie iest ze skarbu płatną, lub do żadnych powinności służby nieobowiązaną, w którym to razie wypłata dyet regulaminem przepisana, aż do ukończenia prac kommissyinych w mieyscu zwyczaynego zamieszkania, nastąpić powinna.

2) Angestellte Staatsbeamte, welche Gehalt beziehen, oder auch ohne denselben bei einer Verwaltungsbehörde auf Beförderung arbeiten, sind verpflichtet, jeden Auftrag an ihrem Aufenthaltsorte ohne weitere Vergütigung auszurichten, daher auch für dieselben in solchen Fällen, wo ihnen eine auswärtige Beschäftigung angewiesen ist, die Diäten sofort aufhören, als sie an ihren Wohnungsort zurückkehren, und müssen sie dann die etwa mitgebrachten Arbeiten ex officio vollenden.

3) Offizianten, als z. B. Landräthe und Baubediente, welche für einen gewissen Bezirk angestellt sind, müssen die in ihrem Wirkungskreise vorfallenden Geschäfte ohne weitere Vergütigung verrichten. Sobald indessen dergleichen Offizianten außer ihrem Bezirke einen Auftrag erhalten, muß die Diäten-Vergütigung statt finden.

4) Von Offizianten, welche wegen vermehrter Arbeiten bei Kollegien und Behörden auf eine Zeitlang angestellt werden, ist hier eigentlich nicht die Rede. Ihre Diäten werden nach Verhältniß und Brauchbarkeit von der höhern Behörde jedesmal besonders bestimmt. Bekommt aber ein solcher Diätarius einen auswärtigen Auftrag, ohne daß sein voriges Verhältniß ganz aufhört; so kann er wegen des mehreren Aufwandes auf eine billige Entschädigung Anspruch machen. Es wird in solchen Fällen als Regel angenommen, daß die Hälfte des Betrages der ihm am Orte bestimmten Diäten noch liquidirt werden kann.

5) Die Vergütigung der Diäten bleibt sich für alle Geschäfte innerhalb Landes gleich, und dürfen also bei Verrichtungen außer dem betreffenden Departement oder dem sonstigen Wirkungskreise, nicht erhöhet werden.

6) Diäten für Geschäfte außerhalb des Landes, oder für solche, welche, es sey außerhalb oder innerhalb desselben, mit besonderm Aufwand oder mit Repräsentation verknüpft sind, werden nach Verhältniß der Person und der sonstigen Umstände

2) Urzędnicy aktualni płacę pobieraiący, lub bezpłatnie przy Władzach administracyinych dla promocyi pracuiący, obowiązani są każde polecenie w mieyscu pobytu, bez żadnego wynagrodzenia wykonać, z tego powodu przypadaiące im dyety z powrotem do mieysca zwyczaynego pobytu ustaią, gdy im uskutecznienie iakowego interessu w obcém miéyscu poleconém będzie, maiąc obowiązek dokończenia z urzędu prac z sobą przywiezionych.

3) Urzędnicy dla pewnych okręgów mianowani, iak naprzykład: Konsyliarze ziemiańscy i Budowniczowie, powinni czynności w obrębie ich działania zachodzące, bez wszelkiego wynagrodzenia załatwiać. Za poleceniem im iednak interessu za ich okręgiem, wynagrodzenie dyet nastąpić ma.

4) O urzędnikach z powodu pomnożenia się prac przy Kollegiach i Władzach na nieiaki czas przyiętych, nie ma tu właściwie mowy; gdyż dyety ich, ustanawiane zawsze będą przez wyższą władzę w miarę zdatności i stósunku w iakim zostaią. Gdy iednak takiemu dyetaryuszowi uskutecznienie iakiego interessu za obwodem zwyczaynego pobytu, poleconém będzie, dotychczasowe stósunki iego zaś z tego powodu nie ustaną, mocen tenże iest żądać słusznego siebie wynagrodzenia z przyczyny większych wydatków. W téy mierze służyć będzie za prawidło: że połowa zwyczaynie pobieranych przez niego dyet, likwidowaną ieszcze bydź może.

5) Gdy dyety za wszelkie czynności w granicach kraiu, są sobie równe, podwyższane zatém bydź nie mogą w interessach, których ułatwienie przestąpienia granicy właściwego departamentu lub okręgu wymaga.

6) W interessach za granicą, lub w takich, które bądź wewnątrz, bądź zewnątrz kraiu z szczególnémi wydatkami albo reprezentacyą są połączone, ustanawiać zawsze należy dyety w stósunku osoby, lub w miarę

jedesmal bestimmt. Tritt aber der Fall ein, daß im Wege der gewöhnlichen Verwaltung die fremde Grenze betreten werden muß, so können so lange, als der Aufenthalt außerhalb dauert, die gewöhnlichen Diäten um die Hälfte erhöhet werden.

7) Die Bewilligung der Diäten regulirt sich nach dem Verhältniß der Personen, indem aus diesem ein höherer oder niederer anständiger Aufwand gefolgert werden muß.

Mit Rücksicht hierauf sollen nun folgende Sätze vom 1. Januar 1816. an, zur Richtschnur dienen.

A. Bei den Ministerien.

Ein Direktor einer Verwaltung, auch ein geheimer Staats-Rath täglich . .	6	Rthlr.	Gr.
Ein vortragender Rath eines Ministerii, oder auch ein anderer Arbeiter, der die Stelle eines Raths vertritt . .	5	—	—
Der Dirigent eines Subaltern-Büreau's	3	—	—
Expedienten, Kalkulatoren, Registratoren und Journalisten	2	—	—
Die Assistenten derselben	1	—	12 —
Kanzlisten und Kopisten	1	—	—
Die Kanzlei-Diener und Boten . .	—	—	16 —

B. Bei den Regierungen und in gleichem Range stehenden Kollegien.

Ein Ober-Präsident	6	Rthlr.	Gr.
Ein Präsident	5	—	—
Ein Direktor	4	—	—
Ein Rath und Assessor, auch ein Referendarius, wenn er für sich einen Auftrag erhält	2	—	—
Der Dirigent eines Subaltern-Büreau's	1	—	12 —
Expedienten, Kalkulatoren, Registratoren, Journalisten, auch Referendarien, wenn sie als Nebenpersonen erscheinen	1	—	8 —
Die Assistenten derselben	1	—	—
Die Kanzlisten und Kopisten . . .	—	—	16 —
Kanzleidiener und Boten	—	—	12 —

innych okoliczności. Zdarzy się iednak przypadek, iż w urzędowaniu zwyczayném potrzeba się udać za granicę, można zwyczayne dyety przez ciąg tamecznego pobytu o połowę podwyższyć.

7) Wyznaczaiąc dyety, mieć potrzeba uwagę na stósunkowe położenie osób, ponieważ z niego o wyższym lub niższym wydatku na przyzwoite utrzymanie się, wnioskować można.

Z tego względu, służyć maią od 1. Stycznia 1816. następuiące prawidła:

A. Ministerstwa.

Dyrektor wydziału i Tayny Radzca stanu dziennie	6	Tal.	dgr.
Referuiący Radzca Ministeryalny lub inny urzędnik Radzcę zastępuiący	5	—	—
Dyryguiący biórem subalternów	3	—	—
Expedyenci, Kalkulatorowie, Registratorowie i Dziennikarze	2	—	—
Assystenci tychże	1	—	12 —
Kanceliści i Kopiści	1	—	—
Sługi Kancellaryi i posługacze	—	—	16 —

B. Regencye i inne równe tym Kollegia.

Naczelny Prezes	6	Tal.	dgr.
Prezes	5	—	—
Dyrektor	4	—	—
Radzca i Assessor, tudzież Referendaryusz, ieżeli iako Kommissarz polecenie odbierze .	2	—	—
Dyryguiący biórem subalternów	1	—	12 —
Expedyenci, Kalkulatorowie, Registratorowie, Dziennikarze i Referendaryusze, gdy do pomocy przydani będą . . .	1	—	8 —
Assystenci tychże	1	—	—
Kanceliści i kopiści	—	—	16 —
Słudzy Kancellaryi i posłańcy .	—	—	12 —

C. In den Provinzen und Kreisen.

1. Geistliche und Schulbediente.

a) Ein Konsistorial-, Kirchen- und Schulrath und ein Superintendent	2	Rthlr.	Gr.
b) Ein Professor bei einer Universität oder Direktor eines Gymnasii	2	—	—
c) Ein Geistlicher, welcher eine Predigerstelle bekleidet, oder demselben gleich zu achten ist	1	—	12 —
d) Ein Lehrer bei einem Gymnasio oder einer höhern Schulanstalt	1	—	12 —
e) Geringere Schullehrer und Kirchenbediente		—	16 —

2. Medizinal-Beamte.

a) Ein Doktor und Kreisphysikus	2	—	—
b) Ein Kreischirurgus	1	—	—

3. Baubediente.

a) Ein Bauinspektor und Deichinspektor	1	—	12 —
b) Ein Kondukteur	1	—	—
c) Ein Bühnenmeister		—	12 —

4. Kreis- und ländliche auch Polizeibediente.

a) Ein Landrath, Kreisdirektor oder Vorsteher eines Kreises	2	—	—
b) Ein Kreissteuerrath	2	—	—
c) Ein Kreisdeputirter	2	—	—
d) Ein Polizeidirektor	2	—	—
e) Ein Polizeiinspektor	1	—	—
f) Ein Kreiskalkulator	1	—	—
g) Ein Kreissekretair oder anderer Unterbediente der Kreisverwaltung	1	—	—
h) Ein Bote, Polizeiausreiter ꝛc.		—	12 —
i) Ein Domainenbeamter, Gutsbesitzer ꝛc. bei Taxationen, Besichtigungen und sonstigen Aufträgen	1	—	12 —
k) Ein Schulze		—	12 —

Kassenbeamte, wenn sie kommissarische Aufträge erhalten sollten, werden, der Rendant dem Dirigenten

C. W prowincyach i po Powiatach.

1) Urzędnicy duchowni i szkólni.

a) Radzca konsystoryalny, kościelny i szkólny, tudzież Superintendent	2	Tal.	dgr.
b) Professor akademii lub Dyrektor gimnasii	2	—	—
c) Duchowny, urząd kaznodziei sprawuiący, lub temu równy	1	—	12 —
d) Nauczyciel przy gimnazyum lub wyższym instytucie edukacyinym	1	—	12 —
e) Nauczyciele i słudzy kościelni niższego stopnia		—	16 —

2) Urzędnicy zdrowia.

a) Lekarz i Fizyk powiatowy	2	—	—
b) Chirurg powiatowy	1	—	—

3) Budowniczowie.

a) Inspektor budowniczy i Inspektor grobel czyli tamów	1	—	12 —
b) Geometra	1	—	—
c) Dozórca spławu i bunów		—	12 —

4) Urzędnicy powiatowi, wieyscy i policyini.

a) Konsyliarz ziemiański, Dyrektor obwodowy lub przełożony powiatu	2	—	—
b) Konsyliarz poborowy wydziałowy	2	—	—
c) Deputowany powiatu	2	—	—
d) Dyrektor policyi	2	—	—
e) Inspektor policyi	1	—	—
f) Kalkulator powiatowy	1	—	—
g) Sekretarz powiatowy, lub inny oficyalista niższego stopnia przy administracyi powiatowey	1	—	—
h) Woźny, posłaniec konny policyiny etc.		—	12 —
i) Urzędnik ekonomiczny, dziedzic dóbr etc. przy taxacyach, naocznych rewizyach, i innych zleceniach	1	—	12 —
k) Sołtys		—	12 —

Urzędnicy kassowi, gdy im interessa kommissyine polecone będą, równaią się: Ren-

eines Subalternbüreau's, der Kontrolleur, Buchhalter und Kassirer den Kalkulatoren, der Kassenschreiber und die Gehülfen den Kanzlisten gleich behandelt.

§. 2. Von den Reisekosten.

Die Reisekosten theilen sich:

1) in Fuhrkosten,
2) in Wagenmiethe und
3) in Poststations- und Trinkgelder.

Zu 1) versteht es sich von selbst, daß diejenigen Beamten, welche ein Fixum zu den Fuhrkosten erhalten, dafür innerhalb ihrer Bestimmung keine Vergütigung weiter fordern können, dagegen tritt solche mit den vollen Sätzen ein, sobald das Geschäft außer den Grenzen ihres eigentlichen Dienstes liegt.

Zur Reise mit Extrapost sollen berechtigt seyn:

A. Von den Ministerien.

Ein Direktor einer Verwaltung, auch ein geheimer Staatsrath mit	4 Pferden.
Ein vortragender Rath mit	4 —
Der Dirigent eines Subaltern-Büreau's	2 —
Expedienten, Kalkulatoren, Registratoren und Journalisten	2 —

B. Von den Regierungen und in gleichem Range stehenden Kollegien.

Ein Oberpräsident mit	4 Pferden.
Ein Präsident und Direktor mit . . .	4 —
Ein Rath und Assessor	3 —
Der Dirigent eines Subaltern-Büreau's .	2 —

C. In den Provinzen und Kreisen.

1) Ein Konsistorial-, Kirchen- und Schulrath und ein Superintendent mit	3 Pferden.
2) Ein Professor bei einer Universität oder Direktor eines Gymnasii . . .	3 —

dant, Kontroller, Buchalter, i Kassyer Kalkulatorom, a Pisarze i pomocnicy kassowi, kancelistom.

§. 2. O kosztach podróży.

Koszta podróży dzielą się:

1) na koszta furmanki,
2) na koszta naymu poiazdu, i
3) na koszta opłacaiące się na każdey stacyi pocztowey, stacyowém zwane, tudzież należytości postylionom na piwo.

Co do pierwszych, rozumie się samo przez się, że urzędnicy pobieraiący stałe wynagrodzenie na utrzymanie koni, żądać nie mogą za odbyte podróże w obwodzie swym, żadney osobney nagrody, gdy iednak polecony im interes do obcego ściąga się okręgu, i tamże załatwiony być musi, tedy koszta furmanki wedle ustanowionych prawideł, w zupełności zapłacone być maią.

Do używania extrapoczty w podróżach, upoważnione są następuiące osoby.

A. Przy Ministerstwach.

Dyrektor wydziału i tayny Radzca stanu	w 4 konie
Referuiący Radzca	4 —
Dyryguiący biórem subalternów . . .	2 —
Expedyenci, Kalkulatorowie, Registratorowie i Dziennikarze	2 —

B. Przy Regencyach i równych tym Kollegiach.

Naczelny Prezes	w 4 konie
Prezes i Dyrektor	4 —
Radzca i Assessor	3 —
Dyryguiący biórem subalternów .	2 —

C. W prowincyach i po powiatach.

1) Radzca konsysteryalny, kościelny i szkólny, tudzież Superintendent .	w 3 konie
2) Professor akademii i Dyrektor Gimnasii	3 —

3) Ein Geistlicher, welcher eine Prediger-Stelle bekleidet, oder dem gleich zu achten ist . . . . . 3 Pferden.
4) Ein Doktor und Kreisphysikus . . 2 —
5) Ein Kreis-Chirurgus . . . . . 2 —
6) Ein Bauinspektor und Deichinspektor 2 —
6) Ein Landrath, Kreisdirektor oder Vorsteher eines Kreises mit . . . 3 —
8) Ein Kreissteuerrath und ein Kreisdeputirter . . . . . 3 —
9) Ein Polizeidirektor mit . . . . 3 —
10) Ein Polizeiinspektor . . . . . 2 —
11) Ein Domainen-Beamter, Gutsbesitzer ꝛc. . . . . 2 —

Alle andere Personen müssen mit der ordinairen Post reisen, und dürfen nur auf den Seitenwegen sich besonderer Fuhren, oder, wenn diese nicht zu haben oder zu kostbar sind, oder die Sache den dazu erforderlichen Verzug nicht leidet, der Extrapost bedienen. In beiden Fällen werden regelmäßig nur 2 Pferde gut gethan, es sei denn, daß schlechte Wege oder besondere Umstände eine Ausnahme gestatten, und dieses gehörig nachgewiesen werden kann.

Um alle Weitläuftigkeiten in den Berechnungen zu vermeiden, sollen die zur Extrapost berechtigten Personen nur eine glaubhafte Bescheinigung der Entfernung beibringen, und darnach die Vergütigung auf die ihnen zustehenden Pferde erhalten, sie mögen entweder wirklich mit Extrapost oder mit eigenen Pferden oder sonstiger Gelegenheit gereist seyn.

Zu 2) An Wagenmiethe werden vergütigt:

Bei 4 Pferden Extrapost täglich 16 Gr.
— 3 — — — 12 —
— 2 — — — 8 —

Die Wagenmiethe findet aber nur bei wirklichen Reisen und einem abwechselnden Aufenthalt, oder bei solchen Aufträgen ununterbrochen statt, wo auf einen

3) Duchowny, sprawuiący urząd kaznodziei, lub temu równy . 3 koni.
4) Lekarz i Fizyk powiatowy . . 2 —
5) Chirurg powiatowy . . . . . 2 —
6) Inspektor budowniczy, i Inspektor grobel czyli tamów . . . 2 —
7) Konsyliarz ziemiański, Dyrektor obwodowy lub przełożony powiatu . . . . . 3 —
8) Radzca poborowy wydziałowy, tudzież Deputowany powiatu . 3 —
9) Dyrektor policyi . . . . . 3 —
10) Inspektor policyi . . . . . 2 —
11) Urzędnik ekonomiczny, dziedzic dóbr etc. . . . . 2 —

Wszystkie inne osoby, powinny podroże zwyczayną wozową pocztą odbywać, maiąc tylko prawo na pobocznych traktach do użycia osobnych fór, a w braku tych, lub gdyby naiem ich z nader wielkiemi kosztami był połączony, albo interes zwłoki nie cierpiał, do użycia extrapoczty. W obydwóch iednak przypadkach, wynagradzana powszechnie będzie tylko należytość pocztowa od pary koni, chybaby złe drógi lub inne szczególne okoliczności wyiątku dozwalały, i to przyzwoicie udowodnione bydź mogło.

Końcem uniknienia wszelkiey obszerności w obrachunkach, upoważnione do używania extrapoczty osoby, złożą iedynie wiarogodne świadectwo, odległość mieysca udowodniaiące, poczem przypadaiącą należytość odbiorą, niewchodząc w to: czyli podróż istotnie extrapocztą, lub własnemi końmi, lub też przez iaką okazyą odbyli.

Co do drugich, to iest: kosztów za naiem poiazdu, wynagradzane będzie:

Jadąc extrapocztą w 4 konie 16 dgr.
— — w 3 — 12 —
— — w 2 — 8 —
na dzień.

Wynagrodzenie za naiem poiazdu, nastąpić iednak będzie tylko mogło w istotnych podróżach i odmieniaiącym się pobycie, lub w

längern Aufenthalt mit Gewißheit nicht gerechnet werden kann. Es darf daher bei einer bleibenden kommissarischen Bestimmung oder im Fall einer Beschäftigung als Hülfsarbeiter bei einer andern Behörde, oder in einem andern interimistischen Verhältnisse die Wagenmiethe nur für die Hin- und Rückreise liquidirt werden, es sei denn, daß nach Befinden eine Ausnahme ausdrücklich festgesetzt wird.

Zu 3) sollen bei Reisen mit Extrapost durchgehends 2 Meilen auf eine Station gerechnet, und für die Station an sogenanntem Stationsgelde, und für die kleinen Anforderungen

bei 4 Pferden . . . . . 8 Gr.
— 3 — . . . . . 6 —
— 2 — . . . . . 4 —

so wie an Trinkgeld überhaupt für die Meile bei 4, 3 und 2 Pferden 4 Groschen vergütigt werden.

Alle Landeskollegien und Unterbehörden haben diese Vorschriften zu befolgen, und darnach die Diäten- und Reisekosten-Liquidationen festzusetzen.

Gegeben Berlin, den 28. Februar 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

takich interessach, za cały przeciąg czasu oddalenia się, gdy czas do ułatwienia quest. interessów potrzebny, przewidzianym bydź nie może. Gdy iednak kto wysłanym będzie na stałego Kommissarza, lub przeznaczony zostanie iakiéy władzy na pomocnika, lub też w innym iakim intermistycznym stósunku, należytość za naiem poiazdu, tylko za przeiazd tam i napowrot likwidowaną bydź może, chyba by dla okoliczności dozwolono wyraźnie wyiątku.

Co do trzecich to iest kosztów na każdéy stacyi pocztowéy opłacaiących się, stacyowe zwanych, iadąc extrapocztą liczy się powszechnie 2 mile na stacyą, na stacyowe zaś, tudzież na pomnieysze wydatki przeznacza się:

iadącemu w 4 konie . . 8 dgr.
— w 3 — . . 6 —
— w 2 — . . 4 —

niemniéy na przypadaiącą postylionóm należytość na piwo za milę w 4—3 lub 2 koni przebytą, po 4 dgr.

Do powyższych przepisów wszelkie władze kraiowe wyższego i niższego stopnia, ustanawiaiąc likwidacye dyet i kosztów podróży stósować się powinny.

Działo się w Berlinie dnia 28. Lutego 1816.

FRYDERYK WILHELM.

K. Xiąże de Hardenberg. de Kircheisen. de Bülow. de Schukmann. W. Xiąże Wittgenstein. de Boyen.

Nro. 137.

(Nro. 349. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 27sten April 1816., wegen der den Hinterbliebenen Königlicher Beamten zu bewilligenden Gnaden- und Sterbe-Quartale.

Auf den von dem Staatsministerium wegen der Gnaden- und Sterbequartale in dem Berichte vom 12ten d. M. Mir gemachten Vortrag will Ich genehmigen, daß

1) den Hinterbliebenen der Beamten, welche als

Nro. 137.

(Nro. 349. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 27. Kwietnia 1816 względem udzielania familiom pozostałym po urzędnikach Królewskich pensyi łaskawey i ćwierćroczney.

W skutek przedstawienia Ministeryi Stanu z dnia 12. m. b. względem pensyi łaskawey i ćwierćroczney w przypadkach śmierci, przychylam się do tego, ażeby

1) familiom pozostałym po urzędnikach, na-

Mitglieder und Subalternen resp. zu einem Kollegium gehören, oder bei demselben arbeiten, ausser dem Sterbemonat jedesmal noch die volle Besoldung für die zunächst folgenden drei Monate,

2) den Hinterbliebenen derjenigen Offizianten, welche nicht in kollegialischen Verhältnissen stehen, außer dem Sterbemonat noch die Besoldung für den nächsten Monat gezahlt werden kann; will auch gestatten, daß im letzteren Falle auch dann ein zwei- oder dreimonatliches Gnadengehalt gezahlt werden darf, wenn die Uebertragung der Stelle des Verstorbenen ohne besondern Kostenaufwand für die Staatskassen erfolgen kann.

Wegen der Dienstwohnungen bestimme Ich:

3) daß nach dem Absterben eines Offizianten, die Sessions- und Arbeitsstube ohne Verzug geräumt, in sofern die letztere aber so belegen ist, daß sie nicht füglich von der Familienwohnung abgesondert werden kann, eine andere Stube zum Arbeitszimmer eingeräumt werden soll, und daß die Familie des Verstorbenen demnächst auch für die Dauer der Gnadenmonate in der Dienstwohnung bleiben darf. Sollte bei Ablauf des letzten Monats, wegen des damit nicht übereintreffenden Miethsquartals, das anderweite Unterkommen der Familie Schwierigkeiten finden, so soll solche entweder mit dem früher eintretenden Miethsquartal die Wohnung räumen, und durch den Dienstnachfolger für die Monate entschädigt werden, für welche ihr eigentlich die freie Wohnung noch zukömmt, oder die Familie soll bis zum nächstfolgenden Miethsquartal darin belassen werden, und nur verpflichtet seyn, dem Nachfolger im Dienst ein gewöhnliches Absteigequartier für seine Person und einen oder mehrere Domestiken einzuräumen.

Zugleich setze Ich fest, daß ohne Rücksicht auf das bisherige Verfahren nach den obigen Grundsätzen bei allen landesherrlichen Kollegien und Civilstellen verfahren werden soll, jedoch mit Ausschluß der Geistlichen und Schullehrer und der Mitglieder der Akademie der Wissenschaften, für welche resp. die Vorschriften des Allgemeinen Landrechts und des Ostpreußischen

leżących do iakiego Kollegium w znaczeniu członków i subalternów, prócz płacy miesiąca śmierci, nadto całkowita płaca za trzy następne miesiące,

2) familiom pozostałym po urzędnikach, w stósunkach kollegialnych nie zostaiących, prócz za miesiąc śmierci także płaca za miesiąc następny wydawaną była; zezwalam oraz na udzielanie w ostatnim przypadku dwu - lub trzymiesięczney płacy łaskawey, skoro urząd zmarłego będzie mógł być sprawowanym bez osobnego na to wydatku z kass rządowych.

Względem pomieszkań służbowych postanawiam:

3) iż po zeyściu którego urzędnika, izba sessyonalna i izba pracy bezzwłocznie wyprzątnioną być powinna, a ieżeli ostatnia tak iest położona, iż się nieda odłączyć wygodnie od mieszkania familiynego, inna izba do pracy ma być obmyśloną, i że familia zmarłego w tym razie przez miesiąc łaski w służbowém mieszkaniu pozostać może. Gdyby z końcem ostatniego miesiąca, z powodu nieprzypadaiącego właśnie ćwierćrocza naymowania pomieszkań, trudno było familii inne znaleść mieszkanie, tedy albo z końcem przypadaiącego prędzey takowego ćwierćrocza ma się wyprowadzić, i przez następcę w urzędzie być wynagrodzoną za miesiące, za które właściwie służy iey ieszcze bezpłatne mieszkanie, lub ma w niém pozostać do następuiącego ćwierćrocza, obowiązaną tylko będąc, dawać następcy w urzędzie zwyczayną stancyą dla niego i iednego lub więcey służących.

Postanawiam przytem, iż bez względu na dotychczasowe postępowanie według powyższych prawideł przy wszystkich Królewskich Kollegiach i urzędach cywilnych ma być postępowano, z wyłączeniem atoli duchownych, nauczycieli i członków akademii umieiętności, względem których resp. przepisy Powszechne-

Provinzialrechts, so wie die am 24sten Januar 1812. von Mir vollzogenen Statuten nach wie vor zu befolgen sind.

Berlin, den 27sten April 1816.

Friedrich Wilhelm.

An das Staatsministerium.

go Prawa Kraiowego i Wschodnio-Pruskiego prawa prowincyalnego, to samo zatwierdzone odemnie w d. 24. Stycznia 1812. statuta iak dawniey dopełniane być maią.

Berlin dnia 27. Kwietnia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do Ministerium Stanu.

Nro. 138.

(Nro 350. d. O.) Bekanntmachung wegen Abstellung der Mißbräuche, welche in den willkührlichen Abänderungen der Krieges-Denkmünzen, Orden und Ehrenzeichen statt finden. Vom 1sten Mai 1816.

Seine Majestät der König haben mittelst höchster Kabinetsorder vom 20sten v. M. auf den Bericht der General-Ordenskommission über die Mißbräuche, welche durch Nachahmung und Abänderung der Krieges-Denkmünzen statt finden, zu beschließen geruhet:

daß nicht nur die Nachbildung der Denkmünzen, sondern auch das Verfertigen von Zierrathen, Veränderungen oder sinnbildlichen Darstellungen der Allerhöchsten Orts verliehenen Orden und Ehrenzeichen künftig allgemein unterbleiben, und daß der Handel mit Gegenständen dieser Art so wenig weiter statt finden, als gestattet seyn soll, die Orden und Ehrenzeichen anders als in den vorgeschriebenen Formen zu tragen.

Indem ich diese Allerhöchste Willensmeinung hiermit zur Kenntniß des Publikums bringe, bin ich überzeugt, daß ein jeder, ohne daß es eines besondern Strafgesetzes bedürfe, sich bestreben wird, den Befehlen Sr. Majestät pünktlich Folge zu leisten.

Berlin, den 1sten Mai 1816.

Der Staatskanzler C. Fürst v. Hardenberg.

Nro. 138.

(Nro. 350. oryg.) Względem uchylenia nadużyć w dowolném odmienianiu woiennych medalów, orderów i oznak honorowych. Z dnia 1. Maja 1816.

N. Król raczył naywyższym rozkazem gabinetowym z d. 20. z. m. na raport Generalney Kommissyi Orderów o nadużyciach, z naśladowania i odmieniania woiennych wedalów wynikaiących, postanowić:

iż nie tylko naśladowanie medalów, ale też robienie ozdob, odmian lub godłowych wyobrażeń nadanych przez N. Pana orderów i oznak honorowych zupełnie odtąd ma ustać, i że nie wolno ani prowadzić handlu przedmiotami tego rodzaiu, ani nosić orderów i oznak honorowych w innych iak tylko przepisanych kształtach.

Uwiadomiaiąc Publiczność o tey N. Pana woli, przekonany iestem, iż każdy starać się będzie dopełnić ściśle rozkazów N. Pana, tak iż nie będzie potrzeby wydania oddzielnego prawa karzącego.

Berlin dnia 1. Maja 1816.

Kanclerz Stanu C. Xiążę de Hardenberg.

Nro. 139.

(Nro. 351. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 21sten Februar 1816., die Herabsetzung des Kartenstempels betreffend.

Ich genehmige auf Ihren Bericht vom 6ten d. M., daß der im Jahre 1810. erhöhte Kartenstempel nicht

Nro. 139.

Nro. 351. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 21. Lutego 1816. względem zniżenia Stępla do kart.

Na raport W. Pana z d. 6. m. b. zezwalam na uchylenie podwyższonego w r. 1810. stępla do

weiter in Anwendung gebracht werde, die Preise der Spielkarten vielmehr überall wieder auf den alten hier üblich gewesenen Satz, nämlich die Tarockkarten erster Sorte auf 1 Rthlr. 12 Gr., die Tarockkarten zweiter Sorte auf 1 Rthlr., die Tarockkarten dritter Sorte auf 16 Gr.; die französischen Karten erster Sorte auf 12 Gr., die französischen Karten zweiter Sorte auf 10 Gr., die französischen Karten dritter Sorte auf 8 Gr.; die deutschen Karten erster Sorte auf 12 Gr., die deutschen Karten zweiter Sorte auf 8 Gr., die deutschen Karten dritter Sorte auf 6 Gr., die deutschen Karten vierter Sorte auf 4 Gr.; die Traplierkarten erster Sorte auf 6 Gr., und die Traplierkarten zweiter Sorte auf 4 Gr. herabgesetzt werden dürfen.

Berlin, den 21sten Februar 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister Grafen v. Bülow.

kart, i przywrócenie natomiast dawnieyszych zwyczaynych tu cen, iako to karty tarokowe pierwszego gatunku na 1 Tal. 12 dgr. karty tarokowe drugiego gatunku na 1 Tal., karty tarokowe trzeciego gatunku na 16 dgr.; karty francuzkie pierwszego gatunku na 12 dgr., karty francuzkie drugiego gatunku na 10 dgr., karty francuzkie trzeciego gatunku na 8 dgr.; karty niemieckie pierwszego gatunku na 12 dgr., karty niemieckie drugiego gatunku na 8 dgr., karty niemieckie trzeciego gatunku na 6 dgr., karty niemieckie czwartego gatunku na 4 dgr.; karty basztany pierwszego gatunku na 6 dgr., karty basztany drugiego gatunku na 4 dgr.

Berlin dnia 21. Lutego 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i finansów Hrabi Bülow.

Nro. 140.

(Nro. 352. d. G.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 31sten März 1816., daß die Kaufleute künftig ihre eigenen Formularien zu Wechseln, Assignationen ꝛc. stempeln lassen sollen.

Zur Sicherung der Wechselstempelungs-Einnahme setze Ich auf Ihren Antrag vom 21sten d. M. hiermit fest: daß die bisher beim Haupt-Stempel-Magazin zum Verkauf bereit gehaltenen gestempelten Wechsel-Formularien für die Folge ganz abgeschafft werden sollen; so, daß die Kaufleute hinführo nur ihre eignen Formularien zu Wechseln, Assignationen ꝛc. zu brauchen, und solche nach den für diesen Fall bestehenden gesetzlichen Bestimmungen zur Stempelung darzubringen haben.

Berlin, den 31sten März 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister Grafen v. Bülow.

Nro. 140.

(Nro. 352. oryg) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 31. Marca 1816. stanowiący iż kupcy powinni odtąd swe własne formularze do wexli, assygnacyi i t. d. podawać do stęplowania.

W celu zabezpieczenia dochodu z stęplowania wexli stanowię ninieyszém na wniosek WPana z d. 21. m. b iż utrzymywanie dotąd w głównym magazynie stęplowym na przedaż stęplowanych formularzy do wexli zupełnie odtąd ustaie; tak iż nadal kupcy tylko swych własnych formularzy do wexli, assygnacyi i t. d. używać, i takowe według istnących na ten przypadek przepisów prawa do stęplowania podawać maią.

Berlin dnia 31. Marca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i finansów Hrabi Bülow.

Nro. 141.

(Nro. 356. d. O.) Maaß- und Gewichts-Ordnung für die Preußischen Staaten. Vom 16ten Mai 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen zu wissen, daß Wir nöthig erachtet haben, der Unsicherheit in Maaßen und Gewichten, die bisher in Unsern Staaten den Verkehr erschwerte, durch feste Bestimmungen abzuhelfen.

Wir verordnen daher wie folgt:

§. 1.

Es soll nach beiliegender Anweisung ein Satz von Probemaaßen und Gewichten unter Aufsicht einer Kommission von Sachverständigen verfertigt, und bei Unserm Ministerium der Finanzen und des Handels aufbewahrt werden. Diese Probemaaße und Gewichte sind fortan die einzig autorisirten Originale von Maaß und Gewicht für Unsere sämmtlichen Staaten.

§. 2.

a) Nach diesen Originalen soll ein zweiter Satz von Probemaaßen und Gewichten unter gleicher Aufsicht ausgearbeitet, und als beglaubigtes Exemplar derselben Unsrer Oberbaudeputation zur Verwahrung übergeben werden.

b) Zur Erhaltung der mathematisch genauen Richtigkeit für alle folgende Zeiten wird ein beglaubigtes drittes Exemplar der Normalmaaße und Gewichte, bei der mathematischen Klasse der Akademie der Wissenschaften, nachdem es von derselben den gesetzlichen Bestimmungen gemäß, erkannt worden, niedergelegt.

c) Ein viertes, beglaubigtes Exemplar der Probemaaße und Gewichte, soll zur Erhaltung des öffentlichen gerichtlichen Glaubens an die Identität und Uebereinstimmung mit den Originalen, zum Gewahrsam des hiesigen Kammergerichts genommen werden.

d) Die Oberbaudeputation, die mathematische Klasse der Akademie der Wissenschaften und das

Nro. 141.

(Nro. 356. oryg.) Regulamin miar i wag dla kraiów Pruskich. Z dnia 16. Maja r. 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Czynimy wiadomo i obiawiamy niniejszém: żeśmy za potrzebną uznali, zapobiedz stałemi rozporządzeniami niepewności w miarach i wagach, która dotąd w Państwach Naszych związki handlowe utrudniała.

Stanowimy przeto co następuie:

§. 1.

Ma być podług dołączoney instrukcyi garnitur probierskich czyli wzorowych miar i wag pod dozorem Kommissyi znawców zrobiony i w Ministerstwie Naszém Przychodów i Handlu złożonym. Te probiercze miary i wagi są odtąd iedynemi upoważnionemi wzorami miar i wag dla wszystkich Państw Naszych.

§. 2.

a) Podług tych wzorów ma być drugi garnitur probierczych miar i wag pod takimże dozorem sporządzony, i iako uwierzytelniony exemplarz onychże Naszey naczelney Deputacyi budowniczey do zachowania oddany.

b) W celu utrzymania matematycznie ścisłey akuratności dla wszystkich następnych czasów, złożony będzie trzeci uwierzytelniony exemplarz miar i wag wzorowych przy klassie matematyczney Akademii umieiętności, po uznaniu tegoż przez nią iako zgodnego z przepisami prawa.

c) Czwarty wierzytelny exemplarz miar i wag wzorowych, dla zachowania publiczney Sądowey wiary o rzeczywistości i zgodności z oryginalnemi wzorami, zostawać będzie w zachowaniu tuteyszego Sądu Kameralnego.

d) Deputacya naczelna budownicza, klassa matematyczna Akademii umieiętności, i

Kammergericht sind verpflichtet, so oft sie es nöthig finden, wenigstens aber alle Zehen Jahre, sich der fortdauernden Uebereinstimmung ihrer Exemplare mit den Originalen §. 1. durch sachverständige Vergleichung und nöthigenfalls Berichtigung zu versichern, und die darüber aufgenommenen Protokolle durch Abdruck in den Amtsblättern jeder Regierung bekannt zu machen.

§. 3.

In jedem Regierungsdepartement wird eine Eichungskommission errichtet, welche der Regierung untergeordnet ist. Sie besteht aus einem Direktor, den die Regierung ernennt, vier bis sechs unbesoldeten Beisitzern, welche die Stadtverordneten des Orts aus der Bürgerschaft wählen, und einem Mechanikus, den die Regierung auf die Wahl der Kommission bestätigt.

§. 4.

Die in Berlin zu errichtende Eichungskommission erhält zugleich die Verpflichtung, so oft es von ihr verlangt wird, die Probe-Maaße und Gewichte der übrigen Eichungskommissionen zu prüfen, auch Probe-Maaße und Gewichte gegen Erstattung der Unkosten verfertigen zu lassen, für deren Richtigkeit sie verantwortlich ist. Der Sitz der Eichungskommissionen in den Regierungsdepartements, soll durch Unsern Minister der Finanzen und des Handels bestimmt werden.

§. 5.

Jede Eichungskommission erhält einen Satz Probe-Maaße und Gewichte. Sie ist verpflichtet, sich von der fortdauernden Uebereinstimmung dieser Maaße und Gewichte mit den Probe-Maaßen und Gewichten der hiesigen Eichungskommission, so oft sie es nöthig findet, wenigstens aber alle Fünf Jahre durch Vergleichung und nöthigenfalls Berichtigung zu versichern. Die Protokolle hierüber werden bei den Regierungen aufbewahrt.

§. 6.

Unter Aufsicht der Eichungskommissionen werden Eichungs-Aemter in den verkehrreichsten Städten errichtet. Wo dies für jetzt geschehen soll, bestimmt das

Sąd Kameralny maią obowiązek, skoro tego uznaią potrzebę, a przynaymniey co lat dziesięć, przekonywać się o ciągłey zgodności swych exemplarzy z oryginałami §. 1. za pomocą czynionego przez znawców porównania a w przypadku potrzeby zregulowania, i spisane w tey mierze protokuły drukiem w Dzien. Urzęd. każdey Regencyi ogłaszać.

§. 3.

W każdym Departamencie Regencyinym ustanowioną będzie Kommissya sprawdzaiąca, pod zwierzchnictwem Regencyi. Składa się z Dyrektora, którego Regencya mianuie, z czterech do sześciu współzasiadaiących członków bezpłatnych, których mieyscowi Reprezentanci miasta z pośród mieszczan wybieraią, i iednego mechanika, którego Kommissya obiera, a Regencya potwierdza.

§. 4.

Ustanowić się maiąca Kommissya sprawdzaiąca w Borlinie, ma razem obwwiązek, ilekroć od niey żądano będzie, rozpoznawać wzorowe miary i wagi innych sprawdzaiących Kommissyi, tudzież dysponować zrobienie wzorowych miar i wag za zwracaniem wydatków; będąc za rzetelność onychże odpowiedzialną. Siedlisko Kommissyi sprawdzaiących w Departamentach Regencyinych Nasz Minister Skarbu i Handlu oznaczy.

§. 5.

Każda Kommissya sprawdzaiąca odbierze garnitur wzorowych miar i wag. Obowiązaną iest przekonywać się o ciągłey zgodności tychże miar i wag z miarami i wagami wzorowemi tuteyszey Kommissyi sprawdzaiącey, ile razy uzna za potrzebę, a przynaymniey co lat pięć, przez porównanie a w potrzebie i zregulowanie onychże. Protokuły w tey mierze, zachowane będą w Regencyach.

§. 6.

Pod dozorem Kommissyi sprawdzaiących ustanowią się Urzędy sprawdzaiące w miastach nayhandlownieyszych. Gdzie to na teraz nastą-

Ministerium der Finanzen und des Handels auf den Vorschlag der Regierungen.

§. 7.

Die Eichungs-Aemter bestehen als Kommunal-Anstalten aus einem Magistrats-Mitgliede, zwei bis vier Deputirten der Bürgerschaft, und einem Sachkundigen. Sie erhalten von der Kommune einen nach dem Apparate der Eichungskommissionen §. 5. verfertigten Satz von Probe-Maaßen und Gewichten, dessen fortdauernde Uebereinstimmung mit diesem Apparate, wenigstens alle drei Jahre geprüft und durch die Eichungskommission zu ihrer Legitimation attestirt werden muß.

§. 8.

Bei jedem Eichungs-Amte muß an einem offenen Orte ein in Zolle eingetheiltes, metallenes Fußmaaß, und eine Elle befestiget seyn, woran jeder unentgeldlich die Richtigkeit seiner Maaße selbst prüfen kann. Das Amt sorgt für die Erhaltung dieser öffentlichen Probe-Maaße. In den größeren Städten des Reichs soll überdies, an der Außenseite eines schicklichen öffentlichen Gebäudes, eine halbe Ruthe in eine harte Steinart eingehauen, oder aus Eisen gegossen ausgestellt werden.

§. 9.

Die Eichungs-Aemter sind verpflichtet, die Richtigkeit der ihnen von öffentlichen Behörden und Privatpersonen vorgelegten Maaße und Gewichte zu prüfen, und auf Verlangen durch Aufdrückung des ihnen anvertrauten Stempels zu bescheinigen. Auch die Eichungskommissionen haben dieselbe Verpflichtung, und vertreten überhaupt für ihren Ort durchgehends die Stelle eines Eichungs-Amts.

§. 10.

Zu seinem Privatgebrauche und in seiner eigenen Wirthschaft kann jeder sich ungestempelter Maaße und Gewichte bedienen.

§. 11.

Sobald aber irgend etwas nach Maaß oder Gewicht überliefert wird, kann sowohl der Geber, als der Empfänger fordern, daß die Ueberlieferung nach gehörig gestempelten Maaßen und Gewichten geschehe.

pić ma, wskaże Ministerstwo Skarbu i Handlu na wniosek Regencyów.

§. 7.

Urzędy sprawdzaiące iako instytucye gminne, składaią się z iednego członka Magistratu, z dwóch do czterech deputowanych obywatelstwa mieyskiego i z iednego znawcy. Odbiorą od gminy według apparatu Kommissyów sprawdzaiących §. 5. zrobiony garnitur miar i wag wzorowych, którego ciągła zgodność z tymże apparatem naymniey co trzy lata powinna być rozpoznawaną i przez Kommissyą sprawdzaiącą dla ich legitymacyi poświadczaną.

§. 8.

Przy każdym Urzędzie sprawdzaiącym powinny być przybite na mieyscu widocznem miara stopowa kruszczowa, na cale podzielona i łokieć, ażeby każdy bezpłatnie mógł się przekonywać o akuratności swey miary. Urząd stara się o utrzymanie takowych publicznych miar wzorowych. W naywiększych miastach państwa będzie prócz tego zewnątrz stósownego iakiego gmachu publicznego wystawiony półpręt, wycięty na kamieniu twardym lub z żelaza ulany.

§. 9.

Urzędy sprawdzaiące maią obowiązek, przekonywania się o rzetelności przekładanych im przez publiczne władze i prywatne osoby miar i wag, i takowych na żądanie przez wyciśnienie powierzonego im stępla zaświadczania. Kommissye sprawdzaiące tenże sam maią obowiązek, i zgoła zastępuią zwykle w mieyscu swoim Urząd sprawdzaiący.

§. 10.

Do własney prywatney potrzeby i w własném gospodarstwie, wolno każdemu używać miar i wag stęplowanych.

§. 11.

Skoro zaś cóżkolwiek oddaie się na miarę lub wagę, może tak oddaiący iak odbieraiący żądać, ażeby oddanie według należycie odstęplowanych miar i wag nastąpiło.

§. 12.

Wer irgend eine Waare für Jedermann feil hält, darf sich bei dem Verkauf keines andern als gehörig gestempelten Maaßes und Gewichts bedienen; auch selbst in seinem Laden oder in seiner Bude keine ungestempelten Maaße oder Gewichte haben. Durch die Uebertretung dieser Vorschrift wird, wenn auch sonst keine Uebervortheilung vorgefallen ist, eine Polizeistrafe von Einem bis Fünf Thalern verwirkt.

§. 13.

Alle öffentliche Administrationsbüreaux, als Posten-, Militair-, und Civilmagazine, für Rechnung des Staats, oder der Kommunen bestehende Debitskomtoire, Forstämter u. s. w. und alle, welche zu öffentlicher Beglaubigung des Maaßes oder Gewichts angestellt sind, als Feldmesser, Holzmesser, Kornmesser, Vorsteher öffentlicher Waagen u. s. w. sind verpflichtet, sich bei ihren Geschäften keiner andern, als gehörig gestempelter Maaße und Gewichte zu bedienen, und dürfen auch bei einer Ordnungsstrafe von Fünf Thalern kein ungestempeltes Maaß und Gewicht in ihrem Geschäftslokal dulden.

§. 14.

Jede Kreis- und städtische Polizeibehörde muß gehörig gestempeltes Maaß und Gewicht soweit vorräthig haben, als der Lokalität nach zur Untersuchung der im gemeinen Verkehr vorkommenden Maaß- und Gewichtkontraventionen erforderlich ist.

§. 15.

Nach Verlauf von Acht Monaten von Kundmachung dieser Verordnung ab, sollen nur diejenigen Maaße und Gewichte für vorschriftsmäßig gestempelt gelten, die mit dem Stempel irgend eines inländischen Eichungs-Amtes bezeichnet sind, ältere Stempel aber weiter nicht beachtet werden.

§. 16.

Die ausgezeichnete Form dieses Stempels soll besonders öffentlich bekannt gemacht werden, sobald die Eichungs-Aemter eingerichtet sind.

§. 12.

Kto tylko iakowy towar do publiczney ma przedaży, nie może żadney inney iak stęplem opatrzoney miary i wagi używać; ani nawet mieć w swym sklepie lub kramnicy miar i wag nieodstęplowanych. Wykroczenie przeciw niniejszemu przepisowi, chociażby żadne oszukanie mieysca nie miało, pociąga za sobą karę policyiną od iednego do piąciu Talarów.

§. 13.

Wszelkie publiczne bióra administracyine iako: poczty, magazyny woyskowe i cywilne, na rachunek rządu lub gmin exystuiące kantory sprzedaży, urzędy leśne i t. d. i wszyscy którzy dla publicznego zawierzytelnienia miar i wag są ustanowieni, iako to: miernicy gruntów, miernicy drzewa, zboża, przełożeni nad publicznemi wagami i t. d. obowiązani są, nieużywać przy swych czynnościach, żadnych innych miar i wag, iak tylko należycie stęplem opatrzonych, i pod karą porządkową piąciu Talarów nie powinni ścierpieć w mieyscu urzędowych działań, żadney nieobstęplowaney miary i wagi.

§ 14.

Każda Władza Powiatowa i policyina mieyska powinny mieć w zapasie przyzwoicie stęplowaną miarę i wagę tak dalece, iak tego wymagać może lokalność do rozpoznawania zdarzaiących się, w pospolitych stósunkach, przestępstw co do miar i wag.

§. 15.

Po upłynieniu ośmiu miesięcy od ogłoszenia niniejszey ustawy, te tylko miary i wagi za opatrzone pieczęcią według przepisów uważać się będą, które zostaną oznaczone stęplem, któregokolwiek Kraiowego Urzędu sprawdzaiącego, dawnieysze zaś obstęplowania nie będą miały waloru.

§. 16.

Odznaczaiąca się forma tego stępla ogłoszoną będzie osobno publicznie po uorganizowaniu urzędów sprawdzaiących.

§. 17.

Die Stempelung entbindet Niemand von der Verpflichtung, dafür zu sorgen, daß sein gestempeltes Maaß und Gewicht nicht durch den Gebrauch oder Zufall unrichtig werde.

§. 18.

Die in den §§. 13. und 14. bezeichneten Behörden und Personen, sind insbesondere verpflichtet, nicht nur, so oft sie vermuthen, daß eine Abweichung zufällig entstanden seyn könnte, sondern in jedem Falle wenigstens jährlich, die fortdauernde Uebereinstimmung ihrer Maaße und Gewichte bei dem nächsten Eichungs-Amte prüfen, und sich die befundene Richtigkeit zu ihrer Legitimation attestiren zu lassen, bei Vermeidung einer Ordnungsstrafe von Fünf Thalern.

§. 19.

Die örtliche Polizei ist verpflichtet, die Maaße und Gewichte, wonach öffentlich verkauft wird, oft zu untersuchen. Für ungestempelt befundene, zieht sie sofort mittelst Dekrets die im §. 12. festgesetzte Strafe ein. Gestempelte, die sie mit ihren Probemaaßen und Gewichten nicht übereinstimmend findet, sendet sie zur Untersuchung und Berichtigung nach dem §. 9. an das nächste Eichungsamt. Dem Inhaber fallen dabei die Transport- und Eichungskosten zur Last. Entsteht in der einen oder der andern Beziehung die Vermuthung einer betrüglichen Absicht, so denunzirt sie den Fall außerdem nach den Kriminalgerichten, welche ihn von Amtswegen zu untersuchen, und nach den Gesetzen darüber zu erkennen haben.

§. 20.

Zu mehrerer Sicherung des Verkehrs werden für den Verkauf gewisser Arten von Waaren nachfolgende Regeln festgesetzt.

§. 21.

Den Gebrauch der in den verschiedenen Provinzen üblichen Handhaspel wollen Wir vorläufig noch gestatten. Sie müssen indeß ebenfalls durch die Eichungsämter, welche von dem gebräuchlichen Maaß in Kenntniß zu setzen sind, gestempelt werden, und es findet auf die Personen, welche sich ungestempelter, oder unrichtig gestempelter Handhaspeln bedienen, um Gespinnst für den Handel danach abzumessen, das-

§. 17.

Obstęplowanie nie uwalnia nikogo od obowiązku starania się o to, ażeby iego stęplowana miara i waga przez używanie lub przypadek nie stała się nierzetelną.

§. 18.

W §§. 13. i 14. oznaczone władze i osoby, obowiązane są szczególniey, ażeby, nietylko skoro domyślać się mogą, iż iaka zmiana przypadkowo zdarzyć się mogła, ale też w każdym razie przynaymniey corocznie, naybliższy Urząd sprawdzaiący przekonał się o ciągłey zgodności ich miar i wag i zaświadczył to dla ich legitymacyi, a to pod uniknieniem kary porządkowey piąciu Talarów.

§. 19.

Policya mieyscowa obowiązaną iest, miary i wagi, używane do publiczney przedaży, często rewidować. Za znalezione bez stępla ściąga natychmiast przez dekret, karę §. 12. ustanowioną. Stęplowane, które znaydzie niezgodne z swemi miarami i wagami wzorowemi, odsyła do rozpoznania i uregulowania według § 9. do naybliższego Urzędu sprawdzaiącego. Właściciel ponosi ztąd wynikłe koszta transportu i sprawdzenia. Skoro powstanie w tym lub owym względzie domysł zamiaru oszukaństwa, tedy prócz tego o przypadku takowym doniesie Sądom kryminalnym, które z urzędu tenże roztrząsną i wedle praw wyrok wydadzą.

§. 20.

Dla większego zabezpieczenia handlu, stanowią się we względzie sprzedaży pewnych gatunków towarów, następuiące prawidła.

§. 21.

Używania w rozmaitych prowincyach ręcznych motowideł tymczasowo ieszcze dozwalamy. Te atoli równie być powinny opatrzone stęplem przez Urzędy sprawdzaiące, które należy zawiadomić o używaney miarze; a na osoby, które używaią niestęplowanych lub nierzetelnie stęplowanych ręcznych motowideł dla odważania na handel przędziwa, roz-

jenige Anwendung, was im §. 19. bestimmt worden ist. Fabrikanten bleibt nicht allein unbenommen, in ihren Werkstätten ungestempelte Handhaspel von beliebigem Umfange zu gebrauchen, sondern sie können auch das Garn, das sie außer ihren Werkstätten zu ihrem Gebrauche spinnen lassen, nach einem beliebigen Haspel bestellen, so wie es jedem frei steht, sich zum Abhaspeln des lediglich zu seinem eigenen Bedarf bestimmten Garns, eines willkührlichen Maaßstabes zu bedienen. Auch bei dem Maschinengespinnst ohne Unterschied, kann jeder Fabrikant für jetzt diejenigen Haspel gebrauchen, die seiner Konvenienz entsprechen.

§. 22.

Im gesammten Bauwesen in Unsern Staaten soll künftig nur einerlei Ruthen-, Fuß- und Zollmaaß gebraucht werden, und namentlich der Gebrauch besonderer schlesischer, köllnischer ꝛc. ꝛc. Fuße und Zolle wegfallen.

§. 23.

Bei dem gesammten Bergwesen in Unsern sämmtlichen Staaten wird künftig nur einerlei Lachtermaaß gebraucht, und die Anwendung eines besondern schlesischen Lachters hört auf.

§. 24.

Bei der Vermessung von Land, wird in Unsern sämmtlichen Staaten blos die §. 22. einzig authorisirte Ruthe gebraucht, und in Zehen- und Hundertheile getheilt. Die Anwendung der besondern Provinzial-Ruthen, als der kulmischen, olezkoischen, schlesischen u. s. w. hört auf, auch die zu Verwechslungen Anlaß gebende Benennung von Dezimal-Fußen und Dezimal-Zollen fällt weg.

§. 25.

Steine, Mauerwerk, Faschinen, Erde, Torf, Brennholz sollen vom Jahre 1817. ab, im gemeinen Verkehr, und sofort in öffentlichen Verhandlungen blos nach Kubik-Klaftern von ein hundert acht Kubikfuß berechnet, und dabei blos der §. 22. authorisirte Fuß gebraucht werden. Eine solche Kubik-Klafter ist ein rechtwinklich aufgesetzter Haufen, sechs Fuß lang und breit, und drei Fuß hoch, oder tief. Indessen ist auch jede andere Aufsetzung gestattet, wenn sie nur die vorgeschriebene Anzahl Kubikfuße giebt. Je-

ciąga się to, co w §. 19. ustanowiono. Fabrykantom nietylko, że się nie zabrania używania w ich warsztatach niestęplowanych ręcznych motowideł upodobaney wielkości, ale też mogą przędziwo, które zewnątrz swych warsztatów do swego użytku daią do przędzenia, według obranego motowidła zamawiać, i nadto wolno iest każdemu do odmierzenia przędzy iedynie na własną potrzebę przeznaczoney, użyć upodobaney miary. Także przy przędziwie maszynowém bez różnicy, może każdy fabrykant na teraz tego motowidła używać, które dlań naydogodnieysze.

§. 22.

W budownictwie w Naszych Państwach na przyszłość ma bydź iednakowa miara prętów, stóp i cali używana; ustaie przeto w szczególności używanie Śląskich, Kolońskich i t. d. stóp i cali.

§. 23.

Przy kopalniach w Naszych wszystkich Państwach, używaną będzie na przyszłość równa miara sążniowa, a używanie osobnego Sląskiego sążnia ustaie.

§. 24.

Przy pomiarze gruntów, w wszystkich Naszych Państwach iedynie używany tylko będzie pręt §. 22. upoważniony, a na dziesiątkowe i setne części podzielony. Używanie prętów osobnych Prowincyalnych, iako to: Chełmińskich, Oleckowskich, Sląskich i t. d. ustaie, i daiące powód do pomyłek nazywanie stóp decymalnych i cali decymalnych odpada.

§. 25.

Kamienie, mur, faszyny, ziemia, torf, drzewo opałowe od roku 1817., w pospolitym handlu, a natychmiast w publicznych czynnościach, rachowane bydź maią na sążnie kubiczne (sześćścienne) po sto ośm stóp kubicznych, i przy tym iedynie § 22. ustanowiona stopa używaną. Takowy sążeń kubiczny, iest prostokątnie ustawiona kupa, sześć stóp długa i szeroka, a trzy stopy wysoka, czyli głęboka. Tymczasem każde inne ustawienie iest dozwo-

der Käufer kann Ablieferung nach diesem Maaße verlangen. Die Polizei ist verpflichtet, die Aufsetzung darnach für die genannte Materialien zu fordern, so weit sie zu Jedermanns feilem Verkaufe kommen. Privatpersonen und Instituten, die blos für ihren Gebrauch oder ihre Fabrikation solche Materialien sammeln, oder anschaffen, bleibt dagegen die Aufsetzung nach ihrer Konvenienz unbenommen; so wie auch beim Bauwesen der übliche Gebrauch der Schachtruthen von 144 Kubikfuß noch beibehalten werden kann.

§. 26.

Die Böttcher sollen hinführo kein neues, oder durch Einsetzung neuer Dauben verändertes Gefäß, worin Wein, Bier, Essig, Branntwein und ähnliche Flüssigkeiten verkauft werden, aus den Händen geben, ohne darauf die Berliner Quartzahl und ihren Stempel einzubrennen. Dieser Stempel, der durch einzelne Buchstaben den Verfertiger speziell bezeichnet, wird ihnen von der Eichungskommission des Departements durch die Ortspolizei gegen bloße Erstattung der Kosten zugefertigt. Die örtliche Polizei ist verpflichtet, für dessen Zurücklieferung zu sorgen, sobald der Böttcher das Gewerbe aufgiebt.

§. 27.

Durch das bloße Unterlassen der hiermit vorgeschriebenen Bezeichnung, verwirken die Böttcher Einen Thaler Polizeistrafe für jedes unbezeichnete Gefäß. Unrichtig befundene gebrannte Gefäße müssen sie unentgeldlich umarbeiten, und außerdem erlegen sie noch den Werth des Gefäßes als Polizeistrafe. Auch bleibt es der Beurtheilung der Polizeibehörden überlassen, nach Bewandniß der Umstände, die Einleitung des Kriminalverfahrens nachzusuchen, und den Kontravenienten bei erheblicher Unrichtigkeit der Bezeichnung den Stempel abzunehmen.

§. 28.

Alle Flaschen, welche inländische Glashütten verfertigen, müssen daselbst mit einem Stempel bezeichnet werden, der neben dem besondern Zeichen der Glashütte den Inhalt in Berliner Quarten, oder deloném, gdy tylko przepisaną ilość stóp kubicznych obeymuie. Każdy kupuiący może żądać odstawienia według tey miary. Policya obowiązaną iest, domagać się ustawiania według teyże pomienionych materyałów, o ile te będą na publiczne kupno wystawione. Osobom prywatnym i zakładom, które tylko dla swego użytku lub fabrykacyi takowe materyały zgromadzaią, lub kupuią, zostawia się wolność ustawiania według ich dogodności; tak iak i przy budownictwie przyięty zwyczay prętów szachtowych od 144 stóp kubicznych, iescze bydź może zachowany.

§. 26.

Bednarze nie mogą odtąd żadnego nowego, lub przez wprawienie nowych klepek zmienionego naczynia, w którym wino, piwo, ocet, wódka i podobne płyny, sprzedawane bywaią, z rąk wypuszczać, bez wypalenia ilości kwart Berlińskich i swego stępla. Stępel ten, który przez litery poiedyńcze robiącego specyalnie oznacza, dany im będzie od Kommissyi sprawdzaiącey Departamentu, przez Policyą mieyscową, za samém tylko zwróceniem kosztów. Policya mieyscowa ma obowiązek, starać się o oddanie tegoż stępla, skoro bednarz rzemiosło swe porzuca.

§. 27.

Za samo opuszczenie przepisanego tu wypalenia, ściągaią na siebie bednarze karę policyiną iednego Talara, za każde nieoznaczone naczynie. Naczynia wypalone, nierzetelnemi znalezione, muszą bezpłatnie przerobić, i prócz tego opłacą wartość onegoż iako karę Policyiną. Zostawia się rozpoznaniu Władz policyinych, które według okoliczności poszukiwać mogą rozpoczęcia processu kryminalnego, i odebrać kontrawenientowi stępel przy znacznieyszém fałszywém oznaczeniu.

§ 28.

Wszelkie flaszki, w kraiowych hutach robione, powinny tamże bydź oznaczone stęplem, który prócz osobnego znaku huty, obiętość w kwartach Berlińskich, lub ich części

ten Theilen ausdrückt. Diese Stempel erhalten die Hüttenbesitzer, gegen bloße Bezahlung der Kosten, von der Eichungskommission des Regierungs-Departements durch die örtliche Polizeibehörde, die auch verpflichtet ist, für deren Rücklieferung zu sorgen, wenn die Glashütte eingeht.

§. 29.

Durch die bloße Nichtbezeichnung, wird eine Polizeistrafe von zwei Groschen für jede Flasche verwirkt. Flaschen, deren Inhalt um mehr als ein Sechszehntheil von der durch den Stempel bezeichneten Angabe abweicht, muß die Glashütte gegen Erstattung des Kaufpreises und der Transportkosten zurücknehmen.

§. 30.

Vom 1sten Januar 1819. ab, kann Jedermann, der Bier, Wein, Essig oder Brantwein in Flaschen kauft, fordern, daß sie ihm in, nach §. 28., gestempelten Flaschen geliefert werden.

§. 31.

Die Eichungskommissionen sollen Branntweinprobemesser, welche nach den Normalmessern, die sie erhalten werden, angefertigt, und von ihnen gestempelt seyn müssen, zum Verkaufe feil halten. Wer nach Acht Monaten von Kundmachung dieser Verordnung ab, Branntwein im Großen, von einer bedungenen Stärke kauft, kann verlangen, daß ihm derselbe nach solchen gestempelten Probemessern überliefert werde.

§. 32.

Die Gold- und Silberarbeiter erhalten diejenigen Stempel, welche erforderlich sind, um, den bestehenden Verordnungen gemäß, den Feingehalt der goldenen und silbernen Geräthe und Waaren aller Art zu bezeichnen, und den Namen des Verfertigers anzudeuten, gegen bloße Bezahlung der Kosten, durch die örtliche Polizeiobrigkeit, von derjenigen Eichungskommission, welche sich im Hauptorte der Provinz, wo das Oberpräsidium seinen Sitz hat, befindet. Die örtliche Polizeiobrigkeit muß auch für Rückgabe dieser Stempel sorgen, wenn der Gold- oder Silberarbeiter aufhört, sein Handwerk zu betreiben.

wyraża. Stepel ten otrzymuią właściciele huty, za samém zwróceniem kosztów, od Kommissyi sprawdzaiącey Departamentu Regencyinego, przez władzę mieyscową policyiną, która razem ma obowiązek, starać się o powrócenie tegoż, skoro huta ustaie.

§. 29.

Samo nieoznaczenie ściąga karę policyiną dwóch dgr. za każdą flaszkę. Flaszki, których obiętość o więcey iak szesnastą część różni się od cechy stęplem zapewnioney, winna iest huta za zwróceniem ceny kupney i kosztów transportu nazad odebrać.

§. 30.

Od pierwszego Stycznia 1819. rachuiąc, może każdy kupuiący w flaszkach: piwo, wino, ocet lub wódkę, żądać, ażeby toż w flaszkach według §. 28. stęplem opatrzonych, było wydane.

§. 31.

Kommissye sprawdzaiące powinny mieć na przedaż, miary probierskie do wódek według prób wzorowych, maiących im bydź przesłanemi, zrobione, i przez nie stęplem opatrzone. Kto po ośmiu miesiącach od ogłoszenia ninieyszego urządzenia, zakupuie w znaczney ilości i warowaney tęgości wódkę, żądać może, ażeby mu podług takowych stęplowanych prób dostawioną była.

§. 32.

Trudniący się wyrabianiem złota i śrebra (złotnicy) odbiorą takie stęple, iakie potrzebne są, ażeby w myśl trwaiących urządzeń czystą obiętość złotych i śrebrnych naczyń, tudzież towarów wszelkiego gatunku oznaczać można, niemniey nazwisko robiącego wskazać, a to za samém opłaceniem kosztów, przez mieyscową władzę policyiną od tey Kommissyi sprawdzaiącey, która się znayduie w głównem mieście Prowincyi, gdzie naczelne Praesidium ma swe siedlisko. Do Policyi mieyscowey należy, ażeby stępel był zwróconym, skoro złotnik rzemiosła zaprzestaie.

§. 33.

Jeder Käufer von neuer Gold- oder Silberarbeit ist berechtigt, die Annahme derselben zu versagen, wenn sie nicht mit dem hier vorgeschriebenen Stempel versehen ist.

§. 34.

Die Eichungskommission zu Berlin insbesondere, hat die Verpflichtung, sorgfältig ausgearbeitete Probemaaße und Gewichte, Behufs wissenschaftlicher Untersuchungen, zum Verkaufe bereit zu halten.

§. 35.

Alle Eichungskommissionen und Eichungsämter erhalten eine Taxe, wodurch bestimmt wird, was sie für die bei ihnen vorfallenden Arbeiten und von ihnen zu liefernden Werkzeuge nehmen dürfen. Diese Taxe muß in ihrem Geschäftslokal zu Jedermanns offener Ansicht angeschlagen, sämmtlichen Polizeibehörden mitgetheilt, auch dem Publikum durch die öffentlichen Blätter bekannt gemacht werden.

Wir beauftragen insbesondere Unser Ministerium der Finanzen und des Handels, mit der Ausführung dieser Maaß- und Gewicht-Ordnung, und befehlen Unsern Ministerien, Landeskollegien, Polizei- und Justizbehörden, den Magistraten, Kommunen, und überhaupt sämmtlichen Einwohnern Unserer Staaten, sich darnach, jeder an seinem Theil, genau zu achten.

So geschehen Berlin, den 16ten Mai 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

§. 33.

Każdy kupuiący nową robotę z śrebra lub złota, ma prawo odmówić przyięcie takowey, skoro przepisanym tu stęplem nie iest opatrzoną.

§. 34.

Szczególniey Kommissya sprawdzaiąca w Berlinie ma obowiązek akuratne wzorowe proby i wagi, do badań naukowych mieć na sprzedaż w gotowości.

§. 35.

Wszelkie Kommissye i Urzędy sprawdzaiące odbiorą taxę, stanowiącą ile za wydarzyć się mogące roboty i dostarczane przez nie narzędzia, pobierać im wolno. Taxa ta powinna bydź dla wiadomości każdego w mieyscu ich urzędowania wywieszoną, wszystkim Urzędom policyinym udzieloną, i publiczności przez pisma publiczne ogłoszoną.

Zlecamy w szczególności Naszemu Ministerstwu Przychodów i Handlu wykonanie ninieyszego Regulaminu względem miar i wag, i rozkazuiemy Naszym Ministerstwom, Kollegiom kraiowym, Władzom Policyinym i Sądowym, Magistratom i Gminom, i zgoła wszystkim mieszkańcom Państw Naszych, ażeby się do niego, ile do kogo należy, ściśle stósowali.

Dan w Berlinie dnia 16. Maja 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg. Kircheisen. Hrabia Bülow. Schukmann. W. Xiążę Wittgenstein. Boyen.

Nro. 142.

(Nro. 357. d. O.) Anweisung zur Verfertigung der Probemaaße und Gewichte nach §. 1. der Maaß- und Gewicht-Ordnung vom 16ten Mai 1816.

§. 1.

Das Grundmaaß für sämmtliche Preußische Staaten ist der Preußische Fuß.

§. 2.

Unter dieser Benennung soll der seit dem 28sten

Nro. 142.

(Nro 357. oryg.) Instrukcya względem robienia wzorowych miar i wag według §. 1. Regulaminu miar i wag z dnia 16. Maja 1816.

§. 1.

Za zasadną miarę wzięta iest dla kraiów Pruskich *Stopa Pruska.*

§. 2.

Pod tém nazwiskiem rozumieć się ma za-

Oktober 1773. in Preußen, den Marken und Pommern eingeführte sogenannte rheinländische Werkfuß verstanden werden.

§. 3.

Er enthält einhundert neun und dreißig und dreizehn hundert Theile Linien des in wissenschaftlichen Verhandlungen allgemein bekannten pariser Fußes.

Damit aber die Größe des preußischen Fußmaaßes, worauf die übrigen Maaße und Gewichte gegründet sind, unabhängig von jedem andern Maaße, auf einem Urmaaße beruhe, welches zu allen Zeiten bei entstehenden Zweifeln, wieder erlangt werden kann, so soll nach Vollendung der Beobachtungen über die Sekunden-Pendul-Länge von Berlin, diese und ihr Verhältniß zum preußischen Fuß bekannt gemacht werden.

§. 4.

Dieser preußische Fuß wird in zwölf Zolle und dieser Zoll in zwölf Linien eingetheilt.

§. 5.

Zwölf dieser Fuße machen eine preußische Ruthe, die zum Gebrauche der Feldmesser, blos zehntheilig, hundertheilig, und so fort, so weit es nöthig ist, eingetheilt wird.

§. 6.

Eine Preußische Meile ist eine Länge von zweitausend solcher Ruthen.

§. 7.

Die Berliner Elle soll fortan fünf und zwanzig und einen halben preußischen Zoll enthalten.

§. 8.

Der Faden bei dem Seewesen enthält sechs preußische Fuße.

§. 9.

Das Lachter bei dem Bergbau enthält achtzig preußische Zolle. Es wird in acht Achtel, das Achtel in zehen Lachterzolle, der Lachterzoll in zehen Primen, die Prime in zehen Sekunden getheilt.

§. 10.

Der Preußische Morgen enthält ein hundert achtzig preußische Quadratruthen. Nach Hufen wird in öffentlichen Verhandlungen nicht mehr gerechnet.

prowadzona od dnia 28. Października 1773. w Prusiech, Marchiach i Pomeranii tak nazwana *Reńska stopa rzemieślnicza.*

§. 3.

Zawiera ona *sto trzydzieści dziewięć i trzynaście setnych części* linii, znaney powszechnie w przedmiotach naukowych, stopy Paryzkiey.

Ażeby iednak wielkość stopy miary Pruskiey, na którey zasadzaią się inne miary i wagi, niezawiśle od każdey inney miary na pierwiastkowey polegała miarze, któreyby po wszystkie czasy przy powstać mogących wątpliwościach, znowu doyść można było, zaczém po skończeniu obserwacyów o położeniu Berlina według długości secundów pendułowych, ogłosi się takowa iey stósunek do stopy Pruskiey.

§. 4.

Ta stopa Pruska dzieli się na *dwanaście* cali, a cal na *dwanaście* linii.

§. 5.

Dwanaście tych stóp składaią *pręt Pruski*, który do użycia ziemiomierców, iest dziesięćczęściowy, stoczęściowy i t. d. ile potrzeba wymaga, dzielonym zostaie.

§. 6.

Mila Pruska ma długości dwa tysiące takich prętów.

§. 7.

Łokieć Berliński odtąd zawierać będzie *dwadzieścia pięć i pół* cala Pruskiego.

§. 8.

Sążeń żeglarski zawiera *sześć* stóp Pruskich.

§. 9.

Sążeń górniczy zawiera *ośmdziesiąt* Pruskich cali. Dzieli się na ośm części, iedna taka osma część na dziesięć sążniowych cali, cal sążniowy na dziesięć prymów, pryma na dziesięć sekundów.

§. 10.

Morg Pruski zawiera *sto ośmdziesiąt* Pruskich prętów kwadratowych. W publicznych czynnościach rachowanie na włoki ustaie.

§. 11.

Der Berliner Scheffel soll dreitausend zwei und siebenzig preußische Kubikzolle enthalten, und zwei und zwanzig preußische Zoll im Lichten weit seyn. Neun Berliner Scheffel sind demnach sechszehn preußische Kubikfuße.

§. 12.

Die Berliner Metze ist ein Sechszehntheil des Scheffels. Sie enthält demnach einhundert zwei und neunzig preußische Kubikzolle, oder neun Metzen sind ein Kubikfuß.

§. 13.

Das Berliner Quart ist ein Drittheil der Metze. Es enthält also vier und sechszig preußische Kubikzolle, oder sieben und zwanzig Quart sind ein Kubikfuß.

§. 14.

Der Eimer enthält sechszig Berliner Quart; ein Oxhoft enthält drei, ein Ohm zwei, ein Anker einen halben Eimer.

§. 15.

Die Biertonne enthält einhundert Quart.

§. 16.

Die Tonne zum Messen des Salzes, des Kalks, des Gipses, der Stein- und Holzkohlen, der Asche, und anderer trocknen Waaren, enthält vier Berliner Scheffel, oder neun Tonnen sind vier und sechszig Kubikfuß.

§. 17.

Die Leinsaat-Tonne macht jedoch hiervon eine Ausnahme und behält ferner den bisher üblichen Inhalt. Nach diesem enthalten vier und zwanzig solche Tonnen sechs und funfzig und einen halben Berliner Scheffel; also die Tonne sieben und dreißig zwei Drittheil Metzen.

§. 18.

Das Gewicht eines Preußischen Kubikfußes destillirten Wassers, im luftleeren Raume bei einer Temperatur von funfzehn Graden des Reaumürschen Queckfilber-Thermometers wird in sechs und sechszig gleiche Theile getheilt. Ein solcher Theil ist ein Preußisches Pfund.

§. 11.

Szefel Berliński zawierać ma *trzytysiące siedmdziesiąt i dwa* Pruskie cale kubiczne, i bydź przestronnym w świetle *dwadzieścia i dwa* cale Pruskie. *Dziewięć* Szefli Berlińskich wynosi zatém *szesnaście* Pruskich stóp kubicznych.

§. 12.

Meca Berlińska iest szesnastą częścią szefla. Zawiera zatém *sto dziewięćdziesiąt i dwa* Pruskich cali kubicznych, czyli *dziewięć* meców wynoszą iednę stopę kubiczną.

§. 13.

Kwarta Berlińska iest trzecią częścią mecy, zawiera przeto *sześćdziesiąt i cztery* cali kubicznych, czyli *dwadzieścia siedm* kwart czyni iednę stopę kubiczną.

§. 14.

Wiadro zawiera sześćdziesiąt kwart Berlińskich; Oxhoft zawiera *trzy*, beczka (*Ohm* zwana) *dwa*, a Ankier *pół wiadra.*

§. 15.

Beczka do piwa zawiera *sto* kwart.

§. 16.

Beczka do mierzenia soli, wapna, gipsu, węgli kamiennych i drzewnych, popiołu i innych suchych towarów, zawiera cztery szefle Berlińskie, czyli *dziewięć* beczek iest *sześćdziesiąt cztery* stóp kubicznych.

§. 17.

Beczka do siemienia lnianego czyni atoli w tey mierze wyiątek i zachowa nadal dotąd zwyczayną obiętość. Według takowey, dwadzieścia i cztery podobnych beczek, zawieraią pięćdziesiąt sześć i pół szefli Berlińskich; a zatém beczka zawiera trzydzieści siedm i dwie trzecie mecy.

§. 18.

Waga Pruskiey stopy kubiczney dostyllowaney wody, w mieyscu bezpowietrznem przy temperaturze piętnastu stopni ciepłomierza z żywego śrebra podług *Reamura*, dzieli się na *sześćdziesiąt i sześć* równych części. Część taka iest *Funt Pruski.*

§. 19.

Die Hälfte dieses Pfundes kommt genau mit der bisher bei dem preußischen Münzwesen üblichen köllnischen Mark überein, und soll auch ferner unter der Benennung Preußische Mark zum Wiegen der Münzen und des Goldes und Silbers gebraucht werden.

§. 20.

Die doppelte Eintheilung der Mark für Gold in vier und zwanzig Karate, für Silber in sechszehn Lothe, soll nicht mehr offiziell gebraucht, sondern die Mark für alle edele Metalle blos in zwei hundert acht und achtzig Gräne eingetheilt werden.

§. 21.

Das Preußische Pfund §. 18. soll auch als Kramergewicht dienen, und zu diesem Zwecke in zwei und dreißig Lothe, das Loth aber in vier Quentchen getheilt werden.

§. 22.

Ein hundert und zehen Pfunde sind ein Preußischer Centner.

§. 23.

Nach Steinen und Schiffspfunden soll bei öffentlichen Verhandlungen nicht mehr gerechnet werden. Dagegen soll die preußische Schiffslast vier tausend Pfunde enthalten.

§. 24.

Das besondere Fleischergewicht wird nicht mehr gebraucht. Die Fleischer bedienen sich künftig auch des Kramergewichts.

§. 25.

Das Medizinalgewicht behält seine übliche Abtheilung. Demnach hat das Medizinalpfund zwölf Unzen, die Unze acht Drachmen, die Drachme drei Skrupel, der Skrupel zwanzig Gran.

Aber das Gewicht dieser Theile soll so bestimmt werden, daß das Medizinalpfund vier und zwanzig preußische Lothe, die Unze zwei solcher Lothe, die Drachme ein Preußisches Quentchen enthält.

§. 26.

Juwelen werden auch ferner nach Karaten, und deren Eintheilung in halbe, viertel u. s. w. gewogen. Ein hundert sechszig solcher Karate sollen neun preußischen Quentchen gleich seyn.

§. 19.

Połowa tego funta zgadza się zupełnie z używaną dotąd w Mennicach Pruskich grzywną Kolońską, i nadal pod nazwiskiem *grzywny Pruskiey* do ważenia monet, złota i śrebra ma być używaną.

§. 20.

Podwóyny podział grzywny złota na dwadzieścia cztery karaty, a śrebra na szesnaście łótów, nie ma bydź więcey urzędownie używany, lecz grzywna dzielić się będzie dla wszystkich drogich kruszców na *dwieście ośmdziesiąt i ośm* gran.

§. 21.

Funt Pruski (§. 18.) używany także bydź ma za wagę kramarską, i tym celem zostanie podzielony na *trzydzieści i dwa łóty*, łót na *cztery* kwintle.

§. 22.

Sto dziesięć funtów składa ieden Cetnar Pruski.

§. 23.

Na kamienie i funty okrętowe w publicznych czynnościach nie będzie się więcey rachowało. Natomiast Pruski łaszt okrętowy zawierać będzie cztery tysiące funtów.

§. 24.

Osobna waga rzeźnicza odtąd nie ma bydź używaną. Na przyszłość rzeźnicy wagi kramarskiey używać maią.

§. 25.

Waga Medycynalna zachowuie się przy zwykłym podziale. Ma przeto funt Medycynalny dwanaście uncyów, uncya ośm drachmów, drachma trzy skrupuły, skrupuł gran dwadzieścia.

Waga atoli tych części tak ma bydź uregulowaną, ażeby funt Medycynalny zawierał dwadzieścia i cztery łótów Pruskich, uncya dwa takie łóty, a drachma ieden Pruski kwintel.

§. 26.

Kleynoty nadal ieszcze będą na karaty, a ich podział na połówki, ćwiartki i t. d. ważone. *Sto sześćdziesiąt* takich karatów, równać się będą *dziewiąciu* Pruskim kwintlom.

§. 27.

In allen öffentlichen Verhandlungen sollen im ganzen Preußischen Staate keine andere Maaße und Gewichte angewendet werden.

§. 28.

Auch für den Privatverkehr sollen in den alten Theilen der Marken und der Provinzen Pommern und Preußen keine andere Maaße und Gewichte stempelfähig seyn.

§. 29.

Dagegen soll in den, durch die neue Eintheilung des Staats, diesen Provinzen noch zugetheilten Landstrichen, so wie in allen andern, vorstehend nicht genannten Theilen des Staats, wo der Privatverkehr neben den erwähnten Maaßen und Gewichten, auch den Gebrauch einzelner Provinzialmaaße und Gewichte erfordert, dieser Gebrauch zum Privatverkehr vorläufig noch nachgegeben werden. Es müssen aber durch die betreffenden Regierungen die Verhältnisse dieser Provinzialmaaße und Gewichte zu den gesetzlichen, genau ausgemittelt, bei Unserm Ministerium der Finanzen und des Handels zur Prüfung eingereicht, das richtige Verhältniß dem Publikum bekannt gemacht, und hiernächst, jedes dieser Maaße und Gewichte, von den betreffenden Eichungsämtern gestempelt werden.

§. 30.

Andere Provinzialmaaße und Gewichte als diejenigen, deren Gebrauch hiernach vorläufig noch gestattet werden wird, sind nicht stempelfähig.

§. 31.

Die §. 1. der Maaß- und Gewicht-Ordnung vom heutigen Tage zu verfertigenden Original-Maaße und Gewichte, welche künftig die einzige Grundlage des ganzen Preußischen Maaß- und Gewicht-Systems seyn sollen, sind allein und ganz genau nach vorstehenden Vorschriften, und hiermit gesetzlich bestimmten Verhältnissen auszuarbeiten, ohne Rücksicht, was sonst für

§. 27.

W wszelkich publicznych czynnościach w całém Państwie Pruskiém, żadne inne miary i wagi przystósowane bydź nie mogą.

§. 28.

Również w prywatnych związkach, w starych częściach Marchiów, i Prowincyi Pomeranii i Pruss, do stęplowania żadne inne miary i wagi nie będą przypuszczone.

§. 29.

Jednakże, w częściach kraiu przez nowy podział Państwa do tychże prowincyi dołączonych, iak i w wszystkich innych częściach Państwa, w powyższym §. niewyrażonych, gdzie związki prywatne obok wymienionych miar i wag wymagaią zarazem używania poiedyńczych miar i wag Prowincyonalnych, używanie takowych tymczasowo dozwala się. Powinny iednakże proporcye takowych Prowincyalnych miar i wag względem przepisanych prawem, wynalezione bydź dokładnie przez właściwe Regencye, podane Naszemu Ministerstwu Przychodów i Handlu do rozpoznania, o akuratnym stósunku tychże publiczność zawiadomioną, a potém każda z takowych miar lub wag przez przyzwoite Urzędy sprawdzaiące odstęplowaną.

§. 30.

Inne prowincyalne miary i wagi prócz tych, których używanie tym sposobem tymczasowo dozwoloném zostanie, nie mogą bydź stęplem opatrywane.

§. 31.

Maiące bydź robione od dziś dnia według §. 1. Regulaminu miar i wag wzorowe miary i wagi, które na przyszłość, iedyną zasadą dla całego systematu miar i wag Pruskich bydź maią, iedynie i iaknayakuratniey według poprzednich przepisów, i teraz prawnie ustanowionych stósunków, powinny bydź sporzą-

Maaße und Gewichte irgendwo in den Preußischen Staaten als Normal-Maaße und Gewichte gebraucht worden seyn möchten.

Berlin, den 16ten Mai 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

dzone, bez względu na to, iakieby dawniey miary i wagi gdziekolwiek w kraiach Pruskich iako zasadne miary i wagi używane bydź mogły.

Berlin dnia 16. Maja 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg. Kircheisen. Hrabia Bülow. Schukmann. W. Xiążę Wittgenstein. Boyen.

Nro. 143.

(Nro. 358. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 16ten Mai 1816., die Gültigkeit der Kopia-Wechsel, desgleichen den §. 1057. Tit. VIII. P. II. des Allgemeinen Landrechts betreffend.

Da die Vorschriften des Allgemeinen Landrechts die Gültigkeit eines Kopia-Wechsels zweifelhaft gemacht haben, das Bedürfniß derselben aber von der Kaufmannschaft nachgewiesen worden ist; so setze Ich hiermit fest:

daß gezogene Wechsel durch davon gefertigte Abschriften indossirt werden können, daß eine solche Abschrift die Stelle eines Sekunda-Wechsels vertritt, und daß auf derselben bemerkt werden muß, in wessen Händen sich das zur Präsentation versendete Original befindet.

Gleichmäßig verordne Ich, da bei der Anwendung des §. 1057. Tit VIII. P II des Allgemeinen Landrechts Zweifel entstanden sind:

daß dem Inhaber eines mit Protest zurückgekommenen Wechsels die Wahl zustehe, entweder den von ihm gezahlten Kurs, oder den Sichtkurs am nächsten Wechselstage, nach der Rückkehr des protestirten Wechsels zu verlangen; im ersten Falle mit den Zinsen vom Tage der Zahlung bis zum Tage der Zurückzahlung, und in beiden Fällen mit Zurechnung des im §. 1056. erwähnten halben Prozents. Ist nach §. 1081. a. a. O. über die zu bestimmende Schadloshaltung ein Rückwechsel gezogen wor-

Nro. 143.

(Nro. 358. oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 16. Maja 1816. tyczący się ważności kopii wexlów, i §. 1057. Tyt VIII. P. II. Powszechnego Prawa Kraiowego.

Ponieważ przepisy Powszechnego Prawa Kraiowego ważność kopii wexlowey wątpliwą uczyniły, kupiectwo zaś potrzebę onych wykazało; postanawiam przeto:

iż ciągnione wexle przez sporządzone ich kopie indossowanemi być mogą, że kopia takowa mieysce Sekunda wexlu zastępuie, i że na niey wyrażaném być powinno, w czyim ręku znayduie się oryginał przesłany do prezentacyi.

Postanawiam niemniey, z powodu wynikłych wątpliwości w przystósowaniu §. 1057. Tyt. VIII. C II. Powszechnego Prawa Kraiowego:

iż właścicielowi zwróconego z protestacyą wexlu wolny służy wybór, żądać albo opłacony przezeń kurs, lub kurs *a visa* w naybliższym dniu wexlowym, po powrocie zaprotestowanego wexlu; w pierwszym przypadku z prowizyą od dnia wyliczenia aż do dnia zwrotu waluty, a w obu przypadkach z dorachowaniem wzmiankowanego w §. 1056. pół procentu. Jeżeli według § 1081. loco citato względem oznaczyć się maiącey indemnizacyi wexel zwrotny został cią-

den, so geben die Kosten dieses Wechsels den Maaßstab der Entschädigungsforderung des Bezogenen.

Berlin, den 16ten Mai 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
die Staatsminister v. Kircheisen und Grafen v. Bülow.

gnionym, naówczas koszta tegoż wexlu są dla wymienionego w nim trassata, miarą pretensyi o wynadgrodzenie.

Berlin dnia 16. Maja 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministrów Stanu Kircheisen i Hrabi Bülow.

Nro. 144.

(No. 362. d. O.) Verordnung über die Auflösung des Indults. Von 13ten Juni 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Nachdem Wir wegen der Maaßregeln zur Erhaltung der Grundbesitzer, die Provinzialbehörden und die Landesrepräsentanten mit ihren Gutachten vernommen haben; so verordnen Wir auf den Vortrag Unsers gesammten Staatsministeriums:

§. 1.

Das Edikt vom 20sten Juni 1811. betreffend die Aufhebung des allgemeinen Indults, Unsere Ordre vom 3ten Juni 1814. wegen Suspension der Exekutionen gegen Grundbesitzer und die Verordnung vom 1sten März 1815., wegen Erhaltung der Grundbesitzer, werden hierdurch aufgehoben.

§. 2.

Vom Tage der Bekanntmachung des gegenwärtigen Edikts, sollen in den Provinzen, in welchen die §. 1. genannten Gesetze bisher gültig gewesen sind, die allgemeinen Schuldgesetze und Vorschriften des Landrechts und der Gerichtsordnung wieder in Wirksamkeit treten, und nur diejenigen Abänderungen statt finden, welche das gegenwärtige Edikt festsetzen wird.

Nro. 144.

(Nro. 362. oryg.) Ustawa względem zniesienia moratorium. Z dnia 13. Czerwca 1816.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Po wysłuchaniu zdania Władz prowincyalnych i Reprezentantów kraiowych względem środków konserwacyą właścicieli ziemskich na celu maiących, stanowiemy na przedstawienie Naszego całego Ministerii Stanu:

§. 1.

Edykt z dnia 20. Czerwca 1811. tyczący się uchylenia powszechnego moratorium, ustawa Nasza z d. 3. Czerwca 1814. względem zawieszenia exekucyi przeciw właścicielom ziemskim i postanowienie z dnia 1. Marca 1815. względem konserwacyi właścicieli ziemskich, zostaią ninieyszém zniesione.

§. 2.

Od dnia ogłoszenia Edyktu ninieyszego, w prowincyach, w których wymienione w §. 1. prawa ważność miały, przywracaią się znowu do swéy dzielności powszechne prawa o długach i przepisy prawa kraiowego i ordynacyi sądowéy, z temi iedynie odmianami, które w ninieyszym Edykcie są zawarte.

§. 3.

Diese Abänderungen der allgemeinen Vorschriften sollen in den Provinzen Mark Brandenburg, Pommern und Schlesien bis zum 1sten Januar 1819., und in den Provinzen Ost- und Westpreußen bis zum 1sten Januar 1822. gültig seyn.

Was von der Mark Brandenburg gilt, ist überall auch auf den diesseits der Elbe belegenen Theil des Herzogthums Magdeburg, gemäß §. 2., anzuwenden.

§. 4.

Sie sollen aber nur den Eigenthümern ganzer Landgüter und einzelner zum Ackerbau, zur Viehzucht oder zur Forstwirthschaft bestimmten Grundstücke, mit Einschluß der Besitzer ländlicher Grundstücke bei den Städten, welche an den Natural-Kriegslieferungen des platten Landes Theil genommen haben, wegen der bis zum 24sten Juni 1814. darauf hypothekarisch versicherten Schulden zu statten kommen, und zwar nur in sofern diese Eigenthümer das Grundstück vor dem 24sten Juni 1814. bereits besessen, oder von einem solchen Besitzer ererbt haben.

§. 5.

Sie sollen also nicht zu statten kommen:

a) den Eigenthümern städtischer Grundstücke, in so weit sie nicht im §. 4. begriffen sind;

b) denjenigen, welche das ländliche oder ackerstädtische Grundstück nach dem 24sten Juni 1814. erkauft haben.

Auch sind von selbst ausgeschlossen:

c) die in Konkurs bereits versunken sind,
so wie

d) diejenigen, die ihre verschuldeten Grundstücke verlassen.

Endlich bleiben

e) die Erwerber von Domainen- und geistlichen Grundstücken, wenn sie solche auch vor dem 24sten Juni 1814. erkauft haben, ausgeschlossen, weil diesen bei der Erwerbung bereits bekannt war, daß der Staat seine Domainen, und die säkularisirten geistlichen Güter nur deshalb veräußere, damit den allgemeinen auf der Staatskasse ruhenden Verpflichtungen ein Genüge geleistet werde.

§. 3.

Te przepisów powszechnych odmiany maią być ważnemi w Prowincyach Marchii Brandenburgskiéy, Pomeranii i Sląsku do d. 1. Stycznia 1819., a w Prowincyach Pruss Wschodnich i Zachodnich do d. 1. Stycznia 1822.

Przepisy ściągaiące się do Marchii Brandenburgskiéy, maią być we wszystkiém, w myśl §. 2., także do położonéy po téy stronie Elby części Xięstwa Magdeburgskiego, stósowane.

§. 4.

Służyć zaś tylko maią właścicielom całych posiadłości ziemskich i gruntów poiedyńczych do rólnictwa, chowu bydła i gospodarki leśnéy przeznaczonych, łącząc do tego posiedzicieli gruntów wieyskich przy miastach, którzy do dostarczeń woiennych in natura wespół z wsiami należeli, a to we względzie zabezpieczonych na nich prawem hipotecznem aż do d. 24. Czerwca 1814. długów, i wprawdzie tylko, ieżeli właściciele ci posiadali iuż grunt przed dniem 24 Czerwca 1814. lub go po takowym posiedzicielu odziedziczyli.

§. 5.

Niemaią tedy służyć:

a) właścicielom gruntów mieyskich, na ile w §. 4. nie są obięci;

b) tym, co posadę wieyską lub grunt wieyski przy mieście pod d. 24. Czerwca 1824. okupili.

Wyłączeni są także sami przez się:

c) którzy iuż w konkurs podpadli;

d) którzy zadłużone swe grunta porzucili.

Nakoniec:

e) wyłączeni są nabywcy nieruchomości skarbowych i poduchownych, gdy takowe podobnież przed d. 24. Czerwca 1814. okupili, ile że tym przy nabywaniu wiadomo iuż było, iż Rząd nieruchomości swe i sekularyzowane dobra duchowne dla tego tylko sprzedaie, ażeby się wymierzyć z powszechnych skarb publiczny ciążących zobowiązań.

§. 6.

Die Ausnahmen von den allgemeinen gesetzlichen Vorschriften zu Gunsten der Schuldner, sollen in folgenden Bestimmungen enthalten seyn.

§. 7.

Aufkündigung der Kapitalien.

A. Wegen der Kapitalien.

1) Dem Gläubiger wird die Aufkündigung des Kapitals nur mit der Beschränkung gestattet, daß der Schuldner die Zahlung erst ein Jahr nach erfolgter Aufkündigung leisten darf, wenn auch der Darlehnsvertrag oder das Gesetz eine kürzere Aufkündigungsfrist bestimmen.

2) Ist ein bereits aufgekündigtes Kapital im Laufe des Jahres 1816. fällig; so kommt dem Schuldner, wenn er sich sonst zu den Wohlthaten dieser Verordnung eignet, die Zahlungsnachsicht bis zum 1sten Januar 1817. selbst dann zu statten, wenn das Kapital schon auf Exekution stehet.

3) a. Der Schuldner ist berechtigt, den aufkündigenden Gläubiger in Privatpfandbriefen und in Domainenpfandbriefen der Provinz zu befriedigen, welche der Gläubiger nach dem Nominalwerth anzunehmen verpflichtet ist.

b. Dieses findet nicht statt, wenn der Schuldner aufkündigt, oder wenn bei schon gekündigten Kapitalien und bei solchen, deren Verfalltag vor Ablauf der gesetzlichen Nachsichtsfrist (§. 3.) eintreten würde, der Gläubiger sich erklärt, den Ablauf dieser Frist, also den 1sten Januar 1819. oder in Preußen den 1sten Januar 1822. abwarten zu wollen. Wenn sich der Gläubiger binnen sechs Monaten vor der Verfallzeit nicht erklärt, wird dafür angenommen, daß er die Zahlung zur bestimmten Zeit in Pfandbriefen zu empfangen bereit sey.

c. Da die Vorschriften dieses Edikts auf die mit dem vormaligen Herzogthum Warschau verbunden Theile der Provinz Westpreußen

§. 6.

Wyiątki od ogólnych przepisów prawa na korzyść dłużników, w następuiących zawarte są oznaczeniach.

§. 7.

Wypowiedzenie kapitałów.

A. Co do kapitałów.

1) Dozwala się wierzycielowi wypowiedzenie kapitału z tém tylko ograniczeniem, iż dłużnik winien dopiero w rok po wypowiedzeniu płacić, chociażby zapis lub prawo krótszy termin wypowiedzenia stanowią.

2) Jeżeli wypowiedziany iuż kapitał przypada do zapłacenia w ciągu roku 1816., to dłużnikowi, skoro z innych miar uwłaściwia się do dobrodzieystw ustawy nieyszéy, służy dylata do d. 1. Stycznia 1817. wtenczas nawet, gdy kapitał iest iuż do exekucyi podanym.

3) *a.* Dłużnik mocen iest, zaspokoić wypowiadaiącego wierzyciela prywatnemi i domanialnemi listami zastawnemi prowincyalnemi, które wierzyciel podług imiennéy wartości przyiąć iest obowiązany.

b. Niema to mieysca, gdy dłużnik wypowiada, lub gdy przy wypowiedzianych iuż kapitałach i przy takich, którychby dzień wypłaty przed upływem oznaczonego prawem terminu dylaty (§. 3.) przypadał, wierzyciel deklaruie, iż chce czekać upłynienia tego terminu, a zatém d. 1. Stycznia 1819. lub w Prussiech d. 1. Stycznia 1822. Jeżeli wierzyciel w przeciągu sześciu miesięcy przed terminem przypadaiącéy wypłaty nie uczyni deklaracyi, uważać się będzie, iż wypłatę w oznaczonym czasie listami zastawnemi gotow iest przyiąć.

c. Gdy przepisy edyktu tego nie znayduią przystósowania do połączonych z zgasłém Xięstwem Warszawskiém części

nicht anwendbar sind; so sind die Pfandbriefe aus diesen Theilen ausgeschlossen.

§. 8.

Erleichterung der Spezial- oder General-Moratorien.

Diejenigen an der Wohlthat des gegenwärtigen Gesetzes Theil habenden Schuldner, welche bei zulänglichem Vermögen zur Befriedigung ihrer Gläubiger noch einer erweiterten Zahlungsnachsicht zu ihrer Erhaltung bedürfen, müssen nach den Vorschriften der Gerichtsordnung Tit. 47. P. I. die Gestattung zum Spezial- oder General-Moratorium nachsuchen.

§. 9.

Dieses Moratorium kann gegen Real- und gegen Personalgläubiger nachgesucht werden.

§. 10.

Die Vorschriften der Gerichtsordnung sollen in diesem Falle dahin abgeändert werden:

1) Bei der Nachweisung der Vermögens-Suffizienz des Schuldners und der dem Gläubiger während des Indults zu gewährenden Sicherheit sollen angenommen werden:

A. Ländliche Grundstücke;

a) entweder nach dem vollen Betrage einer nach landschaftlichen Prinzipien aufgenommenen Taxe, oder

b) nach dem Kapitalwerth, der zu 4 pro Cent aus dem Durchschnitt-Ertrage der letzten sechs Jahre vor dem laufenden Wirthschaftsjahr berechnet wird, oder

c) auf $\frac{2}{3}$ des gleichmäßig aus dem Ertrage der letzten sechs Jahre vor dem Kriege berechneten Kapitalswerths, oder

d) nach dem ganzen Betrage des aus dem Hypothekenbuch erhellenden Erwerbungspreises aus dem Zeitraum vor dem Jahre 1780. oder nach dem Jahre 1806., oder

e) auf $\frac{4}{5}$ des Erwerbpreises aus den Jahren 1780. bis 1800.

f) auf $\frac{3}{4}$ des Erwerbpreises aus den Jahren 1800. bis 1806.

Prowincyi Pruss Zachodnich; zaczém listy zastawne, tych części zostaią wyłączone.

§. 8.

Ułatwienie szczególnych lub ogólnych moratoriów.

Ci w dobrodzieystwie niniejszego prawa udział maiący dłużnicy, którzy przy wystarczaiącym maiątku ieszcze dłuższéy dla zaspokoienia swych wierzycieli potrzebuią dylaty dla własnéy konserwacyi powinni stósownie do przepisów Ordynacyi Sądowéy Tyt. 47. Częś. I. przypuszczenia do szczególnego lub ogólnego moratorium poszukiwać.

§. 9.

Moratorium to może być poszukiwaném przeciw realnym i osobistym wierzycielom.

§. 10.

W tym przypadku przepisy Ordynacyi Sądowéy w ten sposob maią być odmienione:

1) Przy wykazywaniu dostateczności maiątku dłużnika i wystawić się maiącego wierzycielowi na czas trwania moratorium bezpieczeństwa, przyimowane być maią.

A. Posiadłości wieyskie:

a) albo według zupełnéy ceny taxy podług zasad ziemskich sporządzonéy, lub

b) podług wartości kapitałowéy, po 4 od sta z dochodu frankcyinego ostatnich sześciu lat, bieżący rok gospodarski poprzedzaiących, wyrachowanéy, lub

c) w $\frac{2}{3}$ wartości kapitałowéy podobnież z dochodu ostatnich sześciu lat woynę poprzedzaiących, lub

d) podług całkowitéy ilości wykazuiący się z ksiąg hipotecznych ceny nabycia z czasu przed rokiem 1780., lub po roku 1806. albo

e) w $\frac{4}{5}$ części ceny nabycia z lat 1780. do 1806.,

f) w $\frac{3}{4}$ części ceny nabycia z lat 1800. do 1806.

B Hypothekenkapitalien des Schuldners, so weit sie innerhalb der Werthe (A.) eingetragen stehen;

C. Staatspapiere aller Art nach dem Nominalwerth, denen in Ostpreußen die Königsbergschen Stadtobligationen gleich zu achten;

D. Die ohne spezielles Unterpfand auf die gemeinsame Verpflichtung der Eingesessenen kontrahirten Aktiv-Forderungen an Provinzen und Kommunen, in sofern dieselben von der mit der Regulirung des Provinzial- und Kommunalschuldenwesens beauftragten Staatsbehörde genehmigt und die Mittel zur Verzinsung und successiven Abbürdung solcher Schulden, nach dem Zeugnisse dieser Behörden, vorhanden sind.

E. Wegen der Zulässigkeit und des Werths anderer hier nicht benannten Vermögens-Objekte, behält es bei den bestehenden Grundsätzen sein Bewenden.

2) Bei der Werthsermittelung der Grundstücke (A.) wird diejenige gewählt, die den geringsten Zeitaufwand verursacht. Sind mehrere Arten gleichzeitig zur Hand; so bleibt es richterlichem Ermessen überlassen, ob mit Rücksicht auf den Zweck, ohne Weitläuftigkeit den mittlern Preis des Grundstücks zu berechnen, einer oder der andern der Vorzug zu ertheilen, oder in wie weit dieselben zu benutzen, um die Resultate der einen durch die andere zu berichtigen.

3) Den Gläubigern bleibt gegen den beschcinigten Werth (unter A.) der Nachweis vorbehalten, daß die angenommenen Preise simulirt worden, oder daß in den besondern Verhältnissen des Grundstücks Veränderungen eingetreten sind, welche die beabsichtigte Anwendung nicht gestatten. Verluste am Inventarium eines Guts, sind in sofern zu berücksichtigen, als es dadurch außer wirthschaftlicher Verfassung gesetzt worden, und der ordnungsmäßige Betrieb der

B. Hipoteczne kapitały dłużnika, na ile są zahipotekowane w granicach wartości (*A.*),

C. Papiery rządowe wszelkie podług wartości nominalnéy, z któremi w Wschodnich Prusiech obligi miasta Królewca w równi uważanemi być maią;

D. Obligacye na wynikłe ze wspólnego zobowiązania się mieszkańców pretensye do prowincyi i gmin bez szczególnego zaręczenia, skoro też pretensye przez władzę rządową do regulowania długów prowincyalnych i gminnych ustanowioną, approbowane i podług świadectwa władzy teyże znayduie się potrzebny fundusz na uiszczanie prowizyi i upłacanie raz wraz długów takowych.

E. Względem dopuszczalności i wartości innych niewymienionych tu przedmiotów maiątku, pozostaie się przy dotychczasowych przepisach.

2) Przy dochodzeniu wartości gruntów (*A.*) obiera się ten rodzay, który naymniéy zabiera czasu. Jeżeli zarazem nadarza się sposobność użycia kilku rodzaiów wynalezienia wartości; zostawia się uznaniu sądowemu, czyli ze względu na cel obrachowania bez obszerności średniéy ceny gruntu, temu lub owemu rodzaiowi pierwszeństwo oddać wypada, lub na ile z nich dla sprawdzenia skutków iednego przez drugie korzystać można.

3) Wolno wierzycielom dowodzić przeciwko wykazanéy wartości (pod *A.*), iż przyięte ceny nie są rzetelne, lub że w szczególnych gruntu stósunkach zaszły zmiany, niedopuszczaiące zamierzonego przyięcia podanéy wartości. Straty w inwentarzu dóbr, zasługuią na uwagę wtenczas, gdy przezto dobra te wyszły z karbów gospodarstwa, i ieżeli porządny tryb onegoż nie iest ieszcze przywróconym, ani

Wirthschaft nicht schon wieder hergestellt, auch nicht eine bestimmte Zusicherung darüber bereits vorhanden ist, daß der Schuldner durch Unterstützung des Staats dazu werde in Stand gesetzt werden.

Die aus Zerstörung von Wirthschaftsgebäuden hervorgehenden Veränderungen des Grundwerths kommen unter gleichen Bedingungen, doch mit Rücksicht auf die etwa noch zu erwartende Hülfe der Feuersozietät, in Betracht.

4) Zu C. und D. verbleibt es bei der Befugniß der Gläubiger, sich die zur Sicherheit bestimmten Staats- oder Kommunal-Papiere pfandweise übergeben oder abtreten zu lassen. (§. 20. Tit. 47. P. I. Gerichtsordnung.)

5) Wenn der Schuldner die erforderliche Sicherheit nachweiset; so soll er mit Bescheinigung der Umstände, die es ihm unmöglich machen, seinen Gläubigern ohne seinen Ruin die baare Zahlung in der bestimmten Frist leisten zu können, daß er aber gegründete Aussicht habe, durch Verstattung der gebetenen Nachsicht in den Stand zu kommen, nicht beschwert werden.

Den Gläubigern aber bleibt der Nachweis der Mittel, aus welchen sie ohne Ruin des Schuldners füglich befriedigt werden können, vorbehalten.

6) Sowohl ein Spezial- als ein General-Moratorium können unter diesen erleichterten Maaßgaben nur innerhalb der im gegenwärtigen Gesetz bestimmten Fristen, also in der Mark Brandenburg, in Pommern und in Schlesien nur bis zum 1sten Januar 1819. und in Ost- und Westpreußen bis zum 1sten Januar 1822. zugestanden werden.

Wenn ein Schuldner in den ersten Provinzen nach §. 85. Tit. 47. der Prozeßordnung auf einen vollständig dreijährigen General-Indult Anspruch machen will; so muß er mit Ablauf des 1sten Januar 1819. den Erfordernissen der Prozeßordnung genügen.

7) Dem Personalschuldner, der das Spezial-Moratorium erstreitet und mit eigenen ländlichen Grundstücken Sicherheit zu bestellen im Stande

niemasz niezawodnéy pewności w tém, iż rząd zapomoże dłużnika, ażeby ie do téy pory przywieśdź był w stanie.

Pochodzące z zruynowania budynków gospodarskich zmiany w wartości pierwotney, zasługuią pod równemiż warunkami na uwagę, atoli ze względem na spodziewać się mogącą pomoc z kassy Towarzystwa Ogniowego.

4) Ad *C.* i *D.* zostawia się do woli wierzycielów, żądać oddania sobie w zastaw lub ustąpienie obligów rządowych lub gminnych w porękę przeznaczonych (§. 20 Tyt. 47. Część I. Ordynacyi Sądowey.)

5) Po wykazaniu dostatecznego bezpieczeństwa, nie ma być dłużnik naglonym o sprawdzenie okoliczności, czyniących go niesposobnym uiszczenia się swym wierzycielom w czasie oznaczonym bez własnego zniszczenia, nieodeymuiących mu iednak pewney nadziei, iż maiąc sobie dozwoloną dylatę, zaspokoić ich będzie w stanie.

Wierzycielom zaś wolno iest wskazać sposoby, z którychby bez zniszczenia dłużnika, zaspokoieni być mogli.

6) Tak szczególne iak i ogólne moratorium może pod temi ulżonemi warunkami tylko w obrębie oznaczonych ninieyszém prawem terminów, a więc w Marchii Brandenburgskiey, w Pomeranii i w Śląsku tylko do dnia 1. Stycznia 1819., a w Prussach Wschodnich i Zachodnich do dnia 1. Stycznia 1822. być dozwoloném.

Chcąc dłużnik w pierwszych prowincyach, stósownie do §. 85. Tyt. 47. Ordynacyi Processowey, poszukiwać spełna trzyletniego moratorium, winien z dniem 1. Stycznia 1719. przepisom Ordynacyi Processowey zadosyć uczynić.

7) Dłużnikowi osobistemu, który szczególne moratorium osiągnie i własnemi posiadłościami ziemskiemi bezpieczeństwo

ist, kommt dasselbe auch wegen der bis zum 24sten Juni 1814. rückständigen Zinsen zu statten, im Fall die Sicherheit auch diese zu decken hinreichend ist.

8) Wegen der vor Bekanntmachung dieser Verordnung rechtshängig gewordenen Ansprüche, findet die Berufung auf das Spezial-Moratorium auch dann noch statt, wenn die Hauptsache bereits rechtskräftig entschieden ist.

9) Ist die Berufung auf das Spezial-Moratorium gegen Hypothekengläubiger ländlicher Grundstücke gerichtet; so ist der Schuldner auf Antrag der Gläubiger jederzeit ein eidliches Vermögensverzeichniß vorzulegen verpflichtet.

10) Sucht der Schuldner das Moratorium nicht gegen seine sämmtlichen Gläubiger, sondern nur gegen Einen oder Einige nach; so dürfen auch nur diese vorgeladen werden und das Verfahren ist nur in Rücksicht auf diese von rechtlicher Wirkung, obschon die Sache nach den, wegen der General-Moratorien, ertheilten Vorschriften der Prozeßordnung instruirt wird.

Erstreiten Gläubiger, gegen welche das Moratorium nicht gerichtet worden, hiernächst ein rechtskräftiges Urtheil; so finden wegen Wiederaufhebung des Moratoriums die Vorschriften der Prozeßordnung §. 107. Tit. 47. Anwendung.

11) Zu den Dispositionen, welche dem Schuldner während der Dauer des General-Moratoriums untersagt sind, bedarf es nur der Zustimmung der aufgerufenen Gläubiger. In dringenden Fällen kann zwar deren Konsens vom Gericht ohne weitere Rückfrage bei den Gläubigern ergänzt werden, es wird ihnen aber gemäß §. 110. Tit. 47. der Prozeßordnung der Antrag auf Wiederaufhebung des Indults vorbehalten, wenn durch die ohne ihre Zustimmung ausgeführte Einrichtung die gesetzliche Sicherheit beeinträchtigt worden ist.

wystawić będzie w stanie, służy toż moratorium i względem zaległych do dnia 24. Czerwca 1814. prowizyi, skoro bezpieczeństwo to i na upewnienie rzeczonych prowizyi iest wystarczaiącém.

8) Względem pretensyi przed ogłoszeniem ustawy ninieyszey do sądu wniesionych, wolno odwołać się do szczególnego moratorium, chociażby sprawa główna iuż prawomocnie rozstrzygnioną była.

9) Jeżeli prowokacya o szczególne moratorium zaniesiona iest przeciw hipotecznym wierzycielom posiadłości ziemskich, obowiązkiem dłużnika, na wniosek wierzycieli, złożyć każdego czasu zaprzysiężony wykaz maiątku.

10) Jeżeli dłużnik nie przeciwko wszystkim, lecz tylko przeciw iednemu lub kilku wierzycielom moratorium poszukuie, naowczas tych też tylko należy zapozwać, i postępowanie względem nich tylko prawne za sobą pociąga skutki, chociaż instrukcya sprawy stósownie do przepisów Ordynacyi Processowéy w ogólnych moratoriach nastąpiła.

Jeżeli wierzyciele, przeciw którym moratorium niebyło poszukiwaném, osiągną następnie wyrok prawomocny, naówczas względem uchylenia moratorium przepisy Ordynacyi Processowéy §. 107. Tyt. 47. przystósowanemi być maią.

11) Do rozrządzeń, dłużnikowi w czasie trwaiącego ogólnego moratorium zabronionych, potrzebném iest tylko zapozwanych wierzycieli zezwolenie. W nagłych przypadkach może wprawdzie Sąd uzupełnić zezwolenie wierzycieli bez dalszego zapytywania się onych, wolno im iednak stósownie do §. 110. Tyt. 47. Ordynacyi Processowéy wnosić o cofnienie moratorium, ieśli przez wykonywane bez ich przychylenia się rozporządzenie, przepisane prawem bezpieczeństwo nadwerężoném zostało.

12) In soweit Realgläubiger die Veräußerung einzelner Theile der ihnen verpfändeten Grundstücke geschehen lassen müssen, kann eine solche auch während des General-Indults vom Schuldner vorgenommen werden.

13) Der Schuldner ist befugt, die ihm eingehenden Aktiv-Kapitalien zur Befriedigung seiner hypothekarischen Gläubiger, mit Beobachtung der Priorität der Eintragung, zu verwenden, daher in diesem Falle die gerichtliche Deposition solcher Kapitalien hinwegfällt.

14) Während der Dauer des General-Moratoriums sind keine Kapitals-Aufkündigungen von Seiten der Gläubiger, gegen welche dasselbe gerichtet ist, zulässig.

15) Einem Schuldner, welchem das Moratorium gestattet wird, sollen keine Gerichtskosten und Stempelgebühren zur Last fallen, doch muß er baare Auslagen, so wie Kommissions- und Mandatariengebühren erstatten. Wegen der Kosten der Appellations-Instanz hat es bei den allgemeinen Vorschriften sein Verbleiben.

16) Diese Gebühren- und Stempelfreiheit, soll auch wegen solcher Klagen bewilligt werden, die blos zur Erlangung eines Judikats oder eines Anerkenntnisses zum Behuf des Antrages auf Exekution angestellt werden, in sofern die Schuld gerade hin anerkannt, oder ein Vergleich bewerkstelligt wird. In diesem Fall sind auch dem Kläger keine Kosten anzusetzen, die er jedoch bezahlen muß, wenn wider ihn abweisend erkannt wird.

§. 11.

Laufende und rückständige Zinsen.

B. Wegen der Zinsen.

1) In Hinsicht auf die laufenden Zinsen seit dem 24sten Juni 1814. hat es bei den frühern Vorschriften dahin sein Bewenden, daß soche bei Vermeidung der exekutiven Beitreibung pünktlich baar bezahlt werden müssen.

2) Was die Rückstände bis zum 24sten Juni 1814. betrifft, so ist der Schuldner verpflichtet, bei jedem halbjährigen Termin der laufenden Zin-

12) W przypadkach, w których realni wierzyciele nie mogą być przeciwnymi alienacyi poiedyńczych częśei oddanych im w zakład gruntów, takowa nawet w ciągu trwaiącego ogólnego moratorium przez dłużnika przedsięwziętą być może.

13) Mocen iest dłużnik, dochodzące go kapitały, obracać na zaspokoienie swych hipotecznych wierzycieli, z zachowaniem pierwszeństwa intabulacyi, w którym to więc razie sądowa takowych kapitałów depozycya niema mieysca.

14) W ciągu trwaiącego moratorium niemogą wierzyciele, przeciw którym takowe iest wydaném, wypowiadać kapitałów.

15) Dłużnik przypuszczony do moratorium wolnym iest od kosztów sądowych i stęplowych, winien iednakże zaspokoić gotowe wydatki, tudzież należytości kommissyine i mandataryine. Względem kosztów instancyi appellacyinéy, przy powszechnych pozostaie się przepisach.

16) Uwolnienie to od kosztów sądowych i stęplowych ma mieć mieysce i w sprawach, wytoczonych w tym iedynie zamiarze, ażeby uzyskać wyrok lub przyznanie końcem wniesienia o exekucyą, skoro dług wprost iest przyznanym, lub ugoda do skutku przyszła. W tym przypadku nie ma także ponosić powód kosztów, które iednak opłacić winien, skoro przeciwko niemu odsądzaiący zapadł wyrok.

§. 11.

Bieżące i zaległe prowizye.

B. Względem prowizyi.

1) We względzie bieżących prowizyi od d. 24. Czerwca 1814. pozostaie się przy dawnieyszych przepisach, iż takowe pod uniknieniem exkucyi regularnie opłacane być winny.

2) Co do zaległości aż do d. 24. Czerwca 1814. obowiązany iest dłużnik, przy opłaceniu w każdym półrocznym terminie bieżącéy

senzahlung vom 24sten Dezember 1816. an, zugleich

a) in den Provinzen, in welchen die Wirkungen dieses Edikts mit dem 1sten Januar 1819. vollendet sind, einen halbjährigen,

b) in den Provinzen Ost- und Westpreußen einen vierteljährigen Termin der Zinsen-Rückstände baar zu berichtigen.

3) In Fällen, wenn das aufgekündigte Kapital früher bezahlt wird, bevor die Zinsen-Rückstände in der vom Gesetz bewilligten Frist haben berichtigt werden können, bleiben dem Schuldner die gesetzlichen Fristen gestattet, dem Gläubiger jedoch die hypothekarischen Rechte vorbehalten.

4) Sind die Zinsen von so vielen Jahren rückständig, daß sie in den vom Gesetz bewilligten Fristen, bis zum 1sten Januar 1819. oder bis zum 1sten Januar 1822. nicht vollständig bezahlt werden können, so muß der Schuldner in der letzten vom Gesetz gestatteten Frist, also am 1sten Januar 1819. oder 1sten Januar 1822., den Ueberrest völlig abtragen.

5) Dem Schuldner, der die Zinsen-Rückstände auf einmal zu bezahlen bereit ist, wird gestattet, solche in Lieferungsscheinen zu berichtigen.

6) Gegen die Schuldner, welche der hierin festgesetzten Verbindlichkeit zur Bezahlung der rückständigen Zinsen nicht nachleben, findet die exekutive Beitreibung der jedesmal fälligen Raten statt.

7) Das Spezial- oder General-Moratorium, welches dem Schuldner gegen hypothekarische Gläubiger gestattet wird (§. 10.), befreit denselben nicht von der Bezahlung der rückständigen Zinsen in der hieselbst festgesetzten Art. Doch darf die im Moratorien-Prozeß zu bestellende Sicherheit auf den Betrag der rückständigen Zinsen nicht ausgedehnt werden.

8) Wiewohl nach §. 10. Nr. 7. das Spezial-Moratorium auch wegen der rückständigen Zinsen von Personal-Forderungen nachgesucht werden

prowizyi począwszy od d. 24. Grudnia 1816. uiszczać, oraz

a) w Prowincyach, w których skutki tego Edyktu z dniem 1. Stycznia 1819. kresu doszły, półroczną

b) w Prowincyach Prus Wschodnich i Zachodnich ćwierćrocznią ratę zaległych prowizyi.

3) W przypadkach, w których uiszczenie wypowiedzianego kapitału nastąpiło, zanim zaległe prowizye w dozwolonym przez prawo terminie zaspokoionemi być mogły, służą dłużnikowi przepisane prawem termina, wierzycielowi atoli zachowuią się prawa hipoteczne.

4) Jeżeli prowizye z tylu lat zaległe są, iż w dozwolonych prawem terminach, do d. 1. Stycznia 1819. lub do dnia 1. Stycznia 1822. niemogą w całkowitości być opłacone, wtedy dłużnik w ostatnim przez prawo dozwolonym terminie, a zatem w dniu 1. Stycznia 1819. lub w dniu 1. Stycznia 1822. resztę w zupełności uiścić powinien.

5) Dłużnikowi, chcącemu od razu opłacić zaległe prowizye, dozwoloném iest, uiścić takowe w obligach liwerunkowych.

6) Przeciw dłużnikom niedopełniaiącym postanowionego tu obowiązku wypłacania zaległych prowizyi, użytą być ma exekucya do ściągnienia każdoczesnéy raty.

7) Szczególne lub ogólne moratorium, dozwolone dłużnikowi przeciwko wierzycielom hipotecznym (§. 10.), nie uwalnia go od opłacania zaległych prowizyi w przepisanym tu sposobie. Bezpieczeństwo iednakże, które w sprawach mortatoryinych okazaném być powinno, niema do zaległych rozciągać się prowizyi.

8) Lubo według §. 10. Nr. 7. szczególne moratorium także co do zaległych prowizyi od osobistych długów poszukiwaném być

kann, so muß der Schuldner dennoch während der Dauer des Moratoriums diese Zinsen allmählig abzahlen, und es bleibt dem vernünftigen Ermessen des Richters anheim gestellt, die halbjährigen Raten dergestalt zu bestimmen, daß der ganze Rückstand während der Dauer des Moratoriums getilgt werde.

§. 12.

Diese in den vorstehenden §§. enthaltenen Bestimmungen wegen Erleichterung der Zahlungs-Verpflichtungen, der Moratorien und der rückständigen Zinsen, finden auch auf die Verhältnisse der landschaftlichen Kredit-Systeme gegen die Pfandbriefs-Schuldner Anwendung.

Jedoch behalten Wir Uns vor, auf den Antrag der Kredit-Direktionen, wegen der reglementsmäßig gefaßten oder zu fassenden Beschlüsse zur Aufrechthaltung des Kredits der Institute, diejenigen Maaßregeln zu bestimmen, welche mit der beabsichtigten Erhaltung der Grundbesitzer bestehen können.

§. 13.

In Ansehung derjenigen Provinzen Unserer Monarchie, auf welche die im §. 1. aufgehobenen Gesetze niemals Anwendung gefunden haben, hat es bei den dort bestehenden Gesetzen sein Bewenden; insbesondere verbleibt es in Ansehung der Provinzen, die zum Herzogthum Warschau gehört haben, bis auf Weiteres bei Unserm Edikt vom 15ten Mai 1815., bis Wir für das Großherzogthum Posen und für die übrigen Theile des vormaligen Herzogthums Warschau die vorbehaltenen besondern Bestimmungen erlassen haben.

Wir befehlen allen Unsern Behörden und Unterthanen, sich überall nach dieser Verordnung gebührend zu achten.

Gegeben Berlin, den 13ten Juni 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

może, to wszelako dłużnik w ciągu trwania mortarium winien też prowizye potrosze upłacać, i zostawia się rostropnemu uznaniu Sędziego, oznaczyć półroczne raty tak, iżby cała zaległość w ciągu trwania moratorium umorzoną została.

§. 12.

Te w poprzedzaiących §§. obięte przepisy względem ulżenia w obowiązkach wypłaty, względem moratoriów i zaległych prowizyi, rozciągaią się także do stósunków ziemskich towarzystw kredytowych przeciw dłużnikom z listów zastawnych.

Zastrzegamy iednak sobie, za wniesieniem Dyrekcyi kredytowych, względem nastąpionych lub nastąpić mogących zgodnie z regulaminem uchwał, maiących na celu utrzymanie kredytu instytutów, wydać odpowiadaiące zamierzonéy posiedzicieli gruntowych konserwacyi postanowienia.

§. 13.

We względzie tych Naszéy Monarchii prowincyi, do których uchylone w §. 1. prawa nigdy się nieściągały, pozostaie przy istnących prawach; mianowicie co do Prowincyi, które do Xięstwa Warszawskiego należały, utrzymuie się przy Naszym Edykcie z d. 15. Maia 1815. dopóki dla Wielkiego Xięstwa Poznańskiego i dla innych części byłego Xięstwa Warszawskiego zastrzeżonych oddzielnych postanowień niewydamy.

Rozkazuiemy wszystkim Naszym władzom i poddanym, stósowanie się we wszystkiém do téy ustawy.

Dan w Berlinie dnia 13. Czerwca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Kircheisen. Hrabia Bülow. Schuckmann. W. Xiążę Wittgenstein. Boyen.

Nro. 145.

(No. 364. d. O.) Verordnung, betreffend die Aufhebung des inländischen Abschosses. Vom 21sten Juni 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Da mit einem großen Theile des Auslandes Freizügigkeitsverträge bestehen, die Nachsteuer zwischen den Staaten des deutschen Bundes allgemein aufgehoben worden ist, und die Einwohner Unserer Monarchie, bei dem Wegziehen ihres Vermögens von einer inländischen Gerichtsbarkeit in die andere, als Glieder desselben Staats, ohne den auffallendsten Widerspruch nicht länger die Beschränkungen finden dürfen, welche im ähnlichen Verhältnisse, zu einem großen Theile des Auslandes aufgehört haben; so haben Wir beschlossen und verordnen hierdurch wie folgt:

1.

Die Magistrate und Gerichtsobrigkeiten, welche aus einem auf Privilegien oder auf Verjährung gegründeten Besitze von dem aus ihrer Gerichtsbarkeit an andere Orte innerhalb Unserer Monarchie gehenden Vermögen, bis auf die neueste Zeit, Abfahrts- oder Abschoßgeld (gabella emigrationis und gabella hereditaria) erhoben haben, sollen dabei ferner nicht geschützt werden. Vielmehr wird das Recht, in einem solchen Falle Abfahrts- oder Abschoßgeld zu fordern, für den ganzen Umfang Unserer Monarchie aufgehoben, und es tritt die Vorschrift des Allgem. Landrechts, Theil 2. Tit. 17. §. 176. mit der Publikation dieser Verordnung außer Kraft.

2.

Auf diejenigen Fälle hat die Verordnung keine Anwendung, wo das Recht der Erhebung vor ihrer Publikation schon entstanden war, die Erhebung selbst aber noch nicht geschehen.

3.

Beamte, welche bis zu gegenwärtiger Verordnung die eingehenden Abfahrts- oder Abschoßgelder als einen Theil ihres Gehalts verfassungsmäßig genossen haben, sollen nach einem zwanzigjährigen Durchschnitte der Einnahme, auf die Dauer ihres Amts,

Nro. 145.

(Nr. 364. Oryg.) Ustawa względem zniesienia opłaty abszos zwaney. Z d. 21. Czerwca 1816.

My FRYDERYK WILHELM z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Ponieważ z wielu obcemi kraiami zawarte są umowy względem wolnego wyprowadzania się z iednego kraiu do drugiego, pobór dopłatowy między państwami Związku Niemieckiego powszechnie zniesionym został, a mieszkańcy Naszéy Monarchi w przeprowadzaniu swych maiątków z mieysca iednéy juryzdykcyi kraiowéy do drugiéy, iako członki tegoż samego państwa, nie powinni dłużéy, bez nayoczywistszéy sprzeczności, podlegać ograniczeniom, które w podobnym stósunku do znacznéy części obcych kraiów ustały; zaczém postanowiliśmy i stanowiemy ninieyszém iak następuie:

1.

Magistraty i zwierchności sądowe, które z mocy zasadzaiącego się na przywileiach lub na przedawnieniu posiadania, od maiątków z pod jurisdykcyi w inne mieysca w obwodzie Naszéy Monarchii wychodzących, aż dotąd daniny nazwane gabella emigrationis lub gabella hereditaria pobierały, niebędą w téy mierze nadal doznawać opieki. Owszem prawo żądania w takowym przypadku pomienionych danin uchyla się w całéy Monarchii i od chwili ogłoszenia téy ustawy przepis Pow. Prawa Kraiowego, Cz. II. Tyt. 17. §. 176. moc swą utraca.

2.

Ustawa ta nie ma wpływu na przypadki, gdzie prawo pobrania tych danin powstało iuż przed ogłoszeniem oneyże, a danina nie została ieszcze pobraną.

3.

Urzędnicy, którym aż do ninieyszéy ustawy wpływaiące daniny gabellae emigrationis lub hereditairae iako część ich pracy prawnie służyły, maią według dwudziestoletnego przecięcia dochodu, na czas trwania ich urzędu z tym-

womit der Genuß verbunden gewesen, entschädiget werden. Dagegen erhalten die städtischen Kommunen für den Verlust ihres bisherigen Rechts keine Entschädigung, da dasselbe allen Gerichtsbarkeiten und andern Kommunen, gegen welche sie es bisher ausgeübt haben, zur billigen Gleichstellung im Wege der Retorsion hätte verliehen werden können und diese Gleichstellung, statt der allgemeinen wechselseitigen Einführung des Rechts, allein durch dessen wechselseitige allgemeine Aufhebung für die Wohlfahrt aller und jeder sich erreichen läßt. Die übrigen Gerichtsobrigkeiten, welche den Ausfall an den Früchten der Jurisdiktion nicht, wie die Stadtkommunen nach der Städteordnung, durch eine Besteuerung der Eingesessenen decken können, werden durch die Erleichterung von Seiten des Staats in den Lasten ihrer Jurisdiktion, besonders in der Kriminalverfassung, hinreichend entschädiget werden.

Gegeben Berlin, den 21sten Juni 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg.

że emolumentem połączonego, być wynagrodzeni. Gminy natomiast mieyskie żadnego nie odbiorą wynagrodzenia za utracone dotychczasowe prawo, ile że takowe wszystkim jurisdykcyom i innym gminom, przeciw którym ie dotąd wykonywały, dla słusznego wszystkich zrównania w drodze retorsyi mogło było być nadane, i zrównanie to, zamiast powszechnego zobopólnego wprowadzania prawa, iedynie przez zobopólne powszechne onegoż uchylenie dla dobra ogólnego i szczególnego osiągnioném być może. Inne zwierzchności sądowe, które niemogą zakryć niedoboru w dochodach jurisdykcyinych, iak gminy mieyskie według regulaminu dla miast przez nałożenie na mieszkańców podatku, wynagrodzone dostatecznie zostaną przez sprawienie im z strony rządu ulgi w ciężarach ich jurisdykcyi, mianowicie w prawodawstwie kryminalném.

Dan w Berlinie d. 21. Czerwca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg.

Nro. 146.

(No. 365. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 27sten Mai 1816., betreffend den den Hinterbliebenen der Pensionairs zu bewilligenden Gnadenmonat.

Unter den am 18ten d. M. von Ihnen angezeigten Umständen bewillige Ich hierdurch im Allgemeinen:

daß den Hinterbliebenen der Pensionairs ohne Ausnahme, außer dem Sterbemonat, noch ein Gnadenmonat zu Theil werden soll.

Berlin, den 27sten Mai 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister
Grafen v. Bülow.

Nro. 146.

(Nr. 365. Oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dn. 27. Maia 1816. względem przyznawania miesiąca łaski sukcessorom pensyonaryuszów.

Z powodu doniesionych mi przez WPana pod d. 18. m. b. okoliczności zezwalam ninieyszém w powszechności:

ażeby sukcessorom pensyonaryuszów bez wyiątku, oprócz miesiąca śmierci także miesiąc łaski był przyznawanym.

Berlin dnia 27. Maia 1822.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i finansów Hrabiego Bülow.

Nro. 147.

(No. 366. d. O.) Regulativ wegen der Verpflichtung zur Vorspannleistung. Vom 29sten Mai 1816.

Durch das Edikt vom 28sten Oktober 1810. ist angeordnet worden, daß im Friedenszustande der Vorspann für Civiloffizianten und einzelne reisende Militairpersonen gänzlich aufhören, und der Militairvorspann überhaupt nur bei Märschen ganzer Truppenabtheilungen und großen Transporten von Militairbedürfnissen statt finden soll; so wie daß jeder nach Verhältniß seines Zugviehstandes zur Theilnahme an der Gestellung verpflichtet ist, und nur diejenigen Pferde davon befreit seyn sollen, für welche Luxussteuer entrichtet wird; endlich, daß aus öffentlichen Kassen für jedes gestellte Pferd Sechs Groschen auf die Meile bezahlt werden sollen.

Wenn nun dieses Edikt bei dem gegenwärtigen Friedenszustand wieder zur Ausführung kommt; so erfordert die Bestimmung, welche sich auf die Luxussteuer bezieht, eine Abänderung, da die Steuer selbst nicht mehr erhoben wird.

Deshalb wird hiermit in Verfolg des Edikts vom 28sten Oktober 1810. angeordnet:

§. 1.

Von der Verpflichtung zur Theilnahme an der Gestellung des Vorspanns bleiben wie vormals ganz befreit:

a) Pferde, welche Gliedern der Königl. Familie gehören;
b) Pferde der Posthalter, welche wirklich für das Postfuhrwesen bestimmt sind; besitzen jedoch die Posthalter bürgerliche oder bäuerliche Nahrungen, auf welche Gespann nöthig ist; so müssen sie von diesen verhältnißmäßig auch Vorspann leisten;
c) Pferde, welche von Königl. Offizianten und Aerzten ihres Amts wegen nothwendig gehalten werden müssen.

Aus dieser Befreiung entspringt keine anderweitige Verpflichtung.

Nro. 147.

(Nr. 366. Oryg.) Regulamen tyczący się obowiązku dawania podwód. Z dnia 29. Maia 1816.

Przez edykt z dnia 28. Października 1810. ustanowioném zostało, iż w czasie pokoiu podwody dla urzędników cywilnych i poiedyńczo odbywaiących podróże osób woyskowych zupełnie ustać, a podwody dla woyska w ogólności tylko w pochodach całych oddziałów i przy wielkich przewozach potrzeb woyskowych dostawiane bydź maią; niemniéy że każdy w stósunku zaprzęgu swego do dostawy iest obowiązany, i że te tylko uwolnione być maią od teyże konie, od których podatek zbytkowy iest opłacany; nakoniec że od każdego dostawionego konia sześć dgr. z kass publicznych za milę płaconém być ma.

Gdy pomieniony edykt w teraźnieyszym stanie pokoiu do exekucyi znowu przychodzi; zaczém przepis ściągaiący się do podatku zbytkowego, wymaga zmiany, ile że podatek ten nieiest więcéy pobieranym.

Z tego powodu postanawia się ninieyszém w następstwie edyktu z dn. 28. Października 1810.

§. 1.

Od obowiązku dostawiania zaprzęgu na podwody wolnemi są całkiem iak dawniéy:

a) konie, należące członkom rodziny królewskiéy;

b) konie poczthalterów, przeznaczone istotnie dla służby pocztowéy; ieżeli zaś poczthalterowie posiadaią gospodarstwa mieyskie lub wieyskie, na których zaprzęg iest potrzebnym, naówczas winni z tych przykładać się w stósunku do podwód;

c) konie, które przez Król. urzędników i lekarzy z natury ich urzędów koniecznie utrzymywane być muszą.

Z uwolnienia tego niewypływa żaden inny obowiązek.

§. 2.

Alle diejenigen Pferde, für welche sonst nach den Bestimmungen des Edikts vom 28sten Oktober 1810. über die neue Konsumtions- und Luxussteuer, Luxussteuer entrichtet wurde, bleiben zwar ebenfalls ferner von der Theilnahme an der Gestellung zum Vorspann befreit; indeß zahlen die Eigenthümer für diese Befreiung für jedes Pferd jährlich Drei Thaler an die Kommunalkasse ihres Wohnortes.

§. 3.

Jedoch hängt es von der Erklärung solcher Eigenthümer, welche aber bleibenden Effekt hat, ab, ob sie von dieser Befreiung gegen die angeordnete Zahlung Gebrauch machen, oder zur Theilnahme an der Gestellung des Vorspanns verpflichtet seyn wollen.

Sämmtliche betreffende Behörden haben diese Bestimmungen bei Ausführung des Edikts vom 28sten Oktober 1810. wegen Aufhebung des Vorspanns zur Anwendung zu bringen.

Gegeben Berlin, den 29sten Mai 1816.

Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. v. Boyen.

§. 2.

Wszystkie te konie, od których dawniéy według przepisów edyktu z d. 28. Października 1810. o nowym podatku konsumsyinym i zbytkowym, podatek zbytkowy był opłacanym, uwolnione są wprawdzie i nadal od należenia do podwód, właściciele ich atoli płacą za to od każdego konia rocznie trzy talary do kassy gminnéy mieysca zamieszkania swego.

§. 3.

Zależy przecież od złożenia przez takowych właścicieli deklaracyi, która iednak stały ma skutek, czyli chcą pożytkować z tego uwolnienia za opłaceniem ustanowionéy daniny, lub należeć do dostawiania podwód.

Wszystkie dotyczące władze stósować się winny do ninieyszych przepisów przy wykonywaniu edyktu z d. 28. Października 1810., tyczącego się zniesienia podwód.

Dan w Berlinie d. 29. Maja 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Hrabia Bülow. Scuckmann. Boyen.

Nro. 148.

(No. 367. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 20sten Juni 1816., betreffend die Gültigkeit der gerichtlichen Verhandlungen bei Personen, welche des Schreibens und Lesens unerfahren sind.

Ich ersehe aus Ihrem Berichte vom 22sten Februar d. J., daß die Gerichte darüber zweifelhaft sind:

ob die Vorschrift des Allgemeinen Landrechts im Anhange §. 5. und der Allgemeinen Gerichts-Ordnung im Anhange §. 68. und §. 421., nach welcher diejenigen Personen, welche nicht schreiben und Geschriebenes lesen können, zu ihren gerichtlichen Verhandlungen einen glaubhaften Mann zur Stelle bringen müssen, welcher in ihren Namen die Unterschrift verrichtet, auch dann anzuwenden sey, wenn die Verhandlung

Nro. 148.

(Nr. 367. Oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 20. Czerwca 1816. względem ważności działań sądowych co do osob, nieumieiących pisać i czytać.

Wyczytuię z raportu WPana z dnia 22. Lutego r. b. iż Sądy wątpliwość w tém maią:

czyli przepis Powszechnego Prawa Kraiowego w dodatku §. 5. i Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy w dodatku §. 68. i §. 421., według którego osoby nieumieiące pisać i pisanego czytać, powinny do swych działań sądowych przyprowadzić z sobą wiary godnego człowieka, który w ich imieniu podpis uskutecznia, także wtenczas ma być stósowanym, gdy czyn-

mit Zuziehung eines Aktuars, vereideten Protokollführers, oder zweier Schöppen aufgenommen wird;

und entscheide diesen Zweifel nach Ihrem Antrage, dahin:

daß es der Zuziehung eines glaubhaften Mannes zu gerichtlichen Verhandlungen mit solchen Personen, welche des Schreibens und Lesens unerfahren sind, nicht bedarf, sobald die Verhandlung von dem Richter unter Zuziehung eines Aktuars, vereideten Protokollführers, oder zweier Gerichts-Schöppen aufgenommen wird.

Ich trage Ihnen auf, für die vorschriftsmäßige Publikation dieser Meiner Ordre zu sorgen.

Berlin, den 20sten Juni 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Justizminister
von Kircheisen.

ność przyimowaną iest z przybraniem aktuaryusza, przysięgłego protokulisty, lub dwóch ławników;

i wątpliwość tę stósownie do wniosku WPana rozwięzuię wten sposób:

iż niepotrzeba przybierać człowieka wiary godnego do sądowych czynności z takiemi osobami, które pisać i czytać nieumieią, skoro akt przyimowanym bywa przez sędziego z przybraniem aktuaryusza, przysięgłego protokulisty, lub dwóch sądowych członków.

Zlecam WPanu mieć staranie o to, ażeby ten Móy rozkaz w przepisanym sposobie został ogłoszonym.

Berlin dnia 20. Czerwca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra stanu i sprawiedliwości,
Urod. Kircheisen.

Nro. 149.

(No. 368. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 20sten Juni 1816., die Uebersetzung der Preußischen Gesetze in die pohlnische Sprache, Behufs der Einführung derselben in das Großherzogthum Posen, betreffend.

Auf Ihren Bericht vom 17ten Februar c. finde Ich kein Bedenken, folgende Festsetzungen zu treffen:

1) Die älteren Gesetze, als: das Allgemeine Landrecht mit seinem Anhange, die Allgemeine Gerichts-Ordnung mit ihrem Anhange, die Kriminal-, Deposital- und Hypotheken-Ordnung, sollen, zum Gebrauch im Großherzogthum Posen, ins Pohlnische übersetzt werden und trage Ich Ihnen, dem Justizminister, auf, für die Ausführung dieser Maaßregel ungesäumt zu sorgen.

Nro. 149.

(Nr. 368. Oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 20. Czerwca 1816. tyczący się tłomaczenia praw pruskich na język polski, w celu zaprowadzenia tychże do W. Xięstwa Poznańskiego.

Na raport WPanów z dnia 17. Lutego r. b. postanawiam co następuie:

1) Dawnieysze prawa, iako to: powszechne Prawo krajowe z dodatkiem, powszechna Ordynacya sądowa z dodatkiem, Ordynacya kryminalna, depozytalna i hipoteczna, maią, dla użycia w W. Xięstwie Poznańskiém, na język polski być przełożone, i polecam WPanu, Ministrowi sprawiedliwości, ażebyś bezzwłocznie starał się o uskutecznienie tego rozporządzenia.

2) Die Gesetzsammlung soll, sobald die vaterländischen Gesetze im Großherzogthum Posen gelten werden, in einer angemessenen Anzahl von Exemplaren, mit einer pohlnischen Uebersetzung erscheinen und diese hier in Ihrem, des Fürsten Staatskanzlers Büreau besorgt werden.

3) Soll diese deutsch-pohlnische Ausgabe der Gesetzsammlung auch für diejenigen Gegenden in Preußen und Schlesien benutzt werden, in welchen zur Zeit noch die pohlnische Sprache im Gebrauch ist.

4) Bestimme Ich, daß die Amtsblätter, welche in den beiden Regierungs-Departements Posen und Bromberg erscheinen werden, gleichfalls deutsch und pohlnisch ausgegeben werden sollen.

In Hinsicht der sonstigen Einrichtung der Gesetzsammlung und des Amtsblattes, die in den Verordnungen vom 27sten Oktober 1810., vom 28sten März 1811. und 14ten Januar 1813. vorgeschrieben ist, hat es bei diesen gesetzlichen Vorschriften sein Bewenden, nur versteht es sich von selbst, daß bei allen diesen Uebersetzungen der deutsche Text das eigentliche Gesetz bleibt, und bei etwaniger Dunkelheit der Erklärung, zum Grunde gelegt werden muß.

Hiernach haben Sie das Erforderliche zur Ausführung Meines Befehls zu veranlassen.

Berlin, den 20sten Juni 1816.

Friedrich Wilhelm.

An das Staatsministerium.

3) Zbiór praw, skoro prawa oyczyste w W. Xięstwie Poznańskiém zaczną być ważnemi, ma wychodzić w dostósowney liczbie exemplarzy z tłómaczeniem polskiém, tu w biorze WPana, Xiążęcia Kanclerza Stanu, uskutecznianém.

3) To niemiecko-polskie wydanie Zbioru praw użytém także ma być dla tych okolic w Prusach i Sląsku, w których ieszcze język polski iest używany.

4) Postanawiam, ażeby Dzienniki urzędowe, które w Departamentach Regencyinych Poznańskim i Bydgoskim wychodzić będą, podobnież w języku niemieckim i polskim wydawane były.

We względzie dalszego urządzenia Zbioru praw i Dziennika urzędowego, pozostaie się przy przepisach zawartych w ustawach z dnia 27. Października 1810., z dnia 28 Marca 1811. i dnia 14. Stycznia 1813., rozumie się iednak, iż przy wszystkich tych tłómaczeniach text niemiecki właściwém zostaie prawem, i w razie iakowego niezrozumiałego wykładu, za zasadę branym być powinien.

Stósownie do tego rozporządzicie WPanowie co potrzeba w celu wykonania rozkazu Mojego.

Berlin dnia 20. Czerwca 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do Ministerium Stanu.

Nro. 150.

(No. 372. d. S.) Verordnung wegen Aufhebung der Retorsion der Niederländischen und Dänischen Kollateralsteuer. Vom 20sten August 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen: daß Wir Uns veranlaßt finden, die durch mehrere Verfü-

Nro. 150.

(Nro 372. Oryg.) Ustawa względem zniesienia retorsyi opłaty kollateralnéy Niederlandzkiéy i Duńskiéy.

My FRYDERYK WILHELM,

z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Czyniemy wiadomo i podaiemy ninieyszém do wiadomości: iż znayduiemy powód uchylić

gungen früherhin angeordnete Retorsion der Niederländischen Kollateralsteuer, imgleichen die durch die Kabinetsordre vom 20sten März 1795. festgesetzte Retorsion der Dänischen Kollateralsteuer, gegenwärtig wieder aufzuheben, und, nach Maaßgabe der Bestimmung des Allgemeinen Landrechts, Einleitung §. 43., nur dann eine Retorsion eintreten zu lassen, wenn die Königliche Niederländische oder die Königliche Dänische Regierung in Ansehung Unserer Unterthanen strengere Grundsätze, als in Ansehung ihrer eigenen Unterthanen, bei dortigen Erbschaften anwenden sollte.

Hiernach haben Unsere Behörden in künftigen und jetzo pendenten Fällen genau zu verfahren.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und beigedrucktem Königlichen Insiegel.

Gegeben Karlsbad, den 20sten August 1816.

(L.S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Schuckmann.

znowu teraz przepisaną niektoremi dawnieyszemi rozporządzeniami retorsyą opłaty kollateralnéy Niederlandzkiéy, to samo ustanowioną przez rozkaz gabinetowy z dnia 20. Marca 1795. retorsyą opłaty kollateralnéy Duńskiéy, i w miarę przepisu powszechnego Prawa kraiowego, wstęp § 43., dozwolić tylko wtenczas mieysca retorsyi, skoroby Rząd Królewski Niderlandzki lub Duński, we względzie Naszych poddanych trzymać się miał ostrzeyszych zasad, aniżeli we względzie swoich własnych poddanych, przy wydarzaiących się tamże spadkach.

Władze nasze w przyszłych i obecnie agituiących się przypadkach do tego przepisu stósować się maią.

Na dowód podpisaliśmy to własną ręką i pieczęć Królewską wycisnąć kazali.

Dan w Karlsbadzie dnia 20. Sierpnia 1816.

(L.S.) FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Schuckmann.

Nro. 151.

(No. 373. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 30sten August 1816., die Stempelung der bei Privatverlegern herauskommenden Kalender betreffend.

Um den Debit der in Gefolge der Verordnung vom 10ten Januar 1811. von der Kalender-Deputation herauszugebenden Kalender möglichst zu sichern, auf der andern Seite aber, auch mittelbar dahin zu wirken, daß der Kalender zu einem die Bildung der untern Klassen befördernden, ihre Meinungen berichtigenden und leitenden Volksbuche erhoben werde; bestimme Ich auf Ihren in dem Bericht vom 17ten v. M. Mir deshalb gemachten Vortrag, daß

1) von allen bei Privatverlegern im ganzen Umfange der Monarchie herauskommenden inländischen Kalendern, und zwar

Nro. 151.

(Nro. 373. Oryg.) Naywyższy rozkaz z dnia 30. Sierpnia 1816. względem stępłowania kalendarzy u prywatnych nakładników wychodzących.

Chcąc sprzedaż kalendarzy, które Deputacya do tego wyznaczona, stósownie do urządzenia z dnia 10. Stycznia 1811 wydawać będzie, ile możności zapewnić, a z drugiéy strony przyłożyć się do tego pośrednio, aby kalendarz miał wartość książki oświecaiącéy niższe klassy ludu, prostuiącéy iego mniemania i nauczaiącéy go, stanowię na przełożenie W. Pana w raporcie z dnia 17. m. z. uczynione, że

1. od wszystkich kraiowych kalendarzy, w drukarniach przywatnych w całym okręgu Państwa wychodzących, toiest:

a. Volkskalendern

für jedes Exemplar eines Quartkalenders . . . . . 1 Gr. 6 Pf.

für jedes Exemplar eines Oktav- und Schreibkalenders . . 1 Gr. » —

für jedes Exemplar eines Sedez- und Tafelkalenders . . . » — 6 Pf.

b. Luxuskalendern

für jedes Exemplar . . . . 4 Gr. » —

2) von ausländischen Kalendern

a. Volkskalendern

für jedes Exemplar eines Quartkalenders . . . . . 3 Gr. » —

für jedes Exemplar eines Oktav- und Schreibkalenders. . . 2 Gr. » —

für jedes Exemplar eines Sedez- und Tafelkalenders . . . 1 Gr. » —

b. Luxuskalendern

für jedes Exemplar . . . . 8 Gr. » —

en Stempel bezahlt werden sollen. Die Vorschriften des gedachten Kalender-Edikts vom 10ten Januar 1811. müssen übrigens aufs strengste befolgt werden, und darf hiernach namentlich Niemand innerhalb Landes, ohne Genehmigung der Kalender-Deputation und ohne die Manuscripte deren Censur unterworfen, auch die Titelblätter der einzelnen Exemplare zu Stempelung an sie eingeschickt zu haben, Volkskalender verlegen, kein zum Buchverlag und Buchhandel berechtigter Inländer aber Luxuskalender herausgeben, oder fremde Kalender absetzen, wenn er nicht zuvor erstere im Manuscript an die Kalender-Deputation, letztere hingegen der Bezirksregierung zur Censur eingesandt, und jedes innerhalb Landes zu verkaufende Exemplar, von jener wie von dieser, zur gesetzlichen Stempelung gebracht hat, bei Vermeidung der durch das Edikt bereits festgesetzten Strafe der Konfiskation der ungestempelten Kalender und der Entrichtung des vierfachen Betrages der umgangenen Gebühren. Die gedachte Stempelung soll übrigens bei den inländischen

a) od kalendarzy dla ludu:

od każdego exemplarza in quarto 1 dgr. 6 fen.

od każdego exemplarza in octavo lub kalendarza kieszonkowego . . . 1 dgr. —

od każdego exemplarza in decimo sexto i od kalendarzy w sposobie tabelli — 6 fen.

b) od każdego kalendarza mody . . . . . 4 dgr. —

2. od kalendarzy zagranicznych,

a) od kalendarzy dla ludu

od każdego exemplarza in quarto . . . . . 3 dgr. —

od każdego exemplarza in octavo i od kalendarza kieszonkowego . . . 2 dgr. —

od każdego exemplarza in decimo sexto i od kalendarza w sposobie tabelli 1 dgr. —

b) od kalendarzy mody, od każdego exemplarza . 8 dgr. —

stemplowéy należytości płacić się ma. Przepisy rzeczonego edyktu z dnia 10go Stycznia 1811 względem kalendarzy, powinny bydź zresztą iaknayściśléy wykonywane; zaczém nikomu w kraiu niewolno wydawać kalendarzy dla ludu, ieżeli nie ma na to zezwolenia od Deputacyi do kalendarzy wyznaczonéy, ieżeli iéy nie podał rękopisma do cenzury, i ieżeli nie przesłał iéy kart tytułowych każdego poiedyńczego exemplarza, celem wyciśnienia na nich stempla. Prócz tego nie wolno żadnemu z kraiowców, do drukowania książek i handlowania niemi upoważnionych, wydawać kalendarzy mody lub sprzedawać kalendarze zagraniczne, ieżeli pierwszych w rękopiśmie Deputacyi do kalendarzy wyznaczonéy, a ostatnich Regencyi obwodu swoiego do cenzury wprzód nie podał, tudzież ieżeli każdego exemplarza obydwóch tych gatunków kalendarzy w kraiu sprzedać się maiącego, celem wyciśnienia na nim

Luxuskalendern, so wie auch bei dergleichen Volkskalendern auf den Titelblättern durch die Kalender-Deputation, bei den ausländischen Kalendern ohne Unterschied aber durch die Provinzial-Steuererheber, bewirkt werden, und will Ich zugleich, da häufig auch Privatpersonen zu ihrem eigenen Gebrauch unmittelbar aus dem Auslande Kalender zu beziehen pflegen, die den Buchverlegern und Buchhändlern in Rücksicht solcher Kalender auferlegten Verpflichtungen, ausdrücklich auf jene Privatpersonen mit ausdehnen, und zwar der Kontrolle wegen, in der Art, daß jeder von diesen die bezogenen Kalender sofort beim Empfange dem nächsten Steueramte überliefern muß, welches sodann die Censur und Stempelung sofort zu veranlassen hat.

Karlsbad, den 30sten August 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Finanzminister
Grafen v. Bülow.

przepisanego stempla nie przesłał. Za niedopełnienie przepisów edyktu postanowiona iest w nim kara konfiskacyi kalendarzy niestemplowanych i złożenia poczwórnéy ilości opłaty, iakiéy chciano uniknąć. Na kraiowych kalendarzach mody, tudzież na kalendarzach dla ludu bez różnicy, będą wyciskali stempel prowincyonalni pobórcy podatków; ponieważ zaś osoby prywatne zwykły także często sprowadzać sobie na własny użytek kalendarze bezpośrednio z zagranicy, obowiązek przeto względem kalendarzy podobnych, na księgarzy i drukarzy włożony, rozciągam także wyraźnie i do osób prywatnych, a mianowicie, celem kontrollowania ich, w ten sposób, że każda z nich winna sprowadzone kalendarze, natychmiast po ich odebraniu, złożyć w naybliższym urzędzie poborowym, który względem cenzury i wyciśnienia na nich stempla należyte bez zwłoki uczyni kroki.

w Karlsbadzie dnia 30. Kwietnia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Hrabi Bülow,
Ministra stanu i finansów.

Nro. 152.

(No. 375. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 14ten Dezember 1815., wegen der für Nicht-Kombattanten errichteten Kriegs-Denkmünze.

Auf den Bericht, welchen die General-Ordenskommission in Folge der Kabinetsorder vom 7ten Februar c. nach genommener Rücksprache mit dem Kriegs-Ministerio über diejenigen Individuen erstattet hat, denen die für Nicht-Kombattanten bestimmte Kriegs-Denkmünze zu verleihen seyn würde, bestimme Ich hiermit: daß alle die Beamten, welche des Dienstes wegen der fechtenden Armee ins Feld gefolgt sind, die gedachte Denkmünze erhalten und zum Tragen

Nro. 152.

(Nro. 375. Oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 14. Grudnia 1815., względem ustanowionego medalu woiennego dla osob, nienależących do boiu.

Na raport, zdany przez Generalną Kommissyą Orderową w skutek rozkazu gabinetowego z dnia 7. Lutego r. b., za zniesieniem się z Ministerstwem Woyny, względem osób, którymby ustanowiony dla nienależących do boiu medal woienny miał być udzielanym, postanawiam ninieyszém: iż wszyscy urzędnicy, którzy w stósunkach służby zostawali przy walczącém woysku, maią rzeczony medal otrzymać i do

derselben in der vorgeschriebenen Art berechtigt seyn sollen, in sofern sie mit Eifer und Treue gedient haben, und darüber die Zeugnisse ihrer Vorgesetzten beibringen können. Wenn es unter ihnen einige geben sollte, welche sich durch ihre frühern Dienste als Kombattanten bereits die für diese bestimmte Denkmünze erworben haben; so setze Ich zugleich fest, daß es für solche bei dieser einen Denkmünze sein Bewenden behalten soll, und neben dieser nicht noch die andere Denkmünze getragen werden darf. Ich überlasse der General-Ordenskommission, bei Vertheilung der Denkmünzen für die Nicht-Kombattanten danach zu verfahren, und indem Ich in Absicht der Beschaffenheit derselben auf die darüber bereits gegebenen Bestimmungen verweise, bemerke Ich, daß das genehmigte Band nicht breiter als das für die andere Denkmünze seyn darf. Dem Kriegs-Ministerio habe Ich von obigen Bestimmungen Kenntniß gegeben.

Berlin, den 14ten Dezember 1815.

Friedrich Wilhelm.

An
die General-Ordenskommission.

noszenia go w sposobie przepisanym być upoważnieni, skoro służyli gorliwie i wiernie, i złożyć na to świadectwa przełożonych swoich są w stanie. Gdyby między nimi znaydować się mieli niektórzy, co służąc dawniéy w woysku walczącém nabyli iuż medal dla tegoż przeznaczony; postanawiam zarazem, iż dla tych pozostać się ma przy tym iednym medalu i obok tego ieszcze drugi medal noszonym być niemoże. Poruczam Generalnéy Kommissyi Orderowéy, ażeby przy wydawaniu medalów dla osób, które do boiu nienależały, według tego postępowała, a odwołuiąc się we względzie urządzenia onych do wydanych iuż w téy mierze przepisów, nadmieniam, iż zatwierdzona wstążka nie powinna być szersza iak u drugiego medalu. O powyższych postanowieniach zawiadomiłem Ministerstwo Woyny.

Berlin dnia 14. Grudnia 1815.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Generalnéy Kommissyi Orderowéy.

Nro. 153.

(No. 376. d. O.) Allerhöchste Kabinetsorder vom 17ten Juli 1816., daß jeder Civiloffiziant die Summe der seiner künftigen Gattin bei der allgemeinen Wittwenkasse zu versichernden Pension bestimmt angeben soll.

Nach Ihrem Vorschlage in dem Berichte vom 18ten v. M. will Ich die Bestimmungen in Meiner Kabinetsorder vom 18ten Oktober 1800., wegen des Beitritts der Civiloffizianten zur allgemeinen Wittwenkasse, dahin abändern:

daß künftig, ohne allen Unterschied der Fälle, jedem Civiloffizianten, welcher den Heirathskonsens nachsucht, zur Pflicht gemacht werden soll, eine bestimmte Erklärung abzugeben, mit

Nro. 153.

(Nro. 376. Oryg.) Naywyższy rozkaz gabinetowy z d. 17. Lipca 1816., według którego każdy urzędnik cywilny wyraźnie zadeklarować winien summę pensyi swéy przyszłéy małżonce w powszechnéy Kassie wdow zabezpieczyć się maiącéy.

Przychylaiąc się do przedstawienia WPanów w raporcie z dnia 18. z. m. postanowienia w rozkazie Moim z dnia 18. Października 1800, względem przystępowania urzędników cywilnych do powszechnéy kassy wdów udzielone, w ten sposób zmieniam:

iż odtąd, bez wszelkiéy różnicy przypadków, każdy urzędnik cywilny, wnoszący o udzielenie mu pozwolenia do weyścia w śluby małżeńskie, zobowiązanym być ma,

welcher Summe er seine künftige Gattin in die Wittwenkasse einkaufen wolle, und daß jedem Civil-Offizianten, welcher diese bestimmte Erklärung abzugeben unterläßt, der Heirathskonsens verweigert werden soll.

Ich überlasse Ihnen, diese anderweite Bestimmungen in Ihren Departements überall zur Kenntniß bringen zu lassen, und auf deren genaueste Festhaltung, auch besonders darauf zu sehen, daß diejenigen Offizianten, welche nach Abgabe obiger Erklärung den Heirathskonsens erhalten, auch wirklich derselben gemäß, sich nach vollzogener Heirath bei der allgemeinen Wittwenkasse assoziiren.

Berlin, den 17ten Juli 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
das Staats-Ministerium.

* * *

Die Allerhöchste Kabinetsorder vom 18ten Oktober 1800. lautet folgendermaaßen:

Seine Königliche Majestät von Preußen ꝛc. wollen bei den aus dem Berichte des Generaldirektorii vom 14ten d. M., dessen Beilage hierbei zurückerfolget, ersehenen Hindernissen, welche die Aufnahme solcher Civiloffizianten in die allgemeine Wittwenanstalt, die nach den bisherigen Grundsätzen nicht rezeptionsfähig gewesen, findet, den dagegen gemachten Vorschlag:

daß alle zur Aufnahme qualifizirte Königliche Diener ernstlich durch die Landeskollegia aufgefordert werden, für ihre Frauen, falls es noch nicht geschehen, bei der Wittwenkasse einzusetzen, mit dem Beifügen, daß sie im Unterlassungsfalle auf eine Pension für ihre nothleidende Wittwen nicht zu rechnen haben, und daß von jetzt an, jeder Civil-Beamte, welcher heirathen will, durch seinen unmittelbaren Vorgesetzten

ażeby wyraźną złożył deklaracyą, na iaką summę wkupić chce przyszłą swą żonę do Kassy wdów, i że każdemu urzędnikowi cywilnemu, któryby téy wyraźnéy niezłożył deklaracyi, pozwolenie do wstąpienia w związki ślubne ma być odmówioném.

Poruczam WPanom ogłoszenie tych zmienionych postanowień w wydziałach WPanów, i baczenie na nayściśleysze onych dopełnienie, mianowicie zaś na to, ażeby urzędnicy, którzy po złożeniu powyższéy deklaracyi pozwolenie na wzięcie ślubu otrzymuią, niezawodnie stósownie do téyże deklaracyi, ożeniwszy się do powszechnéy Kassy wdów przystąpili.

Berlin dnia 17. Lipca 1816.

(L.S.) FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministerium Stanu.

* * *

Naywyższy rozkaz gabinetowy z dnia 18. Października 1800. iest następuiącéy osnowy:

Nayiaśnieyszy Król Pruski i t. d. zapatrzywszy się na wykazane w raporcie Generalnego Directorii z dnia 14 z. m., — którego zwraca się tu annex — przeszkody, iakich doznaie przyimowanie takich urzędników cywilnych do powszechnego instytutu wdów, którzy według dotychczasowych prawideł niekwalifikowali się do przyięcia, przychyla się do uczynionéy natomiast propozycyi:

ażeby wszyscy kwalifikuiący się do przyięcia słudzy Królewscy z napomnieniem przez Kollegia kraiowe wezwani zostali, iżby żony swe, skoro to ieszcze nie nastąpiło, do kassy wdów wkupili, dodaiąciż nieuczyniwszy tego nie maią się spodziewać pensyi dla swych niedostatek cierpiących wdów, i że odtąd, każdy urzędnik cywilny, chcący się ożenić, winien

bei dem Chef des Departements sich melden und nachweisen muß, mit welcher Summe er sich bei der Wittwenkasse assoziiren wolle, oder daß seine künftige Frau nach seinem Tode ohnehin leben könne, widrigenfalls die Erlaubniß zum Heirathen, nur gegen einen von beiden Theilen zu unterschreibenden Revers, daß die zurückbleibende Wittwe auf keine Pension Anspruch mache, ertheilt werden soll,

genehmigen, dabei aber zu Vermeidung alles Mißverstandes ausdrücklich erklären, daß die Erlaubniß zum Heirathen, wenn einer von den obigen Bedingungen Genüge geleistet worden, nie verweigert werden soll. Was nun die Wittwen derjenigen Diener betrifft, welche nach den Grundsätzen der Sozietät jetzt nicht mehr angenommen werden können, so wollen Allerhöchstdieselben dafür ferner nach Möglichkeit sorgen, so wie Sie auch denjenigen, besonders ärmern Subalternbedienten, denen es unmöglich seyn möchte, neben den laufenden Beiträgen, auch den Nachschuß von der Zeit der Verheirathung an, aufzubringen, gern eine Beihülfe dazu bewilligen werden. In Ansehung dieser Beihülfe behalten Se. Majestät, sobald als der Betrag derselben ausgemittelt seyn wird, Sich vor, entweder das dazu erforderliche Kapital oder die Zinsen desselben anzuweisen.

Potsdam, den 18ten Oktober 1800.

Friedrich Wilhelm.

An
das Generaldirektorium.

przez swego bezpośredniego przełożonego zgłosić się do Naczelnika Wydziału i udowodnić, na iaką summę wpisać się chce do kassy wdów, lub że przyszła iego żona po iego śmierci obeyść się bez tego może, inaczéy pozwolenie do weyścia w związki małżeńskie, tylko w skutek podpisanego przez obydwie strony rewersu, iż pozostała wdowa pensyi domagać się nie będzie, ma być udzielaném,

z tém wyraźném dla uniknienia wszelkich mylnych wykładów oświadczeniem, iż pozwolenie do wstępowania w śluby małżeńskie, po dopełnieniu iednego z powyższych warunków, nigdy nie ma być wzbranianém. Co się tyczy wdów tych urzędników, którzy wedle zasad towarzystwa nie mogą iuż być przyiętymi, starać się będzie o to nadal wedle możności Król. Jmć, a oraz i tym, mianowicie uboższym oficyalistom podwładnym, którzyby niebyli w stanie uiścić obok bieżących składek, także dawnieyszych od czasu ożenienia się, chętnie wsparcie tym końcem wyznaczy. We względzie tego wsparcia zachownie sobie Król Jmć, skoro ilość onegż obrachowaną zostanie, assygnować albo potrzebny tym końcem kapitał lub prowizye od niego.

Potsdam dnia 18. Października 1800.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Generalnego Directorium.

Nro. 154.

(No. 378. d. O.) Verordnung, wodurch das Führen fremder oder erdichteter Namen verboten wird. Vom 30sten Oktober 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Da die Erfahrung gelehrt hat, daß das Führen fremder oder erdichteter Namen, der Sicherheit des

Nro. 154.

(Nro. 378. Oryg.) Ustawa zakazuiąca używania obcych lub zmyślonych nazwisk. Z dnia 30. Października 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Ponieważ doświadczenie nauczyło, iż używanie cudzych lub zmyślonych nazwisk, szko-

bürgerlichen Verkehrs, so wie der Wirksamkeit der Polizeibehörden, nachtheilig ist; so verordnen Wir hierdurch Folgendes:

§. 1.

Niemand soll, bei Vermeidung einer Geldstrafe von Fünf bis Funfzig Thalern, oder eines verhältnißmäßigen Arrestes, sich eines ihm nicht zukommenden Namens bedienen.

§. 2.

Geschiehet diese Führung eines fremden oder erdichteten Namens in betrüglicher Absicht; so treten die Vorschriften der allgemeinen Strafgesetze ein.

Wir befehlen Unseren Unterthanen, Gerichten und Polizeibehörden, sich nach dieser Verordnung zu achten.

Urkundlich ist diese Verordnung von Uns Höchsteigenhändig vollzogen, und mit Unserem größeren Königlichen Insiegel bedruckt worden.

Gegeben Berlin, den 30sten Oktober 1816.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

dliwém iest bezpieczeństwu związków obywatelskich, niemniéy skutecznemu władz policyinych działaniu; przeto stanowiemy ninieyszém:

§. 1.

Nikt, pod uniknieniem pieniężnéy kary pięciu do pięćdziesiąt talarów, lub dostósownego aresztu, niepowinien używać niesłużącego mu nazwiska.

§. 2.

Jeżeli kto użyie cudzego lub zmyślonego nazwiska w zamiarze oszukania; stósować się należy do przepisów powszechnych praw karzących.

Rozkazuiemy Naszym Poddanym, Sądom i Władzom Policyinym, zachowanie się według téy ustawy.

Na dowód podpisaliśmy ią własną Naszą ręką i większą pieczęcią Naszą opatrzyć kazali.

Dan w Berlinie d. 30. Października 1816.

(L.S.) FRYDERYK WILHELM.

C. Xiążę Hardenberg. Kircheisen. Hrabia Bülow. Schukmann. W. Xiążę Wittgenstein. Boyen.

Nro. 155.

(No. 380. d. S.) Patent wegen Wiedereinführung der Preußischen Gesetze in das Großherzogthum Posen. Vom 3ten November 1816.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen ꝛc. ꝛc.

Thun kund und fügen hierdurch Jedermann zu wissen:

Wir haben bereits die Wiedereinführung des Allgemeinen Landrechts in Unser Großherzogthum Posen angeordnet, und im Allgemeinen die Grundsätze festgestellt, welche bei Organisation der Justizverfassung in demselben befolgt werden sollen.

Damit nun Unsere dortige Unterthanen an den

Nro. 155.

(Nro. 380. Oryg.) Patent względem zaprowadzenia znowu w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém Praw Pruskich. Z dnia 9. Listopada 1816.

My FRYDERYK WILHELM, z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszem wobec i każdemu w szczególności komu o tém wiedzieć należy, wiadomo czyniemy:

Dawniéy iuż postanowiliśmy, aby w Naszém Wielkiém Xięstwie Poznańskiém powszechne prawo kraiowe znowu było zaprowadzoném; wskazane oraz były od Nas ogólne zasady, iakie przy organizacyi sądownictwa w témże Xięstwie maią bydź zachowane. Aby więc

Wohlthaten Unserer Gesetzgebung baldmöglichst wieder Theil nehmen mögen, verordnen Wir hierdurch Folgendes:

§. 1.

Das Allgemeine Landrecht soll vom 1sten März 1817. an gesetzliche Kraft haben.

Vom 1sten März 1817. an, soll Unser Allgemeines Landrecht, nebst dem dasselbe abändernden, ergänzenden und erläuternden Bestimmungen, in dem Großherzogthum Posen von neuem volle Kraft des Gesetzes haben, und nach dem benannten Tage, bei Vollziehung und Beurtheilung aller rechtlichen Handlungen und deren Folgen, so wie bei Entscheidung der entstehenden Rechtsstreitigkeiten, zum Grunde gelegt werden.

§. 2.

Provinzial-Gesetze und Gewohnheiten.

Die in dem Großherzogthum Posen bestandenen besondern Rechte und Gewohnheiten sollen, in sofern sie unter der vorigen Regierung aufgehoben und abgeschafft worden, auch fernerhin nicht mehr zur Anwendung kommen. An deren Stelle treten die Bestimmungen des Allgemeinen Landrechts, und wo diese fehlen sollten, die Analogie des Rechts nach Anleitung der in dem §. 49. der Einleitung zum Allgemeinen Landrecht gegebenen Vorschrift.

§. 3.

Das Allgemeine Landrecht soll auf die während der Gesetzeskraft der fremden Rechte vorgefallenen Handlungen und Begebenheiten nicht gezogen werden.

Auf die vor dem 1sten März 1817. während der Gesetzeskraft der fremden Rechte vorgefallenen Handlungen und Begebenheiten soll das Allgemeine Landrecht nicht angewendet werden; es finden vielmehr dabei die in den §§. 14. bis 20. der Einleitung vorgeschriebenen Grundsätze statt. Auch soll ein jeder, welcher zur Zeit der wieder eingetretenen Gesetzeskraft des Allgemeinen Landsrechts, in einem nach bisherigen Rechten gültigen und zu Recht beständigen Besitze irgend einer Sache oder irgend eines Rechts sich befindet, dabei gegen jeden privatrechtlichen Anspruch geschützt, und Niemand in dem Genusse seiner in dem Verkehr mit andern Privatpersonen wohlerworbenen Gerechtsame, unter irgend einem, aus dem Allgemeinen Landrechte entlehnten Vorwande gestört oder beein-

tameczni Nasi poddani iak nayrychléy znowu w dobrodzieystwach prawodawstwa Naszego mogli mieć udział, przeto stanowiewy niniey-szém co następuie.

§. 1.

Powszechne prawo kraiowe ma od 1go Marca 1817. roku zacząwszy, znowu mieć moc obowiązuiącą.

Od dnia 1go Marca roku 1817 Nasze prawo powszechne kraiowe, wraz z przepisami, takowe odmieniaiącemi, uzupełniaiącemi i obiaśniaiącemi, w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém ma znowu mieć zupełną moc i powagę swoią, i po tymże dniu przy przedsiębraniu i rozpoznawaniu wszelkich czynności prawnych i ich skutków, iako też przy rozstrzyganiu zachodzących sporów ma służyć za prawidło.

§. 2.

Prawa prowincyonalne i zwyczaie.

Bywsze dawniéy w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém prawa szczególne i zwyczaie, o ile takowe za rządu zeszłego zostały zniesione i uchylone, także i nadal iuż zastósowanemi bydź nie maią. W mieysce ich wstępuią przepisy powszechnego prawa kraiowego, a w niedostatku tych, analogia prawa podług obiętéy w §. 49. Wstępu do powszechnego prawa kraiowego skazówki.

§. 3.

Prawo kraiowe nie ma bydź rozciągniętém do takich czynności i przypadków, które za czasu praw obcych wydarzyły się.

Do czynności i wypadków za czasu praw obcych nastąpionych, powszechne prawo kraiowe nie ma bydź zastósowaném, owszem względem tych zachowane bydź maią zasady, iakie w § 14. i 20. wstępu są przepisane. Również każdy, który przy nastąpionéy znowu mocy obowiązuiącéy powszechnego prawa kraiowego znayduie się w posiadaniu iakowéy rzeczy lub prawa, podług dotychczasowych przepisów ważném i prawodzielném, zachowanym bydź ma przy niem przeciw wszelkim pretensyom, iakieby kto z praw prywatnych przeciw niemu mógł sobie rościć, i nikt w używaniu praw swych od innych osób prywatnych ważnie nabytych pod iakimkolwiek pretextem z powsze-

trächtiget werden. Dieser Grundsatz ist jedoch mit Vorbehalt der noch zu erlassenden Bestimmung über die Gerechtsame derjenigen Unterthanen aus den alten Provinzen anzuwenden, welche früherhin, durch willkührliche Eingriffe der Behörden des vormaligen Herzogthums Warschau in die Jurisdiktionsrechte Unseres Staats, vor die Herzoglich-Warschauischen Gerichte vorgeladen und, trotz der diesseitigen Protestationen und Weigerung, die Vorladungen zu insinuiren, durch Kontumazial-Erkenntnisse verurtheilt worden.

§. 4.

Wenn die bisherigen Gesetze dunkel oder zweifelhaft sind, so findet das Allgemeine Landrecht Anwendung.

Wenn jedoch aus einer ältern Handlung oder Begebenheit Prozesse entstehen, und die damals vorhandenen, auf den vorliegenden Fall anzuwendenden Gesetze dunkel oder zweifelhaft sind; so ist derjenigen Meinung, welche mit den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts übereinstimmt, oder denselben am nächsten kommt, der Vorzug zu geben.

§. 5.

Wenn die Gültigkeit eines früheren Gesetzes zweifelhaft ist, so soll darüber der Justizminister entscheiden.

Sollte ein Zweifel darüber entstehen, welches Gesetz in einer gewissen Zeitperiode bis zum 1sten März 1817. gegolten hat; so ist deshalb die Entscheidung Unsers Justizministers einzuholen.

§. 6.

Wie es wegen der zur Zeit der Publikation noch schwebenden ältern Fälle und Rechts-Angelegenheiten zu halten sey; besonders

In den Fällen, wo die Handlung oder Begebenheit, aus welcher streitige Rechte unter den Partheien entspringen, zwar schon vor der Einführung des Allgemeinen Landrechts sich ereignet haben, die rechtlichen Folgen derselben aber erst nachher eintreten, soll darauf Rücksicht genommen werden, ob es noch in der Gewalt desjenigen, von dessen Rechten oder Pflichten die Rede ist, gestanden, die rechtlichen Folgen der frühern Handlung oder Begebenheit, zu

chnego prawa kraiowego powziętym ma doznać iakowéy przeszkody lub uszczerbku. Zasada ta atoli zastósowaną bydź ma z zastrzeżeniem wydać się ieszcze maiących przepisów względem praw tych poddanych Naszych w prowincyach dawnieyszych, którzy dawniéy przez samowładne przywłaszczenie sobie przez władze byłego Xięstwa Warszawskiego praw jurysdykcyinych Państwa Naszego, przed sądy pomienionego Xięstwa zapozywani i pomimo protestacyów i odmawianego ze strony władz państwa Naszego wręczania zapozwów, zaocznie zostali osądzonemi.

§. 4.

Jeżeli dotychczasowe prawa są ciemne lub wątpliwe, natenczas przepisy powszechnego prawa kraiowego maią bydź zastósowane.

Jeżeli iednak z dawnieyszéy iakowéy czynności lub wypadku spór iakowy wynika, a prawa owczasowe do przypadku tego zastósować się maiące są ciemne lub wątpliwe, natenczas zdanie to, które z przepisami powszechnego prawa kraiowego zgadza się, lub do nich naybardziéy się zbliża, ma mieć pierwszeństwo.

§. 5.

Jeżeli zachodzi wątpliwość względem mocy obowiązuiącéy iakowego prawa dawnieyszego, natenczas Minister sprawiedliwości ma w tym względzie decydować.

Gdyby względem tego zachodzić miała iakowa wątpliwość, iakie prawo w pewnéy epoce aż do dnia 1. Marca 1817. roku miało moc obowiązuiącą, natenczas udać się należy po decyzyą w téy mierze do naszego Ministra sprawiedliwości.

§. 6.

Jak postąpić należy względem przypadków dawnieyszych interesów prawnych w czasie publikacyi ieszcze toczących się, w szczególności.

W przypadkach, gdzie czyn lub wypadek iakowy, z którego prawa sporne pomiędzy stronami wynikaią, wprawdzie iuż przed zaprowadzeniem powszechnego prawa kraiowego zdarzył się, skutki prawne iego zaś dopiero późniéy następuią; na to mianym bydź ma wzgląd, czyli ieszcze było w mocy tego, o którego prawach lub obowiązkach iest mowa, oznaczyć skutki prawne poprzedniczego czynu lub wyda-

bestimmen, und auf andere Art, als in dem Allgemeinen Landrechte geschehen ist, festzusetzen: oder ob eine solche abändernde Bestimmung in der Gewalt und einseitigen Entschließung desjenigen, den die Handlung oder Begebenheit angehet, nicht mehr gestanden habe. Im letzten Falle sollen die auch später eintretenden rechtlichen Folgen dennoch nur nach den älteren Gesetzen, welche zur Zeit der vorgefallenen Handlung oder Begebenheit gültig gewesen sind, beurtheilt werden. Im ersten Falle hingegen soll, wenn auch die Handlung oder Begebenheit älter, aber keine solche abändernde Bestimmung vorhanden wäre, bei Beurtheilung der erst nach dem ersten März 1817. eintretenden rechtlichen Folgen, dennoch nur die Vorschrift des Allgemeinen Landrechts Anwendung finden.

§. 7.
Wegen der Verträge.

Es sind daher alle Verträge, welche vor dem 1sten März 1817. errichtet worden, sowohl in Ansehung ihrer Form und ihres Inhalts, so wie auch der daraus entstehenden rechtlichen Folgen, nach den, zur Zeit des geschlossenen Vertrages bestandenen Gesetzen zu beurtheilen, wenn gleich erst später daraus auf Erfüllung, Aufhebung oder Leistung des Interesse geklagt würde.

§. 8.
Wegen der Testamente.

Alle Testamente und letztwillige Verordnungen, welche vor dem 1sten März 1817. errichtet worden, sind in Rücksicht ihrer Form durchgehends nach den Vorschriften der älteren Gesetze zu beurtheilen. Auch der Inhalt dieser Testamente ist gültig, in sofern nicht Prohibitiv-Gesetze zur Zeit des Erbanfalles ihm entgegenstehen. In letzterer Rücksicht ist insbesondere die Lehre von der Erbfähigkeit der instituirten Erben und vom Pflichttheil nach den zur Zeit des Erbanfalls geltenden Gesetzen zu beurtheilen.

rzenia, i ustanowić takowe w sposobie innym, aniżeli w powszechném prawie kraiowém są oznaczone: lub czyli takowe odmienne oznaczenie iuż nie było w mocy i nie zależało iuż od iednostronnego postanowienia tego, którego czyn takowy lub wypadek tyczy się. W ostatnim przypadku, skutki prawne chociaż późniéy dopiero nastąpione, iednakże iedynie tylko podług praw dawnieyszych, które w czasie wydarzonego czynu lub wypadku miały moc obowiązuiącą, maią bydź ocenione. W przypadku pierwszym zaś, choćby czyn lub wypadek był dawnieyszym, lecz żadne takowe zmieniaiące postanowienie nienastąpiło, przy ocenieniu nastąpionych dopiero po 1. Marca 1817 skutków prawnych przepisy powszechnego prawa kraiowego maią bydź zastósowane.

§. 7.
O Umowach.

Wszelkie zatém umowy przed 1. Marca 1816 zawarte, tak co do ich formy i osnowy, iako też co do wynikaiących z nich skutków prawnych rozpoznawane bydź powinny podług przepisów prawa tego, które w czasie zawarcia umowy miało moc obowiązuiącą, choćby późniéy dopiero o ich dopełnienie, uchylenie lub o wynagrodzenie skarzono.

§. 8.
O Testamentach.

Wszelkie testamenta lub inne ostateczne rozrządzenia przed 1. Marca 1817. roku poczynione, co do ich formy zupełnie uważane bydź maią podług przepisów praw dawnieyszych. Także i osnowa tychże testamentów iest ważną, ieżeli iakowy wyraźny nakaz w czasie otworzonego spadku, iéy nie iest przeciwnym. W ostatnim względzie w szczególności nauka o zdolności ustanowionych dziedziców do obięcia spadku oraz o części sukcessorom prawnym koniecznie zostawić się maiącéy (Pars legitima) zastósowaną bydź musi podług praw tych, które w czasie otwartego spadku miały moc obowiązuiącą.

§. 9.

Gültigkeit der holographischen und vor Notarien errichteten Testamente.

Es sollen aber die von den Erblassern eigenhändig ge- und unterschriebenen, ohne Beobachtung einer weiteren Form, bisher gültig gewesenen Testamente, imgleichen diejenigen, welche vor Notarien aufgenommen worden, nur noch während eines Jahres, vom 1sten März 1817. an gerechnet, als rechtsbeständig erachtet werden. Nach Ablauf dieses Zeitraums, tritt in Ermangelung einer anderweitig gültig aufgenommenen Disposition, die gesetzliche Erbfolge ein, wofern nicht nachgewiesen werden kann, daß der Erblasser während des ganzen einjährigen Zeitraums von Errichtung eines Testaments nach den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts verhindert gewesen ist.

Uebrigens soll in allen Fällen, in welchen Personen, die vor Notarien ihr Testament errichtet haben, solches gerichtlich auf- oder annehmen lassen, die Gebührenfreiheit statt finden, so daß selbige nur die baaren Auslagen zu entrichten verbunden sind.

§. 10.

Von der gesetzlichen Erbfolge.

Die gesetzliche Erbfolge zwischen Eltern und Kindern, auch andern Familien-Mitgliedern, so weit dieselbe nicht durch rechtsgültige Verträge abgeändert ist, ist in allen bis zum 1sten März 1817. entstehenden Erbfällen, nach den bisherigen Gesetzen, nachher aber, wenn der Erblasser keine rechtsgültige Abänderungen gemacht hat, nach den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts zu beurtheilen und zu entscheiden.

§. 11.

Von dem Verhältnisse der Eheleute.

Das rechtliche Verhältniß der Eheleute, die sich vor dem 1sten März 1817. verheirathet haben, soll in Absicht der Rechte und Pflichten unter Lebendigen, so wie auch der Grundsätze wegen Auseinandersetzung bei Trennung der Ehe, nach den, zur Zeit der geschlossenen Ehe bestandenen Gesetzen bestimmt werden.

§. 9.

O własności testamentów własnoręcznych i przed Notaryuszami sporządzonych.

Testamenta zaś przez spadkodawców własnoręcznie pisane i podpisane, które bez zachowania innéy iakowéy dalszéy formalności dotąd były ważne, oraz i te, które przed Notaryuszem były zdziałane, tylko ieszcze przez przeciąg roku iednego, od 1. Marca 1817. roku zacząwszy, za prawoważne uważane bydź maią. Po upłynieniu tego czasu zaś, gdy inne dalsze sporządzoném nie zostało ważne rozrządzenie, spadek przechodzi na sukcessorów z prawa do niego powołanych, ieżeli udowodnioném bydź nie może, iż spadkodawca przez cały ten iednoroczny przeciąg czasu znaydował się w niemożności sporządzenia testamentu podług przepisów powszechnego prawa kraiowego. W reszcie każdy chcący testament swóy iuż przed Notaryuszem zdziałany potém sądownie kazać sporządzić lub w sądzie złożyć, ma bydź wolnym od wszelkiéy opłaty, wyiąwszy iednak gotowe wydatki, które zapłacić iest obowiązanym.

§. 10.

O prawnym porządku sukcessyinym.

Prawny porządek sukcessyiny pomiędzy rodzicami i dziećmi, i innemi członkami familiinemi, o ile takowy przez prawoważne układy nie został odmienionym, co do wszelkich spadków do dnia 1. Marca 1817 otworzonych podług dotychczasowych praw, potém zaś, ieżeli spadkodawca żadnych nie poczynił odmian prawodzielnych, podług przepisów powszechnego prawa kraiowego uważanym i ustanowionym bydź powinien.

§. 11.

O stósunku prawnym pomiędzy małżonkami.

Stosunek prawny pomiędzy małżonkami, którzy przed 1. Marca 1817 związek małżeński zawarli, co do praw i obowiązków między żyiącemi, iako też co do zasad względem rozdziału maiątku przy rozwiązaniu małżeństwa, oznaczonym bydź ma podług praw tych, które w czasie zawarcia małżeństwa miały moc obowiązującą.

Die Gründe, aus welchen eine vor dem 1sten März 1817. geschlossene Ehe von nun an für nichtig und ungültig zu erklären, oder auch zu scheiden, werden dagegen nach den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts beurtheilt, in sofern sie nicht aus Thatsachen hergenommen werden, welche sich früher ereigneten, und die das damals geltende Gesetz für keinen hinreichenden Grund geachtet hat. Bei der Erbfolge, wenn sie nicht durch rechtsgültige Verträge oder letztwillige Verordnungen bestimmt wird, sondern nach dem allgemeinen Recht anzuordnen ist, soll der überlebende Ehegatte die Wahl haben, ob er nach den, zur Zeit der geschlossenen Ehe geltend gewesenen Gesetzen, oder nach den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts über die Erbfolge bei vorhandener ehelicher Gütergemeinschaft, erben wolle.

§. 12.

Eheliche Gütergemeinschaft.

Bei allen nach dem 1sten März 1817. geschlossenen Ehen, soll die eheliche Gütergemeinschaft, so wie sie in dem Allgemeinen Landrechte Th. 2. Titel. 1. §. 361. u. f. bestimmt ist, eintreten, in sofern selbige nicht durch Verträge ausdrücklich ausgeschlossen worden ist.

§. 13.

Vom väterlichen und mütterlichen Nießbrauch.

Der dem Vater von dem Vermögen seiner Kinder nach den Vorschriften des Allgemeinen Landrechts zustehende Nießbrauch, tritt mit dem 1sten März 1817. wieder ein; wohingegen mit diesem Tage der Nießbrauch der Mutter von dem Vermögen der Kinder, in Ermangelung rechtsgültiger, darüber geschlossener Verträge, aufhört, insofern das Allgemeine Landrecht diesen Nießbrauch der Mutter nicht beilegt.

§. 14.

Von den rechtlichen Folgen des unehelichen Beischlafs.

Die vor dem 1sten März 1817. gebornen unehelichen Kinder erhalten mit diesem Tage die im Allgemeinen Landrechte ihnen beigelegten Rechte, insofern ihnen solche durch die bisherigen Gesetze entzogen

Przyczyny, z których zawarte przed 1szym Marca 1817 małżeństwo odtąd za żadne lub nieważne uznaném albo rozwiązaném bydź ma, rozpoznane bydź powinny podług przepisów powszechnego prawa kraiowego, ieżeli nie z takich powzięte są czynów, które dawniéy iuż nastąpiły, i które podług owczasowych praw nie były uważane za powód dostateczny. Przy otworzeniu spadku, ieżeli w téy mierze prawoważne nie exystuią układy lub rozporządzenia testamentowe, lecz porządek sukcessyiny podług prawa ogólnego musi bydź urządzonym, małżonkowi przeżyiącemu służyć ma wybór, czyli podług praw tych, które w czasie zawartego małżeństwa miały moc obowiązuiącą lub podług przepisów, iakie w powszechném prawie kraiowém względem porządku sukcessyinego przy zachodzącéy wspólności dóbr, są obięte, chce mieć udział z sukcessyi.

§. 12.

O wspólności maiątku między małżonkami.

Między wszystkiemi małżonkami, którzy dopiero po 1. Marca 1817. roku związek małżeński zawieraią, mieysce mieć ma wspólność maiątku w tym sposobie, iak takowa w powszechném prawie kraiowém w części drugiéy Tyt. I. §. 361. i następnych iest oznaczoną, ieżeli takowa przez wyraźne układy nie została wyłączoną.

§. 13.

O prawie rodziców używania przychodów z maiątku swych dzieci.

Służący oycu podług przepisów powszechnego prawa kraiowego użytek maiątku dzieci iego, zaczyna się znowu z dniem 1szym Marca 1817. Prawo zaś matki używania przychodów z maiątku swych dzieci, w niedostatku prawoważnych w téy mierze układów, z tymże dniem ustaie, ieżeli iéy takowe przez powszechne prawo kraiowe nie iest nadaném.

§. 14.

O prawnych skutkach nieprawego obcowania cielesnego.

Dzieci z nieprawego łoża spłodzone, które przed 1. Marca 1817. roku urodziły się, otrzymaią z tymże dniem prawa, w powszechném prawie kraiowém im nadane, o ile im takowe

waren. Dagegen finden, in Ermangelung eines gültigen Anerkenntnisses des Vaterschaft, weder Entschädigungs-Ansprüche von Seiten der Geschwächten, noch Alimenten-Forderungen für die Zeit bis zum 1sten März 1817. von Seiten des unehelichen Kindes statt. Ist die Niederkunft nach dem 1sten März 1817. erfolgt, so werden die rechtlichen Folgen des unehelichen Beischlafs nach dem Allgemeinen Landrecht beurtheilt.

§. 15.

Von dem Verhältnisse der bäuerlichen Unterthanen.

Bei der bereits erfolgten Aufhebung der Unterthänigkeit soll es verbleiben und dem gemäß das gegenwärtige Verhältniß zwischen den Gutsbesitzern und den auf ihren Gütern befindlichen nicht erblichen Bauern und Landleuten aufrecht erhalten werden, nach welchem diese Leute als völlig persönlich freie Menschen anzusehen sind, welche die ihnen vom Grundbesitzer überlassenen Grundstücke in Nutznießung haben und dafür eine bestimmte Prästation, gleichviel, ob in baarem Gelde oder in natura, oder durch Dienste, abführen. Die Art und Weise, wie das Edikt wegen der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse vom 14ten September 1811. und dessen Deklaration vom 29sten Mai d. J. im Großherzogthum Posen mit Beachtung der Gerechtsame aller Betheiligten, in Anwendung zu bringen sey, bleibt der Bestimmung durch eine besondere Verordnung vorbehalten.

§. 16.

Von der Verjährung.

Die Verjährung soll in denjenigen Fällen, bei welchen sie schon vor dem 1sten März 1817. vollendet gewesen ist, lediglich nach den bisherigen Rechten beurtheilt werden, wenn gleich die daraus entstandenen Befugnisse oder Einwendungen erst nachher geltend gemacht würden. In solchen Fällen aber, bei welchen die bisherige gesetzmäßige Frist zur Verjährung mit dem 1sten März 1817. noch nicht abgelaufen ist, sollen die Vorschriften des Allgemeinen Landrechts zur Anwendung gebracht werden. Sollte jedoch zur Vollendung einer schon vor dem 1sten März 1817.

przez dotychczasowe prawa były odięte. W niedostatku zaś ważnego uznania oycostwa, ani nałożnica iakowego wynagrodzenia, ani też nieprawe dziecko za czas aż do 1go Marca 1817 iakowych żądać może alimentów. Jeżeli zaś połóg po 1szym Marca 1817 nastąpił, natenczas skutki prawne nieprawego cielesnego obcowania podług powszechnego prawa kraiowego uważaią się.

§. 15.

O stósunku poddanych włościan.

Przy nastąpioném iuż zniesieniu poddaństwa pozostać się istósownie do tego teraźnieyszy stósunek między dziedzicami dóbr ziemiańskich i znayduiącemi się na tychże ich dobrach nie dziedzicznemi chłopami i włościaninami ma bydź nadal w mocy swéy zachowanym, podług którego ciż włościanie iako ludzie zupełnie osobiście wolni maią bydź uważani, którzy z nadanych im od dziedziców gruntów, przychodów używaią i za takowe pewne daniny bądź w gotowych pieniądzach, bądź in natura oddaią, lub też zaciąg odrabiaią. — Sposób w iakim edykt względem stósunków dziedziców dóbr ziemiańskich i włościan z dnia 14go Września 1811 i deklaracya iego z dnia 29. Maia r. b. w Wielkiém Xięstwie Poznańskiem z należytą na prawa wszystkich interessowanych względnością ma bydź zastósowanym, zostawuie się dalszemu oznaczeniu przez osobne wydać się maiące w téy mierze urządzenie.

§. 16.

O przedawnieniu.

Przedawnienie w przypadkach tych, w których iuż przed 1. Marca 1817 było dopełnioném, iedynie podług praw dotychczasowych ma bydź uważaném, chociaż kto do nabytych z niego praw lub służących mu excepcyów późniéy dopiero odwołuie się. W tych zaś przypadkach, w których oznaczony przez dotychczasowe prawa przeciąg czasu do przedawnienia z dniem 1. Marca 1817 ieszcze nieupłynął, zastósowane bydź maią przepisy powszechnego prawa kraiowego. Gdyby iednak do dopełnie-

angefangenen Verjährung, im Allgemeinen Landrechte eine kürzere Frist, als nach den aufgehobenen Gesetzen, vorgeschrieben seyn; so kann derjenige, welcher in einer solchen kürzeren Verjährung sich gründen will, die Frist derselben nur von dem 1sten März 1817. an berechnen.

§. 17.

Vom Zinsfuße.

In Absicht der Höhe der erlaubten Zinsen treten nach dem 1sten März 1817. die Bestimmungen des Allgemeinen Landrechts und der darauf Bezug habenden späteren Verordnungen dergestalt ein, daß, wenn in einem früheren Vertrage höhere Zinsen verabredet worden, als die Preußischen Gesetze gestatten, von dem Tage der Wirksamkeit der letzteren, der Schuldner nur zur Zahlung der erlaubten niedrigen Zinsen verpflichtet ist.

§. 18.

Von der Volljährigkeit.

Die Volljährigkeit tritt in Absicht aller derjenigen Personen, welche solche vor dem 1sten März 1817. nach den bisherigen Gesetzen noch nicht erreicht haben, erst mit dem vollendeten Vier und Zwanzigsten Jahre ein.

§. 19.

Von der Klassifikation der Gläubiger.

Wenn es auf eine Klassifikation der Forderungen mehrerer Gläubiger ankommt, so sind in allen Fällen, in welchen der Streit zwischen mehreren Gläubigern über das Vorzugsrecht erst nach dem 1sten März 1817. eintritt, die Vorschriften der Preußischen Gesetze, ohne Rücksicht auf die zur Zeit der Entstehung der Forderung geltend gewesenen Gesetze, zum Grunde der Entscheidung zu legen. Ist aber ein wirkliches Pfand- oder Hypothekenrecht bestellt oder erworben worden, so muß der Gläubiger bei demselben geschützt werden. Gleichergestalt verbleibt den gerichtlichen, so wie den stillschweigenden oder gesetzlichen Hypotheken, ihr bisheriges Vorzugsrecht; so, daß den Pfandrechten die zweite Klasse, den Hypotheken aber die dritte Klasse der in der Allgemeinen Gerichtsordnung vorgeschriebenen Konkursordnung, und in diesen Klassen der locus nach der Folge, welche den Vorschriften der bisherigen Gesetze gemäß ist, gebühnia zaczętego przed 1. Marca 1817 przedawnienia w powszechném prawie kraiowém czas krótszy a niżeli w prawach zniesionych miał bydź przepisanym, natenczas ten, który na takowém krótszem przedawnieniu zasadza się, czas iego dopiero od dnia 1go Marca 1817 rachować może.

§. 17.

O procentach.

Co do ilości dozwolonych procentów, po 1. Marca 1817 zastósowane bydź maią przepisy powszechnego prawa kraiowego, i ściągaiące się do tego przedmiotu późnieysze urządzenia, tak iż, skoro w umowie dawniéy zawartéy wyższe ustanowione zostały procenta, a niżeli prawa Pruskie dozwalaią, dłużnik tylko obowiązanym iest do zapłaty niższych procentów dozwolonych.

§. 18.

O pełnoletności.

Pełnoletność co do wszystkich tych osób, które takowéy przed 1. Marca 1817 podług dotychczasowych praw ieszcze niedoszły, nabywa się dopiero z skończonym dwudziestym czwartym rokiem.

§. 19.

O klassyfikacyi wierzycieli.

Skoro idzie o klassyfikacyą wierzytelności kilku razem wierzycieli, tedy w wszystkich przypadkach, w których spór między temiż wierzycielami względem pierwszeństwa, dopiero po 1. Marca 1817 wszczyna się, przepisy praw Pruskich, bez względu na prawa, iakie w czasie tym, z którego wierzytelność iakowa pochodzi, za zasadę decyzyi wzięte bydź maią. Jeżeli zaś rzeczywisty zastaw lub prawo hypoteczne zostało ustanowioném lub nabytém, tedy wierzyciel przy takowém zachowanym bydź musi. Również zostawuie się hypotekom sądowym, iako też milczącym czyli prawnym dotychczasowe ich pierwszeństwo, tak iż prawom zastawnym klassa druga, hypotekom zaś klassa trzecia przepisanego w ogólnéy ordynacyi sądowéy porządku konkursowego, i w klassach tych mieysce podług porządku w dotychczasowych

ret, bis das von neuem zu regulirende Hypothekenwesen (§. 26.) die Rangordnung der Hypothekengläubiger bestimmt haben wird.

§. 20.

Von Strafsachen.

Die im Allgemeinen Landrecht enthaltenen Strafgesetze können, in sofern sie unter der vorigen Regierung nicht beibehalten worden sind, bei den, vor dem 1sten März 1817. begangenen, noch nicht bestraften Verbrechen, nur alsdann angewendet werden, wenn die dadurch geordneten Strafen gelinder sind, als diejenigen, welche nach den bisherigen Gesetzen auf das vorliegende Verbrechen statt gefunden hätten. Bei den Verbrechen aber, welche nach dem 1sten März 1817. begangen werden, treten die Vorschriften des Allgemeinen Landrechts ohne Unterschied ein.

§. 21.

Von der Gerichts-Ordnung.

Ueber die Beibehaltung des mündlichen Verfahrens in Prozessen, so wie über die Abweichungen der gerichtlichen Prozedur von der Vorschrift der Allgemeinen Gerichtsordnung überhaupt, wird eine besondere Verordnung ergehen. Wo diese nichts abändert, tritt vom 1sten März 1817. ab, die Allgemeine Gerichtsordnung nebst ihrem Anhange und ihren späteren Abänderungen, Zusätzen und Erläuterungen, als Richtschnur ein, sowohl in Hinsicht der Form, als der darin enthaltenen materiellen Bestimmungen, wohin unter andern die wegen der Zulässigkeit der Beweismittel gehören.

§. 22.

Einrichtung der Justizbehörden.

Die Justiz wird vom 1sten März 1817. an verwaltet:

1) von Friedensgerichten, welchen für gewisse Angelegenheiten die Ausübung streitiger Gerichtsbarkeit übertragen werden soll;
2) von den Landgerichten, statt der bisherigen Civiltribunale und Kriminalgerichte, jedoch in Absicht der Kriminalsachen nur zur Abfassung

przepisach prawnych ustanowionego, należy się, aż nowe uregulowanie hypoteki (§. 26.) klassyfikacyą wierzycieli hypotecznych ustanowi.

§. 20.

O prawach kryminalnych.

Zawarte w ogólném prawie kraiowém prawa karzące, o ile takowe za Rządu zeszłego niezostały w mocy swéy zachowane, do występków przed 1. Marca 1817 popełnionych, a ieszcze nieukaranych, wtenczas tylko przystósowane bydź mogą, skoro ustanowione w nich kary są łagodnieysze, a niżeli te, któreby podług praw dotychczasowych do iakowéy zbrodni musiały bydź zastósowane. Co do tych zaś występków, które po 1. Marca 1817 popełniaią się, zastósowane bydź maią bez różnicy przepisy powszechnego prawa kraiowego.

§. 21.

O postępowaniu sądowém.

Względem dalszego zachowania ustnéy w processach rozprawy, iako też względem odmian przepisów powszechnéy ordynacyi sądowéy co do postępowania sądowego w ogólności, osobne wydaném będzie urządzenie. W czém urządzenie to różnego nie postanowi postępowania, powszechna ordynacya sądowa wraz z iéy dodatkiem i późniéyszemi odmianami, dodatkami i obiaśnieniami, ma służyć za prawidło tak co do formy, iako też co do zawartych w nich przepisów materyi prawa dotyczących się, do których także należą między innemi przepisy względem dopuszczenia dowodów.

§. 22.

O organizacyi władz sądowniczych.

Sprawiedliwość wymierzaną będzie od 1. Marca 1817. roku:

1) Przez sądy pokoiu, którym dla pewnych przedmiotów poleconą będzie iurysdykcya sporna.
2) Przez sądy ziemiańskie w mieysce dotychczasowych Trybunałów cywilnych i Sądów kryminalnych, iednakże względem

der Erkenntnisse. Sie bilden wechselseitig die zweite Instanz;

3) von dem Oberappellationsgerichte in Posen, welches in Civilsachen in dritter Instanz, und in wichtigen Kriminalsachen auf die geführte weitere Vertheidigung erkennt, und

4) von Inquisitoriaten, als untersuchenden Behörden.

Die bisherige Verfassung, nach welcher keine Exemtion vom Gerichtsstande und keine Patrimonialgerichtsbarkeit statt findet, wird beibehalten.

§. 23.
Geistliche Gerichte.

Die geistliche Gerichtsbarkeit soll vom 1sten März 1817. in der Art wieder ausgeübt werden, wie solche vor der Abtretung der Provinz nach Unsern frühern Verordnungen bestand.

§. 24.
Wegen Einrichtung der Gerichte wird der Justizminister Verfügungen erlassen.

Unser Justizminister ist beauftragt, hiernach wegen Einrichtung der Justizbehörden die nöthigen Verfügungen mit Unserer Genehmigung zu erlassen, und dabei für die angemessene Wiederanstellung oder Versorgung aller vorgefundenen unbescholtenen Justizbedienten zu sorgen.

§. 25.
Deposital-Wesen.

In Absicht der Depositalgeschäfte sollen nach wie vor die Vorschriften der Allgemeinen Depositalordnung vom 15ten Dezember 1783. zur Anwendung gebracht werden.

§. 26.
Hypotheken-Wesen.

Das Hypothekenwesen soll wieder nach den Grundsätzen der Hypothekenordnung vom 20sten Dezember 1783. eingerichtet werden, und darüber besondere Verfügung ergehen.

spraw kryminalnych, tylko co do wydawania wyroków. Sądy te drugą nawzaiem względem siebie stanowią Instancyą.

3) Przez Naywyższy Sąd Appellacyiny w Poznaniu, który w sprawach cywilnycyh w Instancyi trzeciéy, a w ważnych sprawach kryminalnych na złożoną dalszą obronę wyrokować będzie.

Przez inkwizytoryaty, iako władze indagacyine.

Dotychczasowe urządzenie, podług którego żadna exempcya od zwyczaynego sądu, oraz żadne sądownictwo patrymonialne mieysca nie ma, nadal zachowuie się.

§. 23.
O sądach duchownych.

Juryzdykcya duchowna od dnia 1. Marca 1817 znowu w tym sposobie ma bydź wykonywaną, w iakim takowa przed ustąpieniem téy prowincyi podług dawnieyszych urządzeń Naszych mieysce miała.

§. 24.
Względem organizacyi sądów, Minister sprawiedliwości wyda rozporządzenia.

Nasz Minister sprawiedliwości polecone sobie ma wydanie stósownych do tego dalszych za poprzedniczém Naszém potwierdzeniem rozporządzeń względem organizacyi władz sądowniczych, przyczém na to wzgląd mieć będzie, aby dotychczasowi urzędnicy, którzy urzędowanie swe bez nagany sprawowali, znowu byli umieszczonemi lub w inny sposób opatrzeni.

§. 25.
O depozytach.

Względem czynności depozytalnych przepisy ogólnéy ordynacyi depozytalnéy z dnia 15. Grudnia 1783, maią służyć nadal iak przedtém za prawidło.

§. 26.
O hypotekach.

Hypoteka znowu podług zasad ordynacyi hypotecznéy z dnia 20. Grudnia 1783 urządzoną bydź ma, względem czego osobne wyidzie rozporządzenie.

§. 27.
Vormundschafts-Wesen.

Das Vormundschaftswesen ist nach dem 1sten März 1817. wieder ganz den Vorschriften Unserer Gesetze gemäß einzurichten.

§. 28.
Die Geschäfte der Civilstands-Beamten hören auf.

Die Obliegenheiten und Verrichtungen der, nach der vorigen Verfassung angestellten Civilstandesbeamten, hören mit dem 1sten März 1817. auf und in Absicht der Beglaubigungen der Geburten, Verheirathungen und Sterbefälle, treten die Vorschriften Unserer Gesetze ein.

§. 29.
Stempel-Wesen und Sportel-Wesen.

Die Preußischen Stempelgesetze sind bereits eingeführt, und dabei hat es sein Bewenden.

Ueber die Anwendung der unterm 23sten August vorigen Jahres publizirten allgemeinen Gebührentaxen auf die Gerichte, Justizkommissarien und Notarien des Großherzogthums Posen, werden aber besondere Bestimmungen in der schon oben §. 21. vorbehaltenen besonderen Verordnung ergehen.

§. 30.
Vom Verfahren in Kriminal-Sachen.

Das Verfahren in Kriminalsachen richtet sich nach den Vorschriften der Kriminalordnung vom 11ten Dezember 1805. und den dieselbe abändernden, ergänzenden und erläuternden Bestimmungen, mit der Einschränkung, daß diejenigen Anordnungen nicht zur Anwendung kommen, welche durch die besondere Verfassung des Großherzogthums ausgeschlossen worden. Dahin gehören die Festsetzungen wegen des Gerichtsstandes bei Ober- und Untergerichten und die nicht statt findende subsidiarische Verpflichtung der Kämmereien und Gutsbesitzer zur Entrichtung unerläßlicher Kriminalkosten.

Wir befehlen allen Unseren Unterthanen, Unsern Gerichten und übrigen Beamten im Großherzogthum

§. 27.
O opiece.

Opieka od dnia 1. Marca 1817 znowu zupełnie podług przepisów praw Naszych ma bydź urządzoną.

§. 28.
Czynności urzędników stanu cywilnego ustaią.

Obowiązki i czynności urzędników stanu cywilnego podług dotychczasowéy organizacyi ustanowionych, ustaią z dniem 1szym Marca 1817, a co do sprawdzenia urodzeń, małżeństw i przypadków śmierci, zastósowane znowu bydź maią przepisy praw Naszych.

§. 29.
O ustawie stęplowéy i szportlowéy.

Prawa stęplowe Pruskie iuż zostały zaprowadzone, i przytém nadal pozostać się ma.

Względem zastósowania zaś publikowanych iuż pod dniem 23. Sierpnia r. z. ogólnych tax należytości, do Sądów, Justyc Kommissarzy i Notaryuszów w Wielkiém Xięstwie Poznańskiem, osobne wydane będą przepisy w zastrzeżoném iuż wyżéy w §. 21. oddzielném urządzeniu.

§. 30.
O postępowaniu w sprawach kryminalnych.

Dla postępowania w sprawach kryminalnych, służyć maią za prawidło przepisy ordynacyi kryminalnéy z dnia 11go Grudnia 1805. r. i wydane późniéy oznaczenia powyższe przepisy zmieniaiące, uzupełniaiące i obiaśniaiące, z tém ograniczeniem, iż urządzenia te zastósowane bydź nie mogą, które przez szczególną organizacyą Wielkiego Xięstwa Poznańskiego wyłączone zostały. Do tych należą postanowienia względem forum przy sądach wyższych i niższych, i uchylony subsydyarny obowiązek kass mieyskich i dziedziców dóbr ziemiańskich do opłacania koniecznych kosztów kryminalnych.

Rozkazuiemy i zalecamy wszystkim Naszym poddanym, sądom Naszym i innym urzędni-

Posen, sich nach den Bestimmungen dieses Patents in allen Punkten genau zu achten.

Urkundlich unter Unserer Höchsteigenhändigen Unterschrift und Beidrückung Unseres größeren Königlichen Insiegels

Gegeben Berlin, den 9ten November 1816.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

C. Fürst v. Hardenberg. v. Kircheisen. Graf v. Bülow. v. Schuckmann. W. Fürst zu Wittgenstein. v. Boyen.

kom w Wielkiém Xięstwie Poznańskiém, aby się do przepisów ninieyszego patentu we wszystkich iego szczegółach ścisle stósowali.

Dla większéy wiary ninieyszy patent własnoręcznie podpisaliśmy i większą pieczęcią Naszą Królewską stwierdzić rozkazaliśmy.

Dan w Berlinie, d. 9. Listopada 1816.

FRYDERYK WILHELM.

C. X. Hardenberg. Kircheisen. Bülow. de Schuckmann. W. F. z Wittgenstein. Boyen.

Nro. 156.

(No. 383. d. O.) Allerhöchste Deklaration vom 12ten Dezember 1816., betreffend den §. 21. der Kriminalordnung.

Auf den Bericht des Staats-Ministeriums vom 18ten November deklarire Ich den §. 21. der Kriminalordnung hierdurch dahin:

daß Vernehmungen, welche von Civilgerichten in Untersuchungssachen, bei Gelegenheit der ihnen nach dem §. 20. der Kriminalordnung obliegenden Geschäfte, vorgenommen worden, als rechtsbeständig, und die dabei von den Angeschuldigten abgelegten Bekenntnisse als gültig und keiner Wiederholung bedürfend angesehen werden sollen, vorausgesetzt, daß die Vernehmung, wie der §. 34. der Kriminalordnung vorschreibt, von einem Richter und vereideten Protokollführer geschehen ist.

Den Gerichten ist solches zu ihrer Achtung bekannt zu machen.

Berlin, den 12ten Dezember 1816.

Friedrich Wilhelm.

An
das Staats-Ministerium.

Nro. 156.

(Nr. 383. Oryg.) Naywyższa deklaracya z dnia 12. Grudnia 1816. tycząca się §. 21. Ordynacyi kryminalnéy.

Na przedstawienie Ministeryi Stanu z dnia 18. Listopada, §. 21. Ordynacyi kryminalnéy w ten odmieniam sposób:

iż badania, przez Sądy cywilne w sprawach indagacyinych, z okazyi lub za powodem należących do nich według §. 20. kryminalnéy Ordynacyi czynności, przedsięwzięte, iako prawodzielne, a zeznania przytém oskarzonych, iako ważne i żadnego niepotrzebuiące powtórzenia uważane być maią, rozumie się, iż badanie, iak §. 34. Ordynacyi kryminalnéy przepisuie, przez Sędziego i przysięgłego Protokulistę uskutecznioném zostało.

Sądy maią być o tém, w celu stósowania się, zawiadomione.

Berlin dnia 12. Grudnia 1816.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministerium Stanu.